

GENERALBESKRIVELSE

GB

6

4

ARKITEKTENS FORLAG 1969

GENERALBESKRIVELSE

GB₄

Akademisk Arkitektforenings Generalbeskrivelse
6' oplag af 4' reviderede udgave med stikordsregister
udgivet af Danske Arkitekters Landsforbund

ARKITEKTENS FORLAG KØBENHAVN 1969

COPYRIGHT
ARKITEKTENS FORLAG
ISBN 87 7407 005 3

BIANGO LUNOS BOUTRYKKERI A-S

Indhold

Forord	4
Orientering	6
Vejledning	8
o. Almindelige bestemmelser gældende for alle fagentrepriser	18
1. Nedrivningsarbejde	29
2. Jordarbejde	30
3. Anlægsgartnerarbejde	34
4. Vej- og terrænbefæstelsesarbejde	36
5. Kloakarbejde	47
6. Pælefundering	51
7. Beton- og jernbetonarbejde	54
8. Murerarbejde	63
9. Stenhuggerarbejde	87
10. Terrazzoarbejde	89
11. Stukarbejde	91
12. Tømrerarbejde	92
13. Tagpapdækning	112
14. Gulvarbejde	116
15. Snedkerarbejde	128
16. Glarmesterarbejde	139
17. Blikkenslagerarbejde	143
18. Smedearbejde	153
19. Indvendige spildevandsledninger, gas- og vandinstallationer samt sanitetsanlæg	159
20. Varme- og ventilationsanlæg	165
21. Isoleringsarbejder ved tekniske installationer	166
22. Elarbejde	167
23. Malerarbejde	171
Stikordsregister	231

Forord

Denne generalbeskrivelse er sjette oplag af 4. udgave af Akademisk Arkitektforenings generalbeskrivelse, som udgives af Danske Arkitekters Landsforbund.

Generalbeskrivelsen er hermed trykt i ialt 38.500 eksemplarer.

Første oplag på 5.000 eksemplarer af 4. udgave blev udsolgt i løbet af 18 måneder og andet oplag ligeledes på 5.000 eksemplarer er blevet udsolgt på 28 måneder. Denne kendsgerning viser den hastigt voksende udbredelse af generalbeskrivelsen blandt landets byggefolk.

GB4 fremtræder i sjette oplag som et optryk af tredje oplag med de deri indeholdte forbedringer og i begrænset omfang tilføjelser. Jvf. s. 12.

Den alfabetiske emneliste, udarbejdet af civilingeniør O. Lehrmann, er følgelig blevet revideret.

Der er i hastigt voksende omfang fremsat ønsker om at få inddelt GB efter det i 1959 internationalt knæsatte SfB-system, men da der i så fald ville blive tale om at omredigere og omgruppere stoffet til en helt ny beskrivelse, må indførelse af SfB-systemet vente til GB5 kommer på tale.

Akademisk Arkitektforenings standardiseringsudvalg påbegyndte udarbejdelsen af generalbeskrivelsen i 1938, og igennem de forløbne 29 år er stoffet blevet udvidet og bearbejdet for at nå til formulering af klare definitioner og af enkle og entydige anvisninger. GB's anvisninger er da også i stigende grad blevet accepterede som normer.

Generalbeskrivelsens første udgave blev lagt an på at dække almindeligt håndværksmæssigt byggeri og som emneområde og norm for kvalitetsstandarder valgte man boligbyggeri med statslån.

I årenes løb er GB imidlertid blevet anvendt ved praktisk talt alle former for husbygning, og der er derfor i stigende tal fremsat ønsker om udvidelser, - også med henblik på byggeriets fremadskridende industrialisering.

For at kunne imødekomme sådanne ønsker og sikre, at GB i videst muligt omfang bliver anvendelig for institutioner og organisationer, som er permanente bygherrer, er et direkte samarbejde nødvendig mellem GB's redaktion og bygherrer af foran nævnte som af alle andre kategorier.

Sideløbende er der behov for et samarbejde mellem redaktion og byggeriets forsknings- og vejledningsorganer og sidst men ikke mindst mellem redaktion og entreprenørers (håndværkeres) og materialeproducenters organisationer.

Mest omfattende, men ifølge sagens natur også spredt, har der været etableret værdifulde kontakter mellem redaktionen og et antal interesse-rede og kyndige personer og til en lang række faglige institutioner og brancher.

Udarbejdelse af manuskriptet til tredje oplag af GB4 blev faktisk indledt den dag andet oplag forelå og samme fremgangsmåde tilstræbes for den kommende GB5.

GB5 skal gerne blive en fuldstændig ny bearbejdelse af hele stoffet og forventes at blive mindst dobbelt så stor som GB4.

Alle brugere af GB4 opfordres herved til at bidrage til at gøre GB5 til det ideelle fælles udbudsdokument, som kan dække normalt forekommende byggeformer, byggematerialer og byggemetoder.

Indtil der bliver etableret et permanent organ til at opstille og a jour-føre fælles udbudsdokumenter i almindelighed og generalbeskrivelsen i særdeleshed, modtager undertegnede redaktør af GB gerne kritik og forslag.

Det er mit håb at både projekterende og udførende, der benytter GB4, af og til vil repetere vejledningen på siderne 8-16 og således blive mindet om mulighederne og grænserne for benyttelsen af GB4. -

Selv efter læsning af den foreliggende kortfattede vejledning i benyttelsen af GB4, kan der imidlertid for brugere opstå tvivl, som undertegnede ligesom hidtil i påkommende tilfælde gerne vil bidrage til at få afklaret, men forespørgsler må være skriftlige.

Eventuelle rettelser til GB4 vil blive bragt i bladene „Arkitekten“, „Ingeniørens Ugeblad“ og „Byggefagene“.

Alle institutioner, organisationer og personer, som har medvirket ved udarbejdelsen af såvel første, andet som tredje oplag af GB4, vil undertegnede gerne bringe sin tak.

Dan Fink

Orientering

Det er de projekterendes opgave at formidle en bygherres bestilling på en bygning, og de kan – i alt fald teoretisk – suverænt foreskrive materiale- og udførelseskvaliteter, idet bygherrer selv kan bestemme om de vil have bygget et gedigent eller et enklere hus.

De fleste projekterende kan formentlig beskrive det kvalitativt bedste og dermed også det dyreste hus, men vigtigt er det, at kunne afbalancere kravene til det, man kan anse for tilstrækkeligt.

Beskrivelser får med den fremadskridende mekanisering af byggeprocesserne og den udvidede anvendelse af industrielt fremstillede bygnings- og udstyrselementer stigende betydning som udbuds- og kontrakt-dokumenter, som leveringsbetingelser ved materialekøb og som praktiske anvisninger på tilrettelæggelse og gennemførelse af arbejdsprocesser.

Det er derfor naturligt, at der både blandt projekterende og blandt håndværksmestre (entreprenører) har kunnet konstateres en øget forståelse for værdien af, at arbejdsbeskrivelser (særbeskrivelser) bliver baseret på generalbeskrivelsen.

Imidlertid har også kunnet konstateres, at både håndværksmestre og projekterende i stort omfang tager for let på bestemmelser i udbudsmaterialet som helhed.

De første løber uden videre an på at kunne følge deres egen ganske private praksis og de sidste slækker på opretholdelse af parternes samarbejdsmoral ved at undlade at kræve overholdt de fordringer, som de selv på deres bygherres vegne har stillet enten direkte i deres egne særbeskrivelser eller i de punkter i GB, som der i særbeskrivelser er henvist til.

Det de projekterende forlanger skal naturligvis opfyldes, og det skal de projekterende selv sørge for.

Dette ikke alene af hensyn til deres bygherrer, men også af hensyn til de håndværkere, som ikke ved en licitation fik overdraget det arbejde, de havde givet tilbud på i tillid til, at kravene i beskrivelsen skulle opfyldes.

Her skal kort sammenfattes den betydning GB har for de samarbejdende parter i byggeri og den værdi GB har for bygherrer:

GB er et fælles „værktøj“ for projekterende og udførende byggefagfolk og tager sigte på, at byggeri gennemføres på rimeligt kvalitetsniveau og holdes på tilsvarende rimeligt prisniveau.

GB skal således bidrage til, at der ikke forlanges urimeligheder i forhold til de ydelser, der i praksis kan præsteres og som må betragtes som for-svarlig byggeskik.

GB vil lette de projekterende i det tekniske og økonomiske valg af materialer og udførelsesmåder.

GB vil lette de tilbudsgivende også derigennem, at denne bestanddel af selve udbudsmaterialet er standardiseret således, at prissætning på arbejdsydelser efterhånden kan baseres på erfaring i benyttelsen af disse almengyldige anvisning.

GB vil lette entreprenører ved indkøb af materialer og ved beskedgivning igennem standardisering af varekvaliteter og arbejdsydelser.

GB vil lette formænd i deres arbejde ved bl. a. at fri dem for fortolkning af eventuelt knudret formulerede særbeskrivelser af normale arbejder.

GB vil lette materialeleverandører ved kun at indeholde gangbare materialespecifikationer. – Leverandører kan således standardisere og begrænse deres lager og derigennem holde prisen på deres varer nede.

GB vil lette bygherrer i deres bestræbelser for at få størst mulig valuta for byggesummen.

Det kan forekomme besværligt at have beskrivelsen fordelt på to dokumenter. Men da kun SB er speciel, og GB₄ er almengyldig, vil delingen på længere sigt medføre en forenkling af samarbejdet mellem byggeriets projekterende og udførende parter og forhåbentlig også en forbedring af byggeriets standard.

Dan Fink

Vejledning

En SB og tegningerne for hvert enkelt byggeforetagende skal tilsammen på tydelig vis angive bygherrens bestilling. – Bygherren skal således være sikker på at få sine specificerede ønsker opfyldt og leverandører og entreprenører være sikre på ikke at blive krævet for mere omfattende ydelser, end de har kunnet overse under udregningen af tilbud.

Udregning af tilbud foregår jo næsten altid i forceret tempo og for mange entreprenører, formentlig de fleste, i aftentimerne efter en i sig selv krævende arbejdsdag.

Projektmateriale bør derfor være opstillet let overskueligt og angivelser være klare og eentydige.

GB₄ afsnit 0: „Almindelige bestemmelser gældende for alle fagentrepriser“, indledes med denne konstatering:

„Uanset om en entreprise overtages på grundlag af fast tilbud eller udføres i løbende regning, baseres eventuelt tilbud samt kontrakt på følgende dels almengyldige og dels alene for den pågældende entreprise gældende særlige dokumenter.“

GB₄ er et sådant almengyldigt dokument, som kan lægges til grund for den for det enkelte byggeforetagende gældende særlige beskrivelse (SB) og således blive et bilag til kontraktdokumenterne.

GB₄ indeholder både leveringsbetingelser for materialer og anvisninger på bearbejdning og montering.

GB₄ indeholder *ikke* angivelse af et arbejdes omfang og angiver altså ikke, *hvad* der skal udføres, men *kun hvorledes* det skal udføres.

Arbejdets omfang fremgår alene af tegninger og den særlige beskrivelse (SB) for det pågældende byggeforetagende.

GB₄ indeholder i sideordnet opstilling angivelse af de almindeligst forekommende materialekvaliteter, blandingsforhold, behandlingsformer o. a.

SB må derfor indeholde henvisninger ved nummerering til samtlige angivelser i GB₄, som skal gælde for det enkelte byggeforetagende.

GB₄ er inddelt i fagafsnit og positioner med løbende nummerering. For at begrænse fejltagelser ved henvisninger angives afsnits- og positionsnumre altid sammen og adskilt ved punktum.

F.eks. angives antenneanlæg, som er position 21 under el-arbejdet, som er afsnit 22, altid 22.21.

Positionerne inddeles efter behov i stykker, der nummereres efter decimalsystemet, idet tallet markeres ved et foranstående punktum. F. eks. inddeles afsnit 8 position 21 kalkmørtel, således:

- 8.21.1 muremørtel
- 8.21.2 grovpudsmørtel
- 8.21.3 finpudsmørtel

Stykkerne inddeles efter behov i punkter, der ligeledes nummereres efter decimalsystemet, og tallet markeres ved et foran stående punktum.

- F. eks. 14.3 fugefri gulve (position)
- 14.3.2 asfaltgulve (stykke)
- 14.3.2.3 industriasfalt (punkt)

Som regel klares henvisninger fra SB til GB₄ med kombineret afsnits- og positionsnummer, som er enkelt og let at arbejde med.

Underinddelinger i stykker og punkter forekommer kun i ringe udstrækning, men kan heller ikke undværes.

Når der i SB henvises til en position, der indeholder flere stykker og eventuelt punkter, gælder ikke alene det eller de stykker eller punkter, der er henvist til ved nummerangivelse, men altid tillige de angivelser som måtte være anført under selve positionens og/eller stykkets nummer. F.eks. gælder udover det under 12.26.4 om „lægtning til tagsten“ anførte, tillige det under 12.26 „tagbeklædning og lægtning“ anførte.

Når der i SB henvises til et stykke, som indeholder flere punkter, f.eks. 14.4.5 Vinylgulve, gælder principielt alle herunder hørende punkter. Imidlertid bør der også henvises til punkterne, også udover 14.4.5.3, som jo i sig selv forudsætter en specificering.

Når der i en position omtales fremstilling af et produkt f.eks. under 17.16 „hængerender“ uden specifikation af materialer gælder den specifikation, som er anført for de pågældende materialer under de pågældende stikord, det vil sige under 17.6 zinkplade og 17.10 loddetin.

Dersom valg mellem flere kvaliteter står åben, må derimod den ønskede angives med nummer.

Afsnit 23, malerarbejde, har man været nødsaget til at inddele på en afvigende måde:

Position A

omfatter materialer, som til dels er ordnet alfabetisk efter betegnelse og nummeret løbende.

Positionerne B-C

indeholder almene anvisninger på arbejdets udførelse.

Positionerne D-Ø

omfatter behandlinger på forskellig bund og er inddelt i stykker, a-ø efter de materialer, der kan komme til anvendelse og i punkter markeret med tal efter de behandlinger, der kan vælges imellem, og som karakteriserer kvaliteten af den færdige behandling.

Positionerne D-Ø

er nummereret fortløbende for at undgå fejltagelser mellem ensartede behandlinger på forskellig bund.

I GB₄ er altså positionerne nummereret fortløbende og en SB bør følge denne nummerering, men eftersom der kun sjældent bliver tale om henvisning til alle positioner i et fagafsnit i GB₄, bliver der spring i nummereringen i SB. –

Det er overflødigt i en SB at opregne de positioner i GB₄, som ikke kommer i betragtning, blot for at få talrækken udfyldt eller med eventuelt henblik på derigennem at søge forebygget fejltagelser.

Entreprenører, der i hastværk skal udarbejde tilbud, bør nemlig ikke belastes med overflødige linier, som de, når linierne står der, alligevel må tage stilling til.

Også under gennemførelsen af et byggeri bør brugerne af SB være forsiknede for overflødigt „fyld“.

Eftersom GB₄ kun indeholder almengyldige anvisninger bliver der i en SB altid tale om specielle tilføjelser til positionerne og tilføjelserne bør markeres med underdelingsnumre efter decimalprincippet.

Når der i en SB indføres positioner under overskrifter, som ikke findes i GB₄, bør sådanne opstilles under sidste position i hvert fagafsnit, som betegnes: „Andre arbejder“. Supplerende numre nummereres efter decimalprincippet.

Selvom bygherrer endnu kun i undtagelsestilfælde lader udarbejde mængdefortegnelser, kan der spores en tendens blandt de projekterende til at lette de tilbudsgivendes kalkulationsarbejde ved i et vist omfang på tegninger eller i SB at angive mængdemål og styk-antal.

I en SB bør afsnits- og positionsnumre altid angives sammen, men adskilt ved punktum og være identiske med den tilsvarende nummerering i GB₄.

Når der i en SB blot angives et sådant kombineret afsnits- og positionsnummer gælder teksten i GB₄ som om den var gengivet fuldt ud i SB.

Dog bør i SB efter nummeret også gengives positionens overskrift. Således betyder en angivelse i særbeskrivelsen:

2.7 Ledninger og kabler,

at hele teksten under GB₄ 2.7 er gældende og at der hverken er tale om præciseringer eller tilføjelser.

Af teksten i GB₄ fremgår det som regel umiddelbart, om præcisering eller supplerung i særbeskrivelsen er påkrævet eller ønskelig.

Jævnfør f. eks. følgende position i en særbeskrivelse med positionen i GB₄.

2.5 Udgravning¹

„Muld skal ikke afrømmes.

Bygningsinspektøren skal tilkaldes for drøftelse af eventuelt behov for midlertidig afstivning af naboejendomme.

Byggegrunden skal tørholdes med automatisk pumpe. I tilbudet opgives pris pr. pumpe-time.

Bæreevnen af jordlaget under bygningen vil for bygherrens regning blive undersøgt af et institut eller specialfirma.“

Det kan være nødvendigt eller ønskeligt at præcisere anvisninger, selvom teksten i GB₄ ikke umiddelbart giver antydning herom.

Jævnfør f. eks. følgende position i en særbeskrivelse med positionen i GB₄.

2.4 Jordarbejdets tilrettelæggelse

„Der skal ikke udføres andre arbejder, medens udgravning foregår.“

Ved denne tilføjelse meddeles det de tilbudsgivende, at de ikke behøver at medregne et beløb for eventuelle gener – og som det iøvrigt ville være vanskeligt at anslå.

¹ Dersom man ønsker at være yderst tydelig, kan efter overskriften anføres: med følgende tilføjelse:

En SB er et kontrakt dokument, der kan forenkles og forkortes i forhold til tidligere praksis ved at GB₄ benyttes som bilag, for så vidt som der i SB bliver henvist til et eller flere afsnit i GB₄.

Når der således i en SB er anført et positionsnummer i GB₄, gælder som sagt angivelserne i samme udstrækning, som om teksten var gengivet i særbeskrivelsen.

Derimod kan ingen kontrahenter påberåbe sig angivelser i GB₄ under numre, som ikke er anført i SB.

Dersom angivelser i en SB afviger fra GB₄ gælder SB.

En SB kan selvfølgelig opstilles og positionerne nummereres afsnitsvis eller fortløbende alt efter den projekterendes hidtidige praksis og der kan i teksten blot henvises til afsnit, positioner, stykker og punkter i GB₄.

Imidlertid opnås som vist på side 11 større forenkling ved en kombination af nummerering i SB med henvisninger til GB₄ og tillige begrænses på denne måde risiko for fejltagelser.

En SB bør derfor opstilles med samme inddeling og nummerering som GB₄, og supplerende afsnit indføres mellem henvisninger til positioner i GB₄ eller under sidste position i et fagafsnit og som har overskriften: Andre arbejder.

Som alfabetisk register til SB kan således anvendes registret i GB₄.

Selvom der i tredje oplag af GB₄ er foretaget forbedringer og tilføjelser, er positionsnummereringen uændret.

Første, andet og tredje oplag kan således benyttes sideordnet, idet tilføjelser er indføjet som stykker og/eller punkter.

I en SB bør imidlertid anføres, hvorvidt den er baseret på tredje oplag og sådanne afvigelser fra første og andet oplag, som kan have tekniske og/eller økonomiske konsekvenser bør i fuld ordlyd gengives i SB. – Sådanne afvigelser, fortrinsvis tilføjelser, er i fagbeskrivelserne markeret * i marginen med en stjerne for ændringer fra første til andet oplag og o med en ring for ændringer fra andet til tredje oplag.

En SB skal indeholde angivelse af ydelsers omfang, kvalitetskrav til materialer, fremgangsmåde ved arbejdsprocesser, kvalitetskrav til færdige ydelser.

En SB bør indledes med en *orientering*, der eksempelvis kan være formuleret således:

„Udbuds- og kontraktbilag

er foreliggende tegninger i henhold til tegningsliste side oo og efterfølgende særlige betingelser og særlige beskrivelse, der i forkortelse angives SB.

Denne SB er baseret på „Generalbeskrivelsen“:

GB₄, som kan købes hos „Arkitektens Forlag“ eller i boghandelen.

GB₄ indeholder både leveringsbetingelser for materialer og anvisninger på bearbejdning og montering.

GB₄ indeholder *ikke* angivelse af arbejdets omfang og angiver altså ikke, hvad der skal udføres, men kun *hvorledes* det skal udføres. Arbejdets omfang fremgår alene af tegninger og efterfølgende SB.

GB₄ er inddelt i fagafsnit og positioner med løbende nummerering.

I SB følges denne inddeling og nummerering.

For at undgå fejltagelser ved henvisninger fra SB til GB₄ angives i SB afsnits- og positionsnumre altid sammen, men adskilt ved punktum.

Når der i SB er anført et nummer i GB₄, gælder hele teksten i samme udstrækning som om den var gengivet i SB.

Når der i SB henvises til en position, der indeholder flere stykker og eventuelt punkter med decimalnumre, gælder ikke alene det eller de stykker eller punkter, der er henvist til ved nummerangivelse, men altid tillige de angivelser som måtte være anført under selve positionens og/eller stykkets nummer, det vil sige foran decimaltegnet.

Når der i en position omtales fremstilling af et produkt uden specifikation af materialer gælder den specifikation, som er anført for de pågældende materialer under de pågældende stikord.

Dersom angivelser i SB afviger fra GB₄ gælder SB.“

Det er almindeligt foran i en SB at optage de for byggeføretagendet opstillede *særlige betingelser*, der eksempelvis kan indledes således:

„Disse særlige betingelser er tilføjelser til visse paragraffer i „Almindelige betingelser for arbejder og leverancer“ (AB) og desuden supplerende anvisninger.“

Tilføjelser kan eksempelvis formuleres således:

„Ad AB: § 6

Entrepreneur hfter for eventuelle fejl ved de anvendte materialer. Entrepreneur skal i god tid sørge for fremskaffelse af prøver på materialer og for prøver på udførelse af enkeltheder.

Kan et beskrevet materiale ikke fremskaffes, må spørgsmålet om anvendelse af et andet materiale i tide forelægges byggeledelsen.

Byggeledelsens godkendelse af prøver på alternative materialer og/eller udførelser skal foreligge skriftligt, eventuelt være anført i et byggemødereferat.

Godkendte prøver er bindende for hele leverancen.“

Det er vigtigt i SB at specificere de positioner i „Almindelige bestemmelser“, i GB₄ som gælder for det specielle byggeforetagende og som eksempelvis kan formuleres således:

0. Almindelige bestemmelser gældende for alle fagentrepriser

0.0 Beskrivelsens anvendelse

Dette afsnits nummerering henviser til positionsnumre i GB₄ afsnit 0.

Anvisninger under de neden for anførte positionsnumre i GB₄ gælder for de i denne SB omhandlede entrepriser.

Anvisninger under adskillige positioner bliver dog i denne SB præciseret eller suppleret. Der henvises til vejledningen i GB₄, side 8-16.

0.1 Entreprisens forudsætninger

Den i SB indføjede fortegnelse over de for tilbudsafgivelsen foreliggende tegninger vil i byggeperioden blive revideret og suppleret. - Det påhviler entreprenørerne at kontrollere, at de og deres folk kun anvender gældende tegninger.

0.2-0.5 (alle bestemmelser)

0.6 Arbejdsprøver

For at kunne træffe alle fornødne aftaler om de forskellige detaljer for samtlige arbejder, fremskyndes disse mest muligt i to lejligheder, der gøres fuldt færdige som prøvelejligheder. Iøvrigt nødvendige prøveopstillinger og monteringer i almindelighed skal udføres af de pågældende entreprenører.

0.7 Materialeprøver

Bortset fra sådanne materialer, som på byggepladsen kontrolleres løbende skal der forelægges prøver på samtlige materialer, eventuelt ved besigtigelse af leverandørens lagre.

0.8-0.13 (alle bestemmelser)

0.14 Byggepladsen, a-tegning¹ nr. 90

Arealet øst for bygningen kan disponeres som helhed.

0.15 Midlertidigt hegn

Det forhåndenværende plankeværk bevares og suppleres af tømrerentreprenøren med åbent plankeværk eller fletværkshegn i samme højde. I hegn etableres 4 porte efter byggeledelsens anvisning. Byggepladshegn må ikke benyttes til reklame uden bygherrens samtykke.

0.16 Afsætning

0.17 Arbejdsskure

Målerskur, konduktørskur, vaskeskur og cykelskure udf. af tømreren eft. nærm. aftale m. byggeledelsen.

0.18 Retirader

Der opstilles retiradeskure og installeres trugkloset med 3 sæder, samt en 2 m lang dobbelt pissoirskærm med trugrende.

Mureren sørger for afløb, blikkenslageren indlægger vand og elektrikerens lys.

0.19 Svellebroer

0.20 Stillaeser, løbebroer m. m.

Der opstilles hejs (ikke personførende), som kan benyttes af alle entreprenører efter aftale med murerentreprenøren.

0.21-0.24 (alle bestemmelser)

0.25 Vinterbyggeri m. særl. foranstaltning. skal kun gennemføres efter særligt godkendt budget.

0.26 Midlertidig lukning af bygningen

Der regnes med 3 døre.

0.27 Midlertidig opvarmning

Spørgsmålet udskydes, da byggeriets påbegyndelsesdato endnu er uvis.

0.28 Vand og elektricitet m. m. til byggebrug

Bygherren lader etablere permanent vandstik og midlertidig elstik til målerskur. Murerentreprenøren skal administrere strømforsyning til andre entreprenører ved at lade opsætte bimålere.

Der skal installeres telefon hos murerforanden. Eventuel arbejdsbelysning udføres efter aftale og betales af bygherren.

0.29-0.31 (alle bestemmelser)

Efter gennemgangen foran af afsnit „o“, må det anses for tilstrækkeligt at bringe et enkelt eksempel på opstilling af en fagbeskrivelse i en SB.

17. Blikkenslagerarbejde

17.0 Beskrivelsens anvendelse

De foran i afsnit „o“ anførte bestemmelser er gældende, for så vidt de kan finde anvendelse på denne entreprise.

Denne fagbeskrivelsens nummerering henviser til positionsnumre i GB₄ afsnit 17.

Anvisninger under de neden anførte positionsnumre i GB₄ gælder for denne entreprise, dog kun sammen med de eventuelle supplerende anvisninger i denne fagbeskrivelse.

Der henvises til vejledningen i GB₄, side 8-16.

17.1-17.14 (alle afsnit)

17.16 Hængerender af zink nr. 14, 333 mm i tilsnit.

Tagrender stryges indvendig med varm stenulstjærebeg.

17.17 Nedløbsrør over tag på øverste altaner af zink nr. 14 333 mm i tilsnit, derefter 105 mm støbejernsrør med løbe for altanafløb. Nedløbsrør opstilles inden render oplægges, for at afvanding umiddelbart kan etableres.

17.19 Inddækning

17.20 Vinkelkanter, a-tegn. 69, anbringes på kant af betonoverdækninger over altaner. Tagflader bag vinkelkanterne dækkes med zink og i nedløbsrør udføres trompet af bly.

17.21 Indskud

17.23 Vindskeder udføres i forbindelse med vinkelkanter.

17.24 Overtræksrør

17.25 Hætter fra aftræksrør og for nedstyrtningskakte.

Hætter over aftræksrørskolonner forlænges i vandret plan for at etablere aftræk fra hvert tørrerum med ca. 10 cm pr. rum.

17.27¹ Ovenlys, a-tegn. 70,

Velux ovenlys leveres af tømrerentreprenøren, men karme inddækkes med aluminium efter fabrikkens trykte anvisning.

17.36 Eternitskifer, i blå farve afstudet rektangulære lægges med mindst 11 cm overlæg på lægter med vinkelret afstand højst 24,5 cm. På rygning og grater lægges vinkelrygningssten. Over loftsange og tørrerum oplægges ialt 26 stk. 4 stens zinktagvinduer med oplukke og 2 stk. 9 stens zinktagvinduer med oplukke.

17.39 Aftrækskanaler udføres mellem tørrerumblere og aftræksrør i loft af 0,7 mm varmforzinket jernplade.

¹ I GB₄ er alle materialspecifikationer neutrale, d.v.s. der angives hverken vare- eller firmanavne. I SB kan en projekterende på sin bygherres vegne selvfølgelig foreskrive navngivne produkter, som en entreprenør og/eller leverandør da er forpligtet til at levere.

I GB₄ 0.8 er dog åbnet en mulighed for eventuel levering af andre nøje tilsvarende materialer, men en entreprenør og/eller leverandør kan ikke uden videre gå ud fra, at byggeledelsen billiger, at et foreskrevet produkt erstattes med et andet.

a-tegn - arkitekt-tegning i-tegn - ingeniør tegning.

Bygherrer lader kun undtagelsesvis udarbejde *rumbeskrivelser*. Undertiden kan det imidlertid være formålstjenligt at supplere angivelserne i en SB med en *rumoversigt*, som følgende eksempel.

Oversigt over og beskrivelse af gulvbelægninger
baseret på rum-numre på a-tegn. 25 og anvisninger i GB4.

Belægningens art				Belægningens udførelse
rum	beton	fliser	asfalt	
2	×			GB 8.93 Betonslidlag på betongulv Gulvet afrettes så overflader bliver vandrette Gulvkoter i forskellige rum må godt variere alt efter underlaget
11		×		
12		×		
13		×		
14			×	GB 8.92 Gulvbelægning med fliser Der anvendes skridsikre fliser i overensstemmelse med godkendt prøve.
15		×		
16		×		GB 14.3.2.2 Farvet asfalt Der lægges rød „Dafoleum“.
17		×		
18		×		
19	×			
20	×			GB 14.3.2.8 Garanti
21	×			
22	×			GB 14.3.2.9 Betonunderlag Entreprenøren overtager råbetongulvet, som det henligger, dog renfejlet.
23	×			
24		×		
25		×		
26		×		GB 14.3.2.11 Afretningsslag Entreprenøren sørger for opfyldningsslag med henblik på, at slidlaget skal ligge i højde med afløbriste under håndvaske.
27	×		×	
28			×	GB 14.3.2.12 Slidlag Fuge til andre gulvbelægninger i tilstødende lokaler skal falde under døre.
29			×	
30	×			
31			×	
32			×	GB 14.3.2.15 Hulkehl Der udføres hulkehl såvel mod vægfliser som på vægpuds.
33		×		
34		×	×	GB 14.3.2.16 Tildækning
35	×			
36		×		GB 15.3.2.18 Rensning
37			×	
38		×		
39		×		
40		×		GB 14.3.2.19 Efterbehandling
41		×		
50	×			
53	×			
54		×		
55		×		
56		×		

Når GB4 som i eksemplerne foran benyttes som supplement til en SB er den let at orientere sig i, eftersom man blot skal oplede samme nummer som i SB. Entreprenører bør dog nok for hver enkelt byggeopgave som en lettelse for deres folk på byggepladsen i et eksemplar af GB4 markere de positioner, som er gældende.

GB4 benyttes imidlertid også som et byggeteknisk opslagsværk. Jævnlige brugere bliver hurtigt fortrolige med stoffets inddeling og finder sig let tilrette. Sjældnere brugere og byggefagenes årlige rekrutter kan støtte sig til det alfabetiske register bagest i bogen.

Dan Fink

I GB4, 3. oplag er henvist til bl. a. følgende DS-blade
 DS 136 Brosten.
 DS 137 Chaussébrosten.
 DS 140 Kløvede kantsten.
 DS 167 Tagsten.
 DS 400 D. I. F.s normer for betonvarer, oversigt.
 DS 410 Belastningsforskrifter.
 DS 411 Beton- og Jernbetonkonstruktioner.
 DS 413 Trækonstruktioner.
 DS 415 Fundering.
 DS 540 (2. udg.) Gevindrør.
 DS 1002 (2. udg.) Høvllet træ, tværsnitsmål.
 DS 1003 Vinduer af træ, modulmål, hulmål og karmydermål.
 DS 1004 Façadevinduer, Typebetegnelser.
 DS 1005 Vinduer af træ, terminologi og målbenevnelser.
 DS 1006 Normalvinduer af træ, Type B 3.0.
 DS 1007 Normalvinduer af træ, Type B 4.0.
 DS 1008 Normalvinduer af træ, Type B 4.0.
 DS 1009 Normalvinduer af træ, Type D 2.0.
 DS 1013 Døre til brandsikring, brandteknisk klassifikation.
 DS 1014 Døre til brandsikring, brandteknisk prøvning.
 DS 1015 Døre til brandsikring, Klasse BSD.
 DS 1016 Døre til brandsikring, Klasse BDD.
 DS 1017 Døre til brandsikring, Klasse BHD.
 DS 1028 Enfløjede indvendige døre af træ.
 DS 1032 Renselemme til skorstene.
 DS 1033 Eksplosionsklapper.
 DS/R 1030 Sorteringsklasser for planker og brædder af fyrretræ.
 DS/R 1043 Køkkenelementer af træ, uvendige mål.

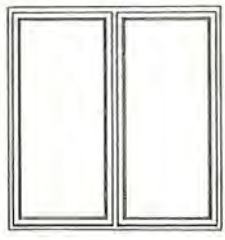
Standardiserede materialer og bygningsdele foreskrives i voksende omfang. Når der f. eks. er tale om normalvinduer af træ, skal der tungtvejende grunde til at afvige fra dansk standard. Her gengives første side af DS 1007, som ialt omfatter fem sider samt tre bilag der indeholder snit i mål 1:1.

DK 69.028.2:674

Dansk Standard	Normalvinduer ¹⁾ af træ Anvendelse, bælteag, detaljeformaling m.m. Type B 4.0 Tærammet stålud med midterpost og sidehængte udsælgende rammer med påklæbte forstærkninger	 1007
-----------------------	---	--

1. udg.

Maj 1958

Vinduestypens anvendelsesområde

Typen kan anvendes til vinduer med karmydermål mellem 8 x 10 dm og 16 x 16 dm (bredde x højde). Der foreligger for denne type så omfattende erfaringer, at den uden videre kan benyttes overalt.

Såfremt vinduet i henhold til gældende love og vedtægter skal kunne benyttes ved redning i tilfælde af brand, skal mindst én ramme i vinduet have en rammebredde på mindst 50 cm og en rammehøjde på mindst 100 cm.

Vinduestype detailudformning

De konstruktive detaljer (profiler, samlinger m.m.) er udført således, at fremstillingen kan ske på økonomisk fordelagtig måde, både i det mindre, enklere udstyrede snedkeri og i det større, med specialmaskiner forsynede maskinsnedkeri.

De viste profiler m. m. kan og bør desuden, hvor det er muligt, anvendes ved vinduer til andre formål end de standardiserede.

Dimensioner i mm			
Karm	Højdepost	Ramme	Forstærkning
45/120	69/138	34/45	34/45

¹⁾ For rammehøjder over ca. 190 cm og rammebredder, over ca. 80 cm henvises til SBI's anv. 31: udførelsesregler.

Varianter af vinduestypen

Såfremt vinduer af type B 4.0 ønskes udført med f. eks. overrammer, ventilationsrammer el. lign. anbefales, at sådanne typer udføres efter forskrifterne i SBI's anvisning 22.

Bestillingsbetegnelse

Eksempelvis angives et vindue af type B 4.0 med bredde 12 dm og højde 14 dm således:

1 stk. vindue B 4.0, 12 x 14, DS 1007

²⁾ Ved anormaldimensioner forstås vinduer til mindre arbejdsrum som køkkener, stuerum, kasser o. lign. — dvs. normalt med ydermål mellem 8 x 10 dm og 16 x 16 dm.
³⁾ Forveksles aldrig i løbet af 1958.
⁴⁾ I løbet af 1958.
⁵⁾ I løbet af 1958.
⁶⁾ I løbet af 1958.

Indhold

anvendelse m.m. .... side 1
 bælteag, bælteag ..... » 2
 bælteag, bælteag ..... » 2
 profilering m.m. .... » 3
 stålud, midt i f (seu hængt) ..... » 4
 lodret snit i over- og underkarm ..... bilag 1
 lodret snit i midterpost ..... » 1
 lodret snit i midterpost ..... » 3

Henvisninger

DS 1002 Normaldimensioner på hængt fyrretræ
 DS 1003 Vinduer, karmydermål²⁾
 DS 1004 Façadevinduer, typebetegnelser
 DS 1005 Vinduer, terminologi og målbenevnelser
 DS .... Vinduesbælte³⁾
 DS .... Kvalitetsbestemmelser for træ til snedkerarbejde⁴⁾

Som grundlag for denne standard er anvendt SSI's Byggeforskningsinstituts anvisning 22: udførelsesregler af træ.

⁵⁾ Ved anormaldimensioner forstås vinduer til mindre arbejdsrum som køkkener, stuerum, kasser o. lign. — dvs. normalt med ydermål mellem 8 x 10 dm og 16 x 16 dm.
⁶⁾ Forveksles aldrig i løbet af 1958.
⁷⁾ I løbet af 1958.
⁸⁾ I løbet af 1958.

En oversigt over danske standardblade udgives årligt af Dansk Standardiseringsråd i et katalog, som gratis kan rekvireres på rådet, tlf. HELLERUP 9315, adresse Aurehøjvej 12, Hellerup. På rådets kontor er alle udenlandske standardblade tilgængelige.

ALMINDELIGE BESTEMMELSER GÆLDENDE FOR ALLE FAG-ENTREPRISER

0.1 Entreprisens forudsætninger

Uanset om en entreprise overtages på grundlag af fast tilbud eller udføres i løbende regning, baseres eventuelt tilbud samt kontrakt på følgende dels almen- gyldige og dels alene for den pågældende entreprise gældende særlige dokumenter. Almengyldige dokumenter skal være de på kontrakttidspunktet seneste udgaver.

0.1.01 Tegninger,

der er udleveret de tilbudsgivende eller fremlagt ved en licitation. I tilfælde af uoverensstemmelser mellem tegninger indbyrdes gælder tegninger i større mål fremfor tegninger i mindre mål, dog således at målsatte tegninger gælder fremfor ikke-målsatte.

0.1.02 Detailtegninger.

Dersom disse udleveres efter oprettelse af kontrakt efter afholdt licitation, skal de dog være i overensstemmelse med de ved licitationen fremlagte tegninger og beskrivelser.

0.1.03 Prøver

fremlagt til orientering for tilbudsgivere ved licitation.

0.1.04 Særbeskrivelse.

Den for byggeføretaget gældende særlige beskrivelse (arbejdsbeskrivelse), der i det efterfølgende i forkortelse angives som SB.

Særbeskrivelse og tegninger supplerer hinanden, således at også en ydelse, der blot er anført et af stederne, skal medregnes.

Dersom der er afvigelser mellem angivelser på tegninger og i SB, gælder SB forud for tegninger.

Dersom særbeskrivelsen er affattet som beskrivende mængdefortegnelse skal alene medregnes de i denne anførte ydelser.

0.1.05 Generalbeskrivelse.

Nærværende generalbeskrivelse, der i det efterfølgende i forkortelse som regel angives som GB, men i alle SB bør angives som GB₄, 3. opl.

0.1.06 Særlige betingelser.

De for byggeføretaget specielt opstillede. (Jvf. side 13 nederst).

0.1.07 „Almindelige betingelser for arbejder og leverancer“ (AB)

udfærdiget af ministeriet for offentlige arbejder den 7. september 1951.

0.1.08 „Vedtægter angående arbejder og leverancer“,

vedtagne af de underskrevne organisationer som gældende for disses medlemmer. Tiltrådt af Fællesrepræsentationen for Dansk Industri og Håndværk i marts 1924. Trådt i kraft d. 1. april 1924.

0.1.09 Love, vedtægter, regulativer, reglementer, anordninger m.m.,

idet dog byggeledelsen¹ er ansvarlig for, at tegninger og konstruktioner m.m. er i overensstemmelse hermed.

0.1.10 Danske Standardblade,

for så vidt der i GB eller i SB er henvist til sådanne.

0.1.11 Dansk Ingeniørforenings normer, betingelser og retningslinier,

for så vidt der i GB eller i SB er henvist til sådanne.

0.2 Entreprisekontrakt

Grundlaget for arbejdets overdragelse og udførelse er:

entreprisekontrakt samt de under 0.1.01 til 0.1.11 nævnte dokumenter. Tilbudsgivende må selv forvisse sig om at have modtaget samtlige de i de særlige betingelser anførte udbudsdokumenter og forventes selv at besidde eller skaffe sig adgang til de foran under 0.1.05 og 0.1.07 til 0.1.11 nævnte publikationer.

Dersom nogen angivelse i udbudsdokumenterne måtte være uklar for tilbudsgivende, må disse i tide og før afgivelse af tilbud, hos vedkommende projekterende teknikere indhente nærmere oplysning, der da skriftligt vil blive tilstillet samtlige tilbudsgivende. – Undladelse medfører, at entreprenøren selv må bære eventuelle heraf følgende tab.

Der må ikke antages underentreprenør uden bygherrens godkendelse af firmaet.

0.3 Arbejdets omfang. De enkelte entreprisers fulde omfang er angivet på tegninger og i de respektive fagbeskrivelser i SB.

¹ Byggeledelsen udgøres af den eller de projekterende og tilsynsførende teknikere og dennes eller disses konduktører, som på bygherrens vegne overvåger, at der præsteres konditionsmæssige ydelser.

Alle entreprenører henvises dog til at gennemlæse samtlige fagbeskrivelser i SB for derigennem at få klarhed over deres egen entreprises betydning i byggeprocessen, for alle entreprisernes indbyrdes afhængighed og for deres ydelsers betydning som bestanddel af det færdige bygnings- eller anlægsarbejde.

0.4 Arbejdets forløb. I tilbud skal være oplyst det antal arbejdsdage, som skønnes at medgå til en entreprises gennemførelse. – Sådanne oplysninger benyttes ved opstilling af forpligtende arbejdsplan.

0.5 Arbejdets udførelse.

Mestertilsyn.

Det påhviler entreprenører at føre sagkyndigt og indgående mestertilsyn. Entreprenører alene er ansvarlige for:

- a. arbejdets konditionsmæssige udførelse.
- b. den ved ethvert arbejdes udførelse benyttede fremgangsmåde med mindre noget særligt er foreskrevet, såvel som for
- c. at konstruktioner er forsvarligt afstivede under udførelsen, og at afstivning og evt. forme ikke fjernes før konstruktionen er bæredygtig.

o Mål.

Alle på tegninger angivne mål skal overholdes, ligesom det er en selvfølge, at stok og vagge holdes.

Eventuelle fejl skal uopholdelig rettes, uanset tidspunktet for konstatering af fejl. Jfr. pos. 31.

0.6 Arbejdsprøver. Af SB vil fremgå såfremt og da i hvilken udstrækning der skal udføres arbejdsprøver.

0.7 Materialeprøver leveres i den i SB anførte udstrækning og skal af entreprenører forelægges så betids, at eventuel kassation ikke kan forsinke leverance af konditionsmæssige materialer.

Prøver skal være mærkede med byggeforetagendets navn samt entreprenørens og leverandørens navn, adresse og dato.

Godkendte prøver er bindende for hele leverancen.

Ved godkendelse af prøver skal de pågældende stykker mærkes og signeres af byggeledelsen for derefter at danne sammenligningsgrundlag for leverancer.

Kan et materiale af en eller anden grund ikke fremskaffes, må spørgsmålet om anvendelse af et andet materiale i tide forelægges byggeledelsen.

0.8 Patentbeskyttede materialer eller fabrikater fra bestemte firmaer, som f.eks. afgiver varedeklarationer, er angivet ved navn eller katalognumre. Andre nøje tilsvarende materialer kan *eventuelt* tillades anvendt, *men udelukkende med byggeledelsens billigelse.*

Påvisning af materialernes jævnbyrdighed påhviler entreprenøren.

0.9 Branchekontrollerede materialer. I GB og SB foreskrives fortrinsvis anvendelsen af normvarer og andre materialer, der er underkastet en af den pågældende branche organiseret kvalitetskontrol, eksempelvis VIF-kontrol af varmeisoleringsmaterialer.

Andre nøje tilsvarende materialer kan *eventuelt* tillades anvendt, *men udelukkende med byggeledelsens billigelse.*

Påvisning af materialernes jævnbyrdighed påhviler entreprenøren.

0.10 Materialeindkøb. Entreprenøren skal sikre sig, at materialer til entreprisens gennemførelse kan leveres så betids, at materialeangel ikke giver anledning til forsinkelse af eget eller andre entreprenørers arbejde. Entreprenører må i tide slutte bindende aftaler med leverandører og vil således kun kunne få godtgjort eventuelle prisstigninger på sådanne materialer, som det ved entreprisekontraktens underskrift ikke var muligt at afgive ordre på til fast pris.

0.11 Materialeoplæg og -transport. Entreprenører er ansvarlige for materialers forsvarlige oplagring i bygning og på byggeplads, såvelsom på arbejdsstederne, herunder også beskyttelse mod nedbør og frost. Placering af materialer på byggeplads foretages i samråd med byggeledelsen.

Intet rum i bygningen må benyttes til lager uden byggeledelsens billigelse. Entreprenører skal selv sørge for egne materialskure, mørtelbænke m.v., hvis placering skal godkendes af byggeledelsen.

Senere af byggeledelsen forlangt flytning af materialer fra anvist plads betales særskilt af bygherren.

Aflæsning og transport af materialer skal ske under størst mulig hensyntagen for at undgå beskadigelser og deformationer på selve materialerne, på andre materialer eller på selve bygningen.

0.12 Entreprenørers personale. I det omfang, som arbejdet efter dets karakter og udstrækning nødvendiggør, skal entreprenører have formænd el. lign. kvalificerede arbejdsledere på byggepladsen. Ordre, der ændrer de for arbejdet givne bestemmelser, skal dog af byggeledelsen afgives til entreprenøren selv eller hans konduktør.

Ved fag med arbejdsdeling i „sjak“ skal entreprenører selv give deres folk anvisninger og besked, idet det ikke påhviler byggeledelsen at vejlede hvert enkelt „sjak“.

Entreprenører skal sørge for, at deres personale rettidigt får overladt et eksemplar af de foran, under position 0.1 nævnte dels almengyldige og dels alene for den pågældende entreprise gældende særlige dokumenter, og de skal tillige instruere personalet i benyttelse af dokumenterne.

0.13 Entreprenørers forhold til det offentlige. Entreprenører skal ved arbejdets udførelse holde sig de gældende politianordninger, bygge love, vedtægter m.m. efterrettelige, således at eventuelle bøder og ulemper, som forseelser herimod måtte medføre, bæres af dem og er bygherren uvedkommende. Undtagen herfra er sådanne forseelser, som måtte være forårsaget af eventuelle fejl i tegninger og beskrivelser.

Dispensationer af enhver art må kun søges med byggeledelsens billigelse. Samtlige entreprenører, der har arbejde i offentlig eller privat gade eller fortov, er pligtige til inden arbejdets påbegyndelse at meddele dette til de offentlige institutioner, der har påtaleret overfor beskadigelse af ledninger, rør m.m.

Al skade på vej og fortov m.m. forårsaget i forbindelse med byggearbejdets udførelse skal, dersom ikke andet er anført i SB, istandsættes af murerentreprenøren, der ved arbejdets afslutning fremskaffer vejattest, hvor en sådan forlanges af myndighederne. Det forudsættes dog, at vejens beskaffenhed også ved arbejdets påbegyndelse er tilstrækkelig god til at vejattest vil kunne udstedes.

0.14 Byggepladsen overtages i den stand, hvori den henligger.

Entreprenører må derfor ved selvsyn vurdere de forhold, der kan influere på deres arbejde.

Af SB fremgår, hvor stor en del af byggegrunden, der kan disponeres over som byggeplads og hvilke beskyttelsesforanstaltninger, der skal foretages overfor eventuelle eksisterende anlæg og beplantninger, der skal bevares.

0.15 Midlertidigt hegn om byggeplads. Af SB vil fremgå såfremt og da i hvilket omfang og på hvilken måde pladsen indhegnes, samt hvem dette arbejde såvel som anmeldelse til autoriteterne herom påhviler. Af SB fremgår i hvilket omfang, der skal udføres midlertidigt bræddefortov med lægterækværk, beskyttelseskærme og lign.

Hegnet vedligeholdes under arbejdets gang, det fjernes igen på tilsigelse og forbliver vedkommende entreprenørs ejendom. Fornøden istandsættelse af vej og fortov efter fjernelsen af hegn m.m. påhviler den entreprenør, som skal istandsætte vej og fortov. Jvf. foran position 0.13.

0.16 Afsætning af bestemmende hovedlinier og kotehøjder foretages på byggeledelsens foranledning og betales af bygherren. Hvor den stedlige byggevedtægt forlanger facade- eller byggelinier samt kotehøjder afsat og kontrolleret af en myndighed, rekvirerer byggeledelsen denne afsætning foretaget, hvorimod *byggelinieattest* skal rekvireres af den entreprenør, som opfører bærende mure og fremsendes til byggeledelsen så snart ydermure er ført til terræn. Entreprenøren skal være til stede ved afsætningen og skal sørge for, at der er ryddet, således at afsætningen kan foregå uden unødige forhindringer samt træffe foranstaltninger til, at de afsatte mærker beskyttes.

Al øvrig afsætning udføres af entreprenøren og på dennes ansvar.

2 sæt målelægter leveres af tømrerentreprenøren og inddeles ved samarbejde med denne.

Såfremt de entreprenøren foran pålagte forpligtelser skal overtages af anden entreprenør vil dette fremgå af SB.

0.17 Arbejdsskure og parkering. De ved overenskomst mellem organisationerne fastlagte eller af offentlig myndighed stillede krav til arbejdsskures placering, indretning og opvarmning m.m. skal i hvert enkelt tilfælde følges. Jvf. Socialministeriets bekendtgørelser af 26. april 1960 om regulativ om velfærdsforanstaltninger i bygge- og anlægsvirksomheder.

Skure placeres efter aftale med byggeledelsen og fjernes på tilsigelse, dog senest når arbejdet er færdigt.

Af byggeledelsen forlangt flytning af skure fra anvist plads betales særskilt af bygherren.

På skure skiltes med firmanavn til orientering for leverandør-chauffører og andre.

Konduktørskur udføres kun efter særligt forlangende og beskrivelse i SB. I givet fald påhviler opvarmning og renholdelse den entreprenør, som opfører bærende mure.

Hver enkelt entreprenør må sørge for skure til og ordne cykelparkering for sine egne folk.

Dersom andet ikke er anført i SB, er der ikke adgang til bilparkering på byggepladsen.

0.18 Retirader. Retiradeskure opstilles i fornødent omfang af tømrerentreprenøren, medens den entreprenør, som opfører bærende mure leverer og sørger for tømning af tønder eller lader installere interimistisk trugvandkloset med dertil hørende afløbs- og vandinstallationer samt sørger for daglig renholdelse af retiraderne.

Eventuelle pissoirskærme eller -skure og/eller midlertidige pissoir- og wc-installationer i bygninger udføres efter særlig angivelse i SB.

Det er forbudt at forrette nødtørft i de under opførelse værende bygninger.

De enkelte entreprenører skal medvirke til, at deres mandskab respekterer dette forbud.

0.19 Svellebroer, midlertidige veje og overkørsler m.v. etableres på byggeplads og fra byggeplads til vej af den entreprenør som opfører bærende mure.

De skal vedligeholdes under arbejdets gang og være til rådighed for samtlige entreprenører og leverandører og må først fjernes efter aftale med byggeledelsen, dog senest når arbejdet er færdigt.

0.20 Stilladser og løbebroer m.m. opstilles af den entreprenør, som opfører bærende mure, til eget brug og skal, så længe de forefindes, tillige være til rådighed også for de øvrige entreprenører og må først fjernes efter aftale med byggeledelsen, efter dennes konference herom med de øvrige entreprenører.

Underlag og støtte for løbebroer og stiger skal beskyttes mod overlast. Dette gælder f.eks. tagdækninger, gulvbelægninger og hængerender. Hvor foran nævnte stillads ikke er til rådighed, eller ikke er tilstrækkeligt, skal de pågældende entreprenører selv sørge for fornødent stillads. Dette gælder også, hvis foran nævnte stillads er fjernet, forinden en anden entreprenørs arbejde, som følge af selvforskyldt forsinkelse, kan komme til udførelse.

Af SB vil fremgå, dersom der skal opstilles hejs eller anvendes kran, og i hvilken udstrækning og periode disse hjælpemidler er til rådighed for de forskellige entreprenører. Endvidere oplyses, hvorvidt hejs er anvendeligt til persontransport. (Der bør særlig ved højhuse, tilsikres alle entreprenører adgang til ophejsning af deres materialer og materiel). Beskyttelseskærme opsættes af tømrerentreprenøren i det omfang, myndighederne forlanger på de steder, hvor offentlig færdsel foregår langs byggepladsen.

Eventuelle iøvrigt fornødne skærme til sikring af færdselen inde på byggepladsen opsættes af den entreprenør, som opfører bærende mure.

0.21 Tørholdelse af udgravninger. Alle udgravninger holdes – under udførelse af arbejder i dem – af de pågældende entreprenører så vidt muligt fri for vand, altid sikkert indhegnede og om fornødent afmærkede.

Uforudsete foranstaltninger mod f.eks. flydesand og grundvand og omfattende f.eks. spunsning og pumping betales særskilt af bygherren.

0.22 Tørholdelse af bygninger. Det påhviler den entreprenør, som opfører bærende mure, under hele byggeperioden at holde kældre fri for vand og bygningers etager rensed for sne, der ved smeltning kan forårsage vandskader.

0.23 Sikring mod frostskafer. *Ansvar* for eventuelle frostskafer (herunder også skader fra frosthævninger i grunden) opståede under byggeperioden på kloak-, beton-, jernbeton- og murerarbejdet påhviler alene entreprenøren for det pågældende arbejde.

Entreprenøren skal derfor i samråd med byggeledelsen rettidigt forberede og gennemføre de foranstaltninger, der – under hensyntagen til vejrliget, byggearbejdets art og udførelsesstandpunkt – i hvert enkelt tilfælde efter den pågældende entreprenørs skøn vil være tilstrækkelige til at imødegå risikoen for frostskafer.

Også under eventuelle arbejdsstandsninger påhviler det entreprenøren at sørge for sikring mod frostskafer.

Betaling for sikringsforanstaltninger mod frostskafer. Hvis intet andet er anført i SB, skal entreprenøren selv afholde udgiften til alle overenskomstmæssige sikringsforanstaltninger som f.eks. tildækning af frisk murværk og friskstøbt beton eller jernbeton, – hvorimod han, hvis ekstraordinære foranstaltninger, som f.eks. midlertidig lukning af åbne kældre, eller midlertidig dækning af kældergulve må anses for nødvendige, er berettiget til at få sine dokumenterede ekstra udgifter hertil o betalt særskilt af bygherren. Pos. 0.24 gælder dog forud.

0.24 Begrænsning af arbejdsstandsninger om vinteren. *Junf. forligs- og institutionens kendelse af 1. sept. 1950 samt de siden da stedfundne overenskomstmæssige tilføjelser og ændringer og endvidere boligministeriets cirkulære af 5. dec. 1958 med bilag.*

Hvor SB ikke foreskriver arbejdet gennemført som „vinterbyggeri med særlige foranstaltninger“, skal murer- og betonarbejde gennemføres ved lufttemperaturer ned til $\div 5^{\circ}\text{C}$. I temperaturområdet $+5^{\circ}\text{C} - \div 5^{\circ}\text{C}$

påhviler det entreprenøren at træffe de nødvendige foranstaltninger i henhold til ovennævnte kendelse og cirkulære (jvnf. Statens Byggeforskningsinstituts anvisninger 17, 48 og 49, „Byggeri hele året“ og boligministeriets konsulentvirksomhed).

For at begrænse standsninger forårsaget af snefald skal entreprenørerne for murer-, beton- og jernbetonarbejde straks efter snefaldets ophør fjerne sne, der måtte være faldet på utildækkede mureversider, beton-dæk under udførelse og opstillede forme.

Det påhviler den entreprenør, som opfører bærende mure, at holde færdselsveje på byggepladsen samt løbebroer og stilladser passable, og at sørge for tømning af interimistiske vandledninger, når de ikke er i brug, eller på anden måde at sikre vandtilførslen mod frost.

Det påhviler murerentreprenøren at holde stenstabler og mørtelbaljer ved arbejdssteder rensat for sne.

0.25 Vinterbyggeri med særlige foranstaltninger. Det fremgår af SB, såfremt og da i hvilket omfang arbejdet skal gennemføres som „vinterbyggeri med særlige foranstaltninger“ – d.v.s. også i perioder med lavere lufttemperaturer end $+5^{\circ}\text{C}$, samt hvilke særlige foranstaltninger, der i så fald skal træffes (jvnf. Statens Byggeforskningsinstituts anvisninger 17, 48 og 49, samt boligministeriets konsulentvirksomhed).

0.26 Midlertidige indretninger til lukning og aflåsning af bygningen. Såfremt det midlertidige hegn i h.t. SB vil blive fjernet, forinden bygningen er lukket, eller hvis det af andre grunde er foreskrevet i SB, påhviler det tømrerentreprenøren at anbringe midlertidigt lukke med lås for alle udv. åbninger og lign. i kælder og stueetage, som ikke allerede er forsynet med blivende lukke.

0.27 Midlertidig opvarmning. Såfremt bygningens udtørring i henhold til SB skal fremmes ved at der sættes varme på, inden snedkerarbejdet indsættes, må de forskellige entreprenører tilrettelægge deres arbejde derefter. Opvarmning og gener herved betales af bygherren.

0.28 Vand og elektricitet m.m. til byggebrug. I SB er angivet, hvorfra vand fremskaffes. Hvor der sker forsyning fra vandværk, lader bygherren frostsikret vandstik føre ind til et nærmere angivet sted på byggepladsen og den entreprenør, som opfører bærende mure, bekoster udførelse og vedligeholdelse af interimistisk vandinstallation samt vandafgift. I perioden fra 1. november til 31. marts skal hovedfordelingsledningen

være frostsikret og forsynet med aftapningshaner for de derfra udgående øvrige vandledninger.

I SB er angivet, såfremt elektrisk kraft og lys er til rådighed.

I bekræftende fald føres ved bygherrens foranstaltning stik ind til et nærmere angivet sted på byggepladsen.

Opsætning af interimistiske målere besørges af den entreprenør, som opfører bærende mure og videre installationer samt strømforbrug bekostes af de pågældende entreprenører efter aftale med og mod betaling til foran nævnte entreprenør.

I SB er angivet, såfremt der skal installeres telefon på byggepladsen, I bekræftende fald bekostes denne af den entreprenør, som opfører bærende mure og installeres i et forrum til dennes formands skur til gratis afbenyttelse for alle entreprenører og formænd, dog kun til almindelige indenbys samtaler.

I SB er angivet, såfremt der installeres mønt-telefon og brugerne således selv skal betale deres samtaler.

0.29 Gennembrydninger, udhugninger, indmuringer, faststøbninger m.v. For alle entrepriser med undtagelse af el-entreprisen skal beton-entreprenør og murerentreprenør indenfor deres respektive fag foretage gennembrydninger af gulve og vægge med påfølgende nødvendige tilmuringer og tilstøbninger, endvidere udhugninger, indmuringer og faststøbninger i væg, gulv og loft for bæringer til beholdere og ankre for fællesbæringer eller fastspændinger for rørledninger, bøsninger, bærejern, ankre m.v. for radiatorer, spjæld, lemme, tømrer- og snedkerkonstruktioner, smedearbejde m.v. i omfang i henhold til tegninger eller som specificeret i SB.

Varmeentreprenøren og gas- og vandentreprenøren skal dog indenfor deres egne fag udhugge for og faststøbe ekspansionsbolte, rørbærere og lign. samt fastgøre alle bæringer i slaggeplader, bræddeskillevægge og lign.

El-entreprenøren foretager selv gennembrydninger m.m. for el-installationer.

De enkelte entreprenører har indenfor deres respektive fag det fulde ansvar for den rette anbringelse af bæringer og bøsninger samt for alle opmærkninger med undtagelse af sådanne, som er angivet på særlig hulplan eller afsat i støbeform.

0.30 Bygningernes og pladsens renholdelse besørges under medvirken af samtlige entreprenører, idet hver enkelt er forpligtet til at samle,

nedbære og henlægge alt affald fra egen entreprise på byggepladsens affaldsbunker, forinden det er til gene for de andre entreprenører. Renholdelse af byggepladsen og veje udfor denne besørages af den entreprenør, som opfører bærende mure. Vedkommende bortskaffer også affaldsbunkerne så ofte det – efter byggeledelsens skøn – er nødvendigt. Dog påhviler det tømrerentreprenøren at fjerne alt affald fra eventuel afbinding på byggepladsen.

Betonentreprenøren er ansvarlig for evt. aflejring af cementslam fra blandestation i kloakledninger på grund og i gade.

- o Den på byggegrunden eventuelt pålignede grusningspligt påhviler den entreprenør, som opfører bærende mur.
- o Montører af enhver kategori må ikke efterlade „sorte fingre“ på færdige overflader under eget eller andres arbejdsområde.

0.31 Efterreparation udføres af hver entreprenør i fornøden udstrækning inden arbejdets aflevering.

Hvor efterreparationer skyldes fejl fra anden entreprenør, skal denne godtgøre skaden.

0.32 Andre anvisninger. Se SB.

NEDRIVNINGSSARBEJDE

1.1 Entreprisens omfang og tidsfrister derfor vil ligesom en nærmere angivelse af nedbrydningsmaterialernes eventuelle anvendelse ved byggeforetagendet eller disses bortfjernelse fra byggepladsen fremgå af SB.

1.2 Ansvar. Entreprenøren skal drage omsorg for, at nedrivningsarbejdet foretages med tilbørlig forsigtighed, og han bærer det fulde ansvar for alle ulemper, skader eller ulykkestilfælde, som måtte blive en følge af forsømmelighed i så henseende.

Det påhviler entreprenøren at sørge for anbringelse af skærme og lign. i fornødent omfang til beskyttelse af færdselen omkring bygningerne samt at sørge for gadefejning.

Det påhviler entreprenøren i videst muligt omfang at træffe foranstaltninger til afværgelse af støvplage, som kan forulempe naboejendommene.

Hvor der foretages nedrivning af mure og fjernelse af fundamenter, som grænser mod mure og fundamenter på nabogrund, som støttes af de mure eller fundamenter, der fjernes, må den videre nedrivning først fortsættes med byggeledelsens tilladelse. Nødvendige sikkerhedsforanstaltninger i forbindelse hermed udføres af entreprenøren eller andre entreprenører som ekstraarbejde efter forudgående aftale med bygherren, derimod må entreprenøren uden ekstrabetaling finde sig i de ulemper, som nødvendige sikkerhedsforanstaltninger – udført af andre entreprenører – måtte forårsage.

Tilsynekomsten af uforudsete ledninger meldes straks til byggeledelsen. Eventuelle foranstaltninger i forbindelse hermed betales særskilt af bygherren.

1.3 Afskæring af ledninger. Dersom gas-, vand-, afløbs- samt andre ledninger skal afskæres fra hovedledningerne, sker det ved entreprenørens foranstaltning og for hans regning og ansvar, hvorfor det påhviler entreprenøren at foretage alle fornødne anmeldelser desangående til vedkommende ledningsejer (offentlig myndighed, koncessioneret selskab eller privatperson eller -selskab) og at udføre arbejdet i overensstemmelse med dennes anvisninger.

JORDARBEJDE

- 2.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
Jordarbejdet udføres iøvrigt i det omfang, der er nødvendigt for andre entreprisers udførelse i henhold til tegninger og SB.
Beliggenhed af eksisterende såvel som af færdigt terræn fremgår af tegninger og SB.
De viste profiler angiver færdigt jordarbejde inkl. skråningsbeklædning.
- 2.2 Opmåling.** Såfremt der i SB opgives mængder, eller der afregnes efter enhedspriser, regnes med det matematiske volumen af jorden i fastlejret tilstand.

MATERIALER

- 2.3 Fyld.** Eventuelle særlige materialer til tilfyldning m.m. anføres i SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 2.4 Jordarbejderne tilrettelægges** således, at de kan fremmes mest muligt og fuldendes på kortest mulige tid og således at andre arbejder ikke generes.
- 2.5 Udgravning for bygninger og lign.**
 Forinden den egentlige udgravning foretages, afgraves muldjorden og henlægges i bunker efter angivelse på tegninger eller i SB.
 Der afgraves eller påfyldes til de angivne koter for underkant af fundamenter, betongulve, belægnings og lign. Der må ikke graves dybere, end angivet i SB og på tegninger. Hvor der skal udføres udvendig isolering og derfor støbes mod yderforskalling (vedr. omfanget heraf, se beton- og jernbetonarbejdet) skal udgravning udføres i så stor bredde, at isoleringen kan udføres effektivt.
 Byggeledelsens anvisning skal indhentes om midlertidig oplægning af fyld.
 Såfremt der under udgravningsarbejdet viser sig uegnet byggegrund i form af muld, blød bund, mosejord og lign., skal dette straks meddeles

byggeledelsen, som træffer bestemmelse om videre dispositioner og aftale om betaling i denne anledning.

Enhver for arbejdets udførelse fornøden almindelig afstivning og tørholdelse af udgravninger foretages. Eventuelle yderligere foranstaltninger af speciel art til afstivning eller tørholdelse af udgravninger udføres i henhold til SB.

Når grundudgravningen er afsluttet, skal byggeledelsen underrettes for at besigtigelse og godkendelse kan finde sted, før støbearbejdet påbegyndes. Under byggeledelsens nærværelse undersøges jordlaget under fundamentsrender under såvel ydermure som bærende skillevægge som anført i SB.

- 2.6 Træer, buske, hegn, fundamenter, større sten og lign.** forhindringer, hvis tilstedeværelse er kendt ved tilbudets afgivelse, fjernes af entreprenøren, og jord fyldes og stampes i hullerne.
 Trærødder og andre i sædvanlig udstrækning forekommende forhindringer i jorden fjernes af entreprenøren.
 Træstammer og grene skæres i meterstykker og oplægges tillige med kvas, rødder og sten på et nærmere anvist sted inden for byggepladsen. Viser der sig ved udgravningen gamle fundamenter, hvis tilstedeværelse ikke var kendt ved tilbudets afgivelse, eller forekomster af usædvanlig karakter, skal dette meddeles byggeledelsen, som træffer bestemmelse om videre dispositioner og aftale om betaling for eventuelle ekstraydelser.
- o Når det af den projekterende på en plan er markeret, at eksisterende beplantning skal forblive, skal entreprenøren drage omsorg for omhyggelig beskyttelse af sådan beplantning.

- 2.7 Ledninger og kabler.** Entreprenøren skal uopfordret træffe sådanne foranstaltninger, at ledninger og kabler, der er vist på tegningerne eller af byggeledelsen anvises inden arbejdets påbegyndelse, ikke beskadiges af ham.
 Viser der sig ved udgravninger yderligere ledninger, skal dette meddeles byggeledelsen, som træffer bestemmelse om videre dispositioner.
 Afbrudte dræn- eller kloakledninger skal straks anmeldes til tilsynet.
 I frostvejr skal blottede ledninger, der er vandførende, isoleres.
 Afdækningssten for kabler må kun fjernes efter indhentet tilladelse fra vedkommende ledningsejer (offentlig myndighed, koncessioneret selskab eller privatperson eller -selskab) og fjernelsen skal udføres i overens-

stemmelse med dennes anvisninger. Det påhviler entreprenøren senere at retablere denne afdækning ligeledes efter ejerens anvisninger.

2.8 Til- og opfyldning langs fundamenter og kælderydermure m.m. samt under kældergulve og lign. skal udføres med den bedst egnede (mest sandede) fyld i lag på ca. 30 cm ad gangen med omhyggelig stampning for hvert lag. Efter nærmere anvisning fra byggeledelsen vandes tilfyldningen for at fremme sætning af fylden.

Til- og opfyldning må ikke udføres med frosne materialer.

2.9 Terrænregulering, herunder tilkørsel af fyld og muldjord, udføres i henhold til SB og således, at generende sætninger undgås.

Hvor påfyldninger skal forsynes med permanent belægning (betongulve, pladser, veje etc.), skal disse udføres med ren grusfyld udlagt i lag på ca. 30 cm ad gangen med omhyggelig tromling eller maskinstampning for hvert lag. Undtagelsesvis kan tillades anvendt effektiv håndstampning i højst 20 cm tykke lag.

Under kompressionsarbejdet vandes fylden efter nærmere anvisning.

Grønsvær må ikke findes under belægninger, men skal uden ekstrabetaling bortgraves og erstattes med fyld, svarende til underlaget.

På regulerede arealer skal anvendes en overhøjde, hvis størrelse afhænger af jordens beskaffenhed og den arbejdsmetode, der anvendes, idet entreprenøren er ansvarlig for, at de endelige koter og profiler bliver som forudsat.

Til påfyldninger må ikke anvendes blødt ler, tørvejord eller lign. Den udlagte fyld skal til enhver tid holdes reguleret på overfladen, så vand ikke kan samle sig og sive ind i påfyldningen. I garantiperioden skal eventuelle revner i overfladen omgående tilfyldes.

Regulerede arealer, der skal tilplantes eller tilsås, belægges med muld i tykkelse og udstrækning som angivet i SB. Det regulerede areals overflade og det udlagte muldlag skal være fri for murbrokker og affald. Det skal finreguleres, og sten, rødde etc. rives af. Jvf. 3.5.

2.10 Græstørv, der skal anvendes til beklædning, opstables i depoter med græsset nedad og holdes fugtige. Græstørvene skal være 25-30 cm lange, 20 cm brede og mindst 10 cm tykke.

2.11 Udgravning for veje og lign. udføres i henhold til SB og således, at bunden af vejkasser svarer til den færdige vejs profil med en tolerance på ± 2 cm efter maskintromling.

Udgravning for kant- og rendesten foretages af vejentreprenøren. Vejkasser skal så vidt muligt udgraves umiddelbart inden vejarbejdet, og der må ved vandafledning sørges for, at bunden ikke opløses.

2.12 Indskudsler fremskaffes efter angivelse i SB.

Såfremt ler, der fremkommer ved udgravningen, af byggeledelsen kan godkendes som egnet til indskudslag, henlægges leret i samråd med byggeledelsen i bunker, som regnvand kan løbe fra, og således at det ikke forurenes.

Skulle der ikke ved udgravningen fremkomme tilstrækkeligt og velegnet materiale til lerindskud, fremskaffes sådant af murerentreprenøren. Jvf. 8.49 og 8.78.

2.13 Overskudsjord fra udgravninger og terrænregulering, og som senere skal anvendes indenfor byggepladsområdet, oplagres i bunker som angivet på tegninger eller i SB.

o Såfremt overskydende jord skal bortkøres og i givet fald til nærmere angivet aflæsningsplads, angives dette i SB.

2.14 Øvrige arbejder og leverancer.

Se SB.

ANLÆGSGARTNERARBEJDE

- 3.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
- 3.2 Arealet** overtages, som det henligger. Jvf. dog pos. 2.9.
- 3.3 Afsætning** foretages af gartner-entreprenøren på eget ansvar.
- 3.4 Rydning.** Der ryddes i henhold til angivelse på planer og i SB.
Rødder fjernes, og træ, ros og rødder bortkøres. Jvf. dog pos. 2.6.
Hvad der på arealet findes af beplantning, som skal forblive, behandles
* omhyggeligt og beskyttes, så den ikke tager skade.
- 3.5 Jordarbejde.** Flytning og fordeling af fyld og muld udføres efter angivelse på planer og i SB.
o Entreprenøren er ansvarlig for skader, der måtte forvoldes på jordledninger og -kabler.
I opfyldte arealer stampes og vandes, så sætninger helt undgås.
Overflødig fyld bortkøres. Jvf. dog pos. 2.13.
Eventuelt manglende fyld leveres i henhold til SB.
I græs- og plantningsarealer skal der være mindst 30 cm god muld øverst.
Fast underbund løsnes før påførelse af muld.
- 3.6 Planering** udføres så nøjagtigt, at der for opgivne koter højst bliver 2 cm afvigelse over og under det opgivne.
Ved koter i byggelinier tolereres ingen afvigelser.
Iøvrigt foretages arbejdet efter byggeledelsens anvisninger.
- 3.7 Jordbehandling** udføres efter anvisning i SB.
- 3.8 Kantsten, klinkekanter og betonplantesten** leveres og opsættes i henhold til SB.
- 3.9 Fliser** skal være 5 × 50 × 50 cm med glat overflade og lægges i 7 cm sand, der leveres.

- 3.10 Grusbefæstelse af arealer og stier uden kørsel.** Underlaget skal reguleres jævnt og fasttromles. Eventuel muld skal fjernes og erstattes med ler eller andet ufrugtbart materiale. Arealet befæstes efter anvisning i SB.
- 3.11 Plantningsarbejde.** Plantning udføres efter angivelser på planer samt i henhold til SB.
Planter leveres ikke, men anlægsgartneren er ansvarlig for planternes gode behandling fra modtagelsen, og skal sørge for, at de ikke på nogen måde lider skade.
Selve plantningsarbejdet udføres fagmæssigt, og der vandes efter plantningen, om dette er nødvendigt.
Al nødvendig opbinding foretages med tillæg af materialer.
- 3.12 Græssåningsarbejde.** Der leveres græsfrø i henhold til SB.
Før udsåning planeres arealet omhyggeligt og småsten i overfladen afrives.
Efter udsåning nedfældes frøet omhyggeligt, og der tromles med en 150–200 kg tung tromle.
- 3.13 Midlertidige hegn** omkring plantnings- og græsarealer opsættes i henhold til SB.
- 3.14 Vedligeholdelse** af anlægget i sin helhed udføres på forsvarlig måde med renholdelse, vanding og græsslåning indtil endelig aflevering. Umiddelbart inden aflevering foretages grundig rengøring med kantafstikning, afpudsning af udgåede grene og kviste, opbinding m.v.
- 3.15 Diverse arbejder.** Se SB.

VEJ- OG TERRÆNBEFÆSTELSE SARBEJDE

i forbindelse med bygningsarbejder.

- 4.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
- 4.2 Normer og regulativer m.m.** De til enhver tid gældende Danske Standards, Dansk Ingeniørforenings normer, Statens Vejlaboratoriums retningslinier samt stedlige regulativer skal overholdes for vej- og terrænbefæstelses- samt drænarbejder i den udstrækning, disse dækker de i SB med henvisninger til GB beskrevne ydelser.
- 4.3 Tegninger.** De til projektets gennemførelse fornødne tegninger leveres til entreprenøren.
- 4.4 Afsætninger.** Hovedafsætningen foretages af bygherren; alle øvrige afsætninger foretages af entreprenøren, og denne alene har ansvaret for disses rigtighed.
- 4.5 Afspærring, skiltning og aflygtning** påhviler entreprenøren. Af SB vil fremgå, såfremt og da i hvilket omfang trafik skal kunne foregå under arbejdet.
- 4.6 Vejmateriel.** Såfremt der stilles særlige fordringer til materiellet opgives dette i SB.

MATERIALER

- 4.7 Sten og grus.** De i beskrivelsen anvendte betegnelser for kornstørrelser refererer til maskesigter med firkantede huller.
- 4.8 Asfaltmaterialer.** Emulsion skal indeholde mindst 40% bitumen. Den skal beskyttes mod frost, og tønderne skal „rulles“ inden anvendelsen. Asfalterede stenmaterialer skal være fri for klumper og skal opbevares, så de ikke forurenes.

4.9 Slagger kan leveres således:

4.9.1 Slagger må ikke indeholde aske, sod eller organiske dele som tørvejord, brunkul eller lign. De skal være hårde, sintrede og knust til størrelse 10-40 mm, og de må højst indeholde 50% fint materiale.

4.9.2 Slagger leveres som almindelig handelsvare eller erstattes med uensartet grusgravsmateriale.

4.10 Andre materialer. Se SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

4.11 Jordarbejde

Arbejdet omfatter de nedenfor i positionerne 4.12-4.16 beskrevne jordarbejder og andre arbejder i forbindelse hermed i den udstrækning som er anført i SB under henvisning til positioner i GB4, afsnit 2: Jordarbejde.

4.12 Vejkasser vil være udgravet af jordentreprenøren.

Vejentreprenøren skal dog kontrollere koterne. Inden belægningsarbejdet påbegyndes, skal planum finreguleres og tromles.

Kørebaner tromles med 8-10 tons maskintromle.

Fortove tromles med let maskintromle eller tung håndtromle.

Havegange tromles med håndtromle.

Hvor tromling vanskeliggøres af jordbundsforholdene, og hvor et bundsikringslag i øvrigt skønnes påkrævet, skal entreprenøren straks underrette byggeledelsen, og ingen belægning må påføres disse steder, før der er truffet aftale om forholdsregler og betaling.

4.13 Udgravninger for kant- og rendesten samt dræn foretages af entreprenøren.

Såfremt jorden skal bortkøres, angives dette i SB.

4.14 Brøndkarme, hanedæksler og lign. skal af entreprenøren hæves op i (sænkes til) rigtig højde i forhold til den pågældende befæstelse og undermures i givet fald på forsvarlig måde med klinker i cementmørtel, dog ikke i større højde end 10 cm.

Såfremt karme skal hæves mere end 10 cm, men ikke over 25 cm, anvendes topringe. Skal karme hæves mere end 25 cm, skal, såfremt der findes kegler, denne hæves, og ekstra ringe indskydes.

Skal karme sænkes mere end 5 cm, må der ikke hugges af keglen. Entreprenøren bærer ansvaret for eventuel beskadigelse af dæksler, stophanespindler eller lign.

4.15 Bundsikringslag. Såfremt der i henhold til SB skal udføres bundsikringslag, skal dette udføres af slaggegrus, usorteret grusgravsmateriale eller meget groft grus. Bundsikringslaget tromles som nævnt foran i pos. 4.12 og tykkelsen af laget skal regnes i færdigkomprimeret stand.

4.16 Befæstelsesarbejder

Der skelnes mellem kørebanelægninger og fortovsbelægninger.

Kørebanelægninger deles i:

Makadambelægninger	se pos. 4.17-4.20
Stabiliserede belægninger	- - 4.21
Betonbelægninger	- - 4.22
Chaussebrolægning	- - 4.23
Flisebelægninger	- - 4.24

Fortovsbelægninger deles i:

Makadambelægninger	- - 4.25-4.26
Betonbelægninger	- - 4.27
Chaussebelægninger	- - 4.28
Flisebelægninger	- - 4.29

4.17 Makadambelægninger på kørebaner. Den færdige tykkelse og opbygning (bundlag + dæklag) er angivet i SB og kan alt efter undergrundens beskaffenhed være:

- 4.17.1 25 cm til kørebane med svær trafik.
- 4.17.2 20 cm til kørebane med alm. trafik.
- 4.17.3 15 cm til kørebane med lettere trafik samt til parkeringsarealer.

4.18 Bundlag for de under position 4.17 anførte belægninger kan udføres således:

- 4.18.1 Ca. 18 cm tykt bundlag af ca. 100-200 mm paksten.
- 4.18.2 Ca. 14 cm tykt bundlag af ca. 80-100 mm paksten.
- 4.18.3 Ca. 10 cm tykt bundlag af ca. 60-90 mm håndsten.

Fælles for 4.18.1 og 4.18.2 gælder, at stenene udlægges for hånden med de mest plane sider nedad, idet de største sten sættes ved kørebanens

kanter, langs hvilke der fyldes op med grus. Herefter forkiles og afjævnes med singels og tromles fast under grusning og vanding.

For bundlag i almindelighed udføres tromlearbejdet med en 8-10 ts maskintromle, der sikrer at sætte bundstenene godt.

Alle mellemrum skal være fyldt, men af hensyn til underbundens bæreevne må vanding foretages med forsigtighed.

Det skal tilstræbes at opnå en tæt og fast lejring af stenmaterialerne uden skillende grus. Tromlingen påbegyndes langs kørebanens rande for at hindre udskridning af materialerne.

De enkelte tromlebaner bør overdække hinanden med et stykke svarende til ca. $\frac{1}{4}$ af tromlevalsens bredde.

Det afrettede bundlag kontrolleres under tromlingen og eventuelle lunger og sætninger rettes op med singels - som regel 20/40 mm. Når bundlaget er færdigtromlet, bør det ikke udvise større afvigelser fra skabelonen eller 5 m retskede end 25 mm.

4.19 Dæklag for de under position 4.17 anførte belægninger .1, .2 og .3 kan udføres med:

1. Granitskærver 40/60 mm + grus.
2. Blandingsskærver 40/60 mm + grus.
3. Ral (sømaterialer) 40/60 mm + grus.
4. Singels (bakkematerialer) 40/60 mm + grus.
5. Singels 40/60 mm + asfalteret sand (Maribo belægning).

Stenmaterialerne udlægges på det færdige bundlag i lag på indtil 10 cm, dog skal for 5.s vedkommende udlægges 2 cm grus, forinden singels udlægges.

Det er vigtigt, at dæklaget udlægges så ensartet som muligt for at opnå største jævnhed og undgå lapninger.

Mellemrummene i stenlaget udfyldes med grus, dog for 5.s vedkommende med 20 kg/m² asfalteret sand (ca. 3 $\frac{1}{2}$ % bitumen).

Materialerne udspreddes i tynde lag og tromles (for grus vandes) som anført ovenfor under position 4.18 under gentagen tilførsel af materialer, til hulrum er udfyldt.

Tromlearbejdet fortsættes, indtil dæklaget er så fast, at trafik ikke kan få stenene til „at skære tænder“.

Afvigelser af den færdige makadams overflade fra skabelon og retskede må ikke overstige 10-15 mm.

Såfremt overfladebehandling, jvf. position 4.20 nedenfor ikke skal udføres umiddelbart efter færdigtromlingen, skal overfladen afdækkes med 1 cm grus.

4.20 Kørebaneoverflader for de under position 4.17 anførte belægninger, .1, .2 og .3, kan udføres som:

4.20.1 *Toplagsfyldning*

Makadamen udføres som beskrevet under 4.17, 4.18 og 4.19, idet der til den afsluttende grusning anvendes skarpt lerfrit grus.

Vejbanen renses grundigt med hårde koste under vanding evt. spuling med trykvand, til fugerne mellem stenene står rene i ensartet dybde på ca. 1 cm. Når vandet er trukket bort, og skærverne er begyndt at tørre, påføres 3 kg asfaltemulsion pr. m², der fordeles jævnt evt. med bløde koste. Straks efter udlægningen afdækkes med et jævnt lag (10 l pr. m²) 8/12 mm rene granitskærver eller perlesten, der tromles med en ca. 8 tons tromle, inden emulsionen er afbundet.

Efter et passende tidsrum, afhængig af trafikens intensitet, sammenfejes det overflødige afdækningsmateriale og oplægges efter nærmere anvisning.

4.20.2 *Toplagsfyldning og overfladebehandling*

Makadamen udføres som beskrevet under 4.17, 4.18 og 4.19.

Makadamen gives den ovenfor under punkt 4.20.1 angivne toplagsfyldning. 8 dage senere foretages yderligere en overfladebehandling af toplagsfyldningen således:

Overfladen renses grundigt for løst materiale med koste.

Herefter påføres 1,5 kg asfaltemulsion pr. m², der fordeles jævnt evt. med bløde koste. Straks efter udlægningen afdækkes med et jævnt lag (7 l pr. m²) småskærver 4/8 mm eller perlesten, der tromles med en ca. 4 tons tromle, inden emulsionen er afbundet. Efter tromling af afdækningsmaterialet foretages en let bestrøning med skarpt groft sand i mængder på 1/2-1 liter/m². Det overflødige afdækningsmateriale skal efter et passende tidsrum, afhængig af trafikens intensitet, sammenfejes og oplægges efter nærmere anvisning.

4.20.3 *Tæppebelægning*

Makadamen udføres som beskrevet under 4.17, 4.18 og 4.19.

Makadamen renses grundigt for løst støv og fastsiddende slam med hårde håndkoste og eftergås med en mindst 5 m lang retskede for at konstatere eventuelle luncker. Lunckerne stryges med 1/2-1 kg asfalt-

emulsion pr. m² til klæbning, fyldes med bindemiddelovertrukket groft stenmateriale og afrettes under komprimering i plan med den øvrige overflade.

Efter et passende tidsrum, som nærmere angives i SB påføres hele overfladen et klæbelag af asfaltemulsion, der for skærvebelægning skal være ca. 1/2 kg/m² og for belægning af singels eller ral skal være 1 kg/m². Ved Maribobelægning udelades klæbelaget.

Herpå lægges et asfalttæppe bestående af 40 kg pulvermateriale (delvis knuste bakkematerialer) 0/10 mm pr. m², som udlægges omhyggeligt efter lister eller med maskine og komprimeres med en tromle med et valsetryk på 20-40 kg pr. cm valsebredde.

Ved tromlingen skal der opnås ensartet komprimering og ensartet udseende af overfladen. Komprimering omkring brøndkarme, rendesten og lign. skal ske ved stødning med stampere, og belægningen skal ligge 5 mm højere end karmene eller rendestenene.

Er belægningen noget sted løs, revnet eller „overfed“, skal belægningen her omgående repareres.

Den færdige belægning skal være fri for bølger og sænkninger, således at afvigelser fra en 5 m retskede ikke må være større end 8 mm og fra en 3 m skabelon ikke over 6 mm.

Korte periodiske ujævnheder må ikke forekomme, selv om de er mindre end 8 mm.

4.20.4 *Toplagsfyldning+tæppebelægning senere.*

Makadamen udføres som angivet under 4.17, 4.18 og 4.19.

Makadamen gives en topfyldning som anført foran under pos. 4.20.1. Når vejen har været åbnet for færdsel i ca. 1/2 år, udføres en tæppebelægning som anført foran under pos. 4.20.3.

4.21 Stabiliserede belægninger på kørebaner. Se SB.

4.22 Betonbelægninger på kørebaner udføres som anført i Statens Vejlaboratoriums retningslinier for udførelse af betonkørebaner (BK) med følgende tilføjelser:

Den færdige tykkelse og opbygning er angivet i SB og kan være a = 18 cm, b = 15 cm.

Underlag udføres som et 10 cm tykt komprimeret lag sand eller grus.

Underlaget afdækkes med et lag papir.

Fuger. Længdefuger (konstruktionsfuger) udføres med fjer og not og forankringsjern som anført i BK.

Tværfuger (kontraktionsfuger) udføres savet eller vibreret som angivet i SB.

Tværfuger (ekspansionsfuger) udføres kun med dyvler, såfremt dette er anført i SB.

Alle fuger skal være fyldt med fugemasse, svarende til Statens Vej-laboratoriums norm.

Armering. Evt. armering vil fremgå af SB. Armering må ikke være gennemgående i ekspansions- og kontraktionsfuger.

Afdækning. Såfremt intet andet er anført, afdækkes betonen med porøst materiale som anført i BK.

Prøvning. Udtagning af prøvecylindre for kontrol af tykkelse og trykstyrke kræves kun udført for arbejder over 1000 m².

Alle udgifter til prøvning af beton afholdes af entreprenøren.

Efterreparation. I garantiperioden foretages efterreparationer m.v. samt efterfyldning af fugerne, således at disse står fyldte og faste, og således at der ikke i garantiperioden er sket skade på fugekanter på grund af manglende fugemasse.

4.23 Chaussebrolægning på kørebaner

I SB er angivet udformning og hvilket af nedennævnte underlag, der i givet fald skal anvendes.

4.23.1 Betonfundament udføres i 15 cm grovbeton 1:4:7. Grus og sten skal afinåles for hver blanding. Betonblandingen skal foregå på maskine i mindst 1½ minut. Betonen udstøbes, stødes kraftigt og afrettes nøjagtigt 11 cm under vejens profil. Til begrænsning opstilles solide og afstivede kantbrædder. Betonen afdækkes og henstår i 1 uge, idet der i varmt vejr vandes hyppigt. I frostvejr må der ikke støbes.

Chaussebrosten 8-10 cm, DS 137 sættes i tør cementmørtel (1:8), i bueforbandt, med så små fuger som muligt, hvorefter stenene stødes med jordstøder. Efter kraftig vanding udgydes fugerne med tyndflydende cementmørtel 1:2, indtil fugerne er godt halvfyldte. Derpå afrettes stenene med jordstødere, brolæggestempel og rettejern, og fugerne fyldes helt med cementmørtel 1:2 under stadig efterretning af banen, og tilsidst svummes bannen med cementmørtel, der under hærdeningen vandes hyppigt og i frostvejr dækkes med grus. Brolægningen holdes spærret for færdsel i 2 uger.

4.23.2 Makadam udføres af 15 cm singelsmakadam. Chaussebrostenene 8-10 cm, DS 137 sættes i 3 cm brolægningsgrus i bueforbandt med så små fuger som muligt. Fugerne fyldes med sand, og under vanding tromles med en 8-10 ts maskintromle, indtil stenene står fast. Herefter afdækkes stenene med et tyndt lag sand. Der må ikke køres på vejen, før den er tilstrækkelig udtørret.

4.24 Flisebelægning på kørebaner

I SB angives udformning og hvilken af nedennævnte to flisesorter, eller andre, der i givet fald skal anvendes.

Som underlag lægges 8 cm sand på et efter trafikens vægt afpasset bundlag, som angivet i SB. Sandlaget afrettes omhyggeligt, således at fliserne ligger til på hele undersiden. Fliserne lægges med tætte fuger og stødes ned i den rigtige højde. Ved stødningen skal der anvendes træklodser for at undgå beskadigelse af fliserne. Flisebelægningens overflade skal efter fuldførelsen være plan, uden fremspringende kanter. Fliserne tilhugges efter dæksler og lign.

4.24.1 Armerede kørebanelfliser 62,5 × 80,0 cm, DS 400.4.1.

4.24.2 Uarmerede kørebanelfliser 62,5 × 80,0 cm, DS 400.4.1.

4.25 Makadambelægninger på fortove udføres af ral, singels eller blandingsskærver, der tromles med en tung gangstrotromle til et færdigt lag på 7 cm. Under tromlingen vandes og gruses med leret vejgrus, indtil tilstrækkelig fasthed opnås.

4.26 Fortovsoverflader. I SB angives hvilken af nedennævnte tre behandlinger, der i givet fald skal anvendes.

4.26.1 Gangstigrusbelægning skal efter afsluttet tromling være 1 cm tyk.

4.26.2 Emulsionsbehandling. Dæklaget affejes grundigt med hårde koste, evt. under vanding.

Når vandet er trukket bort, og dæklaget er begyndt at tørre, udlægges 3 kg/m² asfalemulsion, der fordeles jævnt ved spreder eller bløde koste. Efter udlægningen afdækkes med et jævnt lag (10 kg/m²) 8/12 mm rene granitskærver eller perlesten, der nedtromles med en let motor-gangstrotromle.

4.26.3 Tæppebelægning. Dæklaget affejes grundigt med hårde koste, evt. under vanding. Når overfladen er blevet tør, påføres ca. ½ kg/m²

emulsion udlagt med spreder, og umiddelbart derefter lægges tæppelag bestående af 20 kg/m² pulvermateriale (delvis knuste bakkematerialer) 0/6 mm. Pulverlaget udlægges efter lister og komprimeres omhyggeligt med en let tromle, til overfladen har opnået et ensartet udseende. Komprimering omkring brøndkarme og lign. skal ske ved stødning med stamper.

Den færdige belægning skal være fri for bølger og lunker.

4.27 Betonbelægnings på fortove udføres som anført i BK med følgende tilføjelser, idet den færdige tykkelse og opbygning er angivet i SB.

Underlag udføres som et 10 cm tykt komprimeret lag sand eller grus.

Underlaget afdækkes med et lag dertil egnet papir.

Fuger udføres som angivet under pos. 4.22, idet dog konstruktionsfuger (længdefuger) ikke udføres med fjer og not.

Armering. Evt. armering angives i SB. – Armering må ikke være gennemgående i ekspansions- og kontraktionsfuger.

Afdækning. Betonen afdækkes med porøst materiale som anført i BK.

Udtagning af prøvecylindre for kontrol af tykkelse og trykstyrke kræves ikke udført.

Efterreparationer foretages i garantiperioden samt efterfyldning af fugerne, således at disse står fyldte og faste, og således at der ikke i garanti-perioden sker skade på fugekanter på grund af manglende fugemasse.

4.28 Chaussebrolægnings på fortove. Udformning angives i SB.

Der udføres et 10 cm komprimeret sandunderlag.

Chaussebrosten 8–10 cm, DS 137, sættes med 4 cm overhøjde og stemples i to omgange. Efter første omgang vandes brolægningen, og fugerne efterfyldes med sand. Efter anden omgang dækkes brolægningen med et tyndt lag skarpt sand.

Sten, der beskadiges ved stampningen, skal udskiftes.

4.29 Flisebelægnings på fortove. I SB angives udformning og hvilken af nedennævnte to flisesorter eller andre, der i givet fald skal anvendes.

Arbejdet udføres som beskrevet ovenfor under 4.24, dog skal sandunderlaget for havefliser kun være 4 cm.

4.29.1 Fortovsfliser 62,5 × 80,0 cm, DS 400.4.1.

4.29.2 Havefliser 50 × 50 cm, DS 400.4.1.

4.30 Kant- og rendestene. I SB angives udformning og hvilken af nedennævnte sorter og udførelser, der i givet fald skal anvendes.

4.30.1 Granitkantsten i sand med rendesten af 1 skifte alm. brosten, DS 140. 10–12 cm.

Kant- og rendestene sættes i et sandlag af en sådan tykkelse, at der efter færdig sætning (stampning) er mindst 10 cm sand under rodfladen. Kantstenene skal sættes nøjagtigt i højde og ret linie. Ved rundinger skal kantstenene overhugges til 25–30 cm længde, og de overhuggede ender skal tildannes. Anvendelse af kurvstenen anføres i SB.

Rendesten sættes med tilstrækkelig overhøjde til efter stampningen med enmandsstempel at få det rette fald mod nedløbsbrønde.

4.30.2 Granitkantsten i sand uden rendesten, DS 140. 10–12 cm. – Udførelse som beskrevet ovenfor under 4.30.1.

4.30.3 Granitkantsten på beton. Udføres som beskrevet foran under punkt 4.30.1, dog anvendes cementmørtel 1:8 i stedet for sand, og fuger udløbes med mørtel.

4.30.4 Betonkantsten

Kantsten sættes i sandlag af en sådan tykkelse, at der efter færdig sætning bliver mindst 10 cm sand under rodfladen.

Ved rundinger anvendes buede kantsten.

4.30.4.1 Svære kantsten 30 × 15 × 100, DS 400.4.3.

4.30.4.2 Lette kantsten 25 × 10 × 100, DS 400.4.3.

4.30.5 2 skifter alm. brosten. B2, DS 136. Brosten sættes i sand eller, såfremt angivet i SB, i cementmørtel 1:8, i begge tilfælde af en sådan tykkelse, at der efter færdig stampning bliver mindst 10 cm under rodfladen.

Sten sættes med tilstrækkelig overhøjde til, at de efter stampning ikke kommer under vejbanen. Ved afslutning for betonvej skal brosten stå 0,5 cm over betonbane.

Fuger udløbes med cementmørtel 1:2, når stenene er sat i mørtel og med skarpt sand på sandfundament.

4.30.6 Chaussebrosten sættes i henhold til SB i 1, 3 eller 6 skifter og i sand eller cementmørtel 1:8 af en sådan tykkelse, at der efter færdig stampning bliver mindst 10 cm under rodfladen.

Fuger udløbes med cementmørtel 1:2, når stenene er sat i mørtel og med skarpt sand på sandfundament.

4.31 Græsrabatter og grøfter

Hvor veje udføres med græsrabatter, skrån timer eller grøfter, skal disse med undtagelse af grøft bunden belægges med et mindst 10 cm tykt lag muld målt vinkelret på underlaget. Det udlagte muldrag skal finreguleres, og sten, murbrokker, rødde etc. rives af.

Såfremt vejrabatter og grøfteskrån timer i henhold til SB skal tilsås med græs, skal der til såning anvendes 150 kg/ha græsfrø af følgende frøblanding:

Almindeligt rajgræs	36 %
Engsvingel	24 %
Rødsvingel	20 %
Timothe	10 %
Hundegræs	10 %

Efter udsåning nedfældes frøet omhyggeligt, og der tromles, hvor dette er muligt, med en 50–100 kg tung tromle.

På skrån timer, hvor tromling ikke er mulig, bankes jordoverfladen med skovl eller lign.

4.32 **Efterreparationer** ved portstolper, afvisersten, tilslutning til trapper, kantstensramper og lign. skal være inkluderet i entreprisen.

4.33 **Dræn.** Se SB.

- o Omkring og over dræn skal tilfyldes med lerfrit grus.

4.34 **Diverse arbejder.** Se SB.

KLOAKARBEJDE

5.1 **Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**

5.2 Forskrifter, normer og regulativer

De til enhver tid gældende Danske Standard's, Dansk Ingeniørforenings forskrifter vedrørende afløb fra ejendomme (afløbsregulativet), samt stedlige regulativer skal være gældende for materialer og udførelse.

- o Approbation af tegninger fremskaffes af den projekterende tekniker. Anmeldelser til myndigheder og koncessionerede selskaber og rekvirering
- o af tilsyn samt fremskaffelse af attester i henhold til stedlige regulativer påhviler entreprenøren, der skal have autorisation som kloakmester, såfremt dette kræves i den pågældende kommune.
- o Attestgebyrer betales særskilt af bygherren.

5.3 **Arbejdet omfatter alt kloakarbejde i jord, inkl. gulvafløb med afløbskåle, vandlase, fodbøjninger og faldrør til over „gulv på jord“ henholdsvis indvendige af kældermur med muffe fri henholdsvis af gulv og mur.**

I SB anføres dersom, og da i hvilket omfang forbindelsesledninger til hovedkloak er inkluderet i entreprisen.

Til arbejdet henhører fjernelse af eventuelle på tegninger og/eller i SB angivne forhindringer på terrænet såsom træer og buske og i jorden såsom ledninger og gamle fundamenter, endvidere opgravning, tilfyldning, fornøden afstivning, tørholdelse, afspærring, afmærkning og aflygtning samt oprydning med tillæg af alle materialer, materiel og arbejdsydelse, der er nødvendige for arbejdets fuldstændige færdiggørelse. Herunder hører også retablering af eventuelle eksisterende overfladebelægninger.

- o Eventuel tæt afstivning, spunsning, vandlænsning, gangbroer og lign. henhører under entreprisen.

MATERIALER

5.4 Samlingsmaterialer

Cementmørtel skal være i blandingsforhold 1:2 og må kun benyttes frisk blandet.

Lerklining udføres med slemmet ler.

- o **Muffekit** fremstilles på basis af asfalt (bitumen) eller tjærebeg. På steder, hvor der er fare for indtrængning af planterødder, anvendes almindelig muffekit på tjærebasis eller specialkit tilsat giftstof.
- o **Muffeasfalt** består af asfalt (bitumen) eller tjærebeg og fyldstof. Vedrørende krav til muffeasfalt se DIF's afløbsregulativ 1961 § 18. Til muffekit og muffeasfalt må kun anvendes fyldstoffer, der er modstandsdygtige over for kloakvand.

- o **5.5 Rør og andre materialer** leveres efter bestemmelserne i standarblade, forsåvidt de omfattes deraf. Således:

5.5.1 Betonrør og brønde efter DS 400.

5.5.2 Lerrør efter DS 402.

5.5.3 Støbejernsrør og faconstykker skal være nøjagtige i form og mål, fri for fejl og være asfalterede ud- og indvendig.

5.5.4 Drænrør efter DS 403.

5.5.5 Andre materialer i henhold til SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

5.6 Afsætninger. Hovedafsætning foretages af bygherren, medens andre afsætninger foretages af entreprenøren, som alene har ansvaret for disses rigtighed.

5.7 Opgravning. Inden opgravning foretages, oplægges eventuel overfladebefæstelse og muldjord etc. i bunker hver for sig til senere reetablering. Ved opgravning er entreprenøren ansvarlig for, at bekendtgørelse om „Regler for jordarbejde“ overholdes (socialministeriets bekendtgørelse af 26.4.1960).

Såfremt opgravning ikke må udføres med maskine angives dette i SB. Ledninger og kabler, der ved udgravning fritlægges, skal ved afstivning, ophængning og evt. isolering sikres mod beskadigelse og frost. Ingen kloakledninger eller dræn må afbrydes uden byggeledelsens godkendelse.

Ved gravning forbi træer skal der udvises skånsomhed, idet træerødder kun i ringe omfang må overhugges.

Såfremt der ved entreprenørens fejl udgraves for dybt, skal bunden uden betaling opfyldes til rigtig højde med groft sand eller grus, der stemples omhyggeligt.

- o **5.8 Rørlægning.** Se SB.

5.8.1 Samlinger. Ler- og betonrør samles med muffekit eller muffeasfalt. Støbejernsrør samles med bly.

5.8.2 Understøtninger. Ved liggende ledninger skal hvert rør i hele længden hvile på fast underlag. Der skal derfor graves ud og senere pakkes under samlinger.

Ledninger gennem fyld understøttes, respektive ophænges.

5.8.3 Midlertidige tilproppinger. Under rørlægning skal åbne ender af liggende ledninger og faldrør samt vandlåse holdes tilproppet.

- o **5.9 Nedgangsbrønde, pumpebrønde og lign.** skal udføres af brøndringe med fjer og not og med nedennævnte mindste godstykkelser:

Nedgangsbrønde i kørebaneareal	100 mm
- - fortov og cyklesti	80 -
- - sti- og haveareal	60 -

Nedgangsbrønde dybere end 1,25 m forsynes med skæv kegle samt pr. 25 cm et stigetrin af varmforsinket rundjern som DS 400.3.7.

Betonbund i nedgangsbrønde skal være mindst 15 cm tyk målt fra bund af render.

- 5.10 Nedløbsbrønde** skal være tætte, have tilslutningsstuds, 10 cm vandlås og 40 cm slamrum.

- 5.11 Tagbrønde** udføres som nedløbsbrønde med tagvandsbøjning. Tagrørsforbindelser henhører under blikkenslagerentreprisen.

- o **5.12 Karme, dæksler, riste og gulvafløb.** Se SB.

Indtil foreskrevne dæksler kan anbringes forsynes alle brønde med midlertidige solide og fastliggende dæksler.

- 5.13 Fundamentsgennemføringer**

Ler- og betonrør i gennemføringer, udsparet af betonentreprenøren efter en af kloakentreprenøren leveret hulplan, må ikke faststøbes, men der skal være ca. 5 cm frit mellem rør og fundament.

5.14 Tilfyldning må ikke finde sted, før den pågældende ledning eller brønd er godkendt af byggeledelse og myndigheders tilsyn. Den nederste del af tilfyldningen, herunder sidefyldning, skal foretages forsigtigt med håndkraft til 30 cm over overkant rør, hvortil anvendes den mest sandede del af fylden, og der stemples omhyggeligt med håndstamper. Den øvrige del af tilfyldningen skal stemples lagvis ved håndstamping for hver 30 cm og ved maskinstamping for hver 50 cm alt i henhold til SB. Fylden vandes i fornødent omfang. Der må ikke tilfyldes med frossen jord. Afstivning skal fjernes forsigtigt, og huller efterfyldes og stemples.

Af SB fremgår, dersom ledninger m. m. under kældergulve skal tilfyldes med grus.

o Omkring og over dræn skal tilfyldes med lerfrit grus.

5.15 Retablering af befæstelser m. m. på kørebaner, fortove, pladser og plæner skal være af samme kvalitet som den oprindelige befæstelse. Såfremt der ikke skal udføres befæstelse over ledninger, pålægges det afgravede muldlag, der afrettes.

5.16 Overskudsjord fjernes fra byggeplads i forbindelse med ryddelig-gørelse af terræn i omfang, der angives i SB.

5.17 Efterarbejder. Forinden aflevering skal hele kloaksystemet med ledninger, gulvafløb og brønde renses omhyggeligt og gennemskylles med vand. Kloakdæksler og riste m. m. skal renses for jord, beton og andre urenheder og rettes ind efter omgivende terræns eller belægnings højde og afgrænsning.

5.18 Sætninger inden for garantiperioden skal oprettes, og eventuel vejbelægning, plæne, gulv og lign. retableres uden udgift for bygherren.

o Ligeledes skal brud på ledninger afhjælpes samt knækkede dæksler, riste og lign. fornys.

5.19 Diverse arbejder. Se SB.

PÆLEFUNDERING m. m.

6.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

6.2 Pilotering

Arbejdet omfatter levering og ramning af pæle i antal, angivet på tegninger og/eller i SB. – I tilbud opgives tillægs- og fradragspriser for forøgelse eller formindskelse af antal, samt for ændringer i pælelængde eller pælevolumen. – Der opgives enhedspriser på påstøbninger og lign. efter specifikation i SB.

Ansvar. Ved ramning iagttages fornøden forsigtighed, således at byggeforetagendet såvel som omliggende bygninger ikke beskadiges ved de rystelser, ramning forårsager.

Til dækning af eventuel skade, også på fremmed ejendom, under arbejdets udførelse skal entreprenøren tegne forsikring i anerkendt selskab, og deponere polisen hos bygherren.

Ramning. Rambuk og ramslag skal godkendes af byggeledelsen.

Rammejournal føres for hver pæl, og kopi tilstilles byggeledelsen, efterhånden som arbejdet skrider frem.

Om nødvendigt foretages efter byggeledelsens anvisning enkelte omplaceringer af pæle, ligesom pæle, der under ramning beskadiges således, at bæreevnen nedsættes væsentlig, skal suppleres med erstatningspæle.

Hvis pælene beskadiges af sten eller lign. i grunden, betales ekstrapæle af bygherren.

Ramning udføres i to omgange. – Umiddelbart efter arbejdets overdragelse eller på andet i kontrakten fastsat tidspunkt skal entreprenøren foretage prøveramning i det på tegninger eller i SB angivne omfang. – Prøvepæle rammes til den bæreevne, som byggeledelsen anviser. Eventuelle under arbejdets gang påkrævede dispositionsændringer, aftales med byggeledelsen.

På grundlag af prøveramning vil største nedsynkning og pælelængde for samtlige pæle blive bestemt af byggeledelsen, idet der tages hensyn til pælehoveders forankring eller fastgørelse til fundamentsbjælker.

Såfremt en pæl ikke opnår den fornødne bæreevne, skal den enten rammes til større dybde end den af byggeledelsen på grundlag af prøve-ramning fastsatte kote, eller der skal ved siden af den rammes en ekstra-pæl.

6.3 Træpæle leveres i overensstemmelse med DS 413 i længder og tværmål som opgivet på tegninger og/eller i SB.

Pæles middeltykkelse måles således, at bark og fremspringende knaster samt anden ujævnhed ikke medregnes. For så vidt rundpæles tværsnit afviger fra cirklen, gælder middeltallet af største og mindste tværmål, målt i samme snit. Mindste tværmål må ikke være mindre end 80% af største tværmål.

Pæle skal være lige, dog tillades *undtagelsesvis* en jævn bugt i een retning, med pilhøjde på indtil 1:150.

Såvel rod- som topender skal være renskåret, og rodender tildannes, således, at pæle kan ligge tæt til rambukkens mægler.

Ramslagets vægt skal mindst være lig pælens vægt, dog ikke under 500 kg, og ikke over 3 gange pælens vægt.

Pæle forsynes under ramning med jernring om hovedet.

Pæle må rammes med en sådan overhøjde, at det renskårne tværsnit ikke udviser skader af nogen art.

Efter ramning afbarkes pælehoveder og renskæres i den højde, som er angivet på planerne. – De afskårne pælestykker mærkes med pælens nummer og må ikke fjernes fra byggepladsen, forinden tilladelse fra byggeledelsen foreligger.

6.4 Jernbetonpæles nærmere udformning, tværmål, længdearmering, bøjler og betonstyrke angives på tegninger og/eller i SB.

Ingen pæl må rammes før tidligst 4 uger efter støbning, herfra dog undtaget et mindre antal pæle, der da vil blive forlangt støbt med special-cement. – I tilfælde af ugunstige hærdningsforhold bestemmer byggeledelsen, når pælene må anvendes.

Ramslagets vægt skal for pæle med vægt indtil 2,5 t være mindst lig pælens vægt, dog ikke under 1,0 t, og ikke over 2 gange pælens vægt. For pæle med vægt over 2,5 t, fastsættes ramslagets vægt efter aftale med byggeledelsen.

Ved ramning skal der anvendes et af byggeledelsen godkendt slag-hoved med træpude. Ved mindre arbejder kan der efter aftale anvendes puder af papirsække.

Ved første tegn på knusning af pælehovede, må ramning indstilles og eventuelle erstatningspæle anbringes uden ekstrabetaling, forsåvidt der ikke er tale om uforudselige hindringer i grunden; i så fald betales ekstrapæle af bygherren.

Såfremt pæle kræves rammet dybere, skal armeringsjern stødes stumpt, skrueskæres og forbindes med skruemuffer.

Efter ramning afkappes pæle således, at pæleender i renhugget stand ligger 10 cm over fundamentets (renselagets) underside. Pælejern skal rage det på tegningen og/eller i SB angivne stykke oven over de renhuggede pæleender og udbøjes.

6.5 Pillefundering. Udgravninger føres ned til fast bund, og det skal ved prøveborring undersøges, om det faste jordlag har fornøden udstrækning i dybden.

Grubens bund skal være plant afgravet.

Det påhviler entreprenøren at bekoste eventuel afstivning af udgravninger.

Udstøbning foretages med beton i blanding i henhold til SB.

Såfremt det bliver nødvendigt at anvende støbeform, betales denne såvel som det eventuelle forøgede jordarbejde af bygherren.

6.6 Sænkebrønde udføres med almindelige betonbrøndringe.

Udgravning og prøveborring samt udstøbning foretages som ved pillefundering.

6.7 Specielle funderinger, eventuelt efter patenterede metoder, udføres i henhold til SB.

6.8 Andre arbejder udføres i henhold til SB.

BETON- OG JERNBETONARBEJDE

- 7.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
- 7.2 Normer.** Dansk Ingeniørforenings Normer for Bygningskonstruktioner (DS 410) og for Beton- og jernbetonkonstruktioner (DS 411).

MATERIALER

7.3 Betonmaterialer

Cement af de i landet normalt forekommende kvaliteter vil i almindelighed ikke blive krævet prøvet.

Tilslagsmaterialer skal forinden arbejdets påbegyndelse godkendes af byggeledelsen.

Bestemmelse af kornkurve foretages af entreprenøren, som angivet i betonnormerne. Kornkurver fastsættes efter konstruktionens art og skal om fornødent varieres under arbejdets gang, alt efter de enkelte konstruktionsdeles udstrækning og armering.

Ved betonarbejder af større omfang vil der, efter nærmere angivelse i SB, blive forlangt udført prøvestøbninger med påfølgende styrkeprøver til bestemmelse af tilslagsmaterialernes egnethed.

Det vil fremgå af SB, såfremt der til udvendige bygningsdele, f.eks. lyskasser, vangemure og trappetrin, skal anvendes kalkstensfri og frostfaste tilslagsmaterialer.

Vand til støbebrug skal, også fra vandforsyning anvist af byggeledelsen, undersøges af entreprenøren.

- 7.4 Armeringsjern** af de i landet normalt forekommende kvaliteter vil i almindelighed ikke blive krævet prøvet.
- *7.5 Færdigblandet beton** tilkøres i rotértromler.
- 7.6 Betonvarer** leveres i henhold til Normer for betonvarer, DS 400.

- 7.7 Letbetonprodukter** leveres i art, fabrikat, rumvægt, trykstyrke og med lagringstid efter angivelse i SB.
- 7.8 Præfabrikerede elementer og bygningsdele** udover de i handelen normalt forekommende betonvarer (se pos. 7.6) leveres efter nærmere angivelse i SB.
- 7.9 Fugtisoleringsmaterialer** leveres som anført i 7.31 eller efter angivelse i SB.
- 7.10 Kuldeisoleringsmaterialer** leveres i.h.t. pos. 8.51-8.54 og iøvrigt efter angivelse i SB.
- 7.11 Andre materialer.** Se SB.
- 7.12 Materialeprøvning.** Udgifter til de under 7.3 nævnte prøver skal af entreprenøren være inkluderet i tilbudsprisen for arbejdet. Såfremt der sker ændringer i materialernes oprindelsesforhold, eller kontrollen motiverer det, kan byggeledelsen kræve prøverne gentaget under arbejdets gang.
- 7.13 Materialeoplæg** skal være inddelt til og med adskillelse mellem de forskellige materialer. Underlag og afgrænsning udføres således, at materialerne ikke forurenes af jord.
- Grus- og stenoplæg* kan af tilsynet kræves forsynet med bund af træflager eller beton.
- Cement i sække* skal opbevares i regntæt skur med fast bund.
- Løs cement* opbevares i silo ved blandedanlægget.

MATERIEL

- 7.14 Materiel** skal have tilstrækkelig kapacitet til kontinuerlig udførelse af det pågældende arbejde. Reservemateriel til forebyggelse af eventuelle, for konstruktionerne uheldige, arbejdsafbrydelser skal forefindes på arbejdspladsen.
- 7.15 Vægte.** Såfremt materialer ikke vejes direkte ved blandedanlæg, skal der på pladsen forefindes vægte til kontrol af målekarrene.
- 7.16 Blandemaskiner** skal være forsynede med justerede vandmålere.

- 7.17 Vibratorer.** Overfldevibratorer skal anvendes til vibrering af gulve og plader.
Nedstiksvibratorer må kun anvendes ved søjler, vægge og bjælkekroppe.
Formvibratorer må kun anvendes med byggeledelsens tilladelse.

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 7.18 Arbejdet** skal ledes af en kyndig formand.
Forskallingsarbejde og jernbindingsarbejde skal udføres af specielt oplærte folk.
- 7.19 Forme.** I SB angives i hvilken udstrækning, der skal støbes mellem støbeflager og i hvilken udstrækning, der må støbes mod jord.
Støbeflager udføres af mindst 31 mm tykke, fuldkantede brædder af ens tykkelse og bredde. De tilpasses omhyggeligt og med vinkelrette stød, så formen bliver plan og tæt, og betonen uden grater. Dørhulslysninger og lign. skal være vinkelrette på vægfladerne.
Støbeflagerne skal være rene og opstilles nøjagtigt og solidt afstivet i givet fald med henblik på i SB foreskrevet vibrering.
Afstand mellem understøtninger må ikke være større end 60 cm.
Yderflager afstives også mod eventuelt jordskred.
Forskalling til lodrette betonflader, der i henhold til SB skal stå blanke, skal udføres med vandrette fuger.
Såfremt forskalling iøvrigt ønskes på en bestemt led, eller sammen-skæringer skal formes specielt, bliver dette angivet i SB.
Vægforskalling sammenholdes med 10 mm rundjern og formclamps.
Afstand sikres ved hule afstandsklodser af cementmørtel i blanding 1:3.
Afstandsklodser må ikke sammensættes af flere stykker.
Trækklodser og jerntråd må ikke anvendes.
Søjleforskalling sammenholdes med afstivningsrammer med højst 40 cm afstand.
- 7.20 Armering** skal så vidt muligt på bukkepladsen tildannes i sektioner.
Bøjler i bjælker og søjler skal passe stramt over jernene og fastbindes med tråd til hvert jern.
Pladearmering og vægarmering sammenbindes med jerntråd i hvert andet krydsningspunkt, dog ved maskevidde større end 20 cm i hvert krydsningspunkt. Dobbelt vægarmering forsynes med afstandsbøjler af Ø 7 med afstand 200 gange jerndiametere.

Opbøjning af pladejern foretages efter angivelser på tegninger og kan til og med 10 mm for almindeligt rundjern og til og med 8 mm for specialjern foretages på forskallingen, medens større dimensioner skal tildannes forinden oplægningen.
Dæklag i plader skal på undersiden sikres ved betonaftandsklodser med afstand 150 gange jerndiametere.

- 7.21 Blanding** på byggeplads skal ske på maskine.
Foreskrevne blandingsforhold, vandcementtal (v/c) og blandetider skal overholdes.
Vandmængden skal afpasses efter den bearbejdning, der agtes anvendt, hvorved beton skal udfylde forme helt, indhulle eventuel armering samt blive fri for stenreder. Vandmængden må dog aldrig være større end nødvendigt.
- 7.22 Blandingsforhold.** Beton må ikke være magrere eller svagere end angivet i SB.
Sparesten og murstensskærver må kun anvendes, hvis angivet i SB.
Særlige tilsætningsmidler til beton angives i SB.
- 7.23 Udstøbning** må først finde sted, efter at byggeledelse og de stedlige bygningsmyndigheders tilsyn har synet forme og armering. Det påhviler entreprenøren at rekvirere tilsynet.
Før støbning påbegyndes skal forme renses omhyggeligt, også for savsmuld og trædele og vandes grundigt.
Beton skal udstøbes straks efter tømning af maskine eller rotétrømler og på en sådan måde, at separation i dens delmaterialer undgås.
Ved støbning af søjler og vægge skal anvendes tragte og rør på en sådan måde, at betonen ikke falder frit mere end ca. 0,75 m.
Betonen komprimeres gennem passende bearbejdning, indtil størst mulig kompakthed opnås.
Støbeskels placering skal aftales med byggeledelsen. Ved betonflader, der *ikke* i henhold til SB bliver pudset, skal eventuelle vandrette støbeskel
o falde i forskallingsfuger. Alle ikke vandrette støbeskel skal afgrænses af en flage.
Ved tilstøbning til afbundne lag foretages affejning, skylning og svumning med ren, tyk cementvælling umiddelbart før støbning.
- 7.24 Vibrering** udføres i omfang som angivet i SB. Vibrator må ikke flyttes i større skridt, end at hele betonmassen med sikkerhed bliver gennem-

vibreret. Der vibreres så længe som betonen fra overfladen afgiver luft af betydning.

Vibrering skal udføres af kyndige folk.

- o 7.25 **Afdækning.** Udtørring af udstøbt beton skal forebygges ved vanding eller afdækning efter anvisning i DS 411.

7.26 **Udsparinger og indstøbninger.** Af SB fremgår omfang af udsparinger og indstøbninger, ligesom det vil være angivet, hvem levering af indstøbte dele påhviler. Dette gælder også klodser eller sømfaste sten til fastgørelse af snedkerarbejde.

Såfremt sådanne dele leveres af anden entreprenør, vil fremgangsmåden normalt være, at denne anbringer og fastgør disse med ansvar for rigtig placering, medens betonentreprenøren tilstøber med ansvar for, at delene ikke forskubber sig eller lider overlast ved udstøbningen.

Tilstøbning af udsparinger skal ske med beton af samme kvalitet som den omgivende beton. Ved gulv afløb, rørgennemføringer og lign. skal der drages omsorg for tæthed.

7.27 **Afformning** efter normerne, DS 411 og i samråd med byggeledelsen.

7.28 **Efterarbejder.** Evt. stenreder og huller repareres umiddelbart efter afformning med cementmørtel 1:3. Formclamps huller fyldes helt med mørtel.

Kanter gås efter, så de bliver nøjagtigt lige og skarpe.

Evt. grater på synlige flader og på flader, der skal isoleres (jvnf. pos. 7.31), afhugges eller afslibes.

Evt. afvigelse på mere end 1 cm fra det teoretiske plan af støbte flader, der ikke skal pudses eller som bliver beklædt med et isoleringsmateriale, kan forlanges udlignet uden godtgørelse. Af SB vil fremgå, såfremt den til reparationsmørtel anvendte cement skal bestå af en blanding af hvid og grå cement.

7.29 **Overfladebehandling.** Se SB.

7.30 **Isolering mod kulde.** Isoleringsplader af træuldsbeton, kork og lign., der indlægges i forskalling for faststøbning til beton, skal forsynes med U-bøjler af varmforzinket bindetråd i et antal af ca. 10 pr. m².

7.31 **Isolering mod fugt.** Betonflader eftergås for huller og grater, som anført i pos. 7.28, idet mørtelen afgnides med en sæk. Når fladerne er

helt hvidtørre, afkastes de omhyggeligt og grundes med tyndtflydende o grundingsmiddel på asfalt (bitumen) eller tjærebasis, der påstryges eller påsprøjtes i kold tilstand med 0,2 til 0,4 kg/m².

Ved *alm. isolering* (tynd isol.) stryges den grundede flade 2 gange med tyktflydende bitumenmasse iblandet asbestfibre. Forbruget pr. påstrygning skal være ca. 0,75 kg/m². Første lag skal være tørt inden anden påstrygning foretages.

Ved *ekstra isolering* (tyk isol.) behandles den grundede flade med et lag o varm asfaltklæbemasse i 1-2 mm tykkelse, hvorpå 3 mm tykke bitumenplader med forstærkningslag nedpresses. Pladerne skal lægges med 10 cm klæbede overlæg.

Det må påses, at der ikke dannes blærer i isoleringslaget.

Såfremt fladen skal dækkes med jord, skal den forinden beskyttes ved at udkastes med cementmørtel.

7.32 Betongulve

* 7.32.1 *Råbetonlag* udføres 10 cm tykke i bl. 1:5:8. Der må anvendes murstensskærver. Overfladen slemmes tæt med cementmørtel og fejles i det våde.

Eventuelle fald angives på tegninger.

* 7.32.2 *Betongulve på jord* (uden slidlag).

Gulve støbes 10 cm tykke af beton i bl. 1:3:5 og straks efter udstøbningen afrives overfladen med tilsætning af ren cement og gennemarbejdes, så slammen trækkes frem og således, at den bliver plan. Langs alle ydervægge og afgrænsende skillevæggsfundamenter udføres fuge af 2 lag tapap.

I rum med afløb lægges gulve med 3‰ fald; i andre med 1‰ fald i nærmere angivet retning.

Afretningspæle fjernes efterhånden som udstøbningen skrider frem.

Fald kontrolleres ved vandprøver.

I SB angives dersom *renselag* i bl. 1:5:8 skal lægges, dersom *murstensskærver* (rene og skyllede) må anvendes, dersom *armering* kommer på tale, dersom *glitning* med stålbrædt eller maskine skal udføres, dersom *feltinddeling* kommer på tale, dersom *vibrering* kommer på tale.

7.33 Betonslidlag på betongulv

* 7.33.1 *Pudslag* udlægges i mindst 2 cm tykkelse af cementmørtel i bl. 1 : 2¹/₂ og såvidt muligt i direkte fortsættelse af støbning af betongulv. Såfremt pudslag først kan lægges senere, skal betongulvet forinden renses, vandes og svummes med cementvælling.

7.33.2 *Skridsikre pudslag* udføres efter angivelser i SB.

7.33.3 *Slidfaste pudslag* udføres efter angivelser i SB.

7.33.4 *Kemikaliebestandige pudslag* udføres efter angivelser i SB.

7.33.5 *Slidlag og underlag for gulvbelægnings* skal så vidt muligt lægges umiddelbart efter støbning af betongulvet, som skal være vandmættet, inden slidlaget udlægges.

Såfremt slidlaget først kan udlægges efter betonens hærkning, skal underlagets overflade fejles for støv og snavs samt renses grundigt for cementslam og spildt beton med huggeværktøj og stålbørste. Olie-, fedt- og farvepletter skal fjernes.

Derefter holdes underlaget vådt, ikke blot fugtigt, i mindst een uge.

Umiddelbart før slidlaget udlægges, indbørstes cementvælling af konsistens som tyk fløde i overfladen. Laget skal være ca. 1 mm tykt og der skal anvendes ca. 1,5 kg cement pr. m². Cementslammen må ikke nå at tørre mat, før slidlaget udlægges.

Til slidlaget anvendes mørtel i bl. 1 mål cement og 2,2 mål granit-skærver (2–5 mm), og konsistensen skal være passende stiv.

Mørtelen udlægges i 2,5 cm tykkelse, og overfladen afrettes med retholt. Ved større flader opdeles gulvet ved hjælp af ledere i baner af indtil 3,5 m bredde.

Efter afretning komprimeres ved håndkraft ved hjælp af en planke, der bruges som stamper og trækkes på lederne.

Såfremt der skal vibreres med vibratorbjælke, vil dette være anført i SB.

Overfladen kontrolleres med retholt, eventuelle lunker fyldes, og der komprimeres igen, indtil hele overfladen er plan og fri for lunker og så fast, at man kan træde på den uden at sætte mærke. Eventuelt overskydende cementslam fjernes med gummiskrabere.

Såfremt der skal tromles med terrazzotromle, vil dette være anført i SB.

Overfladen skal derefter henligge i ro i 1–2 timer, hvorefter den behandles to gange med stål med ca. 1 times mellemrum.

Under lægning og hærkning skal slidlaget beskyttes mod solbestråling. Så snart overfladen kan tåle det og senest efter et døgn forløb, skal slidlaget vandes, og i mindst een uge skal overfladen til stadighed holdes våd.

Såfremt slidlaget i henhold til SB skal slibes for at modvirke støvdannelse, må slibning først foretages, når slidlaget er hærdnet. Slibning skal foretages maskinelt.

Af SB vil fremgå, om der ved tilsætningsmidler eller påstrykning skal foretages særlig beskyttelse af slidlaget mod mekanisk eller kemisk påvirkning.

Betonslidlag, hvorpå der skal lægges gulvbelægning i henhold til afsnit 14, skal ikke efterbehandles med stål. Overfladen må højst afvige ± 2 mm på 2 m.

o Bund i måtteforsænkninger skal være plan, vandret og glat.

Af SB fremgår, dersom der skal udføres prøvegulv med afretning til gulvbelægningsentreprenørens godkendelse.

Betongulve skal afleveres til gulvbelægningsentreprenøren ryddede, fejede rene med grov kost, rensede for støbegreter, pudsspild m.v.

7.34 **Andre slidlag, afretningslag til tagpapdækning o. a.** Se SB.

o Betonfladen skal være plan, jævn og afrevet med brædt.

BETONKONTROL

7.35 *Beton specificeret ved blandingsforhold* vil normalt ikke blive krævet underkastet særlig betonkontrol eller prøvning.

Beton specificeret ved styrketal prøves normalt således:

Prøvelegemer fremstilles af entreprenøren på byggeledelsens anfordring og under overværelse af denne.

Prøvelegemer til bestemmelse af afformningstidspunktet, fremstilles og lagres således, at de *ikke* stilles gunstigere end den konstruktionsdel, de repræsenterer.

Prøvelegemer til fastlæggelse af betonens styrke lagres i henhold til normerne.

Prøvelegemer er normalt cylindre og fremstilles i sæt på 3 stk. Der udtages mindst 1 sæt prøver for hver betonkategori og mindst 1 sæt for hver påbegyndt 100 m³ beton. Såfremt udtagning af prøver endvidere skal tjene til fastsættelse af afforskallingstidspunktet eller til fore-

løbig styrkebestemmelse, skal der udtages 2 sæt, således at der er 1 sæt til bestemmelse af 28 døgn styrken.

Prøvernes styrke skal kontrolleres på anerkendt prøveanstalt.

Såfremt entreprenøren ønsker at anvende andre former for prøvelegemer eller selv på pladsen at foretage bestemmelse af prøvernes styrke, skal aftale herom træffes inden kontraktens underskrift.

Udgifter til prøvning, herunder transport samt betaling af prøveattest, skal være inkluderet i tilbudssummen (entreprisenummen).

7.36 Betonstøbning om vinteren

bør normalt ikke finde sted ved lufttemperaturer under $\div 5^{\circ}\text{C}$.

o Støbning ved temperaturer indtil $\div 5^{\circ}\text{C}$. Jvf. position 0.24.

I perioden 1. dec.–31. marts skal der, dersom lufttemperaturen er mellem $+5^{\circ}\text{C}$ og $\div 5^{\circ}\text{C}$, til beton tilsættes luftindblandingsmiddel samt benyttes varmt vand til blanding.

Sne, islag og eventuelle frostsaller fjernes, og støbeform, jern og tilgrænsende støbeskel optøs.

Umiddelbart efter udstøbningen skal beton tildækkes og holdes tildækket i mindst 2 døgn.

For støbning indenfor dette temperaturområde skal minimumstykkelse for vægge og plader være 15 cm, minimumsdimensioner for bjælker 25×20 cm, og minimumsbredde for søjler 25 cm på den smalleste led. Afformning må først foretages efter byggeledelsens tilladelse.

7.37 Betonstøbning om vinteren med særlige foranstaltninger

o (under $\div 5^{\circ}\text{C}$). Jfr. position 0.25.

Ved „vinterarbejder med særlige foranstaltninger“ – d.v.s. ved temperaturer under $\div 5^{\circ}\text{C}$ – kræver udførelse af betonarbejder udover det under pos. 7.36 anførte opvarmning af tilslagsmaterialer og/eller opvarmning af konstruktionen.

De fornødne foranstaltninger specificeres i SB.

7.38 Andre arbejder. Se SB.

MURERARBEJDE

8.0 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

MATERIALER

8.1 Mursten

Leret skal være vel bearbejdet og være uden flintkorn eller kalkstykker i skadelig mængde.

Afskæring af maskinsten må ikke medføre deformiteter eller flossede grater.

Format skal være dansk normalformat $5,5 \times 11,0 \times 23,0$ cm.

Målafvigelse tillades indtil $+4$ og $\div 8$ pct.

Krumhed og konicitet tillades inden for 10 pct.

Trykstyrken skal for de forskellige stensorter svare til de i normer for bygningskonstruktioner anførte og angives i SB.

Frostfasthed bedømmes efter DS 167 og forlanges for facadesten, der skal stå blanke, og iøvrigt i den udstrækning, hvori det er angivet i SB. Vandsugning. Der må ikke opstå skader på sten ved lagring i vand, og almindelige sten (rumvægt $17-1800$ kg/m³) må højst optage 40 rumfangsprocent vand ved sådan lagring.

(Ved levering om vinteren kan der træffes særlige aftaler om, at stenene højst må indeholde 5 rumfangsprocent vand).

Saltudslag af skadelig art må ikke forekomme. For sten, som har tilbøjelighed til at give saltudslag, skal det godtgøres, at dette er uskadeligt og hurtigt forsvinder.

Farve og sortering angives i SB.

8.1.1 Facadesten.

8.1.2 Bagmursten.

8.1.3 Skillevægsten.

8.1.4 Teglbjælker.

8.2 Murstensklinker (klinkbrændte mursten) skal være mursten af almindeligt teglværksler, der er brændt indtil hel eller delvis sintring.

- 8.3 Klinker** skal være fremstillet af lersorter, egnet til stærk brænding således, at stenene bliver sintrede helt igennem uden at deformere.
- 8.4 Lette (porøse og højporøse) mursten** leveres med rumvægt og trykstyrke efter angivelse i SB. Attest for teglmassens rumvægt kan kræves. Om vinteren skal stenene holdes tørre ved tildækning både før og efter henmuring.
- 8.5 Molérsten** leveres med rumvægt og trykstyrke efter angivelse i SB eventuelt ved henvisning til nærmere bestemte værkers produkter. Der må kun anvendes VIF-kontrollerede fabrikater. Om vinteren skal stenene holdes tørre ved tildækning både før og efter henmuring.
- 8.6 Ildfaste sten** til røgkanaler og skorstene skal være uden formfejl og revner, være skarpkantede og have jævn overflade, trykstyrke mindst 170 kg/cm^2 og god tæthed. Stenene skal kunne tåle temperaturer op til 1300°C , uden at der opstår revner eller nævneværdige formændringer.
- 8.7 Støbte sten, blokke, plader og vægelementer.** Sten, støbt af beton, skal svare til DS 400. Byggeblokke og byggeplader støbt af letbeton leveres med rumvægt og trykstyrke samt lagringstid efter angivelse i SB, eventuelt ved henvisning til nærmere bestemte virksomheders produkter. Som varmeisolerende sten, blokke eller plader, må kun anvendes VIF-kontrollerede fabrikater.
- 8.8 Kalksandsten** skal være et af bygningsmyndigheder anerkendt fabrikat. Til indvendige skillevægge kan benyttes kalksandsten, dog ikke til skorstene, trappeskillevægge, og i kælderskillevægge ikke under isoleringslaget.
- 8.9 Tagsten** skal være fuldbændte, vejrbestandige, have god bøjnings- og slagstyrke og ikke „skrukke“. Brudflader skal vise ensartet struktur og være uden stenkorn og kalkstykker i skadelig mængde. Sten prøves på entreprenørens foranledning i henhold til DS 167. Sten af 1. sortering må kun have ubetydelige skævheder.
- o Tudsten med liggende eller stående tud specificeres i SB.
- 8.10 Væg- og gulvklinker** skal være sintrede og have en mindste trykstyrke af 500 kg/cm^2 . Rumvægten skal være 2,1–2,4 kg/l og vandsugningen højst 5 vægtprocent. Klinkerne skal være uden formfejl og revner, være skarpkantede, have jævn overflade og kun ubetydelige målafvigelse. Form, mål, farve og eventuelle krav om frosthæthed i henhold til SB.

- 8.11 Gulvfliser** skal være af sintret stentøjsmasse med absolut tæt, ikke-vandsugende og modstandsdygtig skærv og mat overflade. Fliserne skal være uden formfejl, skarpkantede og med kun ubetydelige målafvigelse. Form, mål, farve og overfladestruktur i henhold til SB.
- 8.12 Glaserede vægfliser.** Form, mål, farve og kvalitet samt eventuelle krav om frosthæthed i henhold til SB.
- 8.13 Glaserede forblændere og badeanstaltsten** i henhold til SB.
- 8.14 Keramiske rør**
- 8.14.1 Glaserede affaldsskaktør** med tilhørende låger i henhold til SB.
- 8.14.2 Glaserede rør** i henhold til SB.
- 8.14.3 Drænrør** i henhold til SB.
- 8.14.4 Kanalrør (aftræksrør)** i henhold til SB.
- 8.15 Transport til, samt aflæsning og oplagring på byggeplads** af alle foran nævnte materialer skal ske på en sådan måde, at de ikke beskadiges. Jvf. 0.11. Stenstabler skal altid stå på tørt underlag og skal tildækkes i nedbørsperioder og under eventuelle arbejdsstandsninger.
- * Mørtelbænke skal udenfor arbejdstiden afdækkes mod sol og nedbør. I perioden fra 1. november til 31. marts skal stenstabler, såvel som sten og mørtelbaljer på stilladset, tildækkes mod nedbør og frost, ligesom mørtelbænke skal være isoleret mod frost.

Mørtelmaterialer

8.16 Cement

Cement skal opbevares tørt. Knoldet eller stenløbet cement må ikke anvendes.

8.16.1 Portland-Cement leveres efter gældende „Bestemmelser for ensartet levering og undersøgelse af Portland-cement“. Cement skal have normal størkningstid, det vil sige, størkningen må begynde tidligst 1 time og senest 8 timer efter tilsætning af vand.

* **8.16.2 Murcement** leveres som et fabriksfremstillet mørtelbindemiddel, der består af Portland-cement, filler og visse tilsætningsstoffer, bl.a. luftindblandingsmidler.

8.17 Kalk

8.17.1 Brændt kalk skal leveres i friskbrændte og vel gennembrændte stykker eller som pulver uden sten og andre forureninger i skadelig mængde og skal opbevares tørt.

Kulekalk fremstilles ved at kalk læses i vand under omrøring. Eventuelle læskerester skal sies fra og må ikke anvendes i mørtel.

Kalkkuler skal tildækkes mod sol og frost.

Kalk må ikke anvendes til mørtel, før den er færdiglæsket (efterlæsket).

8.17.2 Hydratkalk er tørlæsket kalk i pulverform og skal opbevares tørt.

8.17.3 Hydraulisk kalk er ulæsket eller tørlæsket kalk med hydrauliske egenskaber og skal opbevares tørt.

8.18 Sand skal være rent, frit for muld, organiske bestanddele, salte og ler eller andet i en mængde, som er skadelig eller kan reducere mørtelens styrke og bestandighed.

Der skal anvendes sand med varierende kornstørrelser, således til

Muremørtel ..... op til 3 mm

Grovpudsmørtel..... - - 2 -

Udvendig pudsmørtel på letbeton..... - - 3 -

og med ca. 18–25 vægtprocent korn mindre end 0,25 mm og ca. 25 vægtprocent korn større end 1,0 mm.

8.19 Skælsand er strandsand med skarpkantede korn af ensartet størrelse.

8.20 Vand til kalklæskning og mørtelblanding skal være fri for bestanddele, som kan reducere mørtelens styrke og bestandighed, eller som kan forårsage saltudslag.

8.21 Kalkmørtel

o *Mørtel* skal blandes på maskine, eller leveres fra mørtelværk, som er istand til at levere mørtel med ideel sandkornkurve.

Krav om kornkurve-deklaration fra mørtelværk angives i SB.

Vandtilsætning skal afpasses således, at mørtelen efter omhyggelig bearbejdning bliver sej og smidig, men må ikke være unødigt stor.

Blanding skal udføres så effektivt, at sandskorn helt bliver omgivet af kalk, og når man skræber gennem mørtelen, må der ikke fremkomme kalkstriber eller rene sandskorn.

o *Brugsfærdig mørtel* skal kunne stå i baljen i mindst 2 timer, uden at sandet bundfældes, eller vand udskilles på overfladen.

Mørtel, der er begyndt at binde af, må ikke anvendes.

o *Kalkhydratindholdet* skal af entreprenøren mindst een gang om ugen kontrolleres på byggepladsen med Holmblads mørtelprøver.

8.21.1 Muremørtel skal indeholde mindst $7\frac{1}{2}$ vægtprocent kalkhydrat.

8.21.2 Grovpudsmørtel skal indeholde mindst 9 vægtprocent og højst 13 vægtprocent kalkhydrat.

8.21.3 Finpudsmørtel skal indeholde mindst $22\frac{1}{2}$ vægtprocent kalkhydrat.

8.22 Cementmørtel

Blanding foretages på maskine. Cement og sand tørblendes omhyggeligt, hvorefter der tilsættes vand i passende omfang til at mørtelen netop bliver sej og smidig.

* *Anvendelse* må kun ske friskblandet.

8.22.1 Portland-cementmørtel

Blandingsforholdet skal normalt være 1 mål cement til 3 mål sand.

Eventuelle andre blandingsforhold specificeres i SB.

Hvor myndigheder kræver anvendt cementmørtel, godkendes ikke ringere blandingsforhold end 1:3.

* 8.22.2 Murcementmørtel

Blandingsforholdet skal normalt være 1 mål murcement til 3 mål sand.

Der må ikke tilsættes luftindblandingsstof.

Murcementmørtel svarer i styrke til bastardmørtel nr. 2. Jvf. 8.23.

8.23 Bastardmørtel fremstilles på byggeplads i 5 blandingsforhold, der anvendes efter angivelse i SB eller GB.

Hvor myndigheder kræver anvendelse af bastardmørtel, bruges blandingsforhold nr. 2.

Nr. 0. 2 mål cementmørtel: 1 mål muremørtel

Nr. 1. 1 - - 1 - -

Nr. 2. 1 - - 2 - -

Nr. 3. 1 - - 3 - -

Nr. 4. 1 - - 4 - -

Blanding af bastardmørtel skal foretages således, at cementmørtelen først blandes på maskine, og derefter tilsættes den uoprørte muremørtel.

* *Anvendelse* må kun ske friskblandet.

- 8.24 Hydraulisk mørtel** blandes i forholdet 1 mål hydraulisk kalk til 3 mål sand.
Anvendelse må kun ske friskblandet.
- 8.25 Hydraulisk blandingsmørtel** blandes i forholdet 1 mål hydraulisk mørtel til 2 mål muremørtel.
* Anvendelse må kun ske friskblandet.
- 8.26 Farvet mørtel** skal tilberedes med lysægte pigmenter, som ikke angriber eller angribes af cement eller kalk.
- 8.27 Aktiveret mørtel** blandes på maskine med piskningseffekt i henhold til SB, der ligeledes angiver, hvorvidt og i så fald hvor meget kalkhydratindholdet kan reduceres, som følge af aktiveringen.
- 8.28 Ildfast lermørtel** blandes i forholdet 1 mål brændt til 2 mål rå, finmalet, ildfast ler og derefter tilsættes vand, til der opnås en smidig konsistens.
Der må ikke tilsættes cement, kalk eller andre stoffer.
- 8.29 Betonvarer til husbygning** leveres i henhold til Normer for betonvarer, DS 400, der omfatter følgende kategorier:
- 400.5. 1 *Mursten.*
  - 400.5. 2 *Tagsten.*
  - 400.5. 3 *Dæksten.*
  - 400.5. 4 *Vindues- og dørbjælker.* Sidstnævnte skal være forsynede med udsparinger til rør til el-ledninger.
  - 400.5. 5 *Gennemføringsrør.*
  - 400.5. 6 *Trappetrin, løse.*
  - 400.5. 7 *Skaktrør* til affaldsskakte leveres med tilhørende låger.
  - 400.5. 8 *Aftræksrør,* enkelte og i blokke.
  - 400.5. 9 *Gasbordsplader* med terrazzooverflade.
  - 400.5.10 *Slaggeplader.*
- 8.30 Asbestcementvarer**
Rør, aftræksrør, plane plader, bølgeplader m.m. angives i SB.
- 8.31 Specielle fugematerialer, betonklæbere, tilsætningsmidler, beskyttelsesmidler** m.m. specificeres i SB.

o 8.32 Asfalt (bitumen)- og tjærematerialer

Asfalt (bitumen) er et sort produkt, der fremstilles ud fra jordolie ved destillation. Det findes desuden i forskellige naturasfalter, i reglen sammen med mineralske fyldstoffer.

Stenkulstjære er et mørkebrunt til sort tykflydende stof, der udvindes af stenkul. Ved destillation af tjæren fremkommer tjæreolier og tjærebeg. Asfalt (bitumen) og tjærebeg er i reglen faste ved almindelig temperatur. Ved opvarmning bliver de tyndflydende og kan i denne tilstand anvendes til for eksempel klæbeformål, da de er i besiddelse af betydelig klæbe- og bindeevne. Ved for langvarig eller for kraftig varmepåvirkning kan produkterne delvis omdannes og egenskaberne herved forringes.

Asfalt (bitumen) og tjærebeg er modstandsdygtige over for vandpåvirkning, hvilket sammen med deres vejr- og kemikaliebestandighed gør dem velegnede til isoleringsformål i byggeriet.

Alt afhængig af hvad der kræves i hvert enkelt tilfælde, benyttes enten asfalt (bitumen)- eller tjæreprodukt. Asfaltprodukter bør foretrakkes til isolation i rum, hvor der skal opbevares fødemidler. Hvor der kan blive tale om mineraloliepåvirkning, bør begprodukter foretrakkes.

8.32.1 Asfalt (bitumen) og tjærebeg anvendes i ren tilstand hovedsagelig til klæbeformål, for eksempel til opsætning af plader eller til membranisolering. Desuden som selvstændig membran.

Asfalt (bitumen) og tjærebeg kan modificeres ved tilsætning af fyldstof (fugemasse, muffleasfalt), opløsningsmiddel (grundingsmiddel, koldflydende fugtisoleringmiddel, tætningsmiddel), vand (bitumenemulsion).

8.32.2 Fugemasse består af asfalt (bitumen), eventuelt tilsat finkornede mineralske fyldstoffer eller/og tævestoffer. Fugemassens opgave er at tætte fuger, derfor kræves god klæbeevne og strækkelighed af massen. Disse egenskaber kan forbedres ved gummitilsætning.

8.32.3 Muffeasfalt består af asfalt (bitumen) eller tjærebeg og fyldstoffer, der er modstandsdygtige overfor syrepåvirkning. Vedrørende krav til muffleasfalt se DIF's afløbsregulativ 1961 § 18.

8.32.4 Grundingsmiddel består af asfalt (bitumen) eller tjærebeg og flygtigt opløsningsmiddel. Som opløsningsmiddel for asfalt (bitumen) kan bruges såvel mineralolie-destillat som tjæreolie-destillat; til tjærebeg anvendes udelukkende tjæreoliedestillat.

Produktet skal være tyndflydende, så det let kan trænge ind i porer og revner.

8.32.5 Koldflydende fugtisoleringsmiddel er mere eller mindre tykflydende opløsninger af asfalt (bitumen) eller tjærebeg (tjære), eventuelt tilsat fyldstoffer. Vedrørende opløsningsmiddel, se under grundingsmiddel.

Af brandfarehensyn må eventuel opvarmning af produktet kun ske på vandbad.

8.32.6 Tætningsmidler er pastaagtige opløsninger af asfalt (bitumen) eller tjærebeg, tilsat tavestoffer eller finkornede mineralske fyldstoffer.

- o **8.41 Asfaltemulsion** består af bitumenpartikler emulgeret i vand og er af pastaagtig konsistens. Emulsionen kan kun fortyndes med vand. Vandtilsætningen må ikke overstige 20%.

Jernstøbegods

- 8.46 Bygningsstøbegods** såsom sokkelriste, friskluftventiler, spisekammerventiler, skorstensrensedøre, vinduer og tagvinduer m.m. leveres i henhold til SB.

Støbejern skal være fremstillet af godt, gråt og blødt råjern med finkornet lysegråt brud og med en brudgrænse for træk på mindst 12 kg/mm².

Støbegods skal være tæt, akkurat, uden sprækker, blærer, ujævnheder eller koldflydninger. Støbegods skal være let at bearbejde og så blødt, at man med en hammer kan slå mærker i en skarp kant af godset, uden at kanten springer af.

- 8.47 Kakkelovne, komfurer, vaskekedler og lign.** med tilhørende rør, bøsninger, gulvplader og ildfast materiale leveres i henhold til SB.

Dog gælder følgende i alle fald:

Vaskekedler skal være forsynet med regulerbar dobbelt dør.

Røgrør skal være af mindst 1 mm jernplade og forsynet med fornødne rensedæksler (efter DS 1032). Ved retningsforandringer anvendes fortrinsvis bøjninger og smigknæ.

Skorstensbøsninger skal være af støbejern med krave, så de ikke kan trænge ind i skorstenrøret og være forsynet med tre indvendige knaster som stop for røgrøret.

Gulvplader skal, såfremt ikke selve gulvbelægningen i fornøden udstrækning er udført af ubrændbart materiale, være af zinkplade nr. 12.

Til sømning anvendes forzinkede stifter med halvrundt hovede.

Diverse materialer

- o **8.48 Mur-isoleringspap (murpap)** skal være tjærepap med en vægt af 2 kg/m².

8.49 Indskudsler skal være rent og fri for organiske stoffer og skal være så tørt, at vandindholdet ved gulvlægningen ikke overstiger 8% af lerets tørvægt, hvor der anvendes bølgegulve dog ikke over 3%. Jvf. 2.12.

8.50 Hulrumsfyld til hule mure, etageadskillelser og andre vanskeligt tilgængelige hulrum leveres af f.eks. ekspanderede teglklinker, skumplastperler eller imprægneret og fingranuleret mineraluld efter angivelse i SB. – Anvendelse af andre former for hulrumsfyld herunder Carbamidplasticskum fremgår af specifikation i SB.

Der må kun anvendes VIF-kontrollerede fabrikater.

8.51 Varme-isoleringsmætter (samt batts, filt el. lign.) leveres i tykkelser og fabrikat i henhold til SB.

Der må kun anvendes VIF-kontrollerede fabrikater.

8.52 Korkisolationsplader skal være fremstillet af granuleret, rensat og ekspanderet kork.

Kork-kolerumsplader skal være fremstillet med lugtfri bitumen med et smeltepunkt på mindst 100°.

Der må kun anvendes VIF-kontrollerede fabrikater.

8.53 Plader af træuld-beton skal være fuldkantede, vinklerne rette og bredfladerne plane og parallelle samt opfylde øvrige krav, som er opstillet i Dansk Ingeniørforenings normer for plader af træuld-beton.

8.54 Plader af skum-plast leveres i henhold til SB. –

Der må kun anvendes VIF-kontrollerede fabrikater.

8.55 Trådglassruder til indmuring leveres 5–7 mm tykke, nålestribede og armerede med trådpletning i 12 mm masker.

Af SB vil fremgå dersom trådglassruderne på kanterne skal behandles med mønje.

8.56 Glastagsten skal i form og størrelse nøje svare til de anvendte tagsten.

8.57 Glasbygningssten leveres i form og fabrikat i henhold til SB.

8.58 Skifersålbænke skal være 1,2 cm tykke af vejrbestandig plade. Oversiden høvles og forsynes med vandriller. Undersiden forsynes med hulkehl under forkanten og høvles kun udenfor hulkehlen. Længder indtil 1,5 m leveres i eet stykke. Hvor samlinger er nødvendige, anvendes fals. Pladerne skal gå 3-4 cm uden for vindueslysningen til begge sider, springe mindst 3 cm frem for den underliggende mur og nå 4 cm ind under vindueskarmen. Vinduets tilbagespring fra facade-linien er angivet på tegninger eller i SB.

8.59 Saltsyre skal være arsénfri, syntetisk, teknisk saltsyre og leveres i koncentration 19-21 Be° (Beaumégrader). Forinden anvendelsen fortyndes med vand i forholdet 1 mål syre til 5 mål vand.

8.60 Rørvæv og rørsøm

Rørvæv skal være fremstillet af afskrællede tørre, friske, stærke og lige rør med afdusket top og skal indeholde 65-70 stk. rør pr. l. m. samt have en vægt af ca. 5-6 kg pr. rulle (20 m²). Rørene skal med tråd - B.W.G. 31 - være befæstet til varmforsinkede tråde - B.W.G. 20 - i 15 cm indbyrdes afstand.

Rørsøm skal være 18/20 varmforsinkede.

8.61 Murbindere (trådbindere) skal være af 5 mm varmforsinket tråd.

8.62 Trådfletning med sekskantede masker skal være varmforsinket og skal ekskl. zinklagnet for maskevidde 20 mm (kyllingenet) have en trådtykkelse på 0,88 mm og for 40 mm maskevidde (hønsenet) 1,06 mm.

8.63 Hjørnejern skal være varmforsinket og leveres efter angivelse i SB.

8.64 Andre materialer. Se SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

8.65 Opmuring

Mål skal nøje overholdes og mure skal stå i lod. Ansvar herfor påhviler alene entreprenøren.

Forbandt skal i alt murværk være håndværksmæssigt korrekt og med vandret gennemført skiftegang efter skiftegangsinddeling på højdemål.

Stående fortanding må ikke anvendes uden byggeledelsens tilladelse.

Muremørtel, skal, hvor ikke andet er foreskrevet, være kalkmørtel, dog * står det entreprenøren frit for at anvende murcementmørtel.

Til murværk af støbte sten anvendes bastardmørtel nr. 2 eller murcementmørtel.

o *Opmuring foretages med fyldte fuger.* Knasfuger må ikke forekomme.

o **8.65.1 Opmuring af sten i dansk normalformat.**

Facader udføres, når ikke andet er foreskrevet i SB, som blank mur i krydsforbandt og med 15 skifter pr. m.

*Petring*er må kun anvendes i samråd med byggeledelsen.

Stenenes synsflader må ikke have skæmmende skår.

Stødfuger skal være mindst 10 mm brede.

o *I murflader, der skal stå som blank mur,* udkradses fuger i 13 mm dybde og i fugers fulde tykkelse eller som angivet i SB.

o *Murflader til puds* og berapning afkostes umiddelbart efter opmuringen således, at der efterlades mørtelstriber over stenene.

Gesimser og alle led, der springer frem for murfladen, mures i bastardmørtel nr. 2 eller murcementmørtel.

Udkragning i 2 skifters højde udføres til vedliggende bjælker eller spær.

* *Stik og buer* mures i bastardmørtel nr. 2 eller murcementmørtel - med mindre der fra byggemyndighedernes side stilles særlige krav.

Stik i murens tykkelse mures over alle dør- og vinduesåbninger, når ikke andet er angivet på tegning eller i SB.

Lige stik i blank mur mures med stående fuger rettet efter samme punkt og med 1/2 pct. pilhøjde. Vandrette fuger skal mures efter snor.

Ved lige stik til fugning eller skuring skal stenene i stikkets overside hugges og slibes eller skæres lige.

Buestillinger, skiver, skabeloner og lign. midlertidige understøtninger leveres af murerentreprenøren.

o *Teglbjælker* af facadesten i blank mur skal tilpasses forbandtet.

o *Jernoverliggerer*, der leveres af anden entreprenør, modtages på byggepladsen og fordeles af murerentreprenøren.

Skillevægge, der ikke føres op gennem en overliggende trætagadskillelse, skal afsluttes i denne ved undersiden af indskuddet eller gulvet.

- o *Afsætninger* i murværk udføres for støbte etageadskillelser samt for gennemføringer, nicher og false for rør og lign. Riller eller udkragninger udføres ved sammenstød mellem tagflader og murværk.

Udsparinger og senere tilmuring for indtagning af kedler og varmtvandsbeholdere o. lign. udføres i henhold til SB.

Murankre, som alene har forbindelse med murværk og ikke med andre konstruktioner, leveres.

Konstruktionsdele af jern gående ind i eller omgivet af murværk skal afbørstes grundigt med stålborste og svummes med cementvælling og tilmures tæt med cementmørtel.

Fritliggende konstruktionsdele af jern skal, hvor ikke andet er foreskrevet i SB eller forlangt af myndighederne, omgives af 5 cm monier.

- o *Murede rør, skakter, røgkanaler og skorstene*, skal have jævne lysningsflader der berappes og afskures under opmuringen. Der udkrages til vedliggende bjælker eller spær i disses højde. Rørene skal stå åbne ved bunden under udførelsen og holdes fri for tilstopning af nedfaldende materialer. De afleveres rensede og med støbt eller muret bund.

Skorstenspiber og gavlkamme mures af hårdtbrændte sten i bastardmørtel nr. 3 eller murcementmørtel.

- * *I alle hule mure* skal der, hvor afstand mellem tværgående skillevægge muret i forbandt med bagmur overstiger 8 m mures 1 stens fuld mur udfør skillevæggen, mures fuld mur i $1/2$ stens bredde omkring alle åbninger, 3 skifter under etageadskillelser og omkring ankere.

Hule mure med faste bindere skal have $1/2$ stens bindere i lodrette kolonner, og afstanden mellem disse må ikke være over 2 sten.

Hule mure med murbindere (trådbindere) skal have bindere i hvert 4. skifte med ikke over 2 stens afstand og 15 cm fra åbninger.

Foran nederste skifte i bagmuren udføres i hulrummet en skrå afretning til underlag for isoleringspappen, der skal bøjes op i bagmuren. Det samme gælder for stik over muråbninger.

Af SB fremgår, dersom der forneden i muren skal udspares huller (= bomhuller), hvor igennem spildmørtel skræbes ud, eller dersom der i hulrummet skal lægges et brædt på binderne, som løftes for hver ny binderrække, som udlægges.

I hule mure, hvor der samtidig med opmuringen anbringes isolationsplader (batts, filt el. lign.) opmures først 4 skifter bagmur. Mørtel-

tungerne afskræbes, pladerne opstilles, og formurens 4 skifter opmures. Herefter udlægges næste binderrække.

- o **8.65.2** *Opmuring af letbetonblokke* foretages efter leverandørens trykte vejledning. Forbindelser med murværk af sten i normalformat mures i forbandt.

- o **8.65.3** *Opmuring om vinteren.* Jvf. Forligsinstitutionens kendelse af 1. sept. 1950 og de siden da overenskomstmæssige tilføjelser og ændringer samt boligministeriets cirkulære af 5. dec. 1958.

I vinterperioden skal der mures med tørre sten, og oversiden af friskopført murværk skal tildækkes ved arbejdstids ophør. Tildækningen skal bevares, når der ikke mures.

Når lufttemperaturen er mellem 0°C og $+5^{\circ}\text{C}$, skal der anvendes varm mørtel. Det vil fremgå af SB, såfremt der skal anvendes mørtel tilsat et frysepunktssænkende middel, f.eks. sprit.

Opmuring bør normalt ikke fortsætte under $+5^{\circ}\text{C}$. I givet fald skal særlige foranstaltninger fremgå af SB.

Når byggeriet er under tag, skal der etableres fornøden lukning, opvarmning og udluftning.

- 8.66** *Natursten eller kunststen* skal murerentreprenøren, i tilfælde hvor han ikke selv leverer dem, overtage frit aflæssede og fordelt på byggepladsen ved dennes kørebaner. Efter modtagelsen overtager murerentreprenøren alt ansvar for materialernes beskyttelse indtil entreprisens aflevering.

Til formuring af disse materialer anvendes mørtel i blanding afpasset efter det pågældende materiales karakter.

Granit og stenarter af lignende hårdhed formures således med cementmørtel i blanding: 1 del cement og 2 dele sand. Kalk- og sandsten samt kunstig sandsten formures i hydraulisk mørtel i blanding: 1 del hydraulisk kalk og 2 dele sand.

De fornødne metalankre og bindere leveres og anbringes i henhold til SB. Stenhuggerarbejdet skal straks efter opstilling og formuring renses for mørtel og anden urenhed og beskyttes i fornødent omfang på hensigtsmæssig måde mod forurening og beskadigelse indtil byggearbejdets afslutning.

- 8.67** *Skifersålbænke.* Plader renses for eventuelle påmalede tal og vaskes på lejesiden for slam og henlægges med passende fald i bastardmørtel

nr. 3 eller murcementmørtel og sikres mod udskridning ved hensigtsmæssig forankring. Jvf. 8.58.

8.68 Betonsålbænke støbes på stedet, eller oplægges færdigstøbte med fald på oversiden, med mindst 3 cm fremspring og med vandnæse på undersiden. Sålbænke skal gå 3 cm uden for vindueslysningen til begge sider.

8.69 Afdækninger på skorstene, murede ventilationsrør og hegnsmure

Underlaget skal inden afdækningen stryges med naturlig asfalt.

Færdigstøbte afdækninger til murkammer, hegnsmure og lign., jvf. 8.29, DS 400.5.3, udføres af armeret beton og forankres til det underliggende murværk.

Fugesamlingerne udføres med fals, der hindrer vand i at gå igennem.

Afdækninger støbt på stedet udføres tilsvarende.

Afdækning på hegnsmure gives dilatationsfuger, mindst 1 for hver 2,5 m, og i fugerne anbringes skiver af asfaltplader, 5 mm tykke.

Eventuelle fremspring forsynes med vandnæse.

Tagstensafdækninger på murkammer ved tegltage skal udføres med vingetegl (ikke falstegl).

o Ved murtykkelser indtil 35 cm skal der anvendes tagsten i een længde.

8.70 Betonafræksrør opsættes i bastardmørtel nr. 1 eller murcementmørtel i blandingsforholdet 1 mål murcement til 4 mål sand.

Fuger skal være fyldte og tætte og skal straks afskrabes indvendig.

Afræksrør fastgøres på forsvarlig måde til vedliggende vægge. Hvor de i tagrum skal trækkes udenfor lodlinie uden at være støttet af murværk, skal de understøttes af stole udførte af tømrerentreprenøren.

Hvor betonafræksrør passerer træetageadskillelser, må der ikke findes samlinger.

8.71 Asbestcementsaftræksrør (Eternit og lign.) opsættes efter fabrikkens trykte anvisninger.

Asbestcementsaftræksrør trækkes ca. 1 cm ned under loftspuds for afdryp af evt. kondensvand.

8.72 Affaldsskaktør opsættes i cementmørtel med omhyggeligt fyldte fuger, der straks glittes i plan med rørets inderside. Mellem indkastningslågers karm og grenrør glitpudses omhyggeligt i ren cement. Rør skal

begynde 3 cm under loft i skarnboks og føres 30 cm op over tagrygningen, respektive 50 cm over tag målt vinkelret på tagfladen.

Rørene ommures med mindst $\frac{1}{2}$ sten i bastardmørtel nr. 3, eller murcementmørtel, eller omstøbes med jernbeton i mindst 8 cm tykkelse i henhold til tegninger.

8.73 Moniervægge udføres ved udstøbning med cementmørtel på jernet af krydslagte indbyrdes sammenbundne rundjern i dimension og maskevidde i henhold til SB.

Hvert andet vandrette rundjern føres gennem evt. blindkarm. Det nærmest blindkarm stående lodrette rundjern skal holdes 3 cm fra karmen. Blindkarm leveres og opstilles af murerentreprenøren.

8.74 Slaggepladevægge opsættes i blokforbandt og mures i bastardmørtel nr. 1. Fuger skal være fyldte. I lejefuger lægges 5 mm forzinket ståltråd, der med hager fastgøres til tilstødende vægge og føres gennem huller i blindkarme, vejnes og befæstes med kramper.

Blindkarme leveres og opstilles af murerentreprenøren.

o Af SB fremgår, dersom skillevægge skal forstærkes ved påspænding af trådnæt, der i så fald skal bøjes helt omkring blindkarme og udcastes med cementmørtel i tykkelse, så nettet dækkes. Jvf. 8.85.

8.75 Letbetonpladevægge og letbetonvægelementer

8.75.1 Letbetonpladevægge opsættes i blokforbandt og mures i bastardmørtel nr. 2 eller murcementmørtel. Fuger skal være fyldte. Forankring til tilstødende vægge eller søjler foretages i hveranden lejefuge, til mur med 125 mm søm og til beton på en tilsvarende måde. Over åbninger bredere end 1 m indlægges et svummet 10 mm armeringsjern til at bære overligger.

Blindkarme leveres og opstilles af murerentreprenøren, inden vægge opsættes. Karme sømmes til plader med 125 mm søm.

8.75.2 Letbetonvægelementer i etagehøjde opsættes efter anvisning i SB og evt. med henvisning til fabrikantens monteringsanvisninger.

*8.76 Trapper

8.76.1 Trappetrin til oplægning på armeret betonkappe leveres efter DS 400.5.6 og specifikation samt oplægningsanvisning i SB.

8.76.2 Trappeløbs- og repose-elementer leveres og oplægges efter specifikation i SB.

Løb mellem reposer støbt på stedet skal kunne optage en højdeforskel mellem oversiden af to reposer indtil 2 mm pr. stigning.

Det forudsættes, at de på tegninger angivne minimumsmål på trapperum overholdes. – Bredden på trapperum må højst blive 10 mm større end angivne mål.

8.77 Teglstenstæge

Prøver på tagsten skal i tide fremskaffes i fornødent antal, således at der gennem prøveudlægning af stenene kan fastsættes en lægteinddeling, der sikrer, at tagflader falder ud med hele sten ved tagfod og rygning samt gavle.

Tilslutning til opgående mure, murkammer, flunker og skorstenene og lign. skal så vidt muligt ske med sten af fuld bredde. Hvor der er afsat riller i murværk for tilslutning til tage, skal stenene føres 6 cm ind i mur.

Vingesten skal have et overlæg af mindst 7 cm i længderetningen og mindst 3 cm i tværetningen.

Tudtagsten til ventilation af tagrum anvendes efter SBI-anvisning nr. 7.

Oplægning af tagsten foretages samtidig på modstående tagflader. Flugter skal være lige og vinkelrette på rygning. Sten skal falde godt sammen. Sten, hvis form er til hindring for ordentlig dækning, skal udskydes.

Alle tilhugninger udføres omhyggeligt, og hvor huggefladen står synlig, skal den være pudset af ved slibning.

Mindst hver 5. sten i tagflader fastgøres. Hertil anvendes forzinket tråd nr. 18 og varmforsinkede rørsøm eller efter angivelse i SB varmforsinkede tagstensbindere af tråd nr. 16 eller tagstensklemmer.

- o Tagsten på brædder med pap eller på specielt teglunderlag fastgøres dog med varmforsinkede tagstensklemmer, (f. eks. Æ Als-binder og Gunnebokrogen).

Rygnings- og gratsten samt sten, hvis nakke er borthugget, fastgøres med lange varmforsinkede søm, som må være dækket af overlæget.

- o Rygnings- og gratsten skal udkostes på undersiden med et lag cementmørtel, der skal være størknet inden oplægningen.
- o *Tagvinduer, ovenlys og glastagsten* leveres og inddækkes i henhold til SB.

Understrykning udføres med så lidt mørtel som muligt. Der skal anvendes ren kalkmørtel eller efter angivelse i SB hydraulisk blandingsmørtel

(1 mål mørtel af hydraulisk kalk og sand i blandingsforholdet 1:3 og 2 mål $7\frac{1}{2}$ pct. kalkmørtel). Indblanding af fæhår i mørtelen angives i SB. Hvor understrykning af tagflader ikke kan finde sted, henlægges stenene i bastardmørtel nr. 4.

Forskælling udføres på alle rygnings- og gratsten, og evt. derudover i henhold til SB. Forskælling udføres således, at mørtelen presses tilbage, og stenenes kanter står fri. Ved alt understryknings- og forskællingsarbejde skal stenene fugtes tilstrækkelig efter vejrliget.

- o Til tagsten på underlag anbringes til lukning for fugle trekantede klodser under nederste tagstensrække, disse klodser leveres af tømmere entreprenøren med islåede søm, jfr. pos. 12.26.2.

Oprensning af render foretages efter tagarbejdets færdiggørelse.

- 8.78 **Ler-indskud.** I bjælkelag med indskud af brædder skal der anbringes et lag indskudsler, der i *fast stampet* tilstand skal være mindst 5 cm tykt. Om fremskaffelsen af indskudsler, se afsnit 2 pos. 12. Skulle der ikke ved udgravningen fremkomme tilstrækkeligt og velegnet materiale til lerindskud, skal sådant fremskaffes af entreprenøren og betales efter overenskomst.

Indskudsbræddelag skal forinden lerbæjning af murerentreprenøren renses for affald og af tømmere entreprenøren være udbedret for eventuelle skader. Indskudsler må ikke udlægges i bygning, før byggeledelsen har givet tilladelse dertil. Omkring rør støbes ringe af magerbeton og derefter pakkes med ler. Efter pudsearbejdets udførelse, lige inden der skal lægges gulv, foretages oprensning og udbedring af lerlaget, derunder tætning ved udkraget murværk.

- 8.79 **Afsyring** af facader i blank mur skal aftales med byggeledelsen. Murflader skal forinden vandes med slange til mætning, og umiddelbart efter afsyringen skylles grundigt. Jvf. iøvrigt 8.59.

- 8.80 **Fugning.** Forinden fugning foretages, renses og vaskes murfladen

- o grundigt. Der skal være en vandslange i brug ved hvert arbejdssted. Bomhuller må ikke udmures med fugemørtel, men alene og kompakt med den foreskrevne muremørtel. – Det samme gælder ved udskiftning af skårede sten.
- o Ophugning af stødfuger foretages med huggejern og udføres i tilstrækkelig dybde.

Af SB vil fremgå, hvilken slags fugning der skal anvendes, men i alle tilfælde gælder, at fugemørtel skal fylde fugerne og være presset fast.

Fugearbejde skal udføres så renligt, at efterrensning af murflader kun bliver nødvendig i ringe udstrækning.

Mellem murværk og udvendig karm fuges tæt, ved trækarm mod kalfatring, og fuge holdes tilbage for karmkant. Fugning må dog først foretages efter at kalfatringen er godkendt af byggeledelsen.

Til fuger med indbuktet metal-pladeindsud, anvendes cementmørtel.

- o Natursten, kunststen og puds samt vinduer og døre skal beskyttes mod skade ved udførelse af fugearbejde.

8.81 Fugtisolering

Vandret isolering

foretages med tjærepap, 2 kg/m², i murens fulde tykkelse og med mindst 10 cm overlæg.

I ydermure anbringes isoleringslag mindst 15 cm over tilstødende terræn.

I hule mure med trådbindere anbringes under formuren yderligere et lag, der bøjes op ad bagmurens yderside og føres ind i fugen over det tredje skifte. Over muråbninger lægges tilsvarende isoleringslag.

Murede skillevægge isoleres, i kælder ca. 10 cm over gulv. Isolationspappet bøjes mindst 10 cm op i den i støbt ydermur afsatte rille. Hvor der ikke findes kælder, isoleres i højde og forbindelse med isoleringslaget i ydermur.

Murpilller under strøer isoleres 10 cm over råbetonlaget.

Kældermure af murværk mod jord isoleres efter angivelse i SB.

Lodret isolering

- o udføres med asfaltermulsion eller med grundingsmiddel + koldflydende fugtisoleringsmiddel. Fladerne skal forinden være rensede og berappede. Emulsionslaget skal påføres omhyggeligt, så det kan blive tæt. Inden denne behandling foretages, skal el-entreprenøren have hugget riller til elrør og anbragt søm til fastgørelse af disse. Riller, der i betonstøbte ydermure er afsat for murede skillevægge, isoleres. Kældermure af murværk mod jord isoleres efter angivelse i SB.

I alle ydermure isoleres alle vindues- og dørfalse til yderside karm, inden karme indsættes, samt rørnicher og 24 cm tykke vinduesbrystninger.

Bomhuller i false isoleres efter tilmuring.

På indersiden af hul ydermur med trådbindere isoleres partier af massiv mur inclusive 15 cm af tilstødende hul mur.

8.82 Udvendig puds udføres med bastardmørtel nr. 4 eller murcementmørtel.

Til letbeton anvendes bastardmørtel nr. 2 eller murcementmørtel.

Til støbte sokler, lyskasser, udvendige trappevanger, udvendige trapper m.m. anvendes mørtel, der i hvert enkelt tilfælde er særlig afpasset efter underlaget.

Murflader renses, afkostes og vandes forinden pudsningen og mørtelen kastes på.

Betonflader vandes og udcastes med cementmørtel inden pudsningen. Letbetonflader vandes og udcastes med cementmørtel i 1-2 mm tykkelse, og når udkastet er tørt (dog ikke hvidtørt) påkastes det egentlige puds-
o lag. Iøvrigt følges den af letbeton-fabrikanten udgivne trykte vejledning. Pudslags tykkelse bør ikke overstige 15 mm.

Alle flader skal være plane, hjørner og kanter skal være lige og må ikke stå helt skarpe.

Pudsede gesimser, bånd o.s.v. skal være lige og jævne.

Sokkelpuds afsluttes forneden 15 cm under færdigt terræn efter en ret linie og affases.

8.83 Vandskuring. Murflader affejes, vandes og overtrækkes med et tyndt lag bastardmørtel nr. 4 tilsat lidt hvidtekalk eller der anvendes murcementmørtel.

Overflødig mørtel afskrabes. Derefter skures fladen med en blød mursten under stækning med vand, således at der fremkommer en jævn flade med fyldte fuger.

8.84 Berapning og afkostning. Murfladen affejes, vandes og overtrækkes med bastardmørtel nr. 4 tilsat lidt hvidtekalk eller der anvendes murcementmørtel. Fuger skal være fyldt. Lagtykkelse på sten skal være minimal.

Mørtelen skrabes og afkostes med lodrette strøg under stækning med vand, hvorved mørtelen udjævnes, og fladen får et ensartet udseende.

8.85 Indvendig puds på mur og beton

El-rør, der bliver dækket af puds, tilstøbes forinden med cementmørtel. Fix-skiner, anden hjørnebeskyttelse eller andre former for skinner i puds opsættes og tilstøbes med cementmørtel.

Grovpuds. Pudsede flader afrettes i stok og respektive lod eller vage. Betonflader, slaggeplader, klinkerbetonsten, molersten og lign. udkastes forinden med cementmørtel.

Grovpuds, der skal stå synlig, afrives glat.

Finpuds påføres, når grovpudsen er blevet så stiv, at der ikke kan ske bevægelse i den, og forinden den er blevet så tør, at den suger vandet fra finpudsen. Finpuds påføres i et tyndt lag, der filtses, uden at laget pletvis afslides igen.

- o *Nøjagtighed.* Konstateres under opsætning af stuk eller snedkerarbejde eller på anden vis mangler ved pudsearbejdets udførelse, skal disse rettes af murerentreprenøren.

Speciel anvisning. Hvor der i henhold til SB i forbindelse med gulvbelægning, som udføres af en anden entreprenør, skal fastklæbes fodpaneler eller lign. på vægge, skal der pudses i cementmørtel under og 3 cm udenfor klæbefladen; for fodpanel f.eks. fra rågulv indtil mindst 3 cm over fodpanelets overkant.

- 8.86 Indvendig puds på brædder.** Der røres på tværs af brædderne. Stød skal have 7 cm overlæg, og der skal fastsømmes en ekstra tråd henover stødene. Afstand mellem søm højst 15 cm, og hver tråd skal have sin række søm. Det påses, at rør ikke knuses.

Hvor bræddeskillevæg eller forskalling i samme plan støder mod flader af andet materiale, påsættes over samlinger mindst 15 cm bredt forzinket trådpletning med 20 mm masker og kanttråde overklippes for hver 20–30 cm for at forebygge spændinger.

Af SB fremgår, i hvilket omfang der herudover anvendes trådvæv ved pudsning på forskallede flader.

- 8.87 Udbedring og filtsning af betonflader.** Grater afhugges, fladerne vaskes, udbedres med cementmørtel og filtses med cementmørtel, tilsat lidt hvidtekalk eller med murcementmørtel. Kostestrøg skal være parallelle med forskallingen.

- o **8.88 Monierpuds** udføres ved udkastning med cementmørtel på strækmetal eller udglødet trådpletning med trådtykkelse og maskevidde i henhold til SB. Hvor ikke andet er nævnt, skal pudslagets tykkelse være mindst 2 cm.

- 8.89 Glitpuds** udføres med bastardmørtel nr. 2 eller, hvor SB foreskriver det, cementmørtel. Fladerne afrettes, pudslaget trækkes på med stålbrædt

og afrives og pudses med stålbrædt, indtil de er fuldstændig faste og tætte. Der udføres hulkehler i alle hjørner, også vandrette og rundinger på

- o kanter.

8.90 Hvidtning og kalkfarvning

Hvidtning udføres med tynd, ren hvidtekalk, således at fladen bliver ren hvid og jævn uden skjolder og striber.

Kalkfarvning indledes med at fladerne først stryges een gang med ren hvidtekalk. Kalkfarvning udføres derefter vådt i vådt med hvidtekalk, tilsat kalkægte farve, indtil fladerne står ensartede uden striber og skjolder.

8.91 Vægbeklædninger med fliser

Materialer, forbandt og fugestørrelse angives i SB.

Fliserne sorteres efter størrelse.

Forinden opsætningen udkastes vægge med bastardmørtel nr. 3.

Hvor fliser opsættes på bræddevæg, skal denne først beklædes med 1 lag tagpap og røres og uden på røringen anbringes varmforzinket trådpletning med 40 mm masker.

Ved opsætning stænkes vægflader og fliser dyppes i vand, men må ikke stå i vand.

Fuge bag fliser skal være ca. 1,5 cm tyk og helt udfyldt.

Mørtel, der er begyndt at størkne, må ikke anvendes, heller ikke efter eventuel tilsætning af mere cement.

Fuger mellem fliser udslemmes med ren cement.

Luftfugtigheden bør være høj under mørtelens hærkning. Eventuelle særlige foranstaltninger til at opretholde høj fugtighedsgrad angives i SB.

8.91.1 Fliser opsættes i bastardmørtel nr. 1.

8.91.2 Fliser opsættes i cementmørtel 1:6. Luftindblandingsmidler må ikke anvendes.

8.92 Gulvbelægninger med fliser, klinker, mursten og lign.

Materialer og mønster angives i SB.

Flisegulve lægges i vage, men i rum med afløb, kun i vage langs vægge, og iøvrigt med fald til gulvriv. Faldet kontrolleres ved vandprøve.

Fugetykkelse skal være 5 mm for fliser og 7 mm for klinker og lign. Eventuelle dilationsfugers placering og udførelse angives i SB.

Belægningsmaterialet henlægges i et 1–3 mm lag tyndtflydende cementvælling på et mindst 4 cm lag jordfugtig cementmørtel i bl. 1:5.

Belægningen skal holdes let fugtig i mindst 10 døgn. Tidligst et par dage og senest 10 dage efter lægning fuges med cementmørtel i bl. 1:2. Gulve holdes efter fugning fugtige i alle fald i mindst 7 døgn. Gulve afleveres rengjort. Evt. behandling, f.eks. ved oliering, fremgår af SB.

8.93 Betonslidlag på betongulv

8.93.1 Pudslag udlægges i mindst 2 cm tykkelse af cementmørtel i bl. 1:2^{1/2}. Forinden skal betongulvet renses, vandes og svummes med cementvælling

8.93.2 Slidlag og underlag for gulobelægninger.

Underlagets overflade skal renses grundigt for cementslam og spildt beton med huggeværktøj og stålborste. Olie-, fedt- og farvepletter skal fjernes. Før slidlag pålægges, skal betonen derefter holdes våd (ikke blot fugtig) i mindst een uge før slidlagets udlægning. Umiddelbart før slidlaget udlægges, indbørstes en blanding af vand og cement i overfladen af konsistens som tyk fløde. Laget skal være ca. 1 mm tykt, og der skal anvendes ca. 1,5 kg cement pr. m². Cementslammen må ikke tørre mat, før slidlaget udlægges.

Slidlaget skal have følgende blandingsforhold: 1 mål cement + 2,2 mål granitkærver (2-5 mm), og konsistensen skal være passende stiv.

Mørtelen udlægges i 2,5 cm tykkelse, og overfladen afrettes med retholt. Ved større flader opdeles gulvet i baner af indtil 3,5 m bredde ved hjælp af ledere.

Efter afretning komprimeres ved håndkraft ved hjælp af en planke, der bruges som stamper og trækkes på lederne. Såfremt det skal vibreres med vibratorbjælke, vil dette være anført i SB.

Overfladen kontrolleres med retholt, eventuelle lunger fyldes, og der komprimeres igen, indtil hele overfladen er plan og fri for lunger og så fast, at man kan træde på den uden at sætte mærker. Såfremt der skal tromles med terrazzotromle, vil dette være anført i SB. Eventuelt overskydende cementslam fjernes med gummiskrabere.

Overfladen skal derefter henligge i ro i 1-2 timer, hvorefter den behandles to gange med stål med ca. 1 times mellemrum.

Under fremstillingen, skal slidlaget beskyttes mod solbestråling.

Så snart overfladen kan tåle det og senest efter et døgn forløb, skal slidlaget vandes, og i mindst een uge skal overfladen til stadighed holdes våd.

Såfremt slidlaget i henhold til SB skal slibes for at modvirke støv dannelse, må slibningen først foretages, når slidlaget er hærdnet. Slibningen skal foretages maskinelt. Det vil af SB fremgå, dersom der ved tilsætningsmidler eller påstrykning skal foretages særlig beskyttelse af slidlaget mod mekanisk eller kemisk påvirkning.

Betonslidlag, hvorpå der direkte skal lægges andet gulvmateriale (jfr. afsnit 14), skal ikke efterbehandles med stål. Overfladen må højst afvige ± 2 mm på 2 m. Af SB fremgår, dersom der skal udføres prøvegulv med afretning til gulvbelægningsentreprenørens godkendelse. Betongulvene skal afleveres til gulvbelægningsentreprenøren ryddede, rent fejede med grov kost, rensede for støbegreter, pudsspild m.v.

8.94 Indmuring og faststøbning af bæringer, bolte, ankre, hængsler, rørbærere, rørholdere, rørbøsninger og lign. af enhver art foretages af murerentreprenøren i henhold til specifikation i SB.

Endvidere udføres al tilstøbning eller indmuring, som er nødvendig for fastgørelse af det under smedeentreprisen og i SB iøvrigt omtalte jerntøj.

Indmuring og faststøbning af jerndelev udføres med cementmørtel, efter at de er rensede og afbørstede grundigt med stålborste samt svummet med cementvælling.

Der foretages i henhold til specifikation i SB faststøbning af bankestativer, hegns- og portstolper og lign., inklusive jordarbejde. Opstilling og afsværtning foretages af leverandøren.

8.95 Opstilling af kakkelovne og kaminer

Anvisningerne i Dansk Brandværnskomites hefte „Bygningsbestemmelser i Brandpolitiloven for Landet“ skal følges.

Der tilstræbes den kortest mulige røgrørsforbindelse til skorsten. Rør gives en let stigning mod skorsten og understøttes på forsvarlig måde. Rør indføres midt i skorstensvangen i hvilken der indmures en bøsning. To rør, der i samme etage indføres i skorsten, forsættes således, at der bliver en fri højdeforskel på mindst 25 cm.

Rørforbindelser, samlinger og dæksler tættes med ildfast materiale.

Ved kaminer til opvarmning af flere værelser skal omramning, inklusive overplade, slutte tæt til væg. Bag kamin-omramningen indsættes i væg varmluft-ventil lige under overpladen og retur-ventil lige over gulv.

8.96 Opstilling af vaskekedler

Fritstående kedler opstilles efter angivelserne foran om kakkelovne.

Indmuringskedler anbringes med røgtræk, rensespjæld og dobbelt dør efter kedel-leverandørens trykte opmuringstegning.

Murværk udføres i lermørtel og grovpudses, dog glitpudses en 15 cm høj sokkel og afdækningen, hvis kant markeres med en skåret fuge.

8.97 Hulafsætninger, gennembrydninger og senere tilmuringer i mur-

- o værk for ventilationskanaler, afløbsledninger og forsyningsledninger af enhver art, elrør dog undtaget, udføres i h. t. tegninger eller i antal som angivet i SB. Opmærkninger foretages af den pågældende entreprenør efter tilkaldelse af murerentreprenøren.

8.98 Efterreparationer efter andre entreprenører, herunder også efter alle installationsarbejder, udføres om fornødent i flere omgange.

Alle efterreparationer skal udføres på det tidpunkt, som byggeledelsen måtte kræve det.

- o *Skader* på bygningsdele, beklædninger, belægninger og overfladebehandlinger samt installationer og inventar, forårsaget ved murerarbejdet, skal murerentreprenøren erstatte.

Det bemærkes således, at kalkbaljer eller spande aldrig må sættes direkte på bræddegulve og andre gulvbelægninger, men kun på vandtæt og tilstrækkelig omfattende afdækning.

8.99 Andre arbejder se SB.**STENHUGGERARBEJDE**

- 9.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**

MATERIALER

- 9.2 Stenmaterialets art, struktur og farve** angives i SB.

Alt stenmateriale til udvendigt brug skal være frostfast.

De leverede sten skal være fri for løse og forvitrede dele, lapninger, skadelige revner og andre fejl. Udbedring og eventuel spartling af marmor, kalk- og sandsten skal udføres med omhu.

Facade-beklædningssten leveres med huller for ankre i henhold til bestemmelser vedrørende udførelse af façadebeklædninger, udfærdiget af bygningsmyndighederne.

Alt leveret stenhuggerarbejde, som murerentreprenøren skal indbygge, skal være forsvarligt emballeret, og stenhuggerentreprenøren har det fulde ansvar for skader på materialet indtil aflæsningen har fundet sted, og murerentreprenøren har godkendt leverancen ved kvittering.

Entreprenøren leverer til murerentreprenøren afmærkningsplaner, hvorpå er anført numre eller mærker svarende til påmalede numre eller mærker på bagsiden af hver enkelt sten.

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 9.3 Behugning.** Arbejdet skal i alle måder udføres med ligelig og ensartet behugning, snorlige kanter og ensartet profilering og plane flader. Fugeflader renhugges mindst 25 mm ind og holdes i vinkel.

9.4 Hugningsgrader for granit og Nexø sandsten

Af SB fremgår hvilke af nedenstående hugningsgrader, der skal anvendes.

Mrk. K. angiver, at behugningen er udført med stokhammer.

- R. - - - - - riffelhammer.

o.o. A. Kløvet flade med afrettede kanter.

o.o. B. Kløvet flade med bræmme, hugget med bredmejsel og pudset med riffelhammer.

Største tilladelige fordybning på den huggede flade, når stenene har

		1 eller 2 synsflader	3 eller flere synsflader
o. A. Fladen afbanet med spidsmejsel	.....	25 mm	25 mm
o. B. - - - - -	.....	15 -	15 -
o. C. - - - - -	.....	12 -	12 -
I. K. Grovhugning (stokhugget)	.....	10 -	10 -
I. R. - (riffelhugget)	.....	10 -	10 -
II. K. Alm. hugning (stokhugget)	.....	5 -	6 -
II. R. - (riffelhugget)	.....	5 -	6 -
III. K. Middelfinhugning (stokhugget)	.....	2 -	3 -
III. R. - (riffelhugget)	.....	2 -	3 -
IV. K. Finhugning (stokhugget)	.....	glathugget flade	
IV. R. - (riffelhugget)	.....	-	-

Bremersandsten og andre bløde stensorter anvendt til facadedekorationer og lign. udføres som:

1. Skoreret arbejde
2. - - med opslåning
3. Slebet -

9.5 **Slibning** udføres med stålsand eller karborundum, indtil fladen er fri for skår og huller. Efter slibningen udføres omhyggelig afvaskning for at hindre rustdannelse fra slibematerialet.

9.6 **Polering** udføres med polerpulver og filt, indtil fladen står blank.

9.7 **Hugning af huller, bistand under henmuring m. m.**

Fugetykkelser, udførelse af låse (til dæksten, hegnsrammer og lign.), hugning af huller for balustre, ankre m. v., faststøbning samt levering af klammer, ankre og dupper angives i SB.

Under henmuring, som foretages af murerentreprenøren, skal stenhuggerentreprenøren udføre tilpasninger, efterhugninger og efterpudsninger.

TERRAZZOARBEJDE

10.1 **Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**

MATERIALER

10.2 Terrazzomørtel blandes i forholdet 1 del cement og 3 dele skærver. Skærvestørrelse og farve angives i SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

10.3 **Generelle anvisninger**

Før arbejdet påbegyndes, må entreprenøren syne underlaget og på dette tidspunkt gøre indsigelse, hvis der konstateres mangler eller unøjagtigheder, som hindrer entreprenøren i at tage det fulde ansvar for terrazzobelægningens konditionsmæssige udførelse og holdbarhed.

10.4 **Terrazzobelægning med afretningslag**

Som underlag for terrazzo udføres afretningslag i blanding 1 mål cement og 4 mål sand. Laget skal være mindst 10 mm, hvor det er tyndest.

Hvor afretningslaget føres hen over synlige jernbjælker, dækkes disse med tagpap og net.

Eventuelle dilatationsfuger udføres i henhold til SB.

Gulve skal være plane og vandrette, men i rum med afløb, dog med fald mod dette. Faldet kontrolleres ved vandprøve.

Terrazzolag skal færdigslebet være mindst 10 mm tykke.

Terrazzolag stampes, tromles, glittes og slibes senere 2 gange.

Slibning udføres med maskine, hvor denne kan anvendes, ellers med håndkraft. Slibningen udføres omhyggeligt og uden unødigt tilstækning af omgivende bygningsdele. Eventuelle stænk fjernes, uden at beskadige materialet og gulvene renses. Efter 1. slibning spartles med cement. Sidste slibning udføres lige inden afleveringen.

Gulvafløb renses for cementslam hidrørende fra terrazzoarbejdet. Ved aflevering skal gulve fremtræde tætte, glatte og uden huller eller lunger. Det vil fremgå af SB, såfremt gulvene skal vaskes i varmt sæbevand.

- 10.5 Hulkehl** udføres med 2 cm krumningsradius og mindst 5 cm høj. Overkanten skal være vandret og rent afskåret.
- 10.6 Dørtærskler af terrazzo** føres 3 cm op over tilstødende trægulv, og oversider gives godt fald mod terrazzogulv. I længderetning skal tærskler være vandrette.
- 10.7 Andre arbejder.** Se SB.

STUKARBEJDE

- 11.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**

MATERIALER

- 11.2** Al færdigstøbt stuk skal være hvid og fejlfri i støbningen og med dimensioner og profilering som angivet i SB og/eller på tegning.

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 11.3 Gesimser, stuklister og lign.** opsættes efter snor med lige og jævn fuge ved væg og loft. Stukkatoren skal derfor, inden arbejdet udføres, meddele byggeledelsen, dersom de pågældende pudslader har sådanne mangler, at det hindrer stukarbejdets rette udførelse. For at opnå god fastgørelse udhugges med ca. 5 cm afstand huller i pudsen både på loft og væg. Hullerne udvandes omhyggeligt. I stukkens opsætningsflader foretages udskæringer og ved stødfuger udføres låsesnit. Efter opsætning rettes stukken fuldstændig af ved høvling og slibning.
- 11.4 Rosetter** indtil 20 cm i diameter opsættes i gips, og rosetter over 20 cm skrues desuden fast med metalskruer.
- 11.5 Andre ydelser.** Se SB.

TØMRERARBEJDE

12.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

MATERIALER

12.2 Træ

Almengyldige kvalitetsfordringer.

Træ skal være vinterfældet, d.v.s. i perioden fra 1. november til 1. april. Sommerfældet gran kan tillades anvendt, forudsat det behandles og opbevares på hensigtsmæssig måde.

Træ skal leveres som god og sund handelsvare, d.v.s. uden fejl, der forringer styrken eller varigheden eller som vanskeliggør brugen.

Træ skal således være stærkt og retvokset, uden ringskøre, grove revner, større barkslag, rådne eller løse knaster, flere store knaster i samme tværsnit. Det må ikke være angrebet af råd, svamp eller insekter.

Træ med hårde røde eller blå striber eller pletter såvel som insektgange i overfladen af barkkanten må dog anvendes.

Træ skal efter opskæring ved enderne være afskåret vinkelret på længderetningen, og rodudløb og forhug skal være bortskåret.

Træ, som har været anvendt til stilladser, afstivninger, afdækninger og lign., må kun med byggeledelsens tilladelse senere anvendes i bygninger.

Det påhviler entreprenøren inden arbejdets aflevering at fremskaffe tilbud fra et med bygherren aftalt svampe- og husbukkeforsikringselskab på forsikring til normal præmie.

Særlige kvalitetsfordringer.

12.2.1 Tømmer af fyr og gran skal være af fast, stærk og sund beskaffenhed.

12.2.1.1 Alm. handelsvare.

Tømmer må ikke være rund- eller tværløbet og skal være lige. Kun undtagelsesvis tillades en jævn bugt i en retning af indtil 1:100, dog ved tømmer med rektangulært tværsnit ikke efter højkanten.

Tømmer skal fra fældning til oplægning i bygningen være velbehandlet i enhver henseende. Alt såvel uforarbejdet som forarbejdet tømmer, der henligger på byggeplads eller afbindingsplads, skal være oppindet med det nederste lag hævet 50 cm over terræn og med 6 cm indbyrdes afstand på alle leder. Evt. vegetation under og omkring stablerne skal holdes nede.

Hvor intet andet er foreskrevet, må tømmer ved tidspunktet for gulv- og lægningen ikke have et vandindhold over 22 pct. af tørvægten.

12.2.1.2 Fuldkantet tømmer skal holde de opgivne tværsnitdimensioner på hele længden; tværsnittet skal være retvinklet og på alle fire sider plane.

En mindre barkkant må undtagelsesvis findes på 2 nabokanter på indtil $\frac{1}{3}$ af tømmerets længde.

12.2.2 Lægter skal være stærke uden svækkende knaster eller med bark på eventuelle bomkanter.

Taglægter må have 1 stk. bomkant med skråmål på indtil den halve lægtetykkelse.

Indskudslægter må have 1 stk. bomkant med skråmål på indtil hele lægtetykkelsen.

12.2.3 Planker og brædder leveres i savfalden, usorteret kvalitet, og skal være ensartede i tykkelse og lige. Ved usorteret forstås nordlandsk praksis.

Forskallings- og indskudsbrædder samt *skillevægsbrædder* skal være berørt af saven på begge sider og begge kanter i hele brædtets længde.

I pudsede skillevægge kan anvendes ikke-kantskårne 31 mm brædder.

Tagbrædder, også høvlede og pløjede må have 2 stk. bomkanter på indtil $\frac{1}{3}$ brædttykkelse og $\frac{1}{5}$ brædtbredde, dog skal i sidste tilfælde fjeder og not være hele.

Vandindhold må ved indbygningen ikke være over 20 pct. af tørvægten.

Sortering

Hvor der i SB foreskrives sorterede planker og brædder gælder indtil videre¹ for den efter indbygningen synlige side af 25×125-175 mm brædder følgende

¹ Når der måtte blive fastsat Dansk Standard for sorteringsklasser for fyrretræ i form af savskårne brædder og planker erstatter disse bestemmelserne i dette stykke, indtil da kan i SB alternativt henvises til DS/R 1030.

Kvalitetsregler

Kvalitetsreglerne for andre dimensioner er i forhold hertil, jfr. Härnösandreglerne.

København og omegn samt Bornholm.

Prima: Den ene side skal være knastfri, dog kan ganske små knaster (perlekviste) tillades. Skal være fri for blåt og ridser. Mindre vankant er tilladt, jfr. Härnösandreglerne (1926) for prima.

Øerne i øvrigt.

1. sort: Den ene side skal være knastfri, dog kan ganske små knaster (perlekviste) tillades, ligesom en enkelt knast på indtil ca. 16 mm må tolereres. 25 mm og tyndere må ikke have kantknaster. Skal være fri for blåt og ridser. Mindre vankant er tilladt som angivet i Härnösandreglerne (1926) for sekunda.
2. sort: Må indeholde mindre knaster op til ca. 32 mm. Blåt, der ikke kan hævles bort, samt dyberegående ridser må ikke findes. 1. sort med blåskade regnes for 2. sort. Vankant som Härnösandreglerne for terttia.
3. sort: Må indeholde knaster op til ca. 50 mm. Blå splint og stabelmærker samt sol- og marvridser, dog ikke gennemgående, er tilladt. Vankant som Härnösandreglerne for kvarta.
4. sort: Omfatter original kvinta samt u/s brædder, der ikke kan godkendes som 3. sort.

Jylland.

- I a. Den ene side skal være knastfri, dog kan ganske små knaster (perlekviste) tillades. Skal være fri for blåt og ridser. Mindre vankant er tilladt, jfr. Härnösandreglerne (1953).
- II a. Må indeholde en enkelt, ca. 25 mm frisk knast samt adskillige små knaster ca. 6 mm. 25 mm og tyndere må ikke have kantknaster. Lettere stabelmærker samt enkelte småridser tilladt. Mindre vankant er tilladt, jfr. Härnösandreglerne.
- III a. Må indeholde knaster op til ca. 40 mm. Blåt samt sol- og marvridser i begrænset omfang tilladt. Begrænset vankant er tilladt, jfr. Härnösandreglerne. I denne sort indgår tillige I a og II a med blåskade.
- IV a. Må indeholde knaster op til ca. 50 mm. Blåskade samt sol- og marvridser — dog ikke gennemgående — er tilladt. Større vankant er tilladt, jfr. Härnösandreglerne.
- V a. I denne sort er der ingen grænse for knasternes størrelse samt ridser og blåskade. Løst råd må ikke forefindes. Vankant må forekomme indtil overgrænsen for udskud, jfr. Härnösandreglerne.

12.2.4 Høvlade brædder¹ leveres, hvor ikke andet er foreskrevet, i ca. 12 cm bredde. De enkelte brædder skal være skarphøvlade og glatte. Barkrester må ikke forekomme på kanter eller undersider.

Vandindholdet må ved indbygningen ikke være over 15 %. Ved den endelige tørringsstabilisering må normalt ikke opstå fuger over 2½ % af bræddebredden og absolut ikke over 3 mm.

Gulvbrædder og brædder til loftsbeklædninger skal være ovntørrede.

¹ Når der måtte blive fastsat Dansk Standard for brædder af fyrretræ, omfattende materialeforskrifter, dimensioner, profiler, leveringsbetingelser m. m., erstatter denne bestemmelserne i dette stykke, indtil da kan i SB alternativt henvises til DS/R 1030.

12.2.5 Pløjede brædder¹ skal have et mindst 7 mm fremspring af fjederen. Fjeder og not skal være hele, også på brædder med bomkant. Barkrester må ikke forekomme på fjeder eller på kant under not.

12.2.6 Fyrregulvbrædder¹ leveres med dansk høvling og pløjning. Brædder, der i henhold til SB leveres som savfalden, usorteret vare, sorteres på byggepladsen og anvendes i bygningen efter byggeledelsens bestemmelse.

12.2.7 Bøge-gulvbrædder leveres i fabrikat, dimension og sortering i henhold til SB.

12.3 Profilstål efter DS 12010 leveres i henhold til tegninger og SB, incl. fornødne lasker, bolte og underlagsplader samt fornødent smedearbejde. Vederlagslængden skal for vindues- og dørøverligere mindst være 12 cm, iøvrigt mindst 20 cm.

Alt stål skal afbørstes for rust, og hvor det ikke indstøbes i beton, men ligger frit, skal det stryges med et af bygningsmyndighederne anerkendt rustbeskyttende materiale.

Alle overligere leveres til mureren på byggepladsen og fordeles af denne til de respektive åbninger.

Hvis tømrentreprenøren ikke skal levere det afbundne profilstål, men skal oplægge det, skal han stille mandskab til rådighed til aflæsning på byggepladsen og derefter foretage videre fornøden transport.

12.4 Søm. Hvor ikke andet er foreskrevet i GB eller SB, anvendes firkanterede stifter med karreret hoved i en længde af 2 gange brædde- eller lægtetykkelsen plus 25 mm, og de skal i tykkelse være af den for hver længde mellemste dimension. Dykker og spiger skal være tilsvarende. Søm, dykker og spiger samt skruer og underlagsskiver til udvendigt træ, skal være varmforzinkede.

Stålpapstifter skal have 10–12 mm hoved og skal være så lange, at de når indtil 2 mm fra papbræddernes underside, men dog aldrig går helt igennem.

12.5 Spidsklammer skal være af 5×25 mm jern og i længde lig det pågældende tømmerens bredde, dog til bjælker ikke under 180 mm og til spær ikke under 120 mm. Hvor SB tillader spidsklammer til stød mellem ankerbjælker, anvendes spidsklammer af 7×25 mm jern, 250 mm

¹ Når der måtte blive fastsat Dansk Standard for gulvbrædder af fyrretræ, omfattende materialeforskrifter, dimensioner, profiler, leveringsbetingelser m. m., erstatter denne bestemmelserne i dette stykke.

lange. Ved sådanne stød mellem jern- og træbjælker anvendes tilsvarende helfordrejede spidsklammer med krog gennem jernbjælkens krop.

12.6 Ankre

Rustbeskyttelse. Ankre og beslag skal leveres rensede og rustbeskyttede ved neddypning i blymønjemaling.

12.6.1 Murankre skal have 8×38 mm ankerjern, i længde som angivet i SB og med 16 mm forskudsjern, i længde mindst 300 mm. Forskudsjern skal anbringes til indmuring 12 cm fra murens yderside. Ankerjern fastgøres forsvarligt til bjælker.

Gavlankre udføres tilsvarende med helfordrejede ankerjern, der med ombøjning spænder ind over 2 bjælker og mindst 25 cm ud i mur.

Gennemgående ankre i langbjælkelag udføres tilsvarende og med hul for hver bjælke.

* **12.6.2 Ankre til stolpewægge og tagværker** leveres efter specifikation i SB.

12.7 Lasker ved stød mellem ankerbjælker leveres som 8×38 mm fladjern i mindst 50 cm længde.

Til jernbjælker forbindes de med mindst 2 stk. 13 mm bolte i hver. Hvor de efter SB fordres anvendt til træbjælker, opbøjes enderne og de befæstes til hver bjælke med 2 stk. svære 120 mm lange smedede søm og een krampe. Lasker rustbeskyttes ligesom ankre.

12.8 Tømmersamleplader, kløer og stødplader anvendes i henhold til SB.

Stødplader skal indlægges ved stød mellem enderne med over 15 kg/cm^2 fugetryk, skal være 1 mm tykke og kan være af jern, zink eller bly.

12.9 Træfiberplader, spånplader, krydsfiner, særlige skillevægspalader, asbestcementplader, gipskartonplader, isoleringsmætter, -batts og -plader, lyddæmpende beklædningsplader samt andre fabriksfremstillede materialer leveres efter angivelse i SB.

Varmeisoleringsmaterialer skal være VIF-kontrollerede.

12.10 Trækonserveringsmidler. Til brug på tømmer- og/eller byggeplads til neddypning, badning, overbrusning, påsprøjtning eller påstrykning anvendes det eller de i SB angivne præparater, og for så vidt det drejer

sig om et af nedennævnte, da i den dér angivne kvalitet. Der må ikke foretages nogen fortynding, med mindre en sådan er angivet på konserveringsmidlets emballage og er forudsat i Boligministeriets godkendelse.

Carbolineum skal bestå af stenkulstjæreolie, antracenieolie og lign. uden tilsætning af mineralolier eller pigmenter. Vægtfylde ved $+15^\circ\text{C}$ o mindst 1,02. Der må ved 0° ikke dannes bundfald.

Træbjære skal være vandfri og uden kul- eller jordpartikler. Vægtfylde ved $+15^\circ\text{C}$ mindst 1,00. Konsistensen må ikke være grynet.

Specialpræparater. Der må kun anvendes de af Boligministeriet til enhver tid godkendte konserveringsmidler¹ og som medio 1962 omfattede C-Tox, Cuprangrøn, Cuprinol, Flurasil, Goriol, Hylosan P 33, Pentololie, Solignum, Timbernol og Xylamon.

12.11 Træimprægneringsmidler til behandling af træ på imprægneringsanstalt angives i SB.

12.12 Andre materialer. Se SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

12.13 Hovedmål. 2 sæt målelægtter leveres og indeles sammen med beton- og/eller murerentreprenøren. Entreprenøren er alene ansvarlig for rigtig opsnøring og for overholdelse af angivne mål. Konstateres ved kontrolmålinger på bygningen, forinden tømrerarbejdets udførelse, afvigelser fra tegningerne, må divergenserne forelægges byggeledelsen til afgørelse.

Træmål. Handelsmål er for tværsnit engelske tommer ($1'' = 25,4 \text{ mm}$) og for længder danske fod og tommer ($1' = 313,9 \text{ mm}$, $1'' = 26,15 \text{ mm}$). Tværsnitdimensioner på ru materialer angives i GB i millimeter og $1''$ er afrundet til 25 mm.

Alle angivelser af hovělede trædimensioner gælder færdigmålet.

¹ Boligministeriets godkendelse gælder for opfyldelsen af de krav, der i bygningslovgivning eller ved statsstøttet byggeri stilles til konservering af træværk. Boligministeriets godkendelse er betinget af, at der mindst 2 gange årligt af Statsprøveanstalten foretages kemisk analyse af prøver af hvert af de pågældende konserveringsmidler, købt i handelen og med et analyseresultat, som svarer til det, der lå til grund for oprindelig godkendelse.

12.14 Træets bearbejdelse, træsamlinger

12.14.1 Træsamlinger. Alle berøringsflader skal være plane og sammenpasset til tætte og effektive forbindelser.

Bjælker, spær, remme og åse under 6 m samt hoved og fod i gitterkonstruktioner under 8 m må ikke stødes.

- o **12.14.2. Boltesamlinger** udføres i.h.t. tegninger og SB og efterspændes på entreprenørens foranstaltning flere gange i byggeperioden, samt umiddelbart inden afleveringen samt $\frac{1}{2}$ og $\frac{1}{1}$ år senere. Der afleveres rapport til den pågældende rådgivende tekniker efter hver efterspænding.
- o **12.14.3 Træ til maling** høvles og gives affasede eller afrundede kanter.

12.15 Profilstålforbindinger. Alt smedearbejde herved skal udføres omhyggeligt og alle samlinger på håndværksmæssig måde, jævnfør de under afsnit 18, „smedearbejde“ anførte forskrifter. I konstruktioner, der ikke indstøbes i beton, skal overlæg, der skal boltes eller nittes før samlingen, renses for rust og stryges rigeligt med tyk blymønjemaling.

12.16 Trækonservering. Alt træ i konstruktioner, som føres ind i eller ligger langs ydervægge af murværk eller beton, behandles grundigt med et i SB angivet konserveringsmiddel på alle flade og ender. Samlinger mellem spærfod og spærhoved behandles inden sammenømningen.

- o Det vil i SB være anført såfremt nærmere specificerede anvisninger i pjece nr. 13 fra Træbranchens Oplysningsråd: „Træ holder længe“ forlanges overholdt.

Behandlingen foretages ved:

12.16.1 Strygning 2 gange af sidetræ.
 - 4 - - endetræ (til mætning).

12.16.2 Neddypning. Varigheden gøres afhængig af træets dimension, porøsitet og tørhedsgrad, dog ikke under 2 minutter.

12.17 Stolpevægge

(Træskeletvægge) udføres med remme, stolper, løsholter og skråbånd i dimensioner som angivet på tegninger og/eller i SB.

Fodremme lægges på tjærepap $2,0 \text{ kg/m}^2$ og forankres for mindst hver 3 m med varmforsinkede 9,5 mm bolte eller varmforsinket $8 \times 35 \text{ mm}$ båndjern.

Isolering og beklædning m. m. i henhold til SB. – Som vejledende norm kan henvises til pjece nr. 5 fra Træbranchens Oplysningsråd: „Træskeletvægge“. Kbh. sept. 1961.

12.18 Bjælkelag

Generelle bestemmelser.

Bjælkelag afbindes nøjagtigt med fornødne udvekslinger og samlinger. Bjælker langs mur holdes i en afstand af mindst 6 cm, normalt 12 cm og undtagelsesvis 16 cm.

12.18.1 I *tværbjælkelag* må afstanden mellem gennemgående bjælker fra ydermur til ydermur højst være 3,00 m.

Første eller anden bjælke fra gavle skal i alle fald være gennemgående. Dette mindste antal gennemgående bjælker skal i begge ender forsynes med murankre, dog ikke i kældbjaelkelag.

Hvor SB tillader, at ankerbjælker stødes, skal det angives, om de skal forbindes med spidsklammer eller med lasker.

Første og anden gavlbjælke forankres med højst 3 m mellemrum til gavlmure.

12.18.2 I *langbjælkelag* udføres tilsvarende forankring som gavlbjælkeforankring til begge ydermure. Dog forbindes midlertidigt disse bjælker tværs gennem bygningen med lægter eller lign. udfør hvert anker. Lægterne, der skal være sømmed til hver bjælke, må først fjernes, når forskallingen under bjælkelaget er udført.

I Københavns byggeomsområde udføres forankring i langbjælkelag med båndjern med højst 3 m mellemrum gennemgående fra ydermur til ydermur henover bjælkelaget og med søm i hver bjælke.

12.18.3 Træbjælkelag. Bjælker afrettes på de sider, hvorpå der skal lægges gulv og/eller forskalles.

Bjælkernes vederlag skal være lig $\frac{2}{3}$ bjælkehøjden, dog mindst 12 cm. Bjælker, som stødes på skillevægge på 24 cm og derunder, samles med et kort blad.

Af SB fremgår såfremt og da i hvilken udstrækning, der over samlinger anbringes spidsklammer.

Mindre opkilinger foretages med tagpap.

Bjælkeender, som lægges ind på stålbjælkeflanger, profileres til stålbjælkerne, og forbindelsen sikres for hver bjælke med en 13 mm spidsklamme med krog gennem jernbjælkens krop eller med en toplaske.

Trempler indlægges omkring skorstene og ventilationsrør i lovbealet afstand fra disses lysninger.

Endvidere indlægges trempler i det omfang, der er nødvendigt, for at gulv- og forskallingsbrædderne i et rum kan få ens retning.

Hvor bjælkerne har forskellig retning, indlægges nødvendige trempler for anbringelsen af tagkonstruktioner, skorstensstole og lign.

I tagbjælkelaget i bygninger med valmtage indlægges stikbjælker.

Af SB fremgår, såfremt og da hvor der skal anbringes lysekronetrempler.

Underlag for monier-, rabitz- eller pladeskillevægge lægges på bræddeindskud, for skillevægge på tværs af bjælkeretningen af 50×75 mm lægter som trempler og for skillevægge parallelt med bjælkeretningen af 31×150 mm brædder på indskudet. Langs begge sider af sidstnævnte skillevægge sømmes til fodbrættet 37 mm lægter i højde med bjælkeoverkant.

12.18.4 Stålbjælkelag. Alle underlagsplader afmærkes på murværk, og højden angives til mureren og kontrolleres, inden bjælkerne henlægges. Bjælkelaget oplægges og samles samt holdes på plads ved afsværtning eller lign., så længe det er under udførelse.

12.19 Underlag lægges på murpiller i een længde indtil 5 m, og derudover kan de samles, når stødene forløbes og sikres med 2 stk. $2,5 \times 40,0$ cm trælasker af højde som underlaget.

Til gulvlægning oprettes underlag i indtil 10 mm højde med tagpapskiver, der i kvadrat skal være 5 cm større end underlagets bredde.

o Tagpap skal veje 2 kg/m^2 .

Ved større højder foretages opretning med 10×20 cm imprægnerede fyrretræsklodser på 15×25 cm tagpapskiver.

Dersom underlag og eventuelle indskudslægter hver for sig skal behandles med et trækonserveringsmiddel angives dette i SB.

12.20 Strøer lægges med indtil 0,90 m midterafstand med oversiden oprettet til gulvlægning. Strøer skal være i een længde indtil 5 m, idet dog hver tredje strø kan stødes. Samtlige stød skal forløbes og sikres med 2 stk. $2,5 \times 40,0$ cm trælasker af højde som strøerne.

Strøer på støbt etageadskillelse opklodses på $1 \times 10 \times 10$ cm korkbrikker, fiberbrikker eller dertil svarende. Ved videre opklodsning indtil 10 mm

o højde anvendes tagpapskiver (vægt 2 kg/m^2), derudover 10×20 cm fyrreklodser på 2 stk. korkbrikker.

Af SB fremgår, dersom og i så fald hvorledes strøer skal fastgøres til støbte etageadskillelser.

Strøer på betonstøbt jordgulv opklodses med højst 1,00 m mellemrum i indtil 10 mm højde med tagpapskiver med kvadratside 5 cm større end strøens bredde.

Ved større højder foretages opretning med 10×20 cm imprægnerede fyrretræsklodser på 15×25 cm tagpapskiver.

Dersom strøer og eventuelle indskudslægter hver for sig skal stryges med trækonserveringsmiddel angives dette i SB.

12.21 Revler med trapezformigt tværsnit til indstøbning i beton for befæstelse af gulv, forskalling, beklædninger eller rendejern udføres i dimension efter SB og leveres på byggepladsen til den pågældende entreprenør.

Revler imprægneres mindst 8 dage før indstøbningen ved neddykning i bad af det i SB angivne trækonserveringsmiddel. Jvf. 12.16.2.

12.22 Indskud lægges i træbjælkelag og mellem strøer på murpiller samt i jernbjælkelag af tæt sammenslåede 19×100 mm brædder.

I træbjælkelag lægges indskudet 8 cm under bjælkeoverkant enten i 2 cm dyb not, hvis bjælkerne er mindst 175 mm brede, eller på 25×50 mm lægter, der sømmes for hver ca. 30 cm.

Indskudslag skal ved lægning holdes 10 cm fra murværk og skal suppleres, sammendrivs og udlappes umiddelbart før indskudsmaterialet lægges.

Det yderste indskudsbrædt stiftes, så det altid slutter tæt til mur.

Hvor SB foreskriver pløjet indskud, lægges dette tilsvarende.

Dersom indskud i strøbjælkelag efter tilpasningen skal behandles i bad af et trækonserveringsmiddel, angives det i SB.

12.23 Forskalling til puds udføres som en jævn og plan flade af 19×100 mm brædder med højst 1 cm mellemrum og med forløbne stød for hver ca. 70 cm i bredden.

Brædderne sømmes ved begge kanter i hver bjælke med et søm så nær hver bjælkekant som muligt.

Brædderne skal stødes på bjælker eller det tilsvarende underlag, såfremt tømmerets anlægflade mellem bomkanter er mindst 6 cm bred.

Dersom anlægfladen er smallere end 6 cm stødes forskallingen i faget mellem bjælkerne, idet der over stødene anbringes 31×100 mm fagbrædder, som skal være så lange, at de når ud over mindst 2 gennemgående brædder på hver side af stødet og sømmes med 2 søm også i hvert af disse gennemgående brædder. Alle søm gennem fagbrædder vegnes.

Hvor forskallingen bærer mere end 15 cm frit ud fra en bjælke, anbringes over forskallingens afslutning en liste (lægte), og hver brædt sømmes hertil med 2 søm.

Hvor forskalling skal bære indskudsler, skal brædderne være 25 mm tykke og fastgøres i hver bjælke med 2 stk. 90 mm søm.

Hvor forskallingen kun skal bære indskud af batts, måtter eller lign., kan brædderne være 19 mm tykke og fastgøres i hver bjælke med 2 stk. 65 mm søm.

Hvor murerentreprenøren har indstøbt revler til fastgøring af forskalling, påhviler det tømrerentreprenøren at oprette disse.

12.24 Lysningsforskalling ved tagvinduer og ovenlys udføres i forbindelse med loftsforskalling.

12.25 Tagkonstruktioner (12.25-12.29)

Generelle bestemmelser.

Tagværker afbindes nøjagtigt med udvekslinger og samlinger. Konstruktionselementer, hvis dimension ikke direkte er angivet, skal have en til tagværket iøvrigt passende styrke.

Over samlinger, hvor trækspændinger kan forekomme, anbringes spidsklammer.

Tagværker, der ikke afstives af stole, skillevægge, forskalling eller bræddebeklædning, afstives med *stormlægter* mindst 50×75 mm i en vinkel af mindst 30° med vandret plan sømmet på undersiden af hvert spær med 100 mm søm.

Tømmer afrettes på sider, der skal lægtes, forskalles eller beklædes.

Spærender i udhæng må have bomkant.

Stød i remme og åse udføres med skråt hageblad, i længde tre gange det pågældende tømmerstykkets højde, og for åses vedkommende sammenspændt med 2 stk. 13 mm bolte.

Udvekslinger foretages i spær, åse, hanebjælker m. m. for skorstene, ventilationsrør, tagkviste, ovenlys og lign., således at der er tømmer tæt op til alle sider i lovlige mindstefastand.

Inddeling. Ved teglstenstage skal bredden af og mellemrum mellem kviste, ovenlys og lign. så vidt muligt afpasses efter tagstensrækkerne.

12.25.1 Fodremme kæmmes ved almindelige tømmer-tagbjælkelag over bjælkerne og fastgøres forsvarligt i hver bjælke.

12.25.2 Spær må højst have en midterafstand af 1,00 m og holdes i en afstand fra vedliggende mur af mindst 6 cm, normalt 12 cm og undtagelsesvis 16 cm.

Kehlspær udføres af mindst 175×200 mm tømmer og skiftespær skal støtte derpå med klo ind til kehllinien.

Plankekehler skal være mindst 63 mm.

Gratspær udføres af mindst 75 mm tømmer eller planker i en højde, så skiftespærenes støttesmig ikke rager nedenfor.

Mansardtages underspær understøttes således, at de ikke kan komme til at trykke på murværk eller gesims, og fodrem og spær fastgøres til hver stolpe med en dobbelt-tang.

12.25.3 Hanebjælker af fuldtømmer forbindes med spær ved tap og forsats. Hanebjælker af halvtømmer forbindes med spær ved svalehaleblad.

12.25.4 Tagstole til understøttelse af hanebjælker og *mansardstole* forsynes med stolper for mindst hver 3 m samt eet skråbånd ved enderne af stolene og et sæt for mindst hver ca. 6 m.

12.25.5 Trempelestolper og spærbånd skal anbringes for mindst hver 3 m. Spærbånd og spær forbindes med dobbelt-tang sammenspændt med bolt eller spigret forsvarligt. I trempelestole over 60 cm høje anbringes et skråbånd ved enderne og et sæt for hver 6 m.

12.25.6 Forankring. Gavlspær og gavlhanebjælker forsynes med højst 3 m mellemrum med gavlankre.

Ankerbolte. Hvor tagværk anbringes på jernbeton eller hulstensdæk, fastboltes fodklodser og/eller fodremme med mindst 16 mm ankerbolte for mindst hver 2 m. Ankerbolte leveres til og afmærkes for murerentreprenøren, der foretager faststøbning og ligeledes indmuring af alle murankre.

Eventuel øvrig forankring af tagværker og sikring af samlinger med bolte og spigre udføres i henhold til SB.

12.25.7 Skorstensstole for skorstene og andre murede rør, der trækkes mere end halvdelen af det pågældende rørs tværmål, opstilles på trempler af heltømmer, såvel i bjælkelag, som tagværk.

12.25.8 *Stole for ventilationsrør* opstilles efter særlig angivelse i SB.

12.25.9 *Gitterkonstruktioner* i tagværker af planker eller halvtømmer afbindes omhyggeligt, og overlapninger skal være tilstrækkelig store. Gitterfoden gives en pilhøjde svarende til forventet nedbøjning. Overlapningssamlinger sømnes med mindst 5 søm af længde 3 gange gitterstangens tykkelse og vegnes.

12.26 Tagbeklædning og lægtning

Fællesbestemmelser i tilslutning til nedenstående:

Inddelinger skal foretages efter tagdækningsentreprenørens angivelser.

Prøvelægtning skal udføres.

Udstemning for rendejern og *udskæring* for tagvinduer og lign. samt for rør af enhver art foretages.

Sternbånd, trægesimser, tagudhæng, vindskeder, lemme, ovenlys og lign. udføres i henhold til SB.

* *Stød* i tagbeklædning og lægter skal fortrinsvis falde på spær. Dersom der i SB tillades stød i fag, skal stød forløbes og understøttes med 31×100 mm brædder, der skal række over mindst 3 brædders bredde eller over 3 lægter og sømnes forsvarligt.

12.26.1 *Beklædning til pap* udføres af 25 mm ru pløjede brædder med forløbne stød i højst 80 cm bredde. Der sømnes med eet søm i hvert spær, henholdsvis ås.

12.26.2 *Beklædning og lægtning til tagsten på pap* udføres med en bræddebeklædning som ovenfor.

Vinkelret på tagskægget lægges tagpap med en vægt af 2 kg/m² med 5 cm overlæg og sømnet for hver 8 cm. På pappen dobbeltlægtes med 19×50 mm lister i tagfaldets retning for hver 50 cm og med 25×37 mm lægter for hver tagstensrække. Trekantede klodser (dyppet i trækonserveringsmiddel) til lukning for fugle mellem nederste tagstensrække og pap leveres med islåede varmforsinkede søm til murerentreprenøren.

12.26.3 *Beklædning til metalplader* (kobber, zink, aluminium og lign.) udføres af 31 mm brædder, høvlet på een side til ens tykkelse og lagt med 1 cm fugle. Iøvrigt som under 12.26.1.

Hvor pladedækningen skal udføres med lister, svalehaleformede eller rektangulære, leveres disse 37×56 mm til blikkenslagerentreprenøren.

12.26.4 *Lægtning til tagsten* udføres fuldstændig plan med 37×56 mm lægter, der inddeles således, at taget falder ud med hele sten ved tagskæg og rygning.

Lægtelængden skal normalt nå over mindst 5 spær, og stød forløbes. Langs rygning og grater samt tagskæg anbringes lægter på kant.

På siderne af tagvinduer, aftræksrørkolonner og lign. samt, hvor ikke andet er nævnt ved gavluhæng, anbringes tværgående lægte, der fastgøres til enderne af de øvrige.

Beklædning i udhæng mellem lægter eller under spær udføres i henhold til SB.

Opskalkninger udføres af 50 mm planker, som spigres til spærerne.

Skalke må ikke kunne trykke på murværk.

12.26.5 *Lægtning til skifer* udføres som under 12.26.4.

På nederste lægter anbringes skiferlister.

Der udføres rygnings- og gratbrædder af 2 stk. sammenstrøgne 25×125 mm brædder.

12.26.6 *Lægtning til asbestcementskifer samt lægtning til og oplægning af asbestcementbølgeplader* udføres i henhold til den pågældende fabriks forskrifter.

12.26.7 *Lægtning til pandeplader* udføres med 31×56 mm lægter med højst 100 cm mellemrum.

12.27 *Ovenlyskarme* udføres af 37 mm tykke planker i en sådan bredde, at den kan fastsømmes til tagværket og gå så højt op over tagbeklædningen, at der er fornøden højde til anbringelse af skotrende over karmen samt til zink- og/eller blyinddækning. Fals, not eller lign. udføres i henhold til SB.

12.28 *Skotrender* mellem tagflader dækket med tagsten udføres forsænkede til spæroverkant af 31 mm ru, pløjede brædder på trempler til zinkinddækning. Hver skotrendeside skal bestå af 2 stk. 150 mm brede brædder og yderst 1 stk. lægte. Bag skorstenene og ventilationsrør samt over kviste og ovenlys udføres skotrender med eventuelle kantlægter og påforinger i den udstrækning, som er nødvendig for en inddækning i taget. Skotrender, der skal dækkes med tegl, skal i bunden beklædes med asfaltpap med en vægt af 2 kg/m², sømnet med forzinkede stål-papstifter og forneden ført ud over blyfod, udført af blikkenslagerentreprenøren.

12.29 Tagindskud udføres af 25 mm pløjede brædder, som anbringes imellem spær, sømmed på lister eller trempler, der skal føres til hanebjælkerne overside og slutte tæt til indskud i hanebjælkelag. Såfremt der i henhold til SB skal anvendes isoleringspap, skal indskud anbringes plant med spærenes underside eller som beklædning på spærene.

12.30 Dobbelte bræddeskillevægge til puds, på planer vist med 3 linier, udføres af 31 mm tykke, lodrette brædder og 19×100 mm skrå forskalling på den ene side. Over åbninger anbringes et vandret brædt. De lodrette brædder spaltes, dersom bredden er 150 mm og derover, og højst hvert andet brædt må være stødt og kun een gang. Brædderne skal støde tæt til vægge af andet materiale.

Under skillevægge på tværs af bjælkeretningen indlægges 31 mm brædder som trempler.

Under skillevægge parallelle med og mellem bjælkerne anbringes 31×175 mm fodbrædt i højde med bjælkeoverkant på trempler, der med højst 1 m mellemrum spænder på skrå over mindst 3 indskudsbrædders bredde.

Hvor skillevægge støder til mur, fastgøres de for hver 100 cm fra hver side med 100 mm søm, for hvilke der proppes, eller med 100 mm murstifter.

Forskallingen sømmed med 51 mm søm, 1 stk. i hver krydsning mellem lodrette og skrå brædder, dog mindst 60 stk. pr. m². Langs kanter, dørhuller og lign. sømmed tæt.

Dersom elentreprenøren i henhold til SB skal lægge rør ud i etageadskillelse, før bræddeskillevægge er udført, skal entreprenøren lade disse afmærke.

I SB angives, dersom der skal indlægges gulvpap med vægt 0,35 kg/m² mellem de 2 bræddelag.

12.31 Tredobbelte bræddeskillevægge til puds, på planer vist med 4 linier, udføres af 31 mm lodrette brædder. Derpå sømmed på begge sider med 5 cm overlæg 1 lag gulvpap med en vægt af 0,35 kg/m². Udenpå paplaget sømmed 25×100 mm skrå forskalling, de to sider i kryds. Iøvrigt gælder det for dobbelte bræddeskillevægge anførte.

12.32 Skydedørsskillevægge udføres i den udstrækning, døre vandrer, af 2 lag høvlede og pløjede 28 mm brædder i en indbyrdes afstand af henholdsvis 6 og 8 cm ved 35 og 46 mm døre.

Uden på hvert lag påsømmed et lag tagpap og herpå skrå forskalling

som foran under 12.31. Hulrum lukkes ved døres bagkant og foroven, og øvrige dele af skillevægge udføres af 2 lag 25 mm forskalling, der sømmed til mellemliggende revler for hver højst 60 cm af vandrette 31 mm brædder i afpasset bredde. Entreprenøren skal inden færdiggørelse af skillevægge tilkalde snedkerentreprenøren for opsætning af skydedørsskinner.

12.33 Enkelt-bræddeskillevægge udføres af 22 mm høvlede og pløjede brædder med 1 liste ved loft og 2 ved gulv. Desuden over døre et vandret brædt, fastgjort med søm, der vegnes. I SB angives, dersom hvert andet brædt skal holdes i en vis afstand fra loft, og dersom der skal anvendes notede lister ved loft og gulv i stedet for lister som foran.

12.34 Lægteskillevægge udføres af 31×50 mm ru lægter med 5 cm afstand mellem lægter. 1 liste ved loft og 2 ved gulv. Desuden et 25×100 mm ru brædt vandret på midten og over døre, fastgjort med søm, der vegnes. Af SB fremgår, dersom der skal anvendes høvlede materialer.

12.35 Træfiberplader og andre under 12.9 anførte plader og måtter tilpasses og anbringes efter angivelse i SB. Ved anvendelse af Gibskarton- og plader skal fabrikantens anvisninger følges.

12.36 Trapper

Vanger.

Vangehøjde bestemmes således, at der over trinforkant og under trinbagkant er 2,5 cm træ, målt vinkelret på vangekant. Pudses trappeløbs underside, skal forvange dog nå 1 cm ned under pudssflade og bagvanges underkant være i plan med forskalling.

Lige vanger må ikke være sammenlignede af flere planker.

Trappeløbs landinger understøttes forsvarligt.

Bagvanger fastgøres til bæreprøpper i mur og overkant afskæres i begge ender i højde med gulv.

Liggende forvange udføres med overkant 3 cm over gulv og underkant 1 cm under loftspuds.

Hovedstykker sammenlimes af mindst 3 stykker og samles til vanger med dybler og bolte. Boltehuller lukkes. Over- og underkant afsvunges efter vangen.

Opgående hovedstykke udføres tilsvarende.

Trin indstemmes 2 cm i vangerne. Forkanter udføres med forbindelse til 16 mm tykke stødtrin, hvis overkanter bues med 2 mm pilhøjde (for at modvirke knirken.)

Udtrin på mellem- og hovedreposer med brædegulv udføres af 120 mm gulvbrædder, der i forkanter ved pålimning på undersiden forøges til trintykkelse. De understøttes fast så nær ud til stødtrin som muligt. Brædegulve på reposer lægges samtidig med trappeopstillingen.

Dimensioner skal udover de allerede nævnte være følgende:

Trapper indtil 80 cm bredde, målt fra væg til håndliste, udføres med vanger og trin 34 mm tykke. Dog udføres i København bitrætter i de i bygningsvedtægten foreskrevne dimensioner.

Trapper i bredde af 81-90 cm udføres med forvanger og trin 45 mm og bagvanger 34 mm tykke. Trin må sammenlimes af en 175 mm bred planke med tilsætning af 34 mm tykt træ til bagkanten.

Trapper i bredde af 91-100 cm udføres med samme trætykkelser. Trin må sammenlimes af en 200 mm bred planke med tilsætning af 34 mm tykt træ til bagkanten.

Trapper i bredde over 100 cm udføres med forvanger og trin 58 mm og bagvanger 45 mm tykke. Trin må sammenlimes af en 200 mm bred planke med tilsætning af 34 mm tykt træ til bagkanten.

Trappegrundning.

Entreprenøren skal rekvirere malerentreprenøren til på trappeværkstedet at grunde og fernisere trapperne 1. gang.

12.37 Trappeafdækning.

Straks efter en trappes opstilling afdækkes trin og stødtrin og alle reposer tæt med gulvpap og lister, samt i trinforkanters hele længde et 19×100 mm brædt. Overkant af forvanger og hovedstykker beskyttes ved pånagling af lister.

12.38 Trappeforskalling. Reposer og lige løb forskalles som angivet under pos. 12.23.

Skæve og krumme løb forskalles med 2 lag 6 mm brædder, der sømmes med 45 mm søm med brede hoveder.

12.39 Trappegelændere er, hvor ikke andet er nævnt i SB, uden for entreprisen.

12.40 Enklere lofts- og kældertrapper samt stiger med eventuelle tilhørende lemme og gelændere udføres i henhold til SB.

12.41 Gulvlægning må ikke påbegyndes, før byggeledelsens tilladelse foreligger¹.

Gulvunderlag afrettes ved påføringer, så gulve bliver fuldstændig plane og vandrette.

Der udføres fast understøtning for gulve overalt, hvor der ikke er underlag i fagafstand, i døråbninger, ved rørgennemføringer, blændinger og lign.

12.42 Gulve af fyr og gran. Der anvendes normalt 28×120 mm hv. og pl. fyrrebrædder i savfalden kvalitet.

Gulve lægges tæt til vægge og med vedtægtsmæssig afstand til skorstens- og ventilationsrør og lign.

12.42.1 Synlig sømning. Gulve sammendrives for hver 6 brædder, og hvert brædt sømmes til hvert underlag med 2 stk. 90 mm dykker, der dykkes.

12.42.2 Fordækt sømning. Brædderne sømmes fordækt med 1 stk. 70 mm søm til hvert underlag.

12.42.3 Etagegulve. Brædder må ikke stødes, med mindre rummets udstrækning i bræddernes længderetning er over 5 m. Stød skal være tætte, ligge efter snor og forløbes for hvert brædt.

Ved døre uden underkarm lægges gulve med forløbning igennem alle åbninger.

Ved døre med underkarm skal brædder under karm nå sammen, og gulvene på begge sider af døråbning ligge i samme højde.

Over stød- og langfuger pudshøvles.

På gulve må ikke forekomme kantbeskadigelser, hammermærker, udlapninger eller lign. fejl.

12.42.4 Loftsgulve og lign. Der anvendes 22×120 mm høvlede og pløjede brædder af fyr eller gran. De kan lægges med indtil 5 brædder i hvert stød.

I loftsrum og på hanebjælkeloft anbringes skunkbrædder fra gulv, henholdsvis fodrem til tagbeklædning, henholdsvis nærmeste lægte.

12.43 Bøgetræsgulve og andre løvtræsgulve lægges efter savværkets eller leverandørens anvisning.

12.44 Blindgulve for parketgulve lægges af 22 mm fyr- eller granbrædder.

¹ I bygningsreglement er angivet den for gulvlægning fornødne tørhedsgrad i bygning.

12.45 Træparketgulve udføres i overensstemmelse med det i stk. 14.4.8 om gulvarbejde anførte.

12.46 Gulvafdækning

12.46.1 Afdækning med stærkt papir, der limes i overlæg og til gulv langs kanter med en i vand let opløselig lim. Afdækningen må ikke holdes i større afstand fra væg end fodlistetykkelsen + 2 cm.

12.46.2 Afdækning med gulypap må ikke holdes i større afstand fra væg end 27 cm. Pap føres tæt til mur i døråbninger dog således, at den ikke afrives ved indsætning af døre eller opsætning af indfatninger. Det angives i SB, dersom papafdækning skal klæbes langs kanter, i stød og i døråbninger med en i vand let opløselig lim.

12.47 Revledøre indtil 1,8 m² udføres af 22 mm høvlede og pløjede brædder på 28×95 mm høvlede og fasede vandrette og skrå revler. 2 stk. 45 mm forsænkede skruer gennem hvert brædt i hver revle. Døre beslås med 22,5 cm kælderhængsler af plade nr. 10 med 2 skruer og 1 bolt med møtrik indvendig på begge hængselled. Desuden 38×65×25 mm hængelåseblik af plade nr. 10.

12.48 Lægtedøre indtil 1,8 m² udføres af 28×45 mm høvlede lægter med 5 cm afstand mellem lægterne på 28×82 mm vandrette og skrå revler. Hængsler som ved revledøre og 38×72×25 mm hængelåseblik af plade nr. 10.

12.49 Almindeligt beslag, der er nødvendigt til udførelsen af de beskrevne arbejder, leveres og anbringes, selvom det ikke udtrykkeligt er beskrevet.

12.50 Inventar til vaskerum. Til hvert vaskerum leveres:

Et 80×150 cm tremmebord og en 60×125 cm tremmebænk, udført af 28×58 mm høvlede lægter på solid underdel og samlede med forzinkede skruer.

Endvidere leveres et skyllekar, 70 cm i diameter, udført af kærnefyrd, dog er halv splint tilladt.

Løse knaster skal bores ud og hullet spundses forsvarligt.

Karret beslås med varmforzinket båndjern mindst 25×1,25 mm og forsynes med træprop i messingkæde.

12.51 Tørresnore. Der anvendes varmforzinket tråd nr. 8, stramt udspændt mellem svære forzinkede kroge, der med 35 cm mellemrum skal anbringes i 34×95 mm høvlede og kantfasede planker, som fastgøres solidt til spær eller mur, til sidstnævnte ved bolte.

12.52 Udskæringer for gennemføringer i bjælkelag og bræddeskillevægge af alle slags rør, el-rør undtaget, udføres i den udstrækning, som fremgår af tegninger og/eller SB.

Sådanne udskæringer må kun med byggeledelsens tilladelse gå ind i en bjælke eller andet bærende eller afstivende konstruktionsled.

I tilbud skal angives det medregnede antal samt enhedspriser i tillæg og fradrag.

12.53 Efterreparationer m. m. Almindelige efterreparationer udføres, også efter andre håndværkere.

Bolteforbindelser skal i bygge- og garantiperioden med mellemrum efterses og efterspændes, efterhånden som træet tørrer. Jvf. stykke 12.14.2. Midlertidige afdækninger fjernes, når byggeledelsen giver besked derom.

12.54 Diverse arbejder. Se SB.

TAGPAPDÆKNING

- 13.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
- 13.2 Garanti:** For tagpapdækning, udført med asfaltpap, kvalitet B, og for built-up tagdækning, udført efter fabrikkens anvisninger, skal der ydes 10 års skriftlig garanti for holdbarhed og tæthed over for atmosfæriske påvirkninger. Ved afgivelse af tilbud skal entreprenøren samtidig vedlægge prøver på 50×50 cm på den eller de tagpapkvaliteter, som tilbydes, og prøver på den eller de tagpapkvaliteter, som kommer til anvendelse, skal udtages af tilfældige ruller på byggepladsen og forsegles og opbevares af byggeledelsen. Prøverne skal være mærkede med byggeføretagendets navn samt fabrikkens og entreprenørens navn.

MATERIALER

- 13.3 Tagpapkvalitet og rullemaal angives i SB.**

Tagpaprullerne skal opbevares stående på tørt underlag og under afdækning.

Enkelt-dækningspap og overste lag ved dobbeltdækning skal være asfaltimprægneret tagpap med overfladeasfalt, hvori der er nedvalset et bestrøningsmateriale. Denne tagpap leveres i kvalitet B med en vægt af ca. 4,3 kg pr. m² for pap med gråt talcumbestroningsmateriale og 4,5 kg pr. m² for pap med andre bestrøningsmaterialer. Råpappens vægt skal være 600–650 g pr. m² og asfaltens vægt 1800–2000 g pr. m². Overfladeasfalten skal være oxyderet asfalt med smeltepunkt 80–90°C og indeholde 20–40 vægtprocent filler.

Undertagspap ved dobbeltdækninger skal være tjære- eller asfaltimprægneret tagpap med en vægt af ca. 2 kg pr. m² eller asfaltmineralfilt, fremstillet på glasfiberbasis med en vægt af ca. 2 kg pr. m² (vægt af glasfilt 50–60 g pr. m²).

- 13.4 Klæbemasse** skal være varmflydende og svare til tagpappet og være fra samme fabrik. Forbruget af klæbemasse skal være 1¹/₄–1¹/₂ kg pr. m² for klæbning på henholdsvis glatte og ru overflader. Koldflydende klæbemasse kan efter aftale med byggeledelsen tillades anvendt, hvor varmflydende klæbemasse undtagelsesvis ikke lader sig anvende.
- 13.5 Søm** skal være varmforzinkede stålpapstifter, der ved 25 mm tagbrædder skal være 25/25 og ved tyndere brædder tilsvarende kortere.

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 13.6 Almengyldige anvisninger**

Tagfladen skal af entreprenøren overtages plan og fri for ujævnheder samt rengjort. Eventuelle fejl og mangler ved tagfladen påhviler det den entreprenør, som har udført tagfladen, at udbedre.

Tagfladen skal under dækningsarbejdet være tør, og arbejdet må ikke udføres i fugtigt vejr eller ved temperaturer under +5°C.

Under arbejdets udførelse skal underlaget holdes renfejlet og søm må ikke henligge på tagfladen.

Papbaner skal afskæres med en skarp kniv, således at der fremkommer rene snit.

Alle stød skal udføres i regelmæssigt forbandt.

Ved mur, skorstene og lign. bøjes pappet ca. 10–15 cm op, og en zinkløskant anbringes herover af blikkenslagerentreprenøren.

I skotrender klæbes pappet forneden til det af blikkenslagerentreprenøren udførte fodzink.

Ingen sømrækker må falde i en bræddefuge.

Klæbemassens temperatur i smeltegryden må ikke overstige 220°, da asfalten ellers nedbrydes (termometer skal benyttes). Arbejdstemperaturen skal være 180°–200°, og må ikke komme under 180°.

Udrulning af banerne skal følge umiddelbart efter udstrygningen af klæbemassen, som må påføres så tykt, at der foran tagpaprullen skubbes en asfaltbølge.

Hvor dækningen udføres med almindelig tjærepap, skal der i tørt vejr foretages 1 gang strygning med tagtjære i kvalitet i henhold til SB, uden at tagrender og andre bygningsdele forurenes.

13.7 Dækning på træunderlag

13.7.1 Enkelt-dækning:

13.7.1.1 Listedækning: En 20–30 cm bred fodbane oplægges med 6 cm udover tagets kant. Dette stykke bukkes ned og sømmes i kanten af det yderste brædt samt i bagkanten med 6 cm sømafstand. Vinkelret herpå og 6–8 cm ned over fodbanen lægges trekantede lister med 62 mm undersidebredde og 30 mm højde og i en sådan indbyrdes afstand, at papbaner, der skal rulles ud mellem listerne, lige går fri af listerne. Listernes ender afskæres skråt, foroven i ca. 10–15 cm afstand fra tagryggen. En 25 cm kappestrimmel føres ned over listerne og sømmes på begge sider i tagbeklædningen med 6 cm sømafstand.

Papbanerne udrulles mellem listerne og klæbes til fodbanen med 10 cm overlæg samt til den del af kappestrimlerne, der er sømmede til tagbeklædningen.

Over rygningen klæbes en bane af passende bredde. Der må ved listedækning ikke anvendes baner over 60 cm.

13.7.1.2 Sømløs dækning: En 20–30 cm bred fodbane oplægges med 6 cm ud over tagets kant. Dette stykke bukkes ned og sømmes i kanten af det yderste brædt med 6 cm mellem sømmene. Bagkanten af fodbanen fastgøres som de regulære baner.

Hvor der oplægges tagrende, skal pappen ikke sømmes i drypkanten. Banerne oplægges med et overlæg på 10 cm. I denne bredde stryges det underliggende lag og undersiden af overlægget med varm eller kold klæbemasse, hvorefter lagene samles omhyggeligt.

13.7.2 Dobbelt-dækning:

Banerne til første lag lægges med forløbne stød i samme retning som brædderne, hæftes i overkant og sømmes med højst 6 cm sømafstand i overlæg, der skal være 8 cm brede.

En 20–30 cm bred fodbane oplægges med 6 cm udover tagets kant. Dette stykke bukkes ned og sømmes i kanten af det yderste brædt med 6 cm mellem sømmene. Bagkanten af fodbanen fastgøres som de regulære baner.

Andet (øverste) lag udlægges i faldets retning og klæbes i banernes fulde bredde. Banerne hæftes foroven med 8 cm sømafstand. Søm-rækken dækkes af rygstrimlen foroven og i stød af den næste banes 10 cm brede overlæg.

13.8 Dækning på betontage

13.8.1 Enkelt-dækning:

Såfremt betonfladen er fugtig, må tagpapdækningen kun udføres med tilsynets tilladelse, og kun såfremt der anvendes en asfaltopløsning, der kan binde på fugtige flader.

Betonfladen forstryges med en kold, flydende asfaltopløsning. Når forstrygningen er tør, lægges banerne med forløbne stød i faldets retning med 10 cm overlæg. Den varme klæbemasse påstryges i banernes fulde bredde, og pappet fasttrykkes omhyggeligt.

13.8.2 Dobbelt-dækning:

Første lag pålægges som beskrevet under stk. 13.8.1, men med 8 cm overlæg. Det øverste lag påklæbes i banens fulde bredde med 10 cm overlæg, idet der påses, at overlæg og eventuelle stød forskydes for hinanden.

13.8.3 Sømning:

Ved taghældninger over ca. 30° indstøbes svalehaleformede trælister efter fabrikens anvisning til fastsømning af tagpapbanerne.

Listerne leveres af entreprenøren til jernbetonentreprenøren, der sørger for indstøbningen.

13.9 Dækning efter specialmetoder udføres i henhold til SB,

GULVARBEJDE

(omfatter dog ikke fliser, klinker, mursten og lign., som henhører under murerentreprisen, samt gulve af fyrre-, gran- og bøgebrædder, som henhører under tømrerentreprisen).

14.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

14.2 Generelle anvisninger

14.2.1 Kvalitetsprøver af de tilbudte materialer med angivelse af fabrikat og leverandør medsendes ved tilbuds afgivelse.

14.2.2 Gulvkonstruktioner angives i SB.

14.2.3 Gulves underlag overtages af gulventreprisen ryddede, rent fejede med grov kost, rensede for pudsspild m. v. og for betongulve endvidere rensede for støbegrater m. v.

Gulventreprisen skal godkende gulvene før arbejdets påbegyndelse, således at han kan tage det fulde ansvar for sin entreprises konditionsmæssige udførelse, og det påhviler ham endvidere at konstatere, om gulvunderlag er forsvarligt udtørrede, og om bygningen i det hele taget har opnået en tørhedsgrad, så eventuel fugt m. v. ikke kan indvirke skadeligt på gulvbelægningen.

Det påhviler gulventreprisen at finfeje, evt. støvsuge underlaget.

o 14.2.4 Fugtisolering af gulve på jord

foretages ved stryging med et grundingsmiddel, som nævnt under stykke 8.32.4.

Når laget er tørt udstryges et koldflydende fugtisoleringmiddel, som nævnt under stykke 8.32.5.

14.2.5 Spartling

Spartelmassen skal være stærkt bindende til underlaget og brudfast mod almindelig færdsel, og entreprenøren har det fulde ansvar for, at den anvendte spartelmasse er den til det pågældende arbejde bedst egnede.

Spartling udføres med spartelbrædt, således at den danner en absolut plan flade uden ujævnheder og er afpudset efter udtørring, så overfladen er fri for grater, overgange o. s. v.

14.2.6 Dæklist, fodlist, kantlist, vaskekanter, stødtrin m. v. leveres og anbringes i den i SB angivne udstrækning.

14.2.7 Metalskinner til faststøbning ved dilatationsfuger, overgang til anden gulvbelægning, trinfor kanter og lign. leveres forsynet med ankere til indstøbning af anden entreprenør.

Trinfor kantskinner til betontrapper skal forsynes med jernankere, fastgjort i skinnen med jernskrue i metal møtrikker med en indbyrdes afstand på 15-17 cm og 4-5 cm fra enderne.

14.2.8 Sokler, fodpaneler, hulkehler og lign.

Hvor sokler, fodpaneler, hulkehler og lign. skal fastklæbes på pudsede vægge, skal gulvbelægningsentreprisen forvisse sig om, at der er pudset med cementmørtel i sokkelhøjde, samt undersøge om der er løstsiddende puds, som forinden skal repareres af murerentreprisen.

14.2.9 Tildækning af færdige gulve med gulvpap, Sisalkraft, „væg-pap“ eller lign. med limede overlæg eller med klæbestrimler over samlinger angives i SB.

14.2.10 Vedligeholdelse. Ved aflevering af arbejdet skal gulventreprisen sørge for, at der gives fornøden skriftlig instruks om vedligeholdelse af de færdige gulve.

14.3 FUGEFRIGULVE

Arbejdet skal udføres af specialarbejdere og ledes og kontrolleres af fagkyndige arbejdsledere.

14.3.2 ASFALTGULVE

MATERIALER

14.3.2.1 **Asfalt** skal efter henlægningen være slidstærk, ikke afsmitende og så hård, at der ikke fremkommer mærker af møbler, men dog ikke så hård, at den revner.

14.3.2.2 „**Farvet asfalt**“ (spec. „rød asfalt“ og „sort asfalt“) benyttes som betegnelse for asfalt med glat og blank overflade.

14.3.2.3 „**Industriafalt**“ er asfalt med sandskuret overflade med grålig farve.

14.3.2.4 „**Syrefast, farvet asfalt**“ og „**syrefast industriafalt**“ er betegnelse for ovennævnte asfalt, fremstillet med syrefaste materialer, og modstandsdygtig mod Saltsyre (konc.), svovlsyre (45° Bé), eddikesyre, ammoniak, lud, mælkesyre og lign.

14.3.2.5 **Oliefast farvet asfalt og oliefast industriafalt** er betegnelse for ovennævnte asfalt, fremstillet med oliefaste bindemidler, og modstandsdygtig mod mineralske olier.

14.3.2.6 **Olie- og syrefast farvet asfalt samt olie- og syrefast industriafalt** er ovennævnte asfalt, fremstillet af syrefaste materialer med oliefaste bindemidler. Den skal tilfredsstillende ovennævnte betingelser i pkt. 14.3.2.4 og 14.3.2.5.

14.3.2.7 **Parketasfalt** er en hård støbeasfalt som underlag for andre gulvbelægnings. I asfalten tillades anvendt op til 20 % regenereret asfalt.

ARBEJDETS UDFØRELSE

o 14.3.2.8 **Garanti:** Entreprenøren skal for materialernes og arbejdets godhed give garanti i overensstemmelse med Almindelige betingelser for arbejder og leverancer.

I tilfælde, hvor yderligere garanti anses nødvendig, må krav præciseres i SB og aftale formuleres i kontrakt.

14.3.2.9 **Betonunderlag** (jernbeton, grovbeton og lign.), der skal være fuldstændig tørre, renses omhyggeligt for støv og snavs, og der grundes med grundingsmiddel.

14.3.2.10 **Bræddegulv-underlag:** Eftersømning og eventuel udskiftning af brædder og lign. foretages af tømrerentreprenøren, men asfaltentreprenøren har det fulde ansvar for, at underlaget er tilstrækkelig solidt for den pågældende asfaltbelægning og den fremtidige belastning. Efter rensning af gulvet lægges pap i baner, som fastsømmes med stålpapstifter.

Såfremt der skal anvendes asfaltfilt i stedet for pap, angives dette i SB.

14.3.2.11 **Afretningslag** udføres med pulverasfalt i ca. 1/2 cm tykkelse. Ved porøse underlag, såsom klinkerbeton, gasbeton og lign. samt ved ovennævnte trægulve forøges pulverasfaltens tykkelse til ca. 1 cm, og der grundes ikke.

Asfalten komprimeres og skal være fuldstændig plan uden lunger og være i vage eller have jævnt fald mod gulvafløb.

14.3.2.12 **Slidlag:** Farvet asfalt udstøbes i 1,5 cm tykkelse, industriafalt i 2 cm tykkelse. Farvet asfalt glittes, medens industriafalt skures med sand eller kvartsmel i henhold til SB.

Overflader skal være fuldstændig plane og jævne uden blærer, huller, ridser, synlige samlinger eller lign.

Når gulvlægning er påbegyndt i et lokale skal gulvet så vidt muligt gøres færdigt uden standsning.

Gulvbelægnings skal føres ud i vindues- og dørlysninger og tilpasses langs anslagsskinner, rørbøsninger, bæringer, render, fliser, afløb, sokkelklinker m.v. med garanti for tæthed.

14.3.2.13 **Parketasfalt** udføres som industriafalt, men i 1,5 cm tykkelse.

14.3.2.14 „**Svømmende asfaltgulve**“ udføres i henhold til SB og fabrikkens anvisninger.

14.3.2.15 **Hulkehl** skal udføres trukken med jævn hulning. Asfalten skal nå helt op under panel, fliser eller klinker, så ingen hulhed eller utæthed fremkommer. Den færdige hulkehl skal fremtræde med vandret overkant og plan forside.

Ved pudsede flader skal asfaltentreprenøren undersøge, om der er løst-siddende puds, som skal repareres af murerentreprenøren, inden asfaltarbejdet udføres.

14.3.2.16 **Tildækning** foretages med savsmuld i mindst 1 cm tykt lag.

14.3.2.17 Reparation: Ophugninger for reparationer skal udføres med lige kanter, så reparationer ikke fremtræder som udlapninger.

14.3.2.18 Rensning: Entreprenøren foretager en fuldstændig rensning af mur- og træværk, klinker, fliser, bæringer, gulvafløb m.v., som måtte være tilsnævset med asfalt.

Umiddelbart før gulvene tages i brug, foretages ved byggeledelsens foranstaltning rensning for savsmuld, papir, snavs og lign. samt foretages vask i mildt sæbevand.

14.3.2.19 Efterbehandling og aflevering: De rengjorte gulve eftergås af asfaltentreprenøren for eventuelle fejl, og han foretager til slut en oppolering med polish i henhold til fabrikkens anvisninger og afleverer gulvene med blank overflade.

14.3.3 MAGNESIT-ASBESTGULVE

MATERIALER

14.3.3.1 Kvalitetsnormer og -kontrol

Normer for materialernes kemiske sammensætning, som angives i det følgende, er uddrag af tilsvarende britiske normer.

Kontrol vil blive foretaget af anerkendt laboratorium ved byggeledelsens foranstaltning.

14.3.3.2 Mellemlag skal bestå af magnesit og groft fyrresavsmuld. Vægtfylden af opløst klormagnesium skal være mindst 18° Beaumé.

14.3.3.3 Slidlag skal bestå af magnesiacement (brændt magnesit og klormagnesiumopløsning), asbest (med max. 10 % hjælpestoffer) samt farvestoffer.

Vægtfylden af opløst klormagnesium skal være mindst 20° Beaumé.

14.3.3.4 Brændt magnesit skal fortrinsvis være af indisk eller græsk oprindelse og skal indeholde mindst 87 % MgO og højst 2,5 % CaO.

14.3.3.5 Klormagnesium skal i det væsentlige bestå af $MgCl_2 \cdot 6H_2O$. En prøve skal udvise følgende sammensætning:

Magnesiumforbindelser (Mg) ikke mindre end 11,25 % af prøvens vægt.

Klorider (Cl) ikke mindre end 34,5 % af prøvens vægt.

Kalciumforbindelser ($CaCl_2$) ikke mere end 1 % af prøvens vægt.

Natrium- og kaliumforbindelser ($NaCl + KCl$) ikke mere end 2 % af prøvens vægt.

Sulfater ($MgSO_4$) ikke mere end 0,5 % af prøvens vægt.

14.3.3.6 Asbest skal fortrinsvis være af finsk oprindelse nr. 239 eller 85 A, så hvid og ensartet og fri for glimmer, som det er muligt at fremskaffe. Asbest af anden oprindelse skal være af tilsvarende kvalitet.

14.3.3.7 Farvestoffer skal være oxydfarver og må ikke indeholde bly- eller zinkforbindelser eller organiske farvestoffer.

ARBEJDETS UDFØRELSE

14.3.3.8 Mellemlag skal udlægges i mindst 10–12 mm tykkelse. Det skal være afbundet (ca. 1 døgn), inden slidlag udlægges.

14.3.3.9 Slidlag udlægges i mindst 8 mm tykkelse og skal fremtræde med fuldstændig tæt overflade. Slidlag udføres efter godkendt prøve.

14.3.3.10 Jerndelev, som kommer i forbindelse med gulvbelægningen, skal behandles med rustbeskyttende midler.

14.3.3.11 Hulkehl skal fremtræde med jævn hulning, vandret overkant og plan forside. Kalkpuds ved fodpaneler (også når disse opsættes af snedker) stryges omhyggeligt i sæbevand i fodpanelernes højde for at undgå opsugning i væggen af klormagnesium.

14.3.4 TERRAZZOGULVE

Se „Terrazzoarbejde“, afsnit 10.

14.3.5 „PLASTICGULVE“ M. M.

Fugefri „plasticgulve“ (påspartlede belægninger) og lign. specielle fugefri gulve udføres i overensstemmelse med SB og de for det foreskrevne fabrikat gældende særlige anvisninger.

14.3.6 ANDRE FUGEFRIGULVE. Se SB.

14.4 GULVBELÆGNINGER I BANER, FLISER OG STAVE

o **Arbejdet** skal udføres af faguddannede folk og ledes og kontrolleres af fagkyndige arbejdsledere.

14.4.2 Betonunderlag (slidlag) vil være udført med afvigelser på højst ± 2 mm på 2 m. Af SB fremgår, såfremt der bliver udført prøve-

gulv med afretning til gulvbelægningsentreprenørens godkendelse. Jvf. 7.33 og 8.93.

14.4.3 Klæbemidler skal være de efter forholdene bedst egnede, de må ikke krystallisere eller på anden måde dekomponere og miste deres bindeevne.

Gulvbelægningsfabrikkens anvisninger må nøje følges ved valg af klæbemiddel.

14.4.4 LINOLEUMSGULVE

MATERIALER

14.4.4.1 Linoleum i baner leveres med glat overflade, tilvirket efter Walton systemet på juteunderlag og af anerkendt fabrikat.

* **Linoleumsfliser** leveres enten udstansede (fra oversiden) af linoleumsbaner som foran eller med papbagside (felt-back).

Type og tykkelse af linoleum angives i SB.

14.4.4.2 Underlag. Såfremt forbedrende underlag er påkrævet, vil dette være anført i SB.

Som underlag, der leveres henlagt af gulventreprenøren, kan nævnes:

2,0 mm korkment lagt i baner af bredde indtil 2,0 m.

3,2 mm korkment lagt i baner af bredde indtil 2,0 m.

5 mm kork i specialkvalitet for linoleum.

Asfaltpap, bitumeret gulvfilt eller lign.

Gulvpap af bedste uldfilt, type og vægt i henhold til SB.

Hårde træfiberplader.

Magnesit i min. 10 mm tykkelse.

Parketasfalt i 15 mm tykkelse på 5 mm pulverasfalt.

ARBEJDETS UDFØRELSE

14.4.4.3 Linoleum i baner pålægges med baneretningen imod lyset, med det færrest mulige antal samlinger under hensyn til den anvendte banebredde.

Ved anvendelse af mønstret linoleum aftales forløb, tilslutninger og beskæringer med byggeledelsen.

Linoleum føres ind i vindueslysninger og døre uden endestød.

Baner lægges med passende overlæg for renskæring og tilskæres tæt til indfatninger, rør og skinner m.v.

Klæbning sker i fuld flade efter fornøden strækketid. Klæbning på tørre etageadskillelser foretages med egnet klæbemasse, på jordgulv altid med vandfast linoleumscement eller tilsvarende. Ved alle samlinger og tilpasninger til sokler og lign. foretages klæbningen dog altid vandfast. Ved klæbning på underlag af parketasfalt må det iagttages, at den anvendte klæber ikke har skadelig virkning på underlagets hårdhed og evne til at modstå nedtrykninger; dette gælder også ved underlag af asfaltpap.

Samlinger og hængefolder belastes i fornødent omfang, til klæbemidlet er fuldstændig afbundet, og spor af klæbemiddel i samlinger o.s.v. fjernes straks efter klæbningen på en sådan måde, at den anvendte rensvædske ikke trænger ned og ødelægger klæbestoffets bindeevne.

Linoleumsfliser med jutebagside lægges med dobbelt klæbning, idet flisebagsiden også påføres klæbestof (kontaktklæbning).

Linoleumsfliser med papbagside lægges med vandfast linoleumscement eller tilsvarende klæber.

14.4.4.4 Underlag lægges i givet fald efter specifikation i SB.

På betongulve på jord og på isoleringslag af letbeton anvendes i alle fald parketasfalt.

Korkment pålægges med jutesiden opad, og banerne lægges i tværgående retning af f. eks. linoleumsbanerne, således at stød og samlinger ikke forekommer under gulvbelægningsens samlinger. Korkment skæres tæt til rør, indfatninger m.v. og lægges helt ud til vægge og fodpaneler. Korkment klæbes i fuld flade med en egnet klæbemasse, på betonstøbt jordgulv dog altid med vandfast linoleumscement eller tilsvarende klæber. Det må iagttages, at den anvendte klæber ikke har skadelig indvirkning på korkmentet ved nedbrydning af linoxidet; således må klæbestoffer på methylalkoholbasis eller celluloseopløsning ikke anvendes. Korkmentbaner presses eller tromles ned i klæbemassen.

Kork lægges diagonalt med passende fuger mellem pladerne og klæbes med egnet klæbemasse efter fabrikkens anvisning. Fuger efterfyldes med træ- eller korkmel. Tromling foretages for at sikre klæbning over hele fladen.

Asfaltpap klæbes med bitumenklæbemasse påført med tandspatel, så klæbemassen bliver jævnt fordelt uden fede overgange, asfaltappen tromles ned i klæbemassen. Af hensyn til afbindingen må asfaltappen ikke dækkes med gulvbelægning, før klæbemassens opløsningsmiddel er helt fordampet. Andre typer fastklæbes efter fabrikkernes anvisning.

Gulvpap påklæbes med egnet klæbemasse eller linoleums cement og nedlægges som ovenfor beskrevet for korkment.

Hårde træfiberplader på træunderlag fastsømmes med specialsøm med en indbyrdes afstand af højst 12 cm fordelt som et net over hele fladen, evt. klæbes fiberpladen desuden med egnet klæbemasse.

Magnesit udstøbes i mindst 10 mm tykkelse. Det kan lægges såvel på træ- som betonunderlag. Betongulve direkte på jord skal isoleres mod fugt. Magnesitunderlaget skal ligge indtil vandindholdet ikke overstiger 11 % (mindst 3 uger).

* **Parketasfalt** som anført under 14.3.2.13 på 5 mm pulverasfalt.

Andre specielle underlag lægges efter den pågældende fabriks anvisninger.

14.4.4.5 Sokler af linoleum med hulkehl opsættes, inden linoleum lægges; alle samlinger og hjørner sammenskæres på garing og efterpudses. Klæbningen foretages med kontaktklæber af Neoprentype.

Sokler af linoleum uden hulkehl opsættes ovenpå linoleum, tæt tilskåret.

14.4.4.6 Aflevering. Inden aflevering af arbejdet renses linoleum for eventuelle pletter på en sådan måde, at der ikke efterlades skjolder.

14.4.5 VINYL Gulve

MATERIALER

14.4.5.1 Vinyl skal leveres af anerkendt fabrikat og i tykkelse, størrelse og type som angives i SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

14.4.5.2 Vinyl pålægges altid efter den pågældende fabriks anvisning. Lægning skal foretages omhyggeligt, således at gulvet fremtræder uden kanter, tæt tilskåret til vægge, rør, indfatninger o.s.v. I visse tilfælde anvendes af fabrikken foreskrevet dobbelklæbning (kontaktklæbning).

14.4.5.3 Underlag. Eventuelt forbedrende underlag lægges i den udstrækning, type og kvalitet som anført i SB.

Kork lægges diagonalt med passende fuge mellem pladerne og klæbes med egnet klæbemasse efter fabrikkens anvisning. Fuger efterfyldes med træ- eller korkmel. Tromling foretages for at sikre klæbning over hele fladen.

Hårde træfiberplader på træunderlag fastsømmes med specialsøm med en indbyrdes afstand af højst 12 cm fordelt som et net over hele fladen; eventuelt klæbes fiberpladen desuden med egnet klæbemasse.

Magnesit udstøbes i mindst 10 mm tykkelse. Det kan lægges såvel på træ- som betonunderlag. Betongulve direkte på jord skal isoleres mod fugt. Magnesitunderlaget skal ligge indtil vandindholdet ikke overstiger 11 % (mindst 3 uger).

* **Parketasfalt** som under 14.4.4.4.

Andre specielle underlag lægges efter den pågældende fabriks anvisninger.

14.4.5.4 Sokler og lign. af vinyl opsættes efter den pågældende fabriks anvisning med den foreskrevne klæber.

14.4.5.5 Aflevering. Inden aflevering af arbejdet renses vinylgulvene for eventuelle pletter på en sådan måde, at der ikke efterlades skjolder.

14.4.6 GUMMIGULVE

MATERIALER

14.4.6.1 Gummi skal leveres af anerkendt fabrikat for flisers vedkommende i lige store enheder, for baners vedkommende i passende bredde og mindst 10 m længde.

Farve, type, tykkelse, flisestørrelse m.v. angives i SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

14.4.6.2 Gummi fastklæbes – efter eventuel fornøden overfladebehandling af underlaget – med solution eller rubbercement efter fabrikkens anvisning.

Gulvet skal efter lægningen fremtræde smukt uden kanter, tæt tilskåret til vægge, rør, indfatninger o.s.v. Der skal anvendes kontaktklæbning (dobbelklæbning).

14.4.6.3 Underlag. Eventuelt forbedrende underlag som under 14.4.5.3.

14.4.6.4 Sokler og lign. af gummi, med eller uden hulkehl, opsættes med kontaktklæbning (dobbelklæbning).

14.4.6.5 Aflevering. Inden aflevering af arbejdet renses gummi-gulvene for eventuelle pletter på en sådan måde, at der ikke efterlades skjolder.

14.4.7 KORKGULVE MATERIALER

14.4.7.1 **Kork** skal leveres i anerkendt kvalitet, fri for indpressede fremmede bestanddele, i lige store enheder med fjer og not for fliser, der er 6,3 mm eller tykkere, og med skarpskårne eller fasede kanter for tyndere fliser.

Type, farve, og dimensioner i henhold til SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

14.4.7.2 **Kork** fastklæbes efter den pågældende fabriks anvisning med asfaltklæbemasse eller pulverlim (stenlim, fliselim og lign.).

Gulvet skal efter lægningen fremtræde smukt uden kanter, tæt tilskåret til vægge, rør, indfatninger m.v.

14.4.7.3 **Underlag.** Eventuelt forbedrende underlag som under 14.4.5.3.

14.4.7.4 **Sokler og lign.** af kork, med eller uden hulkehl, opsættes tæt tilskåret til gulvet.

14.4.7.5 **Aflevering.** Inden aflevering af arbejdet renses korkgulvene for støv og pletter, og der lakeres 2 gange med lakfernis.

14.4.8 TRÆPARKETGULVE MATERIALER

14.4.8.1 **Parketstave** af enhver art leveres vel indpakkede.

Parketstave af eg leveres i overensstemmelse med DS 1024 efter angivelse i SB i én af sorteringsklasserne I, II eller III med dimensioner og profiler samt udførelse, tørring og konditionering i overensstemmelse med DS 1025.

Langstave leveres i faldende længder mellem ca. 500 og 1200 mm.

Parketstave af andre træsorter leveres efter specifikation i SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

14.4.8.2 **Træparket.**

På asfalt- og betongulve lægges stavene i bitumenklæbemasse eller andet egnet klæbemiddel, der udstryges i passende lag, så asfaltnoten bliver helt udfyldt.

Træparket lagt i asfalt afspærres mod alle vægge med korkbrikker, 5 stk. pr. m – Gulve lagt i langstav i særligt store rum skal sikres mod opbuling ved ilægning af korkstave, der efter 1–2 års forløb udskiftes med almindelige stave.

På blindgulve sømmes stave fordækt med 1 søm i hver stav.

På strøer sømmes hver stav fordækt med 1 søm i hver strø.

14.4.8.3 **Underlag.** Eventuelt forbedrende underlag lægges i udstrækning, type og kvalitet som anført i SB.

Hårde træfiberplader, Magnesit eller parketasfalt lægges i henhold til 14.4.5.3.

Skumplastplader eller tilsvarende isoleringsplader klæbes med specialmiddel, der om fornødent påstryges med tandspartel, så klæbemassen bliver jævnt fordelt uden fede overgange. Af hensyn til afbindingen må pladerne ikke dækkes med træparket, før klæbemassens tyndingsmiddel er helt fordampet.

Andre specielle underlag lægges efter fabrikkens anvisning.

14.4.8.4 **Overfladebehandling.** Efter lægningen afspudses gulvene med Ziehklinge-høvl eller maskinpudses og behandles med varm voks, afslibes med stålsåner og bones med kold voks.

14.4.8.5 **Dæklist**er i samme træsort som gulvet anbringes langs fodlister.

14.4.9 **ANDRE GULVBELÆGNINGER** i baner, fliser, stave og lign. Se SB.

SNEDKERARBEJDE

15.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

15.2 Tegninger og mål

Arbejdet udføres efter hoved- og detailtegninger og tegninger i større mål gælder fremfor tegninger i mindre mål.

Murmål. De på hovedtegninger angivne mål er murmål.

Målaftigelser. Konstateres ved kontrolmålinger på bygningen, forinden snedkerarbejdets udførelse, afvigelser fra tegningerne, må divergenserne forelægges byggeledelsen til afgørelse.

Dimensioner angivet på tegninger og i SB gælder det færdigt bearbejdede træ i overensstemmelse med DS 1002.

MATERIALER

15.3 Almengyldige kvalitetsbestemmelser for træ

Fyrretræ anvendes hvor ikke andet er nævnt.

Andre træsorter skal opfylde samme kvalitetsfordringer som nedenfor, dog skal i hvert tilfælde godkendte prøver lægges til grund for leverance.

Træ skal være vinterfældet, retvokset og frit for angreb af insekter, svamp og råd og skal svare til begrebet „god handelsvare“.

Træ skal være lufttørret og senere behandlet på tørrestue.

Når træ i forarbejdet stand leveres på bygning, må vandindholdet i træ, som anbringes indendørs i lokaler der opvarmes, ikke overstige 10 % af tørvægten og i træ, der anbringes i uopvarmede lokaler eller udendørs, ikke overstige 15 % af tørvægten.

Træ skal, gældende for synlige flader og kanter, efter indsætning i bygning være frit for huller, større harpiksgruber, marvskøre, grove ridser, vankant, barkslag, rådne, løse eller store knaster, samt andre fejl, der forringer styrke eller varighed eller som vanskeliggør brug.

Blå splint må ikke forekomme i udvendigt snedkerarbejde, eller hvor træ skal stå blankt, men tolereres iøvrigt i mindre udstrækning.

Dersom der i GB eller SB forlanges anvendt marvskåret træ forstås herved at årringene i midten af det opskårne stykke træ skal danne en vinkel på mindst 45° med den bredeste sideflade, og at der ikke må findes gennemgående årringe, d.v.s. årringe, der to gange skærer samme sideflade.

* Glaslister skal være af magert, knastrent træ.

* Eventuel anvendelse af imprægneret træ i henhold til SB.

15.4 Særlige kvalitetsklassificeringer for fyrretræ¹

I SB angives hvilke sorteringer der skal anvendes til specielle formål. Følgende krav gælder i så fald for træets synlige flader og kanter efter indsætning i bygning:

Knastrent skal være ensartet i farve, fuldstændigt fri for blå splint, synlige marvstråler, harpiksgruber, ridser og andre fejl, derimod tolereres i begrænset omfang ganske små sunde knaster.

1. *sort* skal være kærnefuld, fri for blå splint, synlige marvstråler og harpiksgruber. Der må forekomme små uskadelige ridser og indtil 15 stk. små faste knaster pr. m².

2. *sort* skal være fri for væsentlig blå splint, synlige marvstråler, harpiksgruber og større ridser. Der må forekomme indtil 30 stk. faste knaster pr. m², knasterne må dog ikke være over 3 cm i diameter.

3. *sort* skal være fri for større synlige marvstråler, harpiksgruber og gennemgående ridser. Der må forekomme faste knaster, dog ikke over 4 cm i diameter.

15.5 Krydsfiner

skal være samlet af sunde og tørre materialer med holdbar lim.

Krydsfiner, der anbringes udendørs, skal være phenollimet.

Plader, der skal naturtræbehandles, skal være så store, at stød undgås.

15.5.1 Dansk krydsfiner af bøg karakteriseres ved følgende kvalitetsbestemmelser:

¹ Når der måtte blive fastsat Dansk Standard for sorteringsklasser for fyrretræ i form af savskårne brædder og planker, erstatter disse bestemmelserne i denne position, indtil da kan i SB alternativt henvises til DS/R 1030.

B/BB: Forsiden må kun indeholde enkelte små ridser, ubetydelige farvefejl, sunde knaster på ikke over 2 cm i diameter og højst 2 pr. m². I SB oplyses hvor fugning ikke er tilladt.

Bagsiden må kun indeholde mindre farvefejl, enkelte revner, enkelte faste sunde knaster, små huller på ikke over 1 cm i diameter og højst 2 pr. m². Fugning ikke tilladt, dog kan tæt fugning tillades, såfremt fineren i øvrigt opfylder kvalitetskravene for forsiden.

Begge sider skal være pudsede.

BB: Forsiden som bagsiden på B/BB, dog uden fugning.

Bagsiden må indeholde farvefejl, revner op til 30 cm, huller op til 2 cm i diameter, dog højst 4 pr. m².

BB²: Må indeholde farvefejl, revner op til 30 cm, udfaldne knaster op til 3 cm i diameter, dog højst 5 pr. m² på hver side, og enkelte overliggere.

WG: Skal være godt limet.

15.5.2 Krydsfiner af andre træsorter end bøg karakteriseres ved følgende kvalitetsbestemmelser:

1. *kvalitet* skal være fuldstændig fri for fejl på forsiden, mens der på bagsiden tolereres enkelte mindre knaster. Pladerne skal være lyse og ensartede i farve, pudset på begge sider og fri for propper og fuger.

2. *kvalitet* skal være 90 % ren på forsiden. Pladerne skal være pudset på begge sider og fri for propper og fuger.

3. *kvalitet* behøver ikke at være ren på nogen af siderne, men skal have jævn god forside, hvorimod bagsiden kan være fuget og proppet. Pladerne skal være pudset på begge sider.

15.6 Træparket

leveres i overensstemmelse med det i afsnit 14 om gulvarbejde anførte.

15.7 Beslag

Almengyldige bestemmelser.

Alt snedkerarbejde forsynes med beslag af god kvalitet i gangbare typer og i forsvarlig styrke.

Alt udvendigt jernbeslag og indvendigt vinduesbeslag skal være varmforzinket¹ eller fosfateret¹.

¹ På seneste danske standardblade, f. eks. DS 1026 står om overfladebehandling anført: „Hamborg-hængsler af stål bør normalt – og i hvert fald til placering udendørs eller i fugtige rum – leveres beskyttede mod rust ved forzinking, fosfatering el. lign.“ (Fodnoten fortsættes side 131 nederst).

Småbeslag af jern skal være blødstøbt.

Alt forkromet beslag skal være af metal.

Beslag fremstillet af legeringer af hvidbronze må ikke kunne oxydere. Låse til døre i lejligheder leveres med 1 stk. og til entredøre og udvendige døre med 3 stk. nøgler, herfra dog undtaget døre med fælleslåse, der leveres uden nøgler.

Hvis der i SB foreskrives beslag i henhold til navngivne firmaers katalognumre, skal dette forstås som en arts og kvalitetsbetegnelse. Tilsvarende beslag af anden oprindelse kan leveres, men kun efter byggeledelsens godkendelse i hvert enkelt tilfælde. Jvf. position 0.8.

15.8 Skruer til samlinger og til fastgørelse af beslag skal være i dertil afpassede dimensioner.

Skruer i udvendigt snedkerarbejde skal være varmforzinkede.

Ved fastgørelse af beslag skal der overalt anvendes skruer af tilsvarende materialer og behandlet ligesom det pågældende beslag.

Til fastgørelse af beslag af pressestoffer anvendes, til indvendig brug jernskruer, parkeriserede i pressestoffets farve, og til udvendig brug forkromede metalskruer.

15.9 Søm. Hvor ikke andet er nævnt anvendes firkantede stifter med forsænket karreret hoved og tilsvarende dykker i en til den pågældende anvendelse forsvarlig dimension.

Stifter i udvendigt snedkerarbejde skal være varmforzinkede.

15.10 Lim. Til snedkerarbejde, der anbringes udendørs, skal anvendes vandfast lim.

Caseinlim skal indeholde 60–70 % ren kasein.

Hvor ikke andet er nævnt anvendes en ren snedkerlim, der ikke må indeholde fedt eller syre.

Som fodnote på standardbladet står anført: Indtil der foreligger en Dansk Standard på dette område, kan som foreløbig retningslinie angives, at rustbeskyttelsen skal svare til en varmforzinking med minimumslagtykkelse 30 μ eller en fosfatering svarende til DIN 50 942: „Phosphatieren von Stahlteilen.“ Bladet DIN 50 942 med tilhørende „Beiblatt“ omfatter 9 sider, men indeholder ikke angivelser, som direkte kan nyttiggøres i en bygningsbeskrivelse.

Fosfatering alene er iøvrigt praktisk talt værdiløs og i almindelig sprogbrug omfatter „fosfatering“ da tillige også hensigtsmæssige for- og efterbehandlinger, der afsluttes med lakering.

I realiteten udgør lakeringen den egentlige og væsentlige beskyttelse og som på fosfateret bund bliver bedre og mere holdbar.

Det industrielt påførte laklagers mindste-tykkelse skal være 50 μ og udendørs beslag skal yderligere dækkes med maling med en yderligere tykkelse på mindst 75 μ .

Der kan her til lands fås to former for sådan underbehandling for lakeret bygningsbeslag. Den ene er kun forsvarlig til indendørs beslag, den anden tillige til udendørs beslag. – I SB bør derfor anføres den i hvert tilfælde ønskede kvalitet.

I SB karakteriseres beslag i reglen ved henvisning til leverandørers katalognumre. – I beslagkataloger er overfladebehandlinger, som de her omhandlede, karakteriserede, men ikke definerede.

I SB bør derfor entreprenøren afkræves en generel kvalitetsdeklaration for egnetheden af helhedsbehandlinger af beslag til placering udendørs eller i fugtige rum.

ARBEJDETS UDFØRELSE

15.11 Træets bearbejdning

Træet skal være nøjagtigt høvlet og kehlet, fuldstændig plant og ret; idet entreprenøren må forudsætte, at der ved udarbejdelse af detailtegninger er taget hensyn til opnåelige tværsnitsmål.

Prøver af alle profiler skal i tide forelægges byggeledelsen til godkendelse. Alle synlige flader og kehlinger skal være glatte og uden ujævnheder, kutterslag, oprifter eller andre beskadigelser.

Udlapninger, reparationer med plastisk træ eller lign. må ikke forekomme, når der er foreskrevet knastfrit træ.

I andre sorteringer godkendes maskinelt udført knastpropning, medens eventuelle andre former for reparationer på forhånd skal være godkendt af byggeledelsen og må ikke af snedkeren ved leveringen være skjult af spartling eller maling.

- o Hvor ikke andet er foreskrevet, skal alt arbejde være til maling, og de efter indbygning synlige flader være vel pudset og med kanter brækket med høvl. Eventuelle krav om særlige foranstaltninger til at begrænse kastning efter forarbejdning eller om udskiftning af træ, som senere har kastet sig, anføres i SB.

15.12 Træets samling

Der skal anvendes træ i så store længder, at unødvendige og skadelige samlinger undgås.

Flader bredere end brædtbredde sammenlimes, idet tykkelser indtil 16 mm fuges, og tykkelser derover dobbeltpløjes.

Samlinger udføres omhyggeligt på fagmæssig måde. – Således skal modsvarende flader ved stød, fugninger, pløjninger, tapninger, sinkninger og andre samlinger ligge tæt mod hinanden.

Profilede karme, rammer og lign. kontrakehles i samlingerne.

(I SB angives, dersom der forlanges kehlinger på over- og underkarme). Ved gehringer skal de sammenløbende profiler ved opsætningen passe mod hinanden.

På glatte overfalsede låger med pålimet krydsfiner eller hård fiberplade, skal overfalsningen gøres så tyk, at den til mindst 2 mm dannes af rammetræ.

15.13 Beslåning udføres omhyggeligt og på fagmæssig måde.

Så meget som muligt af beslåningsarbejdet skal udføres på værksted. Beslåning af værkstedsarbejde på bygning må kun foretages, når forholdene tillader det og efter særlig tilladelse af byggeledelsen.

Skydedørsskinner i skydedørsskillevægge skal opsættes under udførelsen af væggene. Jvf. 12.32.

Nedladning af beslag skal være nøjagtig i plan med træet.

Skruer skal skrues i.

Udvendige beslag såsom hængsler m.m. påskrues i tyk blymønjeolie-maling.

Udvendige hængsler smøres med konsistensfedt.

Låse smøres med tynd olie, forinden indsætningen.

Alle vinduer, døre og låger beslås således, at de har tæt anslag og passende tolerance for gang, og de skal let kunne aftages, enten ved afløftning eller anvendelse af hængsler med løs tap eller andet egnet beslag. Ved indsætning af slutblik, rigler og lign. tages hensyn til mindre sætninger og svind.

Nøglehul i træ skal være tilstrækkeligt stort.

Af SB fremgår, såfremt og da i hvilket omfang låse skal leveres med nøgler indpasset i særligt nøglesystem.

Entreprenøren er ansvarlig for nøgler til døre. Nøgler må opbevares under arbejdets gang og må *ikke* udleveres til anden person uden forud indhentet skriftlig tilladelse af byggeledelsen. Ved afleveringen anbringes nøglerne ved dørene eller afleveres på nummereret nøglebrædt efter byggeledelsens anvisning.

I SB anføres, dersom indpasset beslag atter skal udtages og først endelig monteres efter malerarbejdets udførelse.

Montering af beslag på bygning, såsom påsætning af greb, knager, knapper, skilte, stoppeklodser og lign. udføres på tilsigelse efter malerarbejdets udførelse.

15.14 Grundning af alt snedkerarbejde udføres af malerentreprenøren på snedkerværkstedet, når de pågældende arbejder er synet og godkendt af byggeledelsen.

Dersom pladsforholdene i selve værkstedet ikke tillader bekvem og omhyggelig udførelse af grundningen, må snedkerentreprenøren transportere de færdige dele til et andet egnet lokale som han selv skal stille til rådighed.

15.15 Værkstedsarbejdets levering på bygning skal ske efter aftale med byggeledelsen og så betids, at indsætning kan påbegyndes til det på arbejdsplanen fastlagte tidspunkt.

Snedkerarbejde leveres på bygningen i ubeskadiget og tør stand, jvf. pos. 15.3.

Vinduer må kun kortvarigt henstilles i det fri og skal i så fald være oplodset og tillige helt dækket med presenninger.

Intet indvendigt snedkerarbejde må henstilles i det fri eller i bygning uden tag, men skal opbevares i tørre rum og på oplodsning.

Oplagsrum og „værksteder“ i bygningen anvises af byggeledelsen.

I rum, hvor der opsættes høvlebænke, skal gulvet afdækkes forsvarligt med svært beskyttelsespapir og brædder.

Ved indtagning og transport i bygninger af materialer og halvfabrikata må arbejder henhørende under andre entrepriser ikke beskadiges.

15.16 Indsætning og fastgøring af snedkerarbejde skal foretages forsvarligt og på håndværksmæssig måde.

Snedkerarbejde, som opsættes på *murværk*, sømmes i murværkets fuger. Dog skal der ved større bredder af lister, paneler eller lign. proppes. Der må ikke proppes i skorstensrør eller sømmes i tyndvæggede ventilationsrør.

- o Karme forkiles og fastspigres for mindst hver 80 cm med dykker, som dykkes. Kiler om vindueskarme holdes 15 mm tilbage fra karmyderside og skal stige lidt indefter. Dørkarme i murværket fastgøres til propper, som drives ind i fuger.

Snedkerarbejde på *beton* fastgøres for mindst hver 80 cm fortrinsvis til indstøbte træklodder eller sømfaste sten, der da særlig vil være nævnt i SB. Iøvrigt må entreprenøren selv lade indhugge propper, Rawl-plugs eller lign. Efter snedkerarbejdets indsætning skal alle dele være ubeskadigede.

15.17 Kalfatring. Omkring alle udvendige vindues- og dørkarme stoppes tæt og fast fra begge sider med tjæret værk, Rockwool eller lign., i 6 cm bredde, så fugen bliver vindtæt. Dette også under karme.

Byggeledelsen må til stadighed holdes underrettet om arbejdets fremadskriden, så stopningen om *hver* karm kan kontrolleres, inden mureren udvendig fuger og senere indvendig pudser til karm.

Af SB fremgår, såfremt og da omkring hvilke indvendige døre mellem opvarmede og uopvarmede lokaler, der skal stoppes tilsvarende med træuld.

15.18 Tætningslister. Fuger mellem karme og pudsede flader, som ikke dækkes af indfatninger og sammenstødning mellem træ og pudsede flader, dækkes med tætningslister.

Ved opsætning af profilerede lister skæres disse på gehring ved hjørner, så profilerne forløber og fri ender forkrøbbes.

15.19 Boring og udskæring foretages for alle slags rør gennem snedkerarbejde.

Boring i indfatninger, lister og lign. for kontakter, stikkontakter og ringetryk foretages i henhold til SB.

15.20 Overfladebehandling. Snedkerarbejde, der skal stå blankt, og som skal overfladebehandles af anden entreprenør, skal behandles så snart snedkerentreprenøren færdigmelder og skal derefter af denne beskyttes mod skader af enhver art.

15.21 Midlertidige afdækninger. Alle dørtærskler skal umiddelbart efter indsætningen beskyttes i hele længden og bredden med pånaglede brædder eller strimler af hård fiberplade, der først fjernes efterhånden som malerarbejdet skrider frem. Øvrig midlertidig afdækning, såsom af vindueskarme, bordplader, hylder, vægpaneler, håndlister og lign. specificeres i SB og må først fjernes efter aftale med byggeledelsen.

15.22 Efterpasning. Malet snedkerarbejde efterpasses umiddelbart inden sidste gang strygning.

Efterreparationer ved garantiperiodens udløb skal foretages i mindst følgende udstrækning:

Svind, der i dørkarmfalske giver større åbning end 4 mm, skal afhjælpes ved efterkiling af karmen.

Svind, der i vindueskarmfalske uden broncetætningslister giver større åbning end 3 mm, skal afhjælpes med en kvartstafliste, der stiftes indvendig til karmen eller ved anden foranstaltning, der kan godkendes af byggeledelsen.

(Ved bedømmelse af omfanget af efterhjælpning af skader som følge af svind, tages hensyn til eventuelle sætninger og for vinduers vedkommende, om der efter indsætningen er forlangt og foretaget afhøvling på et med henblik på naturlig udtørring ugunstigt tidspunkt).

Rammestykker med gennemgående *sprækker* udskiftes.

Fyldinger med gennemgående *sprækker* udbedres ved indsløjfning eller udskiftes.

Mindre *skævheder* eller *kastninger* rettes, ved større skævheder foretages udskiftninger. Jvf. dog pos. 15.11 og nærmere præcisering i SB.

Snedkerarbejde og beslag, der sidder løst, skal fastgøres.

Diverse leverancer

15.23 Vinduer. Jvf. DS 1003-1009. Af SB fremgår materialspecifikationer og dimensioner.

Af SB fremgår, om vinduer ved entreprenørens foranstaltning skal

trykimprægneres eller behandles med særligt trækonserveringsmiddel. I så fald skal kitfalse lakeres efter nærmere anvisning.

I udvendig side af karme keholes nær forsiden en skrånot til fugemørtelen og desuden i underkarme en vandnot samt i løsholter en vandnæse. Underkarme notes indvendig for vinduesplader eller falses for fliser eller plader af andet materiale end træ.

I udadgående vinduer skal false under rammen have smig udefter.

Rammetræ skal altid være marvskåret og marvfrit.

Dersom kit- og glasfalse skal have smig udefter, fremgår dette af SB.

Dersom rammer samles i fed blyhvidtmalning fremgår dette af SB.

Rammer indpasses med 2 mm smig i karmene med indtil 1 mm luft udvendig.

Vinduesrammer beslås med hjørnebånd, DS 1027, og hjørnebåndshængsler.

Af SB fremgår dersom rammer over 140 cm højde skal beslås med 3 hængsler.

Der anvendes korte, åbne anwerfere og tilsvarende små stjørthager samt bøjede, åbne stormjern.

Forsatsrammer beslås med hængsler, jernvridere med hæl på plade og svær slidkrampe af metal.

Af tegninger og/eller SB fremgår dersom der skal indbygges persiener. Vinduesplade af træ udføres i bredde, tykkelse og med eventuel varmeisolering i henhold til SB.

Under forkanten af vinduesplader af træ opsættes underliste, hvis profil forkrøbbes.

Eventuel anvendelse af lysningspanel og indfatninger, deres dimensioner samt udførelsesmåde skal fremgå af SB.

Hvor der ikke i SB er foreskrevet lysningspanel, anvendes overalt mellem karm og pudset lysning dæklistes, der tilkrapes. Listerne føres forned i lysningen langs vinduespladen frem til inderside mur og profileres i enderne.

Eventuel opsætning af gardinbrædder, gardinbeslag og gardinstænger angives i SB.

- 15.24 Udvendige døre.** Trætærskler udføres af materiale og eventuel beslåning med slidskinner i henhold til SB (af SB fremgår dersom tærsklerne skal være bredere end sidekarme) og forsynes med vandnot under forkanten, og indvendig anbringes fejlister af samme materiale som tærsklerne.

Dersom der i SB er forlangt jernskinner til indstøbning, udføres disse af 6×60 mm varmforsinket fladjern med ankre for hver 50 cm, mindst 3.

- * Rammetræ skal være marvskåret og marvfrit eller ved dobbeltplojning og med vandfast lim være samlet af to eller flere stykker.

Møbelpladedøre skal have kantlister på alle 4 kanter, og alle gennemboringer og -skæringer skal i lysningen afdækkes hele vejen rundt på en af byggeledelsen godkendt måde.

Døre indtil 2,1 m høje beslås med 2 hængsler, højere døre og døre med ramtræ af 95 mm bredde og derunder beslås med 3 hængsler.

Indvendig på karm opsættes indfatning som ved indvendige døre, udvendig 19×19 mm kvartstafliste.

På fløjddøre fastskrues slaglister på begge sider af døre.

Stoppeklodser anbringes efter angivelse i SB.

- 15.25 Indvendige døre** udføres og beslås i henhold til DS 1028, idet dog karmydermål specificeres i SB.

Rammetræ skal være marvskåret og marvfrit og underramstykket mindst 2,5 cm bredere end øvrige rammer.

På fløjddøre fastskrues slaglister på begge sider af dørene.

Alle dørtærskler skal underkiles.

Ved alle dørtærskler anbringes trekant-fejlister.

Indfatninger anbringes om alle døre i dimension og udførelse i henhold til SB.

Større døre end forudsat i DS 1028 og døre af tungere træsorter eller med glasfyldinger i hele højden beslås med 3 stk. 123 mm hængsler i bredde i henhold til SB.

Iøvrigt beslag i henhold til SB.

Stoppeklodser af bøgetræ anbringes ved alle døre. Der anvendes i videst mulig udstrækning sådanne, der skrues på fodlister.

- 15.26 Jernbeslåede døre** udføres med rammer og 3 fyldinger af 35 mm træ og beslås på begge sider med 0,56 mm varmforsinket jernplade. *Branddøre* i henhold til SB. (DS-mærkede, se DS 1013-1017).

- 15.27 Trappegelændere.** Håndlister udføres i materiale, dimension og profil efter nærmere angivelse i SB.

Forbindelse mellem håndliste og svung dybles, limes og sammenspændes. Balustre bores ned i eventuel trævange og op i håndliste.

Jernbalustre på betontrapper sættes i stilling, men faststøbes af murer-entreprenøren.

Håndlister på væg befæstes med jernbøjler ved enderne og med højst 1,5 m mellemrum.

15.28 Træparketgulve udføres i overensstemmelse med det i afsnit 14 om gulvarbejder anførte.

15.29 Inventar

Garderobeskabe udføres fra gulv til loft med 2 rum i højden. Rummene adskilles ved mellembund. I underskabe indsættes 1 hylde og messing-overtrukket stang oplagt i stanglejer. Skabsdøre udføres i forramme som overfalsede rammer med krydsfinerfylding eller krydsfiner på begge sider i henhold til SB.

Målerskabe til gasmåler og el-måler i fællesrum leveres i henhold til SB og udføres i henhold til stedligt regulativ. I fugtige rum, såsom vaske- rum, tørrestuer og strygerum må hertil ikke anvendes krydsfiner.

15.30 Køkkeninventar. Der opstilles borde med forramme, hævet bund og tilbageliggende fodbrædt.

På begge sider af vaske opstilles skillevægge. Understøttet af disse og iøvrigt af stiger oplægges en hylde. Dog ingen hylde, bund og fodbrædt under vasken.

Der opsættes skurelister, hvor pladen støder mod væg.

Lågerne udføres med overfalsede rammer med krydsfinerfylding eller krydsfiner på begge sider, alt efter angivelse i SB.

I SB angives, hvorvidt og i hvilket omfang der skal udføres skabe (porcelæns-, koste- og spisekammerskab), samt om der skal være skuffer, udtræksplader og lign.

Beslag til inventar leveres og påmonteres i henhold til SB.

Køkkenvaske af rustfrit stål leveres af anden entreprenør. Jvf. 19.17. Snedkerentreprenøren udskærer for og fastgør vaske med de sammen med vaskene leverede stålskruer eller expanderbeslag.

15.31 Fodpanel anbringes i omfang, dimension og udførelse som angivet i SB.

15.32 Tætningslister anbringes efter angivelse i pos. 15.18 og iøvrigt efter SB.

15.33 Knageliste. Omfang, dimension, art og antal af knager som angivet i SB.

15.34 Diverse ydelser. Se SB.

GLARMESTERARBEJDE

16.1 Entreprisen omfatter levering og indsætning af samtlige ruder i den udstrækning, som det fremgår af tegninger og SB. Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

MATERIALER

16.2 Glas

Anløbet glas må ikke anvendes.

Glasset skal tilpasses således, at der er mindst 1 mm „luft“ i falsene og den „luft“, der i det enkelte tilfælde skal gives glasset, må nøje være i overensstemmelse med de krav, der stilles til korrekt opklodsning og under alle omstændigheder være i overensstemmelse med, hvad der kan betragtes som veludført håndværksarbejde.

Byggeledelsen påtager sig intet ansvar for eventuel måldifference mellem sine angivelser og udført arbejde, idet entreprenøren selv må skaffe sig sikre mål ved aftale med leverandøren af vinduer og døre.

16.2.1 Maskintrukket glas (vinduesglas)

Glastykkelser og kvalitetsfordringer angives i SB i henhold til følgende betegnelser:

Betegnelse	Tolerance	Kvaliteter
2 mm	1,8 - 2,2	A, B, C
3 -	2,8 - 3,2	A, B, C
4 -	3,8 - 4,2	A, B
4,5 - 5 -	4,5 - 5,1	A, B
5 - 6 -	5,3 - 5,8	A, B
6 - 7 -	6,3 - 6,7	A, B
7 - 8 -	7 - 8	
8 - 9 -	8 - 9	
9 - 10 -	9 - 10	
10 - 12 -	10 - 12	
12 - 14 -	12 - 14	

Maskintrukket glas skal efter indsætning have eventuelle trækstriber vandret.

Såfremt intet andet er foreskrevet i SB anvendes glas af kvalitet B.

16.2.2 Spejlglas

Glastykkelser og kvalitetsfordringer angives i SB i henhold til følgende betegnelser:

Tolerancen er for de fleste tykkelser 2 mm, ellers i henhold til nedenstående:

<i>Tykkelser:</i>	3,5 - 5 mm	12,0 - 14 mm
	5,5 - 8 -	15 - 17 -
	8,0 - 10 -	18 - 20 -
	9 - 11 -	21 - 23 -
	10,0 - 12 -	24 - 26 -
		op til ca. 45 -

Kvaliteter: VA
VVA
VVV (anvendes normalt).

16.2.3 Trådglas

Tykkelser: 5-7 mm og 9-10 mm.

Firkantede masker ca. 12×12 mm, sekskantede masker 20 mm.

Hvor intet særligt foreskrives anvendes 5-7 mm trådglas (råglas) med 4- eller 6-kantede masker.

6-7 mm spejltrådglas skal være med 4-kantede masker ca. 12×12 mm.

16.2.4 Råglas

Tykkelser: 3-4 mm, 4-6 mm, 6-7 mm, 8-10 mm, 10-12 mm, 12-14 mm o.s.v. op til ca. 55 mm tykkelse med 2 mm tolerance.

16.2.5 Nålestribet glas

Tykkelser: 3-4 mm, 4-6 mm og 6-7 mm med fine eller grove striber.

16.2.6 Kathedralglas

Hvor intet særligt anføres anvendes hvidt (ufarvet) katedralglas. Tykkelse: 3-4 mm.

16.2.7 Ornamentglas

Hvor intet særligt anføres anvendes hvidt ornamentglas.

Tykkelse: 3-4 mm.

16.2.8 Isoleringsruder

o (fabriksfremstillede hermetisk forseglede dobbeltruder). leveres efter angivelse i SB.

Der skal ydes 5 års skriftlig garanti på rudernes forsegling.

(Isoleringsruder af maskintrukket glas kan kun fås i flader indtil 6 m² og med det ene kantmål indtil 3 m).

16.2.9 Andre glassorter. Se SB.

16.3 Kit. Hvis der ikke i SB er foreskrevet en anerkendt fabriksfremstillet kit eller en specialkit, anvendes

til *trærammer* en god linoliekit, fremstillet af kridt og olie, betående af lige dele fernis og rå linolie.

Til *jern og zink* anvendes til trykning alm. linoliekit, og til overkitning kit fremstillet af lige dele blymønje og kridt samt olie bestående af lige dele fernis og rå linolie. Evt anvendes, efter angivelse i SB, en speciel hærdningskit.

Til *teaktræsrammer* samt til *naturtræsbehandlede fyrretræsrammer* og lign. anvendes indfarvet kit.

16.4 Stifter skal være af forkobret jerntråd.

16.5 Andre materialer. Se SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

16.6 Indsætning udføres straks efter byggeledelsens tilsigelse.

Prøveindsætning for godkendelse af kitfalse og lign. udføres.

Midlertidig indsætning af ruder udføres efter angivelse i SB.

Entreprenøren må selv aftage og efter endt arbejde igen påsætte lister og beslag, som måtte hindre arbejdets udførelse.

Gående rammer skal mærkes forinden nedtagningen for at undgå forbytning, når de hænges på plads.

Hvor ikke andet fremgår af SB skal faste ruder stilles på egnede klodser og fæstes med glaslister, der leveres og tilpasses af leverandøren af vinduer inklusive stifter og skruer, men aftages og påsættes endeligt af glarmesterentreprenøren.

Ved trævinduer skal maleren forinden indsætningen have strøget kitfals og eventuelle glaslister første gang. Malingen skal være gennemtørret før glas indsættes.

Dersom trævinduer leveres trykimprægnerede eller behandlet med Solignum eller lignende produkt, skal kitfalse være lakeret af anden entreprenør forinden ruder indsættes.

Ruder i trævinduer lægges i kit og stiftes 5 cm fra hjørner og iøvrigt med højst 20 cm mellemrum, samt efterkittes glat med skarpe hjørner og beskæres ca. 1 mm indenfor lysningen, så kittet ikke på nogen af siderne går uden for falsen.

Indvendigt kittes op og renskæres langs lysning.

Ruder i trædøre fæstes med glaslister som ovenfor nævnt.

Glaslister, der ikke er grundet på de indvendige sider, må ikke påsættes. Ved zinkvinduer, samt alle ubehandlede jern- og metalvinduer skal entreprenøren rense og derefter stryge falsene med siccativ.

Ruder i betonvinduer trykkes i gummikit, stiftes i indstøbte klodser og efterkittes med termoplastisk kit efter angivelse i SB. Dersom der i h. t. SB anvendes glaslister, vil det være anført, såfremt disses kant mod betonen forinden monteringen stryges med gummikit. Glaslisterne skal i alle tilfælde trykkes i kit mod glasset.

Alle ruder „kridtes“ meget tydeligt med tør talkum straks efter ind-sætningen.

Glasaffald nedbæres og henlægges på byggepladsens affaldsbunker. Jvf. pos. o.30.

16.7 Isoleringsruder

indsættes efter den pågældende fabriks anvisninger.

o 16.8 Erstatningsruder

I SB kan foreskrives den ene af de neden anførte betalingsformer.

I. Bygherren dækker sin risiko gennem en glasforsikring. Glarmesteren udfører reparationsruderne efter byggeledelsens anvisning og efter aftale mellem forsikrings-selskabet og glarmesteren.

II. Bygherren betaler erstatningsruder efter Glarmesterlaugets minimalprislister. Regning honoreres kun, hvis der fra byggeledelsens side i hvert enkelt tilfælde foreligger skriftlig rekvisition på arbejdets udførelse.

16.9 Diverse arbejder. Se SB.

BLIKKENSLAGERARBEJDE

17.0 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

MATERIALER

17.1 Forskrifter, normer og regulativer

Dansk Standard's forskrifter for materialers kvalitet, mål og vægt m.m. skal overholdes, forsåvidt standardisering er gennemført ved udbydelsen af entreprisen.

Materialer, som ikke er standardiserede eller specificeret i GB eller SB skal svare til almindelig handelsvare.

I GB og SB anføres pladetykkelser i mm, dog for zink ved numre i pladelæren.

17.2 Sort jernplade skal være fri for rust og må ikke sprække ved bearbejdelse.

17.3 Varmforzinket og forblyet jernplade skal være dækket tæt og jævnt uden blærer eller porer i overtrækket, og dette må hverken sprække eller skalle af ved bearbejdelse.

17.4 Varmforzinket pande- eller bølgeplade leveres i henhold til angivelse i SB af pladetykkelse, bølgebredde, bølgehøjde og pladestørrelse.

17.5 Rustfri stålplade skal være legering 18/8 og 1 mm tyk.

17.6 Zinkplade skal være forsynet med fabriksstempel med nummer. Zinkplade skal til mindst 98,5% være af ren zink, må ikke have eller ved bøjning få revner, må ikke være skør eller have blærer eller skaller. Zink nr. 12 anvendes, hvor ikke andet er foreskrevet.

17.7 Kobberplade skal til mindst 99,0% være af rent kobber. Overfladen skal være glat og uden porer, glødeskaller eller aske. Pladerne må ikke knække eller revne ved bearbejdelse.

Til tagdækning og beklædning anvendes bløde plader, 0,75 mm tykke, og højst 660 × 1000 mm store.

Til tagrender, nedløbsrør og sålbænke anvendes halv-hårdvalsedede plader 0,75 mm tykke.

17.8 Blyplade skal være 1,25 mm tyk.

17.9 Aluminiumplade leveres efter angivelse i SB. – Jvnf. pos. 17.38.1–2.

17.10 Loddetin skal bestå af 33% tin og resten bly.

17.11 Rendejern med pånittede fjedre skal være varmforzinkede efter forarbejdningen og skal have følgende tværsnit:

Ved tilsnit indtil 250 mm: 5,0 × 26 mm

- - større end 250 - : 6,5 × 26 -

17.12 Hængselstifter med oplukke og 135 mm lang hage udføres:

Ved zinkrør..... af 2,5 × 30 mm jern

- støbejerns- og smedjernsrør af 3,0 × 30 - -

Hængselstifter skal være varmforzinkede efter forarbejdningen.

17.13 Søm, skruer og murhager af jern skal være varmforzinkede.

17.14 Skiferkit skal være oliekit med mindst 16 vægtprocent linolie tilsat kønrøg.

ARBEJDETS UDFØRELSE

17.15 Tagrender oplægges efter angivelse på tegninger og/eller i SB.

Profilerede hængerender og indbyggede render udføres efter særlig tegning.

17.16 Hængerender tilskæres af zinkplade i tykkelse og med tilsnit efter angivelse i SB.

Renderne leveres i stykker af normallængde 1 m. Overlæg til lodning skal være 3 cm.

For nedløb påloddet mindst 10 cm høje stutse.

Rendernes forkant gives maskinvulst.

Evtl. foreskrives i SB 6 mm varmforzinkede rundjernsindlæg.

Rendernes bagkant gøres 1 cm højere end forkanten og forsynes med vulst eller ombukning til tagbeklædning.

Ekspansionssamlinger udføres for hver 30 m.

Renderne lægges i rendejern med højst 60 cm mellemrum.

Rendejern udføres med skaft over 2 lægter med 38 mm søm i hver. Fastgørelse til bræddebeklædning udføres med 20 cm skaft, med mindst 2 skruer nr. 12. Nedstemning foretages af tømmerentreprenøren.

Ved betontage fastgøres rendejern til indstøbte lægter eller fastgøres på den bærende konstruktion under afretningslaget i henhold til SB.

Ved halvvalme føres render i vinkel mindst 30 cm ind på taget og forsynes med stuts.

Render renses inden aflevering.

17.17 Nedløbsrør opsættes efter angivelse på tegninger og/eller i SB.

Udvendige nedløbsrør tilskæres af zinkplade i tykkelse og med tilsnit efter angivelse i SB.

Nedløbsrør leveres med cirkulært tværsnit loddede i stykker af normal-længder på 2 m og med 6 cm overskydning i samlinger.

Rørene opsættes i lod, mindst 3 cm ud fra mur, og fastgøres for mindst hver 2 m med hængselstifter, 6–10 cm ind i mur med let fald ud efter.

Over hængselstifterne påloddet solide vulster.

Foroven forbindes nedløbsrør med tagrende ved et i SB angivet overgangsstykke, der ved udladning over 65 cm bæres af en strop op om renderen.

Der udføres støbejernsnedløbsrør forneden, hvor det forlanges i stedligt regulativ, eller i SB.

Forbindelse til kloak forneden udføres:

Ved støbejernsnedløbsrør med asfalteret tagrørsforbindelser,

ved zinknedløbsrør med skydestykke med krave over kloakrørsmuffe.

Åben afslutning forneden udføres som udskud med vulst og styrkestykke.

Indvendige nedløbsrør udføres som faldrør i dimensioner efter angivelse på tegninger eller i SB.

Forbindelse mellem overgangsstykker fra hængerende til indvendige nedløbsrør skal være uden for mur.

17.18 Udspyere opsættes umiddelbart efter oplægning af renderen og flyttes og vedligeholdes efterhånden som nedløbet føres ned.

17.19 Inddækning i tagbeklædning udføres ved alle gennemføringer i tagfladen:

Ved plane tagmaterialer af zinkplade,

ved ikke-plane tagmaterialer af blyplade.

Inddækning af standardovenlysvinduer udføres i henhold til fabrikkens anvisninger.

17.20 Vinkelkanter ved paptage mod mur skal være 22,2 cm i tilsnit og føres 10 cm op ad mur.

Vinkelkanter ved frie gavle skal være 12,5 cm i tilsnit med 10 cm på tag og 2,5 cm lodret stykke til omhugning for vindskede.

Vinkelkanter ved tagfod udføres 22,2 cm i tilsnit med 15 cm på tag og 6,2 cm bukket ned i renden med 1 cm omslag; overlæg 5 cm, der ikke må loddes.

o Hjørnesamlinger skal ske et stykke fra hjørner, idet en af sidepladerne bukket.

Vinkelkanter afdækkes med:

Løskanter der ved lige løskanter skal være 12,5 cm i tilsnit. Løskanter føres 2,5 cm ind i fuge med 1 cm tilbagebukning under 45° , og der gives 8 cm overlæg med 1 cm omslag forneden. Løskanterne fastgøres med murhager.

Aftråpninger tilskæres og tilpasses skiftegangen, og løskanterne føres ind i de vandrette fuger som beskrevet ovenfor.

17.21 Indskud af zinkplade ved skifertage mod mur udføres 33 cm lange og 16,5 cm i tilsnit med 10 cm ud på tag og 6,5 cm op ad mur.

Indskud dækkes med aftrappede løskanter som ovenfor beskrevet.

Indskud ved gavle udføres 33 cm lange som ovenfor beskrevet for vinkelkanter ved gavle.

17.22 Blyvinger skal være mindst 22,2 cm i tilsnit og fastgøres til mur som vinkelkanter af zinkplade med løskant som nævnt ovenfor under pos. 17.20 og føres ved ikke-plane tagmaterialer ud i nærmeste hele bølge og tildannes tæt til taget.

17.23 Tagskæg og vindskeder af plade udføres i henhold til SB.

17.24 Overtræksrør for faldrør over tag udføres af zinkplade, der foroven føres 5 cm ned i røret og forneden forsynes med krave til inddækning; evt. over lodret tudsten.

17.25 Hætter over tag for aftræksrør af beton eller asbestcement og for nedstyrtningskakke samt for udluftning af tagrum udføres af zinkplade og inddækkes i tagfladen. Hvor højden overstiger 1 m udføres indlæg af styrkejern efter nærmere angivelse i SB.

Afdækning udføres flad, dog kegleformet for nedstyrtningskakke, og skal have stive kanter og være solidt befæstet.

Udluftningshætter for ventilation af tagrum lukkes med fortinnet kobbernet nr. 16.

17.26 Tudsten. Vandrette og eventuelt lodrette tudstens-aftræksrørforbindelser udføres af 0,56 mm varmforsinket jernplade og ophænges således, at de ikke kan synke igennem ved tilslutning til betonafræksrør. Gennem paptage under tagsten inddækkes de i pappen.

17.27 Ovenlys af zink på trækarme udføres af plade nr. 14 og inddækkes i tag. De af tømrerentreprenøren udførte karme med eventuelle skotrender gives beklædning af zinkplade med 10 cm krave til inddækning og med kitfals og dugrende samt tilslutning indvendig til eventuel lysningsforskalling eller panel.

Sprodsler af plade udføres med kitfalse, dugrender og omfalsset underkapsel, eventuelt med indlæg af styrkejern i henhold til tegninger og SB. Messingfjedre til glas anbringes med højst 20 cm afstand og højst 5 cm fra enderne.

Eventuelt oplukke udføres som tagvinduer, se nedenfor.

Snestoppere udføres efter nærmere angivelse i SB.

17.28 Tagvinduer af zink udføres med karm og ramme af plade nr. 14, og inddækkes i taget.

Hvor der af tømrer- eller snedkerentreprenør udføres brædekarm, lysningsforskalling eller -panel, udføres der tilslutning for disse.

Rammer skal have mindst 15° fald og udføres med kitfals og dugrende og med rundjernsindlæg i vulst, og styrkestykker loddet over hjørner og ved sprodsesamlinger.

Messingfjedre til glas med højst 20 cm afstand og højst 5 cm fra hjørnerne.

Mindst 4×25 mm svære hængsler af mindst $\frac{1}{4}$ af rammens længde fastloddes udvendig og nittes med nitter gennem karm og ramme og gennem båndjernslapper indenfor.

Stormstænger udføres mindst 3×30 mm svære og splittes ved rammer bredere end 30 cm. Stormstang hængsles på ramme i øsken på plade, der befæstes med 2 nitter gennem ramme og båndjernslap udenfor.

Til sikring af stormstang anvendes beslag med tap eller bøjle på plade, fastgjort med 2 skruer.

17.29 Kvistafdækning. På kvisttage uden udhæng hages zinkplade på tag sammen med flunkebeklædning. Samlinger loddes.

Ved ikke afvalmede kvisttage udføres fortil vindskede omhaget i fodblik. På kvisttage med udhæng anbringes langs tagets kanter dobb. fodblik, der skal gå 1 cm under træbeklædningen og sømmes med 25/25 varmforzinkede stålpladestifter for hver 15 cm.

Flunker dækkes med højst 65 cm brede plader, samlet i blindfals vinkelret på taget med forkant fastgjort til blindfals på kvistkarm og forneden afsluttet med blindfals til indskud.

17.30 Kvistskotrender mellem tag og kvistafdækning beklædes med zinkplade. Ved tagmaterialer på lægter bøjes beklædningen op over nederste lægte, afsluttes med vandkant og fæstes med hafter.

17.31 Sålbenke

17.31.1 Kvistsålbenke. Vinduesblik ved kviste forsynes med blindfals ved forbindelse med blyvinge eller anden forkant efter nærmere beskrivelse i SB.

17.31.2 Vinduessålbenke udføres efter specifikation i SB.

17.32 Skotrender

Tilsnit skal ved plane tagmaterialer være mindst 50 cm og ved andre mindst 65 cm.

Ved skifertage og tegltage udføres skotrender fordybende og med vandkant og fastgøres med hafter for hver 40 cm.

Hvor skotrender udmunder i ikke-plane tagmaterialer, udføres inddækning med bly.

Ved skotrender af teglsten på tagpap udføres forneden blyfod.

Skotrender over 1 m lange bag skorstene i tegltage udføres med ryg og indskud samt inddækning.

Skotrender langs mur udføres med aftrappet indskud op ad mur.

17.33 Zinktage

Plademål 66,6 × 100 cm.

Hafter skal være mindst 4 cm brede og fastgøres med 2 stk. varmforzinkede stålpladestifter.

Pladerne samles med stående fals på langs og loddede tværsamlinger. I langfals anbringes hafter for hver 50 cm.

Tværsamlinger må ikke sømmes, men plader fastholdes med hafter, som sømmes bag pladerne. Overlæg ved tværsamlinger skal være så

store, at loddematerialet ikke kan forbinde sig med hafterne og derved forhindre, at pladerne uhindret kan arbejde.

Til pladedækning med svalchaleformede eller rektangulære lister leveres disse af tømrerentreprenøren. Jvnf. 12.26.3.

17.34 Kobbertage

Ved tage med hældning over 5° udføres dækningen med tværfals i forbandt.

Ved flade tage med hældning 5° og derunder udføres dækningen i bånd (uden tværfals).

Der anbringes to klammer i hver tværfals og i længdefalsene hafter for hver 50 cm.

Hvor klammer i tværfals på grund af tagets konstruktion (f.eks. brædder på beton) ikke kan anbringes, samt ved dækninger udført i bånd, anbringes hafter i langfalsene for hver 30 cm.

Hafter og klammer fastgøres med mønjebehandlede „Løgumsøm“, type 42/30 på træ og type 42/42 på sømfaste letbetontage.

Faldørsinddækninger, hætter, ovenlys m.m. indfalses i taget.

Kobbertagrender samles med mindst 4 nitter og loddes. Samlingerne fortinnes inden sammenlodningen.

Rendebæringer udføres af 7 × 30 mm kobberskinne.

Hængselstifter udføres af 3,0 × 30 mm kobberskinne med pånitted 14 × 14 × 140 mm rødgoodsangel til indstøbning.

17.35 Natur-skiferdækning

Skiferstens art, sortering og mål fremgår af SB.

Skiferlister anbringes på første lægte af tømrerentreprenøren.

Skifersten lægges i lige flugter med mindst 8 cm overlæg.

Den konkave side af stenene vendes altid nedad, så de kommer til at ligge fast uden dog at spænde for stærkt.

Sømhuller slås fra undersiden. Hver sten sømmes med 2 stk. 40 mm skifersøm med mindst 10 mm hoved.

Forneden begyndes med 35 cm lange sten.

Fuger ved rygning og grater skal være mindst mulige.

Rygnings- og gratbrædder leveres og tilpasses af tømrerentreprenøren, men oplægges og inddækkes med zink af blikkenslagerentreprenøren.

Tilhugning ved skotrender skal foretages efter en ret linie, og stenene skal ligge 4 cm ud over renden.

Langs gavle skal nederste hjørne af stenene nærmest gavl hugges skråt af.

Ved tilslutning til lodret muret væg og langs vindskeder anbringes zinkindskud.

Af SB fremgår, på hvilken af følgende måder taget skal behandles:

- a) Kitning af langfuge.
- b) Kitning af lang- og tværfuge (T-kitning).
- c) Understrygning af langfuge med bastardmørtel nr. 3¹) (se pos. 8.23).
- d) Understrygning af lang- og tværfuge med bastardmørtel nr. 3¹) og med hvidtning af tagfladens underside.

17.36 Asbestcementskifer leveres i henhold til SB og oplægges efter den pågældende fabriks anvisninger.

17.37 Snestoppere

Bøjler udføres af 5 × 26 mm varmforsinket jern og skal gå op over to lægter og forsynes med 2 sømhuller foroven, samt hage om den øverste. Indbyrdes afstand ikke over 60 cm.

Skinner udføres af 6,5 × 26 mm varmforsinket jern.

17.38 ALUMINIUMTAGE

MATERIALER

17.38.1 Aluminiumplader til falsede tage skal være af kvalitet 3S-¹/₄ H og have tykkelse og profil efter angivelse i SB.

17.38.2 Bølgealuminiumplader skal være af kvalitet 3 S-H og have en tykkelse på 0,7 mm eller 0,9 mm efter angivelse i SB.

17.38.3 Render og nedløb udføres af aluminium af kvalitet 3 S-¹/₂ H.

Render skal være 1 mm tykke og nedløb 0,7–0,8 mm i henhold til SB.

17.38.4 Rendebærere udføres af aluminium af kvalitet som render. Konstruktion og dimensioner i henhold til pos. 17.11.

17.38.5 Hængselstifter udføres af aluminium af kvalitet 3 S-¹/₂ H og med oplukke og 14 cm langt anker, der splittes op til indstøbning. Ved nedløb af aluminium udføres hængselstifter af 2,75 × 32 mm aluminium.

Ved støbejerns- og smedejernsrør udføres hængselstifter af jern og som beskrevet under pos. 17.12. Hængselstifter udføres med stift i begge sider.

17.38.6 Søm, skruer, småbeslag m.v. udføres af aluminium eller forzinket jern. Hafter udføres af aluminium.

¹ I stedet for bastardmørtel kan anvendes murcementmørtel (se pos. 8.22).

ARBEJDETS UDFØRELSE

17.38.7 Generelt: Aluminium må ikke bringes i kontakt med andre metaller. Dog kan – efter nærmere aftale med byggeledelsen – tilslutning til zink og forzinket jern tillades.

Aluminium må intetsteds komme i forbindelse med cement eller kalk. Betontage og lign. vil derfor først ved anden entreprenørs foranstaltning være belagt med tjærefrit bitumenpap, og mure, som skal dækkes med aluminium, skal først stryges med asfalt. Dette sidste udføres af blikkenslagerentreprenøren, som må påse, at asfalten intetsteds kommer uden for inddækninger og lign.

17.38.8 Falsede tage udføres med stående false, 2,5 cm høje. Der skal være 5 mm luft i false for ekspansion.

Reder fastgøres med hafter med en indbyrdes afstand af 30 cm, fastsømmet med 2 søm i hver hafte.

False udføres med falseapparat. Håndfalsning bør kun anvendes ved inddækninger og lign.

False ved tagfod væltes og hages om dobbelt fodblik, som udføres af aluminium med 200 mm tilsnit med 10 cm på tag til fastsømning. Ved vinkeltage afsluttes med en overfalsede ryglister, der tillader ekspansion.

Såfremt redernes længde overstiger 6 m, anbringes faste hafter på de midterste 6 m og ekspansionshafter (glidehafter) på hver side af de 6 m for hver 30 cm.

Ekspansion i redernes tværretning opnås ved for hver 10 m at erstatte dobbeltfalsen med en svalehaleformet dilatationsliste af træ, oplagt med den smalle side nedad og fastsømmet. Hvor der er dilatationsfuge i tage, må listen kun sømme på den ene side af fugen. Listen dækkes med aluminium, der falses med den øvrige tagbeklædning.

Hvor tagflader støder mod mur, skorsten, murede aftræk, brandkamme og lign., føres aluminiumbeklædningen eller særligt indskud i henhold til SB mindst 10 cm op ad muren, som forinden skal stryges med kold, flydende asfalt. Aluminiumbeklædningen eller indskuddet afsluttes med en omhaget aluminiumløskant med 2,5 cm vinkelkant med 1 cm ombukning i de vandrette fuger. Vinkelkant og ombukning stryges med kold, flydende asfalt.

Aftrapninger tilskæres og tilpasses skiftegang og løskant udføres som ovenfor beskrevet.

17.38.9 Hængerender udføres med tilsnit efter angivelse i SB.

Samlinger udføres ved svejsning eller Castolin-lodning.

For nedløb påloddet mindst 10 cm høje stutse.

Renders forkant gives maskinvulst, uden rundjernsindlæg.

Renders bagkant gøres 1 cm højere end forkanten og forsynes med vulst eller ombukning til tagbeklædning.

Ekspansionssamlinger udføres for hver ca. 10 m med ekspansionsstykker med overfald.

Ved halvvalme føres render i vinkel mindst 30 cm ind på taget og forsynes med stuts.

Renderne lægges i rendebærere med højst 50 cm mellemrum.

Fastgørelse til lægter udføres med skaft over 2 lægter med 38 mm som i hver.

Fastgørelse til bræddebeklædning udføres med 20 cm skaft med mindst 2 skruer nr. 12. Nedstemning foretages af tømmerentreprenøren.

Ved betontage fastgøres rendebærere til indstøbte lægter eller på den bærende konstruktion under afretningslaget i henhold til SB.

Render renses inden aflevering.

17.38.10 Nedløbsrør opsættes efter angivelse på tegninger eller i SB. Såfremt der ikke forlanges heltrukne rør skal nedløbsrør gives cirkulært tværsnit med tilsnit efter angivelse i SB og leveres sammenfaldede i stykker af normallængder på 2 m med 6 cm overskydninger i samlinger. Rørene oprettes i lod, mindst 3 cm ud fra mur, og fastgøres for mindst hver 2 m med hængselstifter, som støbes 6-10 cm ind i mur med let fald udefter, efter at hængselstifternes ankre først er strøget med kold, flydende asfalt.

Over hængselstifter påsvejses solide vulster, såfremt ingen anden form for bæringer er anført i SB.

Foroven forbindes nedløbsrør med tagrende ved et i SB nærmere angivet overgangsstykke, der ved udladning over 65 cm bæres af en strop op om renderen.

Hvor den nederste del af nedløbet - ifølge SB eller stedligt regulativ - udføres af jernrør, skal dette udføres i overensstemmelse med det i pos. 17.17 anførte. Aluminiumrøret asfalteres på det nederste, udvendige stykke, som går inden i jernrøret.

Afslutning eller forbindelse til kloak forneden samt udskud udføres af aluminium og i øvrigt som beskrevet under pos. 17.17.

17.39 Andre arbejder. Se SB.

SMEDEARBEJDE

18.0 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

MATERIALER

18.1 Valset stangstål, bjælker, profiler og kantvalsede plader.

Materialet skal have glat overflade uden revner, ridser, hulheder eller valsefiner samt være fri for koldskørhed, spaltninger og større slaggeindeslutninger. Overfladefejl, hvis tykkelse ikke overskrider den tilfældige tykkelsesafvigelse, tolereres.

Eventuelt forekommende ydre fejl tillades fjernede ved slibning eller mejsling, men må ikke skjules for byggeledelsen ved hamring, maling eller på anden måde, og sammensvejsning tillades ikke.

Helvalsede profiler, rundjern, firkantjern og faconjern skal være lige og uden vridninger. Lineære tværsnitsmål må afvige fra det foreskrevne med indtil 4 pct., dog højst 3 mm. For fladjern under 12,5 mm, for halvrundt jern, småt u-jern, firkantet jern og rundjern under 25 mm tillades imidlertid altid en afvigelse i tykkelse på $\pm 0,5$ mm.

Vægten af et parti valset stål må højst være 4 pct. lavere end den på grundlag af profiler og en vægtfylde af 7,85 beregnede.

Når ikke andet er foreskrevet, skal materialet ved trækprøve i valse- retningen opfylde følgende fordring:

	Brudgrænse kg/mm ²
Valset stål og bolte.....	33-50
Nitter	34-42

18.2 Rør skal være lette, sorte gevindrør serie II (ISO/R 65 light series II), og dimensioner angives som nominal indvendig diameter.

18.3 Rustfri plade skal, såfremt intet andet er nævnt, være legering 18/8.

- 18.4 Smedegods** skal, hvor ikke andet er foreskrevet, være blødt stål med en brudgrænse på 37-45 kg/mm² og en brudforlængelse på mindst 20 pct. (δ 10).
Materialet skal være af en finkornet struktur uden overhedninger eller forbrændinger, fri for koldskørhed og rødskørhed. Det skal endvidere være til at svejse, og overfladen skal være uden revner, ridser og indkærvninger.
- 18.5 Gråt støbejern** skal have en tæt, finkornet struktur og lysegråt brud og en brudgrænse for træk på mindst 12 kg/mm².
Støbegods skal være tæt og akkurat, uden revner, koldløbninger, blærer eller overfladefejl, der begrænser brugbarheden.
Støbegods skal være let at bearbejde med spåntagende værktøjer, og så blødt, at man med en hammer kan slå mærker i en skarp kant af godset, uden at kanten springer af.

BEARBEJDNING

- 18.6 Afkortning og opskæring.** Plader og båndjern skal skæres med saks. Faconjern og helvalsede profiler skal afkortes med en profiljernsaks. Afkortning, opskæring og udformning tillades også udført ved savning, mejsling, høvling, fræsning, boring, stansning eller ved anvendelse af skæreflamme, der også må anvendes til huller, bortset fra nitte- og boltehuller. Alt under forudsætning af, at fornøden efterbearbejdning foretages.
Indadgående hjørner ved udskæringer må ikke være skarpe, men skal være afrundede med en radius mindst lig godstykkelsen.
- 18.7 Efterbearbejdning.** Ved konstruktioner, som forbliver synlige, eller hvor tæt anlæg mellem konstruktionsdele i henhold til SB gør det nødvendigt, skal dele, der er afklippet på maskine eller skåret med skæreflamme, efterbearbejdes ved fræsning, høvling og slibning eller ved mejsling og filning således, at der overalt fjernes mindst 2 mm.
- 18.8 Retning og bukning.** Alt stål skal rettes omhyggeligt og uden at der derved opstår dybe mærker i materialet.
Plader skal rettes ved valsning eller hamring på retteplan og først efter tilklipningen.

Retningen må normalt foretages koldt. Kun hvor der er tale om ret skarpe bukninger, må retningen udføres i lys rødvarme.
Afsvaling skal ske frit i luften, dog beskyttet mod regn og sne.
Det tillades ikke at søge at forlænge materialet ved koldhamring.

- 18.9 Svejsning** udføres enten ved elektrisk lysbuesvejsning eller gassvejsning. Alle samlinger skal være gennemsvøjste. Svejsesømmen skal være den til formålet bedst egnede. Alle svejsesømme skal være uden bundkærv, sidekærv, kratere, blærer eller revner. Iøvrigt følges „Forskrifter for udførelse og kontrol med smeltesvejsning af stål, DS 316“.
- 18.10 Nitte- og boltehuller** skal bores helt ud ved godstykkelse på 16 mm og derover.
Ved mindre godstykkelse må der lokkes huller med en diameter, der er mindst 3 mm mindre end den endelige, til hvilken der derefter opbores. Nittehuller i konstruktioner, der ikke er udsat for rystelser, må dog lokkes til færdigt mål, forudsat dette er angivet i SB.
Ved boring gennem flere lag skal disse være sikkert sammenspændt.
Grater omkring huller skal fjernes.
- 18.11 Nitteforbindelser.** En nittes diameter må før opvarmningen ikke være mere end 1 mm mindre end det pågældende hul; den skal ved indsætningen være lys rød-varm og skal færdigslået og afkølet fuldstændig udfylde nittehullet. Løse nitter skal fjernes og erstattes med nye. Grater omkring nittehoveder skal fjernes.

OVERFLADEBEHANDLING

- 18.12 Ubehandlet jern.** Hvis ikke andet er nævnt i SB, leveres alt jern ubehandlet, og dette gælder i alt fald sådanne dele af jern, der indstøbes helt i beton.
- 18.13 Påføring af maling og lak** må kun foretages på tørre overflader, rensede for rust og olie og kun ved luft- og materialetemperatur over frysepunktet. Jern må ikke kittes, inden det er synet af byggeledelsen.
- 18.13.1 Sort jernlak** på bitumen- eller tjærebegbasis påstryges to gange. (Egnet til kloakstøbegods og jernkonstruktioner i fugtig jord).
- 18.14 Midlertidig rustbeskyttelse** udføres ved 1 gang påføring i et rigeligt og jævnt lag af en kulørt, tørrende lak, der sikrer rimelig rustbeskyttelse i det fri i mindst et halvt år.

- 18.15 Afrensning og grundning.** Jern renses fuldstændigt for fedt og olie med egnet opløsningsmiddel og for rust og løs glødeskal med skrabejern med velslebne, udskiftelige klinger af hensigtsmæssig størrelse og form. Derefter stryges en gang blymønjeoliemaling, i kvalitet som angivet i afsnit 23, pos. A, stykke 10.
- 18.16 Sandblæsning og grundning.** Jern sandblæses til fuldstændig frihed for maling, fedt, olie, rust og glødeskal. Umiddelbart efter sandblæsningen skal overfladen stå med ensartet lys, grå kulør uden mørke skjolder eller pletter. Derefter påføres 2 gange syntetisk blymønjegrundmaling med tydelig kulørforskel og i en samlet lagtykkelse af ikke under 0,060 mm. Malingens kvalitet skal være som angivet i afsnit 23, pos. A, stykke 9.
- 18.17 Sandblæsning og zinkstøvmaling.** Jern sandblæses til fuldstændig frihed for maling, fedt, olie, rust og glødeskal. Umiddelbart efter sandblæsningen skal overfladen stå med ensartet, lys, grå kulør uden mørke skjolder eller pletter. Derefter påføres 1 gang zinkstøvmaling i en mængde af ikke under 0,125 kg pr. m². Malingens kvalitet skal være som angivet i afsnit 23, pos. A, stykke 75.
- 18.18 Sprøjteforzinkning (metallisering).** Jern sandblæses og påsprøjtes umiddelbart efter ren zink i en mængde af ikke under 300 g pr. m² efter påføringen.
- 18.19 Varmforzinkning (varmgalvanisering).** Jern renses og bejtses eller sandblæses og overtrækkes – ved dypning i bad – med et zinklag, der skal være tæt og jævnt og af forsvarlig tykkelse – mindst 0,030 mm. Jerndelev, der efter varmforzinkning svejses, renses grundigt på svejsestederne, og der påføres zinkstøvmaling.

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 18.20 Målkontrol.** Entreprenøren skal på leveringsstedet kontrollere, at de på tegningerne anførte mål kan følges. I modsat fald træffes med byggeledelsen aftale om målændringer.
- 18.21 Værkstedarbejde.** Af SB fremgår, såfremt mere specielt jernarbejde skal udføres under tag og alle færdige dele indtil levering på bygning skal stå under tag eller afdækning.

- 18.22 Montering på bygning** skal udføres under iagttagelse af fornødne sikringsforanstaltninger. Arbejdet skal udføres nøjagtigt og bukke og afstivninger skal være så solide, at skadelige formforandringer og spændinger kan undgås.
- 18.23 Jernkonstruktioner** udføres i henhold til detailtegninger og nærmere angivelser i SB, idet Dansk Ingeniørforenings „Normer for beregning og udførelse af stålkonstruktioner“ i alt fald skal være gældende.

DIVERSE LEVERANCER

- 18.24 Lyskasseriste** udføres med rammer på 3 sider af 40×40×5 mm vinkeljern og med 6×65 mm fladjern mod mur. Tremmerne skal gå vinkelret på mur og være af 6,5×25 mm fladjern med en indbyrdes afstand af 25 mm fra midte til midte.
Riste varmforzinkes efter tildannelsen.
- 18.25 Skraberiste** udføres i størrelse 50×100 cm af 2×20 mm sammenflettet, kantstillet båndjern med 20×20 mm masker. Forkanten forstærkes med 6,5×50 mm påsvejet skinne.
Karme udføres tresidige af 25×25×4 mm vinkeljern og forsynes for fastgørelse i trinforkant med 2 ankre på de korte sider og 3 ankre på den lange, inderste side. På de frie ender af sidearme bukkes de lodrette flanger 3 cm ind foran ristforkanten for at holde risten på plads.
Riste varmforzinkes efter tildannelsen.
- 18.26 Måtterammer** udføres af 30×30×4 mm vinkeljern i størrelse 62×102 cm målt udvendigt på de lodrette flanger og med de vandrette flanger i undersiden og vendende udad, med 2 ankre i de korte og 3 ankre i de lange sider.
Rammer varmforzinkes efter tildannelsen.
- 18.27 Rørgelændere** udføres i 1 m højde af 25 mm varmforzinkede rør med sceptre for højest hver 1,25 m. Derimellem anbringes et over- og et mellemrør. Ved udv. kældernedgange fortsættes overrøret som håndløb ned langs trappe og bøjes forneden ind i vangemuren og bæres iøvrigt af indmuringsbøjler.
* Svejsesteder renses grundigt og behandles med zinkstøvmaling.
- 18.28 Bankestativer** udføres i 3 m bredde og 2,7 m højde af 38 mm varmforzinkede damprør samlet med varmforzinkede fittings. Murerentreprenøren graver huller for, opstiller og faststøber stativerne.

- 18.29 Tørrestativer udføres efter angivelse i SB.
- 18.30 Cyklestativer udføres halvmåneformede med en vægt af ca. 5 kg pr. stk. og fastspændes med ekspansionsbolte i mur. Huller hertil bores af smedeentreprenøren.
Stativer varmforzinkes efter tildannelsen.
- 18.31 Skarnkasser med låg udføres i henhold til DS 715 og 716 i type efter stedligt regulativ.
- 18.32 Skarnkassestativer udføres i henhold til DS 715.
- 18.33 Skarnkassebæringer i skarnbokse udføres af 2 stk. 25 mm varmforzinkede rør hævet mindst 25 cm over gulv. I boksens bagside indmures rørenderne og i forsiderne svejses rørene til et tværgående 25 mm varmforzinket rør mellem boksdørens karme.
- 18.34 Skarnboksdøre udføres med karme på de 3 sider af vinkeljern 40×40×4 mm med 4 ankre til indmuring, ramme af 40×40 mm T-jern og derpå nittes 1,5 mm varmforzinket plade forneden forsynet med 4 rækker 15 mm huller med samlet areal mindst 150 cm². Selvlukkende hængsler med 16 mm ståltap. Svære overfald med bøjlegreb.
Karme og rammer varmforzinkes efter bearbejdningen, og pladens kantninger og nitninger behandles med zinkstøvmaling.

SÆRLIGE LEVERANCER

- 18.35 Af SB fremgår hvorvidt og i hvilken udførelse nedennævnte dele skal leveres:
1. Skarnkassevogne	10. Trådnet for vinduer eller i rækværker
2. Stigetrin	11. Altangitre
3. Leidere	12. Ovenlysrækværker og -gitre
4. Kulleme	13. Stålvinduer. Jvnf. DS
5. Dørkbroer	14. Ståldøre
6. Askehejs	15. Ståldørkarme. Rustbeskyttelse skal også udføres på kanter og et stykke ind på bagsiden
7. Branddøre	
8. Vinkeljernshjørnebeskyttere	
9. Afspærringsstænger for vinduer	

INDVENDIGE SPILDEVANDSLEDNINGER, GAS- OG VANDINSTALLATIONER SAMT SANITETSANLÆG

- 19.1 **Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
- 19.2 **Arbejdets omfang.** Arbejdet omfatter levering og montering af de på tegningerne viste og i SB specificerede koldt- og varmtvandsledninger, gasledninger, indvendige spildevandsledninger, sanitetsartikler, armaturer o.s.v. komplet færdig til brug og inclusive alle bæringer og bøsninger og lign.
Stikledninger fra forsyningsledninger er indbefattet i entreprisen.
Udenfor entreprisen er alle bygningsarbejder vedrørende fundamenter for pumper m.v., murede eller støbte gulvkanaler, rørkanaler i jord, gennembrydninger af gulve og vægge, udhugninger, indmuringer og faststøbninger i væg og gulv for bæringer til beholdere og ankre for fællesbæringer eller fastspændinger for rørledninger, bøsninger m.v.
Entreprenøren skal dog udhugge for og faststøbe ekspansionsbolte, rørbærere og lign. samt fastgøre alle bæringer i lette skillevægge såsom slaggepladevægge, bræddeskillevægge og lign.
Entreprenøren har det fulde ansvar for den rette anbringelse af bæringer og bøsninger samt for alle afsætninger med undtagelse af sådanne, som er angivet på særlig hulplan eller afsat i støbeform.

19.3 Regulativer, normer og forskrifter

Entreprenøren skal have autorisation til at udføre de omhandlede arbejder.
Dansk Ingeniørforenings forskrifter vedrørende afløb fra ejendomme (Afløbsregulativet), Dansk Ingeniørforenings forskrifter vedrørende vandindlæg i ejendomme (Vandværksregulativet), Dansk Standards' til enhver tid gældende normer samt de stedlige regulativer skal være gældende for alle materialer og for arbejdets udførelse.
Anmeldelse af arbejdet og rekvirering af tilsyn i henhold til de stedlige regulativer påhviler entreprenøren.

MATERIALER

- 19.4 Opbevaring af materialer.** Materialer skal være beskyttet mod nedbør og må ikke forurennes af jord og sand.
- 19.5 Kasserede materialer.** Materialer, der er kasseret af byggeledelsen, skal straks fjernes fra byggepladsen.
- 19.6 Sanitetsudstyr.** Art, dimension, kvalitet m.v. er angivet på tegninger og/eller i SB.
Fajance- og vitreous china-varer som viser sig skæve eller krumme, eller som har afslåede kanter eller på andre måder er beskadiget, må ikke anvendes.
Keramiske sanitetsartikler skal tilfredsstillende de af de skandinaviske producenter af sanitetsporcelæn pr. 1.1.1960 opstillede „Inspektionsnormer for Sanitetsporcelæn“.
- 19.7 Armatur.** Art, dimension, kvalitet m.v. er angivet på tegninger og/eller i SB.
o Håndhjulpindler skal drejes i en vinkel, som er bekvem for betjening.
- 19.8 Andre materialer.** Se SB.

ARBEJDETS UDFØRELSE

19.9 Jordarbejde

I entreprisen er indbefattet opgravning, afstivning, spunsning, vandlænsning, afmærkning og aflygtning, afspærring og tilfyldning for uøvede gas- og vandledninger.

Ingen udgravning må tilfyldes, før arbejdet er godkendt af byggeledelsen og de stedlige autoriteter.

Tilfyldning udføres i lag af ikke over 30 cm. Hvert lag stampes og vandes. Hvor der anvendes maskinstampning af tilfyldning, skal der først med håndkraft tilfyldes ca. 25 cm over rør.

Frossen fyld må ikke anvendes.

Efter afslutning af arbejdet reguleres og ryddeliggøres terrænet ved opgravningen, og overflødig jord bortkøres fra byggepladsen.

Veje, fortove og lign. repareres efter arbejdets udførelse i den udstrækning, der har været foretaget opgravninger.

Hvor opgravning iflg. SB foretages af anden entreprenør, påhviler det dog gas- og vandmesteren at foretage eventuel oprensning, vandlænsning

og udgravning af muffehuller samt tilfyldning under rørene, således at disse er godt understøttet.

- o Ledninger gennem fyld skal understøttes eller ophænges.

19.10 Vandledninger i jord

udføres af ind- og udvendigt asfalterede støbejerns muffør klasse LA.
Forinden nedlægningen skal alle rør og faconstykker være omhyggeligt rensede indvendigt.

Ledningerne lægges med jævnt fald, så der ingen steder dannes luft- eller vandsække.

Alle samlinger skal være muffesamlinger, der tættes med værk og bly, som efterstemmes.

Ved retningsændringer og til afgreninger skal anvendes faconstykker. Ved små retningsændringer 0-4° kan dog anvendes skruemuffer.

Ved retningsændringer må rørledningerne forankres mod fast jord ved betonstøbning.

Åbentstående ledningsender må omhyggeligt tilproppes for at hindre indtrængen af jord og sand.

19.11 Gasledninger i jord

udføres af udvendigt asfalterede støbejerns muffør klasse LA med blysamlinger og lægges med fald til vand-samlere.

Stikledninger lægges med fald mod hovedledninger.
Pumperør føres op i terrænhøjde, forsynes med messingmuffe og dækkes med hanedæksel på betonfundament 30×30×15 cm.

Ledninger afsluttes med hanemuffe, rense-T og hovedhane med nøgle.

19.12 Afspærringsventiler i jord.

Over spindel anbringes et 10 cm betonrør, ca. 80 cm langt forsynet med hanedæksel med overkant i plan med terræn eller belægning.

Afspærringsventilers placering angives på en metalplade anbragt på mur eller på nedgravet stolpe af imprægneret egetræ eller beton.

19.13 Indvendige ledninger for koldt og varmt vand

udføres af varmforzinkede middelsvære gevindrør (DS 540).

Rør skal inden oplægningen rettes, så de er fuldstændig lige.

- o Uisolerede rør oplægges med mindst 30 mm afstand indbyrdes og til væg.

Isolerede rør oplægges med mindst 50 mm afstand indbyrdes og til væg, målt efter isoleringen.

Rør samles med varmforsinkede randfittings.

Gevind skal være lige og fuldskårne, og alle rørender skal efter overskæringen rives op til fuld dimension, hvilket byggeledelsen forbeholder sig ret til at kontrollere ved at forlange samlinger adskilte.

Ved sammenskrudninger af rør skal anvendes pakgarn og ugiftig paksalve af anerkendt fabrikat, og alle samlinger skal før afleveringen renses for pakmateriale, der er trængt ud ved sammenskrudninger.

Langgevind indskydes i fornødent omfang, til at rørstykker let kan udskiftes, uden at overskæring af ledninger bliver nødvendig.

Utilgængelige ledninger i lukkede nicher og lign. skal i videst mulig udstrækning være uden samlinger.

Rørbøsninger anvendes, hvor rør passerer vægge og etageadskillelser.

Pakbøsninger anvendes ved gulve, og skal i rum med gulvafløb være varmforsinkede og nå 50 mm over færdigt gulv.

Bøsninger afskæres iøvrigt overalt i plan med væg- og loftsflader.

Støbte, forkromede kraver skal anvendes efter nærmere angivelse i SB ved bordplader, ved flisevægge, upudsede bræddevægge og paneler.

- 19.14 Indvendige gasledninger.** Gasledninger udføres af middelsvære, sorte gevindrør (DS 540) og iøvrigt som angivet i pos. 19.13. Slangespidschaner, forbindelser til gasvaskekedler, vaskemaskiner, gas-komfurer og lign. udføres efter angivelse i SB.

19.15 Indvendige spildevandsledninger

Arbejdet begynder af entreprenøren ved fodbøjning eller anden muffe indenfor kælderydermur.

Faldrør udføres af asfalterede afløbsrør med muffe holdt fri af pudset væg og/eller fliser.

Samlinger udføres med blystøbning.

Rensestykker placeres og drejes, så de bliver let tilgængelige.

Alle afløbsskåle kræves interimistisk tillukkede indtil afleveringen.

Inddækning af faldstammer over tag og eventuelle tudstensforbindelser er uden for entreprisen.

Af SB fremgår, såfremt faldstammer skal opstilles, forinden etageadskillelser støbes.

Af SB fremgår, såfremt der til brug for håndværkere skal opstilles midlertidige pissoirtrage.

19.16 Bæring

Stålrør anbringes i bæring til sikker fastholdelse af rørene. Afstand mellem bæring må dog ikke være større end 2 m for rør til og med 25 mm og 2,5 m for rør over 25 mm (vand- og gasrør).

Vandrette stålrør under kælderloft, i loftsrum og i skunkrum ophænges i bøjler af varmforsinket 0,9×20 mm båndjern med stropper af 6 mm rundjern, der ophænges i øjeskruer (i træbjælker) eller ekspansionsbolte (i betonlofter).

Parallelløbende vandrette stålrør ophænges i fællesbæring af vinkeljern 5×50×50 mm, der opsættes med ankre efter angivelse i SB.

Hvor vand- og gasrør følger varmeledninger, leveres og fastgøres fællesbæringen af varmeentreprenøren, hvorimod strop og bøjle hører under denne entreprise. Dette gælder også varmtvands- og cirkulationsledninger i betonkanaler.

Lodrette stålrør samt øvrige vandrette rør fastholdes med bæring som angivet i SB.

Liggende faldrør under lofter ophænges som stålrør, dog i bøjler af 1×26 mm varmforsinket båndjern.

Liggende faldrør langs murede eller støbte vægge understøttes for hver 2,0 m med indstøbte 3×25×25 mm T-jern.

Lodrette faldrør fastholdes hvor brutto-etagehøjden er større end 3 m, for mindst hver 2 m med hængselstifter 60–100 mm ind i mur.

19.17 Sanitetsarbejdet

WC-skåle fastgøres med forromede messingskruer og forstøbes med en egnet plastisk fugemasse (så fuge mod gulv lukkes tæt).

Samling mellem faldrør og WC-skål skal udføres med ferule, værk og asfaltstøbning.

Cisterner. (Højtsiddende). Eventuel forskudt placering skal godkendes af byggeledelsen. Forbindelser fra vandværk til cisterne udføres af kobber-rør.

Skyllerør fra særskilt cisterne skal udføres af 32 mm stålrør, der varmforsinkes efter forarbejdningen. Skyllerør fastholdes til væg med 2 stk. varmforsinkede flangerørholdere med bryst og overfald med skruer. Den nederste skal have gummistødprop for sædet.

Gulv afløb, der modtager afløb fra håndvask, placeres midt under denne tæt ved væg (hulkehl) og afløbsrør føres ned til og skrues i gevindskåret hul i den side af afløbsskål, der vender ind mod væg. Afløb i gulv fra badekar udføres tilsvarende. Ubenyttede huller i afløbsskåle lukkes med prop nr. 290.

- o **Håndvaske** ophænges på bæringer, der specificeres i SB.
- o **Badekar** opstilles og forsynes med afløb efter angivelse i SB.

Køkkenvaske af rustfrit stål 18/8 leveres af entreprenøren. Snedkerentreprenøren udfører udskæring i køkkenbord og fastgør vaske med de af sanitetsentreprenøren leverede rustfri stålskruer eller expanderbeslag.

- o **Andre sanitetsartikler** efter specifikation i SB.

Blandingsbatterier og servantehaner på vaske forbindes til vandledningerne med kobberør.

Haner og stophaner efter angivelse i SB.

19.18 Diverse arbejder. Se SB.

PRØVNING OG AFLEVERING

19.19 Vandledninger skal, når hele anlægget er færdigmonteret, renses og trykprøves. Rensning sker ved gennemskylning med vand og trykprøvning med vandværkstryk eller tryk svarende hertil i mindst 3 timer.

19.20 Gasledninger prøves med luft på den i det pågældende gasværks regulativ foreskrevne måde. Ledninger i flaskegasanlæg prøves efter angivelse i SB.

19.21 Afløbsledninger. Alle vandlåse og afløbsskåle skal renses omhyggeligt inden afleveringen. Riste lægges på plads og fastskrues med messingskruer indsmurt i konsistensfedt. Alle rensedæksler skal være tætte og messingskruer i disse være indsmurt i konsistensfedt.

19.22 Aflevering kan først finde sted, når alle ledninger er prøvede, eventuelle fejl rettede, og alle indreguleringer foretaget.

19.23 Diverse ydelser. Se SB.

VARME- OG VENTILATIONSANLÆG

20.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

20.2 Arbejdets omfang

Arbejdet omfatter levering og montering af det på tegninger viste, og ved diagram og i SB specificerede anlæg, komplet færdigt til brug.

Entreprenøren skal i tide foretage alle fornødne opmærkninger for sine installationer og har det fulde ansvar for, at disse er rigtigt afsat.

Udenfor entreprisen er hulafsætninger (udsparinger), gennembrydninger og tilstøbninger ved installationsarbejdet. Jvnf. pos. 0.29.

Ved arbejdets afslutning foretager entreprenøren afprøvning og indregulering.

Efter arbejdets afslutning skal entreprenøren på et sæt af de for arbejdet gældende tegninger tydeligt indtegne alle eventuelle ændringer og afvigelser i udførelsen og aflevere tegningerne til byggeledelsen.

20.3 Bøsninger af lette rør anbringes, hvor rør passerer vægge, gulve eller lofter.

Bøsninger ved væg og loft skal være affilede og glatte med færdigt pud. Bøsninger ved gulv skal rage op over gulv og forsynes med bøsningsskiver af i SB angivet mærke.

Pakbøsninger skal anvendes ved støbte gulve.

Zinkskiver skal dække gennemføringer ved passage gennem ikke pudsede træflader (fodpaneler, køkkenborde og lign.).

20.4 Varmeanlæg med varmemedierne varmt vand, lavtryksdamp, mellemtryksdamp og hedtvand udføres i overensstemmelse med angivelserne i Dansk Ingeniørforenings „Almindelige betingelser for udførelse af varmeanlæg“.

20.5 Varmluftanlæg udføres i henhold til SB.

20.6 Ventilationsanlæg udføres i henhold til SB.

20.7 Luftkonditioneringsanlæg udføres i henhold til SB.

ISOLERINGSARBEJDER VED TEKNISKE INSTALLATIONER

- 21.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
I SB eller på tilbudsliste er specificeret ledninger, beholdere o. a., som skal isoleres, og angivet isoleringsmåde, isoleringstykkelse og afdækningsmåde.
- 21.2 Isoleringmaterialer skal være VIF-kontrollerede.**
Andre nøje tilsvarende materialer kan *eventuelt* tillades anvendt, men *udelukkende med byggeledelsens billigelse.*
Påvisning af materialernes jævnbyrdighed påhviler entreprenøren.
Nærmere karakteristik, også for øvrige materialer, er angivet i Dansk Ingeniørforenings Betingelser for isoleringsarbejder ved tekniske installationer.
- 21.3 Isoleringsarbejdets art og udførelse skal være i overensstemmelse med angivelserne i Dansk Ingeniørforenings Betingelser for isoleringsarbejder ved tekniske installationer.**
- 21.4 Diverse ydelser. Se SB.**

ELARBEJDE

- 22.1 Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer fuldt færdige til drift i regulativmæssig orden, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.**
- 22.2 Anmeldelser, færdigmeldinger, prøver, tegninger m.v.,** som forlanges af forsyningsselskab eller -værk udføres af installatøren. Desuden skal installatøren ved arbejdets aflevering levere byggeledelsen et sæt fuldstændige kalker eller transparenttryk af planer over installationen i dens endelige udførelse.
Ved installationsforandringer leveres ligeledes rettede tegninger til forsyningsselskab eller -værk og til byggeledelsen.
- 22.3 Autorisation.** Installatøren skal være autoriseret af forsyningsselskab eller -værk.
- 22.4 Montørerne skal være fuldt uddannede og faglærte folk.**

MATERIALER

- 22.5 Generelt**
Alle materialer skal være fejlfrie og nye, med mindre andet er angivet i SB.
- 22.6 Alt installationsmateriel, såsom ledninger, kabler, dåser, afbrydere, stikkontakter m.m.** skal opfylde de af DEMKO stillede krav og være typegodkendte.
- 22.7 Andre materialer. Se SB.**

ARBEJDETS UDFØRELSE

- 22.8 Kabler i jord** nedlægges i 0,75 m dybde under færdigt terræn (befæstelse).
Hvor kabler krydser vejbane eller lign., trækkes de i varmforzinkede stålrør eller kabelblokke med tilstrækkelig lysning til let udtrækning af kablerne.

Kabler skal dækkes med mursten på langs, og hvor der er flere sideløbende kabler, med mursten på tværs. Tildækninger kan også foretages med tildækningsplader med en af byggeledelsen godkendt kvalitet. Ved tilfyldning af kabelgrave skal jorden stemples omhyggeligt, således at sætninger undgås. Såfremt sætninger alligevel skulle opstå, skal disse udbedres inden for garantiperioden.

Afspærring, skiltning og aflygtning påhviler installatøren.

Evt. vejbelægning eller anden overfladebehandling skal reableres.

Hvor installatøren foretager opgravning i offentlig vej eller gade, skal han give anmeldelse til myndighederne.

Kabelforløb og muffe afmærkes i terræn i henhold til SB.

Ved indføring i bygninger beskyttes kabler med varmforsinkede stålrør, som ved gulv føres 20 cm over dette. Hvor kabler føres op ad mast, bygning og lign., beskyttes de fra 0,5 m under til 2 m over terræn af varmforsinkede stålrør.

- 22.9 Luftledninger.** Master skal være 7,5 m lange, rette træmaster med mindst 15 cm diameter ved topenden, imprægnerede med et middel og efter en metode, som opfylder stærkstrømsreglementets krav herom, og dækket med zinkhætte.
Master nedgraves 1,5 m i jorden.

- 22.10 Installationstyper** fremgår af SB, under anvendelse af følgende betegnelser:

K: Plasticisoleret ledning (PVL) i klemliste.

SR: Plasticisoleret ledning (PVL) i rør.

AGB: Armeret gummiblykabel.

PGB: Plasticbeklædt gummiblykabel.

PVIK: Plastinstallationskabel.

APB: Armeret papirblykabel.

GKS: Svær gummikappeledning.

GKD: Ekstra svær gummikappeledning.

22.11 Ledninger

Klemlister opsættes omhyggeligt med tætte og pænt afpuksede samlinger. Rør lægges i bløde bøjninger. Frie rørender tilproppes omhyggeligt. Rør må ikke anbringes på den kolde side af varmeisolerende lag som måtter og plader.

Til synlig installation anvendes stålrør.

- o *Rør i vægge* af mursten og letbeton lægges i lodrette og udelukkende lodrette riller, der fræses af installatøren. Murriller i så hårdt murværk, at fræser ikke kan anvendes, kan dog hugges med skarpt værktøj, der holdes nær væggen plan, således at beskadigelse undgås.
- o *Al vandret fordeling i rør* skal ske i etageadskillelser og under gulve. Hvor ydermur skal asfalteres, skal installatøren forinden asfalteringen fræse murriller og anbringe søm til fastgørelse af rør, hvorimod disse først lægges efter asfalteringen, der foretages af murerentreprenøren. Cementering af rør udføres af installatøren, medens tilpudsning udføres af murerentreprenøren.

Rør i støbeforme må installatøren sørge for indlægges rettidigt og fastgøres, så de ikke kan forskubbe sig, og at de ikke er til gene for udhugning eller hulafsætning for andre installationer, ligesom det må forebygges, at cementslam ved vibreringen løber ind i rør og dåser. I SB er angivet, i hvilken udstrækning der forekommer mure og dæk af vibreret beton.

Rør i asfaltgulve. Itrækning af PVL ledninger må først foretages, efter at asfalten er udstøbt.

Blykabler på glatte vægge og lofter lægges uden underlagsliste.

Blykabler på ujævne vægge og lofter lægges på imprægnerede underlagslister. På murværk kan listerne krydssømmes, mens lister på beton skal fastgøres med skruer i indstøbningsklodser, rawlplugs eller lign.

Der anvendes overalt forzinkede bøjler og skruer.

Hvor flere kabler føres parallelt, anvendes fællesbøjler.

- 22.12 Afbrydere, stikkontakter, kronerosetter, lampetåser etc.** leveres som specificeret i SB.

Afbrydere og stikkontakter ved døre monteres i dørgrebshøjde, ca. 1,05 m over færdigt gulv. For sammenbyggede kontakter gælder målet den øverste kontakt.

Stikkontakter, der sidder alene, anbringes 0,5 m over færdigt gulv.

Afbrydere, stikkontakter etc. for såvel stærk- som svagstrøm i forbindelse med skjult installation skal på mur og beton være i planforsænket udførelse med hertil passende dåser eller træklodser, og skal på træværk være i halvforsænket udførelse.

Ved synlig installation skal installationsmateriellet svare til den anvendte installationstype.

Kronerosetter, der skal anbringes på væg ved loft, skal holdes 5 cm fra loft.

- 22.13 **Lampesteder**, såvel ind- som udvendige, skal placeres efter aftale med byggeledelsen, for at hensyn kan tages til eventuelle fugeinddelinger, særlige overfladematerialer m. m.
- 22.14 **Motorinstallationer**. Se SB.
- 22.15 **Fordelingstavler** leveres som angivet i SB. Pladekapslede tavler skal forsynes med rækkeklammer for samtlige til- og afgående ledninger. På tavlernes forside monteres for hver gruppe 1 stk. recopalskilt. Tekst og anbringelse aftales med byggeledelsen.
- 22.16 **Beskyttende jordforbindelse** udføres i det af forsyningselskab eller -værk krævede omfang, og så vidt muligt som nulling.
- 22.17 **Højspændingsinstallationer**. Se SB.
- 22.18 **Lynaflederanlæg** skal udføres i overensstemmelse med „Vejledende regler for udførelse af lynaflederanlæg på bygninger m. m.“, udgivet af Elektricitetsrådet.
- 22.19 **Ringeanlæg**. Se SB.
- 22.20 **Telefonanlæg**. Se SB.
- 22.21 **Antenneanlæg** skal udføres i overensstemmelse med „Normer for antenneanlæg for modtagning af radiofoni og fjernsyn“, udgivet af generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet. Måleattest skal udfærdiges, jvnf. disse normers afsnit V.
- 22.22 **Skoleradioanlæg** skal udføres i overensstemmelse med „Retningsgivende normer for skoleradioanlæg“, udarbejdet af skoleradioens tekniske udvalg.
- 22.23 **Andre svagstrømsinstallationer**. Se SB.
- 22.24 **Andre installationer**. Se SB.

MALERARBEJDE

Statens Byggeforskningsinstitut udsender i 1965 en anvisning om malerarbejde. Anvisningen, som på en række punkter supplerer generalbeskrivelsens afsnit om malerarbejdet, omfatter en vejledning i udarbejdelse af malerbeskrivelse, en kommenteret oversigt over udvalgte behandlinger samt en materialoversigt.

Entreprisen omfatter alle i SB omtalte arbejder og leverancer, såfremt de ikke udtrykkeligt er krævet udført eller leveret af andre.

A. MATERIALER

Typebetegnelse : i alfabetisk orden.

Evt. synonymer : andre betegnelser, tidligere betegnelser, misvisende betegnelser.

Sammensætning : muligt eller sandsynligt indhold af væsentlige bestanddele – for enkelte typers vedkommende det vedtagne eller foreskrevne indhold af væsentlige bestanddele.

Egenskaber : i hovedtræk.

Anvendelse : vigtigste anvendelsesområder som bygningsmaling.

For malevaretyper er i videst muligt omfang benyttet de af terminologiudvalget inden for Foreningen for Danmarks Lak- og Farveindustri vedtagne betegnelser, der er mærket med +. For øvrige typebetegnelser kan ændringer forventes inden for nærværende beskrivelses gyldighedsperiode.

De i SB foreskrevne materialer, der falder ind under nedenstående stykker 1–90, skal tilfredsstillende de deri opstillede krav.

Stykkerne 76–90 svarer i hovedsagen til Normer for Malervarer, udarbejdet af De Danske Maleres Forsøgsstation og Brancheforeningen for Lak- og Farveindustri (nu: Foreningen for Danmarks Lak- og Farveindustri). Disse stykker er opført i den oprindelige, ikke alfabetiske rækkefølge, og omfatter råmaterialer til tilberedning af malevarer på værksted eller arbejdsplads.

Malevare-typer

- + 1. **Alkalifast maling**: maling med alkalibestandigt pigment og med klorkautschuk, cycliseret gummi eller andet alkalifast bindemiddel. Op-

strøg tørrer hurtigt, men gennemtørrer først i løbet af nogle dage, så efterfølgende strygnings bør først ske efter 3-8 dages tørring på grund af fare for evt. opstrygning. Strygbarhed ikke god. Dæmpet glans. Meget slidstærk overflade samt robust mod vaskemidler. Tåler kraftig vandpåvirkning (udefra), men egner sig ikke til fugtige (grundvandspåvirkede) betongulve.

Anvendelse: til tørre betongulve, vægge (og træværk), hvor særlige krav med henblik på alkalibestandighed gør sig gældende.

Alkyd . . . . : (tidl.: syntetisk . . . .)

Anvendelse: i forbindelser, hvor der er tale om malevarer, hvis bindemiddel hovedsageligt består af alkydharpiks (tidl.: syntetisk bindemiddel).

- + 2. **Alkydemaille:** (tidl. betegnelse: syntetisk emaille. Tidligere og misvisende betegnelse: gummilak). Alkydlak + pigment. God strygbarhed, ret hurtig tørring (ca. 6 timer), blank, glat overflade, god dækning, stor slidstyrke og bestandighed mod vask. Vejrbestandig.

Anvendelse: færdigmaling udvendigt og indvendigt.

- + 3. **Alkydlak:** (tidligere betegnelse: syntetisk lak. Tidligere og misvisende betegnelse: gummilak). Lak, baseret på alkyd. God strygbarhed, ret hurtig tørring (ca. 8 timer), god fyldighed, høj glans, god slidstyrke og bestandighed mod vask. Vejrbestandig.

Anvendelse: til lakering af oliegrundet eller laseret træværk.

- + 4. **Alkydmaling:** (tidl. betegnelse: syntetisk maling – ikke at forveksle med mat alkydvægning eller med syntetisk oliemaling eller med alkydemaille). Bindemiddel: fortrinsvis alkyd. Tørringstid lidt kortere, slidstyrke og vejrbestandighed en smule ringere end for alkydemaille. Dæmpet glans. God dækkeevne og god modstandsdygtighed mod slid og vask. Håndværksmæssigt kan et materiale med lignende egenskaber fremstilles ved blanding af alkydemaille og mat alkydvægning eller mellemstrygningsmaling, alt efter leverandørens anvisning.

Anvendelse: indvendigt på alle flader som færdigstrygning og som mellemstrygning før alkydemaille. Udvendigt fortrinsvis på jern og metal.

Alkydoliemaling: se syntetisk oliemaling.

- + 5. **Alkydvægning, mat:** (tidl. betegnelse: mat syntetisk vægmaling). Kraftigt pigmenteret alkydlak, hurtig tørring (2-4 timer). Mat til halvmat (silkeglans), alt efter de forskellige fabrikater. (Ved tilsætning af alkydemaille efter leverandørens anvisning kan opnås halvmat til halvblank glans med tilsvarende nedsættelse af smudsmodtageligheden og forbedring af rengørigheden). De mørke kulører har en ret sart overflade. Forholdsvis vaskbar. Mere fyldig end plasticmaling.

Anvendelse: indvendigt på vægge og lofter (hvidtørre).

- + 6. **Aluminiummaling:** hvor intet andet er anført, forudsættes anvendt *vejrbestandig* aluminiummaling: maling med aluminiumpulver som pigment. Langsom tørring, sølvskinnende overflade, dækning i en lagtykkelse på 0,015 mm. Vejrbestandig.

Anvendelse: til afsluttende behandling af udendørs jern efter rustbeskyttende grundmaling og dækmaling.

Aluminiummaling, varmebestandig: med aluminiumpulver kraftigt pigmenteret lak. Hurtig tørring. Ikke vejrbestandig.

Anvendelse: til ovnforplader og lign. samt som isolation mod gennemslag af asfalt m. m.

Aminhærdende epoxyak og -emaille: se henholdsvis epoxyak, hærdende, og epoxyemaille, hærdende.

Beitsebeskytter: fortrinsvis celluloselak (zaponlak).

Anvendelse: til nedsættelse af kemisk beitsede træoverfladers sarthed uden væsentlig forringelse af udseendet, samt til isolation af f. eks. beitsset træ før lakering.

7. **Beskyttelseslak:** farveløs, lidet gulnende lak – evt. dispersionslak – med stor bestandighed mod vask.

Anvendelse: til nedsættelse af bl. a. plasticmalings og flerfarvemalingers smudsmodtagelighed og forbedring af rengørelsesmuligheden.

- + 8. **Betongulvmaling:** (tidl. betegnelse: cementgulvmaling) maling med alkaliægte pigmenter i træolielak. Ret hurtig tørring (4-6 timer). Står med dæmpet glans og har ret god slidstyrke. God strygbarhed og sammenflydning. Ikke sikker på fugtig bund (grundvandspåvirkede gulve).

Anvendelse: til tørre betongulve.

9. **Blymønjegrundmaling, syntetisk:** (misvisende betegnelse: syntetisk blymønje). Rustbeskyttelsesgrundmaling, oftest fremstillet af alkydlak og pigment, der bør indeholde mindst 60 % blymønje. Ret hurtig tørring og ret god sammenflydning. I ikke-dækmalet tilstand mere fugtbestandig end zinkkromatgrundmaling.

Anvendelse: fortrinsvis til sandblæst jern. 2 lag bør foreskrives.

Ikke anvendelig på zink og forzinket jern.

+ 10. **Blymønjeoliemaling:** (tidl. betegnelse: strygefærdig blymønje) er en rustbeskyttelsesgrundmaling, fremstillet ud fra linoliefernis med pigment, som bør indeholde mindst 80 % blymønje. Langsomt tørrende; stribet overflade.

Anvendelse: Bedste grundmaling til jern, som ikke er rensset ved sandblæsning. 2 lag bør foreskrives.

Ikke anvendelig på zink og forzinket jern.

* **Calciumplumbatoliemaling:** egenskaber og

Anvendelse: omtrent som blymønjeoliemaling, men desuden anvendelig på zink og forzinket jern.

+ 11. **Celluloselak:** en på nitrocellulose baseret lak med 60–80 % flygtige bestanddele. Meget hurtigt tørrende (ca. 1 time). Indtrængningsevne i træ meget ringe. Væsentlig mindre fyldende end olie- og alkydlak. Ret slid- og vaskefast. Kan påføres såvel med pensel som med sprøjtepistol.

Anvendelse: enten direkte på træ eller efter særlig grundbehandling. Kun indendørs.

Ikke tilladt i offentlige lokaler på grund af brandbefordrende virkning.

Cementgulvlak: se termoplastik lak.

Cementgulvmaling: se betongulvmaling.

* **Cementspartelmasse:** fortrinsvis blanding af cement, kvartsmel og plasticbinder.

Anvendelse: til vandfast vægspartling inde og ude.

12. **Cementpulvermaling:** (tidl. betegnelse: cementfarve). Pigmenteret hvid cement, tilsat hærtningsfremmende og vandafvisende midler. Omhyggelig udførelse af arbejdet er nødvendig. Kræver grundig for-

vanding eller forbehandling med plasticbinder og evt. eftervanding. Giver vandafvisende overflade, men tillader murværk at „ånde“.

Anvendelse: udvendigt på facader. Står med mat overflade. God vejrbestandighed, forudsat rigtig udførelse.

DD-lak og -emaille: se isocyanatlak og -emaille.

13. **Dispersionslak:** vandig dispersion af plasticstof. Giver efter optørring en let porøs film, der er vanddampgennemtrængelig, men med større tæthed, slidstyrke og vejrbestandighed end almindelig plasticbinder. Ikke gulnende til noget gulnende.

Anvendelse: til nedsættelse af smudsmodtagelighed og lettelse af vask på porøse overflader, såsom tapet, blank teglmur, beton og natursten, fortrinsvis indvendigt.

+ 14. **Dækmalning:** indgår i leverandørernes rustbeskyttelsesmalings-systemer. Findes dels på oliebasis (forholdsvis langsomtørrende), dels på alkydbasis (forholdsvis hurtigtørrende). Brugen uafhængig af bundbehandling, men afhængig af ydre påvirkning og ønsket udseende. Orientering om anvendelige typer kan fås ved at betragte 44, 4 og 2. Mindst 2 lag bør foreskrives. Alle kvaliteter vejrbestandige.

Anvendelse: til jern, grundet med rustbeskyttelsesgrundmaling.

Emaille: se olieemaille, alkydemaille eller matemaille.

Håndværksmæssigt kan, hvor ikke andet er anført i SB, anvendes en blanding af olie- og alkydemaille (efter leverandørens anvisning). Blandingen er lettere at stryge end alkydemaille og mere holdbar end olieemaille.

Tilsvarende fabriksfremstillet materiale kaldes „halvsyntetisk“ emaille.

15. **Epoxyemaille, hærdende:** pigmenteret tokomponentlak (reaktionslak). Leveres i 2 adskilte dele: pigmenteret lak, der meget minder om alkydemaille, samt en hærder. Delene blandes i opgivet forhold umiddelbart før brugen. Blandingen brugbar i ca. 1 døgn. Strykbarhed lidt ringere end alkydemaille. Hurtig sætning og hurtig tørring (ca. 3 timer), blank overflade med svage strygestriber. God dækkeevne og meget stor modstandsdygtighed mod slid, alkalipåvirkning og vask. Tåler temperaturer til 100–120°C., enkelte varer dog højere. Forholdsvis uopløselig.

Anvendelse: fortrinsvis til indvendig brug på træ og puds eller beton. Kan stryges på selv frisk, men hvidtør beton. Kræver en speciel bundopbygning, idet grunding, spartelmasse og mellemstrygning også bør være hærdende.

- 15 a. **Epoxylak, hærdende:** tokomponentlak (reaktionslak). Leveres i 2 adskilte dele, nemlig en om alkydlak mindende lak samt en hærder. Delene blandes i opgivet forhold umiddelbart før brugen. Blandingen brugbar ca. 1 døgn. Strykbarhed, tørring og fyldighed omtrent som alkydlak, men større slidstyrke og væsentligt større modstandsdygtighed mod alkaliske rengøringsmidler.

Varmebestandig indtil ca. 110°C., enkelte varer højere.

Anvendelse: indendørs til færdigstrykning af træværk, grundet mindst 2 dage før med linoliefernis eller mug- og skimmelhindrende grundingsolie og aftørret, eller grundet med fortyndet hærdende epoxylak.

16. **Epoxygulvlak, lufttørrende:** gulvlak med væsentlig større slidstyrke end alm. gulvlak. Fortyndes til grunding af nyt eller afsløbet træ.

Anvendelse: som alm. gulvlak.

17. **Facademaling:** halvblank træolieak- eller alkydmaling med udmærket vejrbestandighed og ret god alkalifasthed. Ikke vanddampgennemtrængelig.

Anvendelse: til såvel nye, men hvidtørre, som gamle (og især oliemalede) puds- og betonfacader.

18. **Filling-up spartelmasse** (tidl. betegnelse: filling-up spartelfarve): oliespartelmasse med skifermel som hovedsageligt fyldstof.

Anvendelse: fortrinsvis udendørs på træ, jern og puds.

19. **Flerfarvemaling:** effektmaling, fortrinsvis bestående af plasticmaling (grundkulør), tilsat maling af anden type i én til flere kulører, som ikke blander sig med plasticmalingen. Findes i to hovedtyper: til stryking eller til sprøjtning. Påføringen resulterer i en mønstereffekt, der til en vis grad skjuler mangler i den malede overflades jævnhed. God dækkeevne, hurtig tørring, ringe sammenflydning.

Tilsmudsning mindre synlig end på ensfarvet overflade. Vaskbarhed god, men rengøring noget vanskelig. Overstrykning eller -sprøjtning

med beskyttelseslak nedsætter smudsmodtagelighed betydeligt og letter rengøring væsentligt.

Anvendelse: direkte på hvidtør puds samt beton.

20. **Fluat:** opløsning af metalfluat i vand. Neutraliserer, poretætter og styrker frisk (men hvidtør) puds og beton. Fluat behøver kalk for at virke tilfredsstillende. Opløsningen *angriber* metal, glas, fliser, emaille, lak, maling og naturtræ. Optørret uopløseligt ved forbindelse med kalk. Eventuelt overskud af fluat afvaskes med rent vand. Efterfølgende behandling må først ske efter 24 timers forløb.

Anvendelse: til forbehandling af frisk puds og beton.

Til forbehandling af gammel puds (efter kalkning) for vand-skader og skjolder.

Som trækonserveringsmiddel til forebyggelse af angreb af råd og skadedyr (farveløst og lugtfrit).

- 20 a. **Forankringsmiddel:** Forbehandlingsmiddel til løse eller afsmittende overflader – som f. eks. tørslebete sandspartling, tidligere kalket eller limfarvet overflade – til sikring af vedhæftningen for f. eks. plasticmaling, alkydvægmaling og andre hurtigtørrende, ikke-penetrerende malematerialer. Kan være: tynd oliemaling; halvolie – bestående af linoliefernis eller mug- og skimmelhindrende grundingsolie, men passende fortyndet med mineralsk terpentin. Til alkaliske overflader: stærkt fortyndet termoplastisk plasticlak.

Fungicid (svampedræbende) anvendes fortrinsvis i forbindelse med malematerialer til fugtige lofter og vægge og til overfladebehandling af træ, når disse materialer har mug- og skimmelhindrende egenskaber, uden at være egnede til at forebygge egentlige svampeangreb i træ.

- + 21. **Grundingsolie, mug- og skimmelhindrende:** (fungicid grundingsolie. Tidl.: svampedræbende grundingsolie) er baseret på linoliefernis eller syntetisk olie med udmærket til god indtrængningsevne i træ. Tilsat mug- og skimmelhindrende stoffer i en mængde, der modsvarer virkningen af mindst 0,5 ‰ kviksølv i form af fenylmercurinaphthenat.

Anvendelse: til grunding af træ ude og inde samt til vedligeholdelse af udvendigt, oliebehandlet træværk.

22. **Grundingsolie** til celluloselak: fed til mager olielak.

Anvendelse: til grundning af træ før celluloselakering.

23. **Gulvfernis og gulvgrunder:** ikke nærmere definerede olie- eller alkyd-lakker.

Anvendelse: til grundning af trægulve før lakering med gulvlak(fernis) eller før voksboning.

24. **Gulvlak, gulvlakfernis:** (træ)olie- eller alkydlakker med tørretider fra ca. 8 til ca. 3 timer, god strygbarhed og god fyldighed samt nogen til god slidstyrke, men med nogen til stærk gulningstendens.

Anvendelse: til behandling af trægulve. Bør tilfredsstille kravene i stykke 87.

„Halvsyntetisk“: noget misvisende betegnelse for malevarer, der forholder sig som blandinger af malevarer på oliebasis med malevarer på alkydbasis. Gælder især emaille og lakmaling.

Hærdende epoxylak og -emaille: se epoxylak, hærdende, og epoxy-emaille, hærdende.

Imprægneringsmiddel: udtrykket benyttes ikke inden for afsnit 23, men er forbeholdt midler til trykimprægnering. Jvf. position 12.11, Træimprægneringsmidler.

Isocyanatlak og -emaille (anden betegnelse: DD-lak og emaille): hærdende malematerialer med egenskaber og anvendelsesområde meget nær, hvad der gælder for hærdende epoxylak og -emaille. Forskellen kan være endnu større modstandsdygtighed, men vanskeligere anvendelse.

Japanemaille: se olicemaille.

Kalciumplumbat se Calciumplumbat.

25. **Kalk, kalkfarve:** skal fremstilles af læsket kalk og må ikke indeholde kridt.

Kemisk beits: fællesbetegnelse for en række kemikalieopløsninger (forbeits, efterbeits) til behandling af træ. Der forudsættes reaktion mellem efterbeitsen og et i træet naturligt tilstedeværende garvestof eller et i forvejen i form af forbeits tilført garvestof. Laboratoriebeits er en særlig form for kemisk beits. Jvf. 28.

Kit: hvor ikke andet er anført i SB anvendes oliekit. Jvf. 43.

Klorkautschukmaling: se alkalifast maling.

Koldforzinkning: se zinkstøvmaling.

+ 26. **Kompositionsmaling** (distemper): (læder)limfarve, tilsat oliebinde-middel (og evt. kaliumdikromat). God strygbarhed, ret god dækkeevne, mat til silkeglans, ikke afsmittende, nogen vejrbestandighed.

Anvendelse: fortrinsvis udvendigt på ru træ og på puds.

Konserveret linoliefernis: se linoliefernis, mug- og skimmelhindrende.

Konserveret teaktræsolie: se teaktræsolie, mug- og skimmelhindrende.

Kridering: se plasticridering, syntetisk kridering og kridering, limstærk.

27. **Kridering, limstærk:** kraftigt pigmenteret læderlimfarve i svær konsistens. Påføres med anstryger direkte på puds, hvorved dog opnås en stærkt stribet overflade, så grundig tørslibning er nødvendig til opnåelse af glat flade. Bør grundes med oliemaling før videre behandling.

Anvendelse: indendørs på hvidtør puds.

28. **Laboratoriebeits:** to forskellige kemikalieopløsninger – I og II – der påføres tørt træ skiftevis, 3 gange af hver og med god tid til tørring imellem. Efter afsluttende behandling med mindst 2 gange teaktræsolie fås en dybsort, robust, varmebestandig og ret slidstærk overflade.

o Ny beitsetype, mærket A og B, muliggør udførelse ved 2 gange påstrykning af hver beits.

Anvendelse: især til køkkenborde og laboratorieborde.

Lakfarve: se lakmaling.

Lakfernis: se gulvlak(fernis).

+ 29. **Lakmaling:** (tidl. betegnelse: lakfarve): lakmaling kan være fabriksfremstillet, men skal i kvaliteten mindst svare til minimum for god håndværksmæssigt fremstillet lakmaling på basis af en blanding af olie-revet zinkhvidt og mindst 25 % olicemaille. God strygbarhed, langsom tørring (op til 24 timer), halvblank til blank overflade, men noget eller let stribet overflade. Ret god slidstyrke og modstandsdygtighed mod vask.

Anvendelse: indendørs til færdigmaling på træværk.

30. Latexmaling: maling på basis af polystyrenbutadienkunststof (syn-
tetisk latex). Hurtig tørring (1-2 timer). Let strygbarhed. Halvblank
overflade med nogen modtagelighed for tilsmudsning, men meget robust
over for slid og vask. Dækkeevne nogenlunde. Ringe fyldighed. Tendens
til gulning i lyse kulører.

Anvendelse: til indvendig brug på vægge og lofter, især velegnet på stærkt
trafikerede steder - ellers som plasticmaling.

31. Limfarve: pigment, udrørt i vand og tilsat passende mængde limstof
i form af limopløsning. Må ikke indeholde over 5% plasticbinder.
Hurtig tørring (ca. 1 time). Dødmat overflade, sart og smudsmodtagelig
og ikke vaskefast. Kræver god vaskefast bund for at nedvaskning af
gammelt lag kan udføres tilfredsstillende. Bør nedvaskes fuldstændigt
før hver ny påføring.

Anvendelse: til færdigbehandling på vægge og lofter.

32. Limgips: skal være gips, opblandet med plasticbinder.

33. Limopløsning: hvor andet ikke er foreskrevet i SB, anvendes en varm
5 % opløsning af læderlim.

+ **34. Linoliefernis:** fremstilles af rå linolie ved en varmebehandling under
samtidig tilsætning af sikkativstoffer. Langsom tørring (16 timer), ud-
mærket indtrængning og fyldeevne. Efter tørringen noget kvældbar
med vand.

Anvendelse: til grundning af indvendigt træværk før lakering og til frem-
stilling af oliemaling ved blanding med pigmentpasta. Skal
tilfredsstillende kravene i stykke 86.

+ **35. Linoliefernis, mug- og skimmelhindrende:** linoliefernis, tilsat fun-
gicider (mug- og skimmeldræbende stoffer). Egenskaber som linolie-
fernis, men forhindrer vækst af mug og skimmel.

Anvendelse: til grundning af træ før (klar)lakering og til fremstilling af
oliemaling.

36. Makulatur: pulverformet blanding af træmel eller cellulosepulver med
celluloselim til oprøring med vand før brugen. Leveres i to typer:

strygemakulatur (ret tynd konsistens) og spartelmakulatur (svær kon-
sistens). God fyldighed, men ikke vandfast.

Anvendelse: bl. a. til kombineret limning og udfyldning af pudsede vægge
og isolationsplader før tapetopsætning eller maling.

* **Mastic:** varigt plastisk kit-type.

37. Matemaille: fortrinsvis alkydemaille, der efter tørring står mat eller
halvmat (silkeglans). Kræver ensartet, tæt bund. Ret modstandsdygtig
mod slid og vask. Mindre sart end mat alkydvægmaling.

Anvendelse: indendørs til træværk og vægge.

+ **38. Mellemstrygningsmaling:**

Anvendelse: behandling på træværk og vægge mellem grundning og færdig-
maling.

a) *håndværksmæssigt fremstillet:* hensigtsmæssig oliemaling, fortrinsvis
halvfed titanhvidtoliemaling. Langsom tørring, let til noget sribet
overflade. Til ikke-sugende overflade anvendes mager oliemaling,
til sugende overflade halvfed til fed oliemaling.

b) *fabriksfremstillet* (tidl. betegnelse: emaillegrund, undergrund, under-
strygningsfarve). Olie- eller alkydlak + pigment. Hurtig tørring
(4-6 timer), ret glat overflade, god dækning, ikke-sugende bund for
færdigmaling.

Midlertidigt rustbeskyttende materiale: se afsnit 18, pos. 14.

39. Mosfarve: skal fremstilles med karagenmosafkog som bindemiddel og
må ikke indeholde lim eller plasticbinder.

Mug- og skimmelhindrende grundingsolie, se grundingsolie, mug-
og skimmelhindrende.

40. Mug- og skimmelhindrende linoliefernis, se foran stykkerne 35
og 21 linoliefernis, mug- og skimmelhindrende.

Mug- og skimmelhindrende, ikke-vandigt middel: opløsning af
pentaklorfenol eller lignende effektivt, lugtfrit middel i mineralisk ter-
pentin eller lignende.

Anvendelse: såvel til forbehandling af træværk som til konservering af
maling - alt efter leverandørens brugsanvisning.

Mug- og skimmelhindrende vandigt middel til kalk, mos- og limfarve samt plasticmaling: koncentreret opløsning af natriumpentaklorfenolat eller lign. effektivt og lugtfrit middel.

Anvendelse: såvel til vask af angrebne flader som til konservering af vandige malematerialer – alt efter leverandørens brugsanvisning.

41. **Nåletræstjære** (finsk tjære) skal være ren gran- eller fyrretræstjære og må ikke indeholde løvtræstjære.

Oliebeitz: se træbeskyttelsesmiddel.

- + 42. **Olieemaille** (tidl. betegnelse: japanemaille, tidl. og misvisende betegnelse: hvidlak): linoliestandolie + pigment (fortrinsvis zinkhvidt). God strygbarhed, langsom tørring, blank og glat overflade, god slidstyrke, god modstandsdygtighed mod vask.

Anvendelse: færdigmaling fortrinsvis på indvendigt træ og på facader.

43. **Oliekit:** skal være fremstillet af tørt, fintslømet kridt og linolie eller linoliefernis.

Oliekit, stabiliseret: kit, der er tilsat midler, som forhindrer, at olien indsuges i porøs bund. Derfor mere holdbar end almindelig oliekit.

- + 44. **Oliemaling** (tidl. betegnelse oliefarve): består af pigment og tørrende olier, i hovedsagen linoliefernis. Til indendørs brug benyttes som hvidt pigment litoponehvidt, zinkhvidt og titanhvidt. Udvendigt fortrinsvis o titanhvidt til træværk og zinkhvidt til puds.
Langsom tørring, stribet overflade, kraftigst for en ren zinkhvidtolie-maling, svagest for ren titanhvidtoliemaling. Nogenlunde modstandsdygtig mod vask, ringe modstandsdygtighed mod slid, god vejrbestandighed.

Anvendelse:

Indvendigt: mellemstrygning på spartling og på sandspartling og iøvrigt før lakmaling og emaille samt som færdigmaling ved mindre krævende arbejder.

Udvendigt: behandling på vinduer, udhæng m.m. og på facader.

45. **Oliespartelmasse** (tidl. betegnelse: oliespartelfarve): vandfri spartelmasse med linoliefernis eller olielak som hovedsageligt bindemiddel.

Væsentligt bedre egenskaber end pibellerspartelmasse. Kan ikke tørslibes, men kun vandslibes.

Anvendelse: Til udendørs arbejde og bedre indendørs arbejde, også på jern.

46. **Pibellerspartelmasse:** i princippet en blanding af olierevet kridt og vandudblødt kaolin eller pibeler.

Anvendelse: kun til indendørs arbejde.

Pigmenteret træbeskyttelsesmiddel: se træbeskyttelsesmiddel, pigmenteret.

47. **Plasticbinder:** dispersion af plasticstof (fortrinsvis polyvinylacetat), i vand og med højst 50 % vandindhold. Danner en halvblank, vanddampgennemtrængelig, blød og ikke særlig slidstærk film.

Anvendelse: a) til håndværksmæssig fremstilling af plasticmaling, b) i fortyndet stand som tilsætning til grundkalkning, c) til forbehandling af sugende overflader samt d) til behandling af blank mur.

48. **Plastickridering** (andre betegnelser: pudsgrund, pudsfylder): binde-middel, hovedsageligt plasticbinder, tilsat stor mængde fyldstof. Fortynding bør undgås. Hurtig tørring, god fyldighed. Kun let slibning nødvendig; ingen eller kun svag ind sugning af færdigbehandling.
o Noget til ret vandfast. Skal være ikke-afsmittende.

Anvendelse: udjævning af pudsede vægge og lofter før færdigbehandling.

Plastickridering, konserveret: plastickridering, tilsat mug- og skimmelhindrende, vandigt middel.

49. **Plastic(gulv)lak, selvhærdende:** syrehærdende lak i færdig blanding. Hærdning indledes først efter opstrygningen. Indeholder ca. 75 % flygtige bestanddele. Hurtig tørring (ca. 1 time). Ringe fyldighed, hvorfor rigelig påføring er nødvendig. God slidstyrke. Mere hård, noget mere blank og glat end termoplastisk plasticgulvlak. God modstandsdygtighed mod vask.

Anvendelse: til færdigstrygning af gulvbrædder, fabriksbehandlet med selvhærdende plasticgulvlak og til lakering af ubehandlede eller afslebne trægulve, også i nybygninger, samt til matlakering af naturtræ (afslibning med stålsåner).

Ikke anvendelig på grund af kraftige opløsningsmidler til gulve, der tidligere har været lakeret med almindelig gulvlak.

Ikke anvendelig oven på termoplastisk plasticlak.

50. Plasticlak, termoplastisk: polyvinylacetatopløsning med ca. 75 % flygtigt indhold. Leveres i lidt forskellige sammensætninger og eventuelt pigmenteret. Meget hurtig tørring (ca. 1 time), men ringe fyldighed, hvorfor påføringen skal være rigelig. Halvmat udseende, vanddampgennemtrængelig, god modstandsdygtighed mod vaskemidler, let at reparere.

Anvendelse: til

- 1) lakering af nye eller afslebne gulve af såvel hårdt træ som fyrretræ, også i nybygninger,
- 2) behandling af betongulve (såvel upigmenteret som pigmenteret termoplastisk plasticlak),
- 3) forbehandling (isolering) af asfalterede faldrør før maling, og lakering af asfaltgulve,
- 4) vandafvisende behandling af udvendigt naturtræ.
- 5) lidet synlig behandling af blank mur til nedsættelse af smudsmodtageligheden og lettelse af rengøringen,
- 6) forbehandling af stærkt sugende (også alkalisk) bund.

Ikke anvendelig på grund af kraftige opløsningsmidler, til overflader, der tidligere har været behandlet med malevarer på olielak- eller alkydbasis.

Ikke anvendelig oven på selvhærdende plasticlak.

51. Plasticmaling: plasticbinder (evt. tilsat mug- og skimmelhindrende midler), med vandrevet pigment. Hurtig tørring (1-2 timer), ingen ind-sugning, god strygbarhed, mat til silkeglans overflade, noget stribet. Smudsmodtagelig i nogen grad, men modstandsdygtig selv mod kraftig vask. Fyldighed nogenlunde.

Anvendelse: ind- og udvendigt på mur, puds og beton. Forbehandling med udjævningsmateriale oftest fordelagtigt indvendigt.

52. Plasticpuds: plasticmaling, tilsat sand eller kvartspulver. Vand- og vejrbestandig, vaskbar overflade.

Anvendelse: til strygning eller spartling, især på facader af puds, letbeton eller beton.

53. Plasticpartelmasse: plasticbinder og evt. lim, tilsat fyldstof til spartelkonsistens. Let bearbejdelig, udmærket fyldighed, hurtig tørring. Noget til meget vandfast, i sidste tilfælde fortrinsvis til vandslibning.

Anvendelse: udsætning og spartling på selv frisk puds og beton, indendørs og udendørs (kun vandfast kvalitet udendørs), samt til træ indendørs.

54. Plastisk maling: latex- eller plasticmaling med ekstra fyldstof til svær konsistens. Giver efter påføring med anstryger og dupning med rulle, alt efter konsistens og lagtykkelse, et mere eller mindre udpræget relief. Gennemgående større fyldighed og større robusthed end for plasticridering. Ret vandfast, kun let slibning nødvendig.

Anvendelse: til indvendige, selv ret friske puds- og betonvægge.

Plastpuds: se sandspartelmasse – ikke at forveksle med plasticpuds.

Polyamidhærdende epoxyemalle og -lak: se epoxyemalle og -lak, hærdende.

+55. Porefyldende grundingspasta (porefyldende grundingsolie): hårdt-tørrende, syntetisk grundingsolie, tilsat fyldstof, der ikke slører træets overflade. Giver ved påspartling en hård og tæt udfyldning af porøse træoverflader.

Anvendelse: fortrinsvis til træ indendørs.

+ Reaktionslak, reaktionsemalle, reaktionsmaling: f. eks. syrehærdende lak, epoxylak, hærdende, og epoxyemalle, hærdende, samt wash-primer.

56. Sandspartelmasse (tidl. betegnelse: sandspartelfarve; anden betegnelse: plastpuds): fint sand eller andet fyldstof og evt. pigment, bundet med limopløsning, evt. tilsat plasticbinder eller uorganisk bindemiddel. Påføres ved sprøjtning eller med specialspartel, hvorefter evt. følger udjævning ved tørslibning eller ved filsnning med svamp eller filsebrædt. Fyldighed meget stor og giver ensartet og jævn, men svagt ru overflade. Med limstof alene ikke vandfast og bør i så fald grundes med oliemaling, hvis nogenlunde vandfasthed ønskes.

På plasticbinderbasis mere vandfast, men ikke tilstrækkeligt til direkte tapetopsætning af hensyn til senere afblødning af tapetet. Der må foretages forbehandling med oliemaling eller andet egnet forankringsmiddel.

Stor vandfasthed kan opnås ved tilsætning af cement og eftervanding, – alt efter leverandørens anvisning.

Anvendelse: indendørs til grove pudsvægge samt beton. Evt. efter forudgående grundning med fortyndet plasticbinder før at opnå ensartet sugning og god vedhæftning.

Selvhærdende plastic(gulv)lak: se plastic(gulv)lak, selvhærdende.

- +57. **Shellak** (shellakopløsning, knastlak): skal være opløsning af mindst 30 % shellak i sprit.

Spartelmakulatur: se makulatur.

Spartelmasse: se oliespartelmasse, pibelerspartelmasse og sandspartelmasse.

- +58. **Standolie:** skal være ren linoliestandolie.

Stenemaille: system omfattende en fyldig spartelmasse af f. eks. cement og plasticbinder samt en færdigbehandling, bestående af reaktionsemaille. Spartelmassen skal være robust og vandfast. Kan rulles til præget overflade eller vandslibes til glat. Reaktionsemajllen giver særdeles robust og slidstærk overflade.

Anvendelse: indendørs på puds eller beton, hvor særlig stor robusthed kræves.

Systemet kan i hensigtsmæssig udførelse og på fast bund erstatte fliser. Frem for disse har stenemajllen den fordel at være fugefri.

59. **Stenemaillespartelmasse** (cementspartelmasse): fortrinsvis blanding af cement, kvartsmel og plasticbinder, se iøvrigt stenemaille.

Strygemakulatur: se makulatur.

Svampehindrende: se bl. a. grundingsolie, syntetisk oliemaling og mug- og skimmelhindrende middel.

Syntetisk blymønjegrundmaling: se blymønjegrundmaling, syntetisk.

Syntetisk dækmaling: se dækmaling.

Syntetisk emaille: se alkydemaille.

Syntetisk facademaling: se facademaling.

- +60. **Syntetisk fernis:** er baseret på syntetisk olie eller meget fed alkyd med ca. 30 % flygtige bestanddele. Langsom tørring, mindre indtrængningsevne end linoliefernise og grundingsolie, men mere vandbestandig og hårdere.

Anvendelse: til grundning og ved porefyldning af træ samt til fremstilling af maling ved blanding med pigmentpasta.

61. **Syntetisk kridering** (andre betegnelser: pudsgrund, pudsfylder): alkydlak, tilsat stor mængde fyldstof. Udmærket vandfasthed. Iøvrigt egenskaber og anvendelse som plasticridering.

Syntetisk lak: se alkydlak.

Syntetisk maling: se alkydmaling.

Syntetisk olie: se grundingsolie. Udtrykket omfatter også fernis med ringe gulningstendens til anvendelse i stedet for linoliefernise.

62. **Syntetisk oliemaling:** (syntetisk oliemaling, fungicid, alkydoliemaling, fungicid – ikke at forveksle med syntetisk maling = alkydmaling eller med håndværksmæssigt fremstillede blandinger af olierevet hvidt og syntetisk fernis): fremstillet på basis af bindemidler, der giver en væsentlig mere vandfast film end oliemaling, men blødere film end alkydmaling. Bedre dækkeevne samt glattere film end oliemaling. Mug- og skimmelhindrende, vejrmotstandsdygtig.

Anvendelse: fortrinsvis på udendørs træværk.

63. **Syntetisk spartelmasse** (tidl. betegnelse: syntetisk spartelfarve): vandfri spartelmasse med alkydlak som hovedsageligt bindemiddel. Noget vanskeligere at arbejde med end oliespartelmasse, men noget bedre egenskaber end denne. Kan kun vandslibes.

Anvendelse: til udendørs arbejde og bedre indendørs arbejde, og især på jern.

Syntetisk vægmaling: se alkydvægmaling.

64. **Syrehærdende lak:** (reaktionslak). Leveres i 2 adskilte dele: en lak med ca. 50 % flygtige bestanddele og en hærder. Delene blandes i opgivet forhold umiddelbart før brugen. Blandingen anvendelig i ca. 8 timer. Kan stryges, men skal helst sprøjtes. Meget hurtig tørring (ca. 1 time), blank eller halvmat. God vedhæftning, god fyldighed, stor slidstyrke. Modstandsdygtig mod vask. Ikke brandbefordrende.

Anvendelse: til indvendig lakering i tørre rum.

65. **Sæbeopløsning:** fremstilles af blød, brun sæbe og anvendes som regel i 10 % opløsning.

66. **Tapetklister:** kan være stivelses- eller celluloseklister. Skal være neutral og tilsat konserveringsmiddel i fornøden mængde.

67. **Teaktræsolie:** langsomt tørrende lak, mindre indtrængningsevne end linoliefernis, men mere bestandig mod slid og vask.

Anvendelse: til oliebehandling af indvendigt træværk.

68. **Teaktræsolie, mug- og skimmelhindrende:** (teaktræsolie, fungicid) tilsat egnede mug- og skimmelhindrende stoffer i en mængde, der modsvare virkningen af mindst 0,5 ‰ kviksølv i form af fenylmercurinaphthenat. Egenskaber som teaktræsolie, og desuden modstandsdygtig mod angreb af mug og skimmel.

Termoplastisk lak: se plasticlak, termoplastisk.

Terpentin: hvor intet andet er anført i SB, anvendes mineralsk terpentin, se stykke 90.

69. **Tjæreolie-træbeskyttelsesmiddel:** upigmenteret blanding af antracenieolie med tungt flygtige organiske opløsningsmidler, evt. yderligere tilsat fungicide stoffer. Dyb indtrængen i tørt træ med god lasurvirkning og med nogen vejrbestandighed, hvad angår kulør og vandafvisende virkning. Noget afsmittende. Kan ikke overmales. Kræver regelmæssig vedligeholdelse, der kan udføres enten med selve midlet eller med linoliefernis eller med en blanding af begge.

Anvendelse: til behandling af udendørs træværk.

70. **Træbeskyttelsesmiddel, pigmenteret, (oliebeitse):** tjæreoliefri. Består i princippet af mug- og skimmelhindrende grundingsolie, tilsat laserende pigment. Nogen indtrængen i træ. God vejrbestandighed under bibeholdelse af udseende og vandafvisende virkning. Ikke afsmittende. Kan overmales. Vedligeholdes med upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.

Anvendelse: fortrinsvis udendørs, men også indendørs træværk.

71. **Træbeskyttelsesmiddel, upigmenteret:** sammensætning i hovedsagen som mug- og skimmelhindrende grundingsolie, men med mindre vægt på indtrængningsevne og større vægt på god tørring og vejrbestandighed. Ikke at forveksle med tjæreolie-træbeskyttelsesmiddel. Findest såvel i blank som i mat kvalitet.

Anvendelse: fortrinsvis til udendørs natur- og fyrretræ samt til beskyttelse og vedligeholdelse af træ, behandlet med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel.

Upigmenteret træbeskyttelsesmiddel: se træbeskyttelsesmiddel, upigmenteret.

72. **Wash-primer:** leveres som reaktionsmaling i to adskilte dele: en pigmenteret lak og en hærder. Blandes umiddelbart før brugen i opgivet forhold og stryges eller sprøjtes tyndt på. Blandingen holdbar omkring et døgn. Hæfter udmærket, men har ingen egentlig (rust)beskyttende virkning. Tåler ikke fugt under påføring og før dækmaling.

Anvendelse: forbehandlingsmateriale til zink, forzinket jern, blankt jern og aluminium.

73. **Zinkfosfateringsvæske:** vandig opløsning af fosforsyre og kobbersalte, der efter påstrykning og evt. senere afskylning (efter brugsanvisningen) efterlader et porøst, fastsiddende lag på zinkoverflader og forzinket jern, hvorpå oliemaling og lign. hæfter ret sikkert.

Anvendelse: forbehandlingsmateriale til zink og forzinket jern.

74. **Zinkkromatgrundmaling:** alkydlak + pigment, der indeholder zinkkromat. Hurtig tørring, glat overflade. Tåler før dækmaling ikke væsentlig vandpåvirkning.

Anvendelse: til sandblæst jern og til forzinket jern, fortrinsvis efter behandling med wash-primer.

75. **Zinkstøvmaling:** (misvisende betegnelse: koldgalvanisering, galvanfarve). Indeholder i optørret film ca. 95 % zinkstøv. Hurtig tørring (ca. 1 time). Dårlig strygbarhed, men god fyldighed. Gråt, mat udseende, udmærket rustbeskyttende, også uden vejrbestandig dækmaling. Til rustbeskyttelse: påføringen skal være rigelig, og glødeskal må ikke forekomme.

Anvendelse: direkte på jern, renses som angivet i 18.15 eller 18.17.

76. **Zinkhvidt:** skal indeholde mindst 98,5 % zinkilte (ZnO), og varen må ikke indeholde over 0,5 % fugtighed. Ren olierevet zinkhvidt skal være revet i rå linolie eller syrebleget linolie, og øvrige fysiske og kemiske betingelser for linolie skal være opfyldt.

77. **Litopone**, rødt segl, skal indeholde mindst 28 % zinksulfid (ZnS). Resten bariumsulfat ($BaSO_4$), og varen må ikke indeholde over 0,5 % fugtighed. Til olierevet litopone skal anvendes linolie af samme kvalitet som til olierevet zinkhvidt.
78. **Sachtodur**: skal indeholde ca. 30 % zinksulfid (ZnS), ca. 50 % bariumkarbonat ($BaCO_3$), ca. 20 % bariumsulfat ($BaSO_4$).
Anvendelse: fortrinsvis som pigment i udendørs plasticmaling.
79. **Dækhvidt**: skal fremstilles af 50 % rent zinkhvidt og 50 % litopone, rødt segl. Varen skal derfor indeholde mindst 49 % zinkilte og 14 % zinksulfid. Til olierevet dækhvidt skal linolien tilfredsstille de samme betingelser som til olierevet zinkhvidt.
80. **Blyhvidt**: skal indeholde mellem 64–85 % blykarbonat ($PbCO_3$) samt 14–35 % blyhydroxyd ($Pb(OH)_2$) og må ikke indeholde over 1 % vandopløselige blyforbindelser og ikke over 1 % fugtighed. Til olierevet blyhvidt skal linolien tilfredsstille de samme betingelser som til olierevet zinkhvidt.
81. **Titanhvidt: rødt segl**, skal i sammensætning og ringe tilbøjelighed til afsmitning svare til Titan Co. A/S's standardtype (Kronos), der indeholder mindst 18 % titandioxyd, 10 % zinkhvidt og resten kalciummagnesiumkarbonat. Hverken blyforbindelser, sulfider eller kridt må forekomme. Varen må ikke indeholde over 1 % fugtighed. Til olierevet titanhvidt, rødt segl, skal linolien tilfredsstille de samme betingelser som til olierevet zinkhvidt.
82. **Titanhvidt: grønt segl**, skal i sammensætning og ringe tilbøjelighed til afsmitning svare til Titan Co. A/S's standardtype (Kronos), der indeholder mindst 18 % titandioxyd, 15 % zinkhvidt og resten blanc fixe. Hverken blyforbindelser, sulfider eller karbonater må forekomme. Varen må ikke indeholde over 1 % fugtighed. Til olierevet titanhvidt, grønt segl, skal linolien tilfredsstille de samme betingelser som til olierevet zinkhvidt.
83. **Kridt**: skal være af en fint slemmet kvalitet og må ikke indeholde andre stoffer end de naturligt forekommende. Iøvrigt skal varen have et minimumindhold af kalciumkarbonat på 95 %. Varen må ikke indeholde over 0,5 % fugtighed. Til olierevet kridt må kun anvendes linolie eller

- linoliefernis, og disse skal tilfredsstille de samme betingelser som anført for linolie og linoliefernis.
84. **Rå linolie**: skal være slået af hørfrø, jodtal mindst 170 (Wijs metode). Tørringstid højst 5 døgn. Fod (efter henstand i 8 dage) højst 1 %. Linolie må ikke indeholde flygtige olier.
85. **Syrebleget linolie**: skal være fremstillet af linolie af ovennævnte kvalitet. Syretal højst 10, mindst 3.
86. **Linoliefernis**: skal være fremstillet af ren linolie og højst vise et indhold af uforsæbelige olier på 1,5 % samt ikke indeholde fri mineralsyre eller flygtige olier. Jodtal over 168 (Wijs metode). Tørretid: højst 24 timer.
87. **Gulvlak(fernis)**: indholdet af flygtige bestanddele må ikke overstige 50 %. Ved 20°C og en relativ luftfugtighed på 60 % skal et opstrøg af gulvlak(fernis) være støvtørt inden 8 timer og klæbefrit inden 12 timer. Efter 2 døgn tørring og neddykning i destilleret vand i 24 timer må opstrøget ikke angribes nævneværdigt. Efter 7 døgn tørring og neddykning i 1/2 % sæbeopløsning i 2 timer må opstrøget heller ikke angribes nævneværdigt. Efter 28 døgn tørring skal opstrøget give sammenhængende, elastiske spåner ved skæring med kniv.
88. **Sikkativ**: der forlanges ingen bestemt kemisk sammensætning; dog skal følgende fysiske prøve opfyldes: ved tilsætning af 5 % sikkativ til en linolie skal den bringe linolien til, under en temperatur på 20°C at tørre i løbet af højst 18 timer uden at forandre konsistensen af maling eller feris nævneværdigt, ligesom den ikke må nedsætte hvidheden på malingen nævneværdigt. Sikkativ må kun indeholde fortyndingsvædske, som efter afdestillation skal kunne tørre på papir i løbet af 20 minutter uden at efterlade nogen synlig plet.
89. **Vegetabilsk terpentinelie**: skal koge ved 152–155°C, og ved 162°C skal ca. 75 % være overdestilleret. Mineralsk terpentin må ikke være iblandet.
90. **Mineralsk terpentin**: skal være fremstillet ved destillation af jordolie og have et destillationsinterval mellem 140–210°C. Destillationen skal være afsluttet ved 210°C. Varen skal være vandklar, have en ikke ubehagelig lugt og være fri for svovl.

B. ARBEJDETS UDFØRELSE

Ba Almene anvisninger

Arbejdet skal udføres håndværksmæssigt korrekt efter den i SB anførte udførelsesmåde.

Behandlinger ved sprøjtning, skal udtrykkeligt angives i SB sammen med evt. krav om tildækning.

Ved behandling over fuger i overflader, der dannes af plader, kan der tages forbehold for sprængninger.

I de tilfælde, hvor malerentreprenøren skal udføre videre behandling på overflader, der i forvejen skal behandles af anden entreprenør, skal denne behandling nøje beskrives i SB. Malerentreprenøren kan i sådanne tilfælde tage forbehold for såvel prisen som udfaldet af den ham pålagte behandling, hvad angår forhold, der betinges af den af anden entreprenør udførte behandling. Malerentreprenøren skal iøvrigt udføre al nødvendig reparation af den foreliggende behandling efter regning.

Prøvebehandling

Det angives i SB, om arbejdet skal indledes med en fuldt gennemført og evt. aftrappet prøvebehandling for hver af de i SB angivne behandlingsmåder og i et omfang svarende til mindst ét rum. Prøvebehandlingen skal i så fald godkendes af byggeledelsen og angiver standarden for hele entreprisen.

Farver.

Særlige krav om afsætning af farveprøver angives i SB.

Særlige kulører, angivet i SB ved farvekort eller opstrøg, skal overholdes i leverancen.

Anvendelse af rene kulører og særlige materialer og udførelsesmåder angives i SB.

Ønskes indvendigt træværk lysere end tonefarveprøverne, skal dette angives i SB.

Det skal af SB fremgå, om der bliver tale om tofarvetillæg på vinduer, døre og andet træværk eller flere kulører i samme rum.

Kræves kulørskifte mellem successive behandlinger på jern, skal dette angives i SB.

Dekoration

ved skabelon-, silketryks- eller anden dekorationsteknik skal beskrives i SB.

o *Skrift*

udføres i type, størrelse, farve og omfang efter angivelse i SB.

Bb Materialeoplag i bygning

Malevarer skal opstilles på tæt underlag såvel på endelige gulvbelægninger som på undergulve.

Malerbøtter, bøtter med tapetklister eller rengøringsmidler, må ikke hensættes på køkkenborde eller på overflader eller belægninger, som kan tage skade af bøtternes indhold.

Malevarerester og lign. må ikke udtømmes i bygningens afløb, men skal opsamles i beholdere og fjernes fra bygningen (byggepladsen).

Bc Kunstigt lys og el i bygning

- o Af SB skal fremgå i hvilken udstrækning byggeledelsen lader etablere belysning på malerentreprenørens arbejdspladser i bygning og/eller hvor og i hvilke afstande, der opsættes stikkontakter, som kan benyttes. Endvidere dersom og i så fald hvor der opsættes stikkontakter for 3-faset strøm.

Bd Tildækninger

Malerentreprenøren skal forebygge stænkpletter af maling på facader, belægninger, elementer og udstyr med færdigbehandlet overflade.

Be Behandlinger

Før nogen grundning eller anden påstrygning påbegyndes, skal vedkommende flade være ren og tør.

Efter hver strygning skal der gives tilstrækkelig tid til tørring.

Den færdige behandling skal være fast, fri for fede kanter og ensartet uden knopper og ujævnheder.

Alt tømrer- og snedkerarbejde, der skal males, grundes på de respektive mestres værksteder af malerentreprenøren med de i SB angivne materialer. Dersom malerentreprenøren ikke mener at kunne garantere grundningens kvalitet som følge af vilkårene på værkstedet, må byggeledelsen tilkaldes for at sikre tilfredsstillende vilkår.

Grundning af træværk og jern med overfladefugt må ikke foretages.

Træværk må ikke uden forbehold grundes, hvis fugtighedsindholdet overstiger 15%. Måling af fugtighedsindholdet forudsættes foretaget med Marconi Moisture Meter eller apparater, der giver resultater i overensstemmelse med dette. Ved gentagen måling efter 3 døgnstildækning af træværket med vanddampstæt folie må fugtighedsindholdet ikke overstige den anførte grænse. Byggeledelsen må i givet fald tilkaldes for at træffe foranstaltninger, der muliggør arbejdets gennemførelse. Det skal af SB fremgå, hvem kontrollen påhviler.

Grundning af karmydersider på udvendige karme skal altid foretages. Af SB skal fremgå, hvorvidt øvrigt indvendigt snedkerarbejde også skal behandles på de mod mur vendende sider.

- o Kitfalse samt glaslister på alle sider grundes og stryges 1 gang på værksted. Listerne leveres løse.

Ved gulve og trappetrin, der skal behandles, udføres 1. behandling af gulve umiddelbart efter gulvenes lægning, og 2. gang fernisering af trin umiddelbart efter trappernes opstilling. Jvnf. 12.36.

Behandling af snedkerarbejde, der skal stå blankt, skal foretages på det af snedkerentreprenøren angivne tidspunkt.

Dimensioner og længder af rør samt overflademål på radiatorer, beholdere og lign. skal fremgå af SB.

Bf Efterreparation

Malerentreprenøren er pligtig til at udføre mindre reparationer efter andre håndværkere, når de kan udføres med oliekit, sandspartelmasse eller limgips samt i øvrigt almindeligt forekommende malerreparationer i et omfang indtil 1% af malerentreprisen.

Reparationer i videre omfang udføres efter regning og kun efter forudgående aftale med byggeledelsen.

Reparationer skal udføres, så de ikke ses, men heller ikke savnes.

Bg Rengøring

Malerpletter og stænk fjernes overalt.

Maling fjernes fra faller og rigler og lign. bevægelige beslagdele.

Almindelig rengøring omfatter sanitetsudstyr, fliser, gulve, skabe, køkkenbordplader og lign. og skal altid foretages.

Der må ikke anvendes vand i så stor udstrækning, at der derved kan opstå skade, eller anvendes ætsende rengøringsmidler eller redskaber, der kan beskadige de pågældende bygningsdele eller udstyr.

Hvis malerentreprenøren skal foretage særlig rengøring, skal omfanget fremgå af SB.

Vask og polering af vinduer skal altid anføres særskilt i SB.

Bh Arbejdsskure

Malerentreprenøren må sørge for skure. Jvnf. pos. 0.17.

C. BEHANDLING PÅ TRÆVÆRK, GENERELT

Anvisninger på behandlingernes udførelse

Disse anvisninger gælder overalt, hvor en af nedennævnte behandlinger indgår i en af de i positionerne D og E specificerede behandlingsmåder, og som der i SB henvises til.

Ca Oliemaling m.m. på træværk

Grundning skal omfatte afstøvning, shellakering af knaster og fede steder samt – hvor andet materiale ikke er forlangt – overstrykning med tynd, fed oliemaling (uden terpentiner eller lign.). Hvis træværk kræves shellakeret 2 gange, skal dette anføres i SB, og 2. shellakering udføres da efter grundning. Alt træ skal forinden viderebehandling være grundet.

1. strykning skal omfatte slibning (kun indvendigt træværk og udvendige døre), afstøvning, kitning med oliekit eller plastisk træ samt udsætning med spartelmasse af søm- og knasthuller, vindridser, oprivninger og lign. 1. strykning af vinduer omfatter også kitfalse.

Spartling udføres ved overtrækning af alle plane flader med spartelmasse, alt efter forudgående kitning, udsætning m.v. som anført under 1. strykning. Ved finere arbejde forudsættes 2 gange spartling. 2. spartling udføres efter 1. strykning med oliemaling.

2.-3. strykning omfatter forudgående slibning og afstøvning. Hver strykning fordrives.

Lakering med lakmaling eller emaille udføres således, at fladerne står jævne og veldækkede. Flader, behandlet med 2 gange emaille med mellemliggende slibning skal stå uden striber eller penselstrøg. 1. gang emaille udføres som tyndlakering.

Silkeslibning på emaille udføres ved slibning med pulveriseret pimpsten nr. 4/0 eller rottenstone og sæbevand. Slibningen skal udføres over gehring.

Talkumering på olieemaille udføres ved påføring af talkum og afvaskning med sæbevand.

- Cb Kompositionsmaaling-behandling på uhøvlet træværk udføres til fuld dækning.

- Cc Lim- og mosfarvning på trælister udføres efter, at de er grundede med oliemaling.

Cd Klarlakering med cellulose- eller syrehærdende lak omfatter slibning og afstøvning efter 1. påføring samt afsluttende matslibning eller børstning. Da syrehærdende lak kan stå pænt uden slibning og børstning, kan disse behandlinger evt. spares, og dette skal i så fald nævnes i SB.

Grundning med linoliefernis skal stå 3 uger, før celluloselak påføres.

Ce Porefyldning skal udføres således, at det færdige arbejde fremtræder med alle porer i træet udfyldte.

Cf Oliebehandlet eller lakeret træværk skal stå frit for skjolder, og overfladen skal være lukket, så f.eks. blæk ikke efterlader skjolder, såfremt der mindst foreskrives 3 behandlinger. Lakeret træ må ikke fremvise åbne porer. På porefyldt træ må lakeringen kun udvise svag synkning over porerne.

Cg På naturtræsdøre og på alle døre til fugtige rum skal over- og underkant behandles fuldt ud, dog udelades spartling, såfremt det anføres i SB. Behandling af ikke-fuldkantede døre udføres med forbehold.

Ch Fernisering på træværk og gulve udføres med linoliefernis, efter at fladerne forinden er rensset, afstøvet og fundet fuldstændigt tørre. På træværk fordeles overskud af linoliefernis med tør pensel inden tørring.

Lakering udføres med pensel og påføres i jævne lag – tidligst 2 døgn efter ferniseringen eller behandling med grundingsolie.

Ci Lakering med termoplastisk eller selvhærdende plasticgulvlak skal udføres med et forbrug af 0,15 l pr. m² pr. gang. Efter 1. påføring, hvor ikke andet er forlangt, slibes med stålsåner til fuldstændig glat overflade.

Ck Børstning eller polering på naturtræsbehandlinger skal anføres særskilt i SB.

D. BEHANDLING PÅ UDVENDIGT TRÆVÆRK

Til udvendigt arbejde samt vinduers og altandøres indvendige side må kun anvendes pigmenter, som er vejrbestandige i oliemaling.

Der må ikke anvendes malinger, der indeholder over 20% zinkhvidt. Skal vinduer og altandøre behandles særskilt på indvendig side, skal det angives i SB.

Løvrigt bemærkes, at det jo er en selvfølge, at anvisningerne foran under Be (Behandlinger) og under C (behandlinger på træværk, generelt) såvel som andre almengyldige bestemmelser også gælder for de videre specificerede behandlinger.

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende positioner, stykker og punkter.

Da Oliemaling, emaille

NB. Bagsider mod mur: se position E, stykke a, punkterne 119, 121 og 122.

091. Grundning og 2 gange strygning med oliemaling.
092. Grundning og 1 gang strygning med oliemaling på alle kanter og flader og endnu 1 gang på løse glaslister på snedkerværksted forinden indsætningen samt 2 gange strygning med oliemaling efter indsætningen.
093. Grundning og 3 gange strygning med oliemaling, sidste gang tilsat 5% standolie.
094. Grundning med syntetisk oliemaling og 2 gange strygning med syntetisk oliemaling.
095. Grundning med syntetisk oliemaling og 1 gang strygning med syntetisk oliemaling på alle flader og kanter og endnu engang på løse glaslister på snedkerværksted forinden indsætningen samt 2 gange strygning med syntetisk oliemaling efter indsætningen.
096. Grundning og 2 gange strygning med oliemaling og 1 gang olieemaille.
097. Grundning, spartling med oliespartelmasse og 2 gange strygning med oliemaling og 1 gang olieemaille.
098. Grundning, 2 gange mellemstrygningsmaling og 1 gang alkydemaille.
099. Grundning på værksted. Efter indsætning 1 gang strygning med oliemaling, spartling med oliespartelmasse, 1 gang oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling og 1 gang alkydemaille.
100. Grundning, spartling med filling-up eller olie-spartelmasse og vandslibning, 1 gang oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydemaille og 1 gang olieemaille.
101. Grundning, spartling med filling-up eller olie-spartelmasse og vandslibning, 1 gang oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling og 2 gange alkydemaille med mellemliggende vandslibning.

Db Diverse behandlinger

102. 1 gang kompositionsmaling.
 103. 2 gange kompositionsmaling.
 104. 2 gange plasticmaling.
 105. 2 gange plasticmaling, 1 gang dispersionslak.
 106. Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. 2 gange plasticmaling.
 107. Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. 2 gange plasticmaling. 1 gang dispersionslak.
 108. 1 gang tjæreolie-træbeskyttelsesmiddel.
 109. 2 gange tjæreolie-træbeskyttelsesmiddel.
 110. 1 gang nåletræstjære, blandet med lige dele linoliefernis og 1 gang linoliefernis.
 111. 2 gange strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie, fortyndet med 20% terpentin og 1 gang med ufortyndet mug- og skimmelhindrende grundingsolie.
 112. 1 gang upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.
 113. 2 gange upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.
 o 114. 1 gang pigmenteret og 1 gang upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.¹
 o 115. 2 gange pigmenteret træbeskyttelsesmiddel.¹
 o 116. 2 gange pigmenteret og 1 gang upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.¹
 117. 1 gang strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie og 2 gange strygning med alkydlak.
 118. *Behandling af vinduer:* behandling på værksted ved 2 gange strygning eller 1 gang dypning i et i SB typeangivet træbeskyttelsesmiddel. Efter opsætning og før indsætning af glas strygning med 2 dele træbeskyttelsesmiddel, blandet med 1 del mug- og skimmelhindrende linoliefernis.

¹ På høvlet træ udføres første behandling med mug- og skimmelhindrende grundingsolie eller med upigmenteret træbeskyttelsesmiddel, - alt efter vedkommende leverandørs anvisning.

E. BEHANDLING PÅ INDVENDIGT TRÆVÆRK

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter, samtidig med at der anføres fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

Iøvrigt gælder de foran under B-D anførte almenlydige anvisninger.

Ea Oliemaling, lakmaling, emaille

119. Grundning med oliemaling (bagsider).
 120. Grundning og 2 gange strygning med oliemaling.
 121. Grundning med syntetisk oliemaling (bagsider).
 122. Grundning med syntetisk oliemaling og 1 strygning med syntetisk oliemaling (bagsider).
 123. Grundning med syntetisk oliemaling og 2 gange strygning med syntetisk oliemaling.
 124. Grundning, 2 gange mellemstrygningsmaling, 1 gang lakmaling.
 125. Grundning, spartling og 1 gang oliemaling, udført på værksted. Efter indsætning: kitning og udsætning, reparation med oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang lakmaling.
 126. Grundning, spartling og 1 gang oliemaling, udført på værksted. Efter indsætning: kitning og udsætning, reparation med oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang olieemaille.
 127. Grundning, spartling og 1 gang olieemaille, udført på værksted. Efter indsætning: kitning og udsætning, reparation med oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydemaille.
 128. Grundning, spartling og 1 gang oliemaling, udført på værksted. Efter indsætning: kitning og udsætning, reparation med oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling og 1 gang olieemaille + alkydemaille 1:1.
 129. Grundning, spartling og 1 gang oliemaling, udført på værksted. Efter indsætning: kitning og udsætning, reparation med oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling og 2 gange alkydemaille med mellemliggende vandslibning.

Bundbehandlinger

For overskuelighedens skyld er nedenfor under punkterne 130-131 beskrevet en række *bundbehandlinger*, som indgår i de efterfølgende behandlinger under 132-153, og som der derfor ikke i SB skal refereres særskilt til. Som ovenfor nævnt skal dog i SB anføres fuldstændig tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

130. Grundning, spartling, 1 gang oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling (+ færdigbehandling).
 131. Grundning, 2 gange spartling, 2 gange oliemaling og 1 gang mellemstrygningsmaling (+ færdigbehandling).

Bund- og færdigbehandlinger

132. *Bundbehandling 130*, 1 gang lakmaling.
 133. *Bundbehandling 130*, 1 gang olieemaille.
 134. *Bundbehandling 131*, 1 gang olieemaille.
 135. *Bundbehandling 131*, 1 gang olieemaille med talkumering.
 136. *Bundbehandling 131*, 1 gang olieemaille med silkeslibning.
 137. *Bundbehandling 130*, 1 gang alkydemaille.
 138. *Bundbehandling 131*, 1 gang alkydemaille.
 139. *Bundbehandling 131*, 1 gang alkydemaille med silkeslibning.
 140. *Bundbehandling 130*, 1 gang alkydemaille og 1 gang olieemaille.
 141. *Bundbehandling 131*, 1 gang alkydemaille og 1 gang olieemaille.
 142. *Bundbehandling 130*, 1 gang alkydemaille og 1 gang olieemaille med silkeslibning.
 143. *Bundbehandling 131*, 1 gang alkydemaille og 1 gang olieemaille med silkeslibning.
 144. *Bundbehandling 131*, 2 gange alkydemaille.
 145. *Bundbehandling 131*, 2 gange alkydemaille med mellemliggende vandslibning.
 146. *Bundbehandling 131*, 2 gange alkydemaille med mellemliggende vandslibning og afsluttende silkeslibning.
 147. *Bundbehandling 130*, 1 gang olieemaille + alkydemaille 1:1.
 148. *Bundbehandling 131*, 1 gang olieemaille + alkydemaille 1:1.
 149. *Bundbehandling 131*, 2 gange olieemaille + alkydemaille 1:1.
 150. *Bundbehandling 130*, 1 gang alkydmaling.
 151. *Bundbehandling 131*, 1 gang alkydmaling.
 152. *Bundbehandling 131*, 1 gang matemaille.
 153. *Bundbehandling 131*, 1 gang alkydemaille og 1 gang matemaille med mellemliggende vandslibning.
 154. Grundning, spartling, 2 gange oliemaling, lasering med piskning eller dupning, tyndlakering og 1 gang alkydlak.
 155. Grundning, 2 gange spartling, 3 gange oliemaling, lasering med piskning eller dupning, tyndlakering, vandslibning og 1 gang alkydlak, matslibning.
 156. Grundning, spartling, 2 gange oliemaling, åring, tyndlakering og 1 gang alkydlak.
 157. Grundning med oliemaling, spartling, 2 gange oliemaling, åring, tyndlakering og 1 gang mat alkydlak.

Eb Naturtræsbehandling på oliebasis

158. 1 gang gulvlak, tilsat 20% mineralsk terpentint, evt. med svag iblanding af pigment.
 159. 1 gang linoliefernis, evt. med svag iblanding af pigment.
 160. 1 gang linoliefernis, 1 gang gulvlak.
 161. Rigelig strygning med teaktræsolie. Dagen efter stryges atter med teaktræsolie og slibes med granatpapir 240 i den våde olie. Overskud af olien aftørres.
 162. Rigelig strygning med teaktræsolie. Dagen efter stryges atter med teaktræsolie og slibes med granatpapir 240 i den våde olie. Overskud af olien aftørres. Sidste behandling gentages, men tidligst 2 dage efter.
 163. Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. Strygning med syntetisk fernis i rigelig mængde og slibning (planslibemaskine) i den våde fernis med granatpapir 180. Overskud aftrækkes med stålspartel.
 164. Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. Strygning med syntetisk fernis i rigelig mængde og slibning (planslibemaskine) i den våde fernis med granatpapir 180. Overskud aftrækkes med stålspartel. 1 gang alkydlak.
 165. Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. Strygning med syntetisk fernis i rigelig mængde og slibning (planslibemaskine) i den våde fernis med granatpapir 180. Overskud aftrækkes med stålspartel. 2 gange alkydlak med matslibning.
 166. Strygning med linoliefernis, tyndlakering, slibning og 1 gang alkydlak.
 167. Strygning med linoliefernis, tyndlakering, slibning, 1 gang alkydlak med matslibning.
 168. Spartling med porefyldende grundingspasta, matslibning.
 169. Spartling med porefyldende grundingspasta, slibning, 1 gang alkydlak.
 170. Spartling med porefyldende grundingspasta, slibning, 2 gange alkydlak.
 171. Spartling med porefyldende grundingspasta, slibning, 2 gange alkydlak. Matslibning.
 172. 3 gange laboratoriebeitse nr. I afvekslende med laboratoriebeitse nr. II og tørring (ved opugning i træet) før hver påføring. Rigelig påføring af teaktræsolie, slibning i den våde olie og aftørring af

- overskud. Tidligst dagen efter atter påføring af teaktræsolie og aftørring af overskud efter 1 times forløb.
- o Ny type laboratoriebeitse, mærket A og B, muliggør udførelse ved 2 gange påstrygning af hver beitse.
173. Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie og aftørring af overskud efter 1 times forløb. Behandlingen gentages efter mindst 1 dags forløb.
  174. 2 gange strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel i rigelig mængde med døgn mellemrum og aftørring af overskud efter hver behandling efter mindst 1/2 times forløb.
  175. 2 gange strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel i rigelig mængde med døgn mellemrum og aftørring af overskud efter hver behandling efter mindst 1/2 times forløb. Efter mindst 8 døgn tørring stryges med teaktræsolie, og overskud aftørres efter 1 times forløb.
  176. 2 gange strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel i rigelig mængde med døgn mellemrum og aftørring af overskud efter hver behandling efter mindst 1/2 times forløb. 1 gang alkydlak.
  177. 2 gange strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel i rigelig mængde og hver gang aftørring af overskud efter mindst 1/2 times forløb. 2 gange alkydlak. Matslibning.
  178. 1 gang strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel.
  179. 1 gang strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel. 1 gang upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.
  180. 2 gange strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel.
  181. 2 gange strygning med pigmenteret træbeskyttelsesmiddel. 1 gang upigmenteret træbeskyttelsesmiddel.
  182. 2 gange strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie og hver gang med aftørring efter 1 times forløb. Let slibning. 2 gange alkydlak.
  183. 2 gange strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie og hver gang med aftørring af overskud efter 1 times forløb. Let slibning. 2 gange hærdende epoxy-lak.
  184. 1 gang strygning med epoxy-lak, hærdende, blandet og fortyndet efter brugsanvisningen. Slibning. 1 gang epoxy-lak, hærdende.
  185. 1 gang strygning med epoxy-lak, hærdende, blandet og fortyndet efter brugsanvisningen. Slibning med stålsåner. 2 gange epoxy-lak, hærdende.

186. (Køkkenborde). Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. Tilgængeligt endetræ, forsækning for vask samt udskæring for rør stryges dagen efter med mug- og skimmelhindrende grundingsolie. Efter 2 døgn tørring 2 gange strygning med alkydlak med dags mellemrum.
187. (Køkkenborde). Strygning med mug- og skimmelhindrende grundingsolie og aftørring af overskud efter 1 times forløb. Dagen efter stryges tilgængeligt endetræ, forsækning for vask samt udskæring for rør 1 gang mug- og skimmelhindrende grundingsolie, og overskud aftørres efter 1 times forløb. Efter 2 dages tørring stryges 2 gange epoxy-lak, hærdende, med dags mellemrum.

Ec Naturtræsbehandling på cellulosebasis eller med syrehærdende lak m. m.

188. 1 gang linoliefernis, aftørring af overskud efter 1 times forløb, 2 gange celluloselak (slibning med ståulud).
189. 1 gang grundingsolie til celluloselakering, 3 gange celluloselak (slibning med ståulud).
190. 1 gang termoplastisk plasticlak. Matslibning.
191. 1 gang selvhærdende plasticlak. Matslibning.
192. 2 gange syrehærdende lak med afslibning efter 1. gang.
193. 3 gange syrehærdende lak med afslibning efter 1. og 2. gang.
194. Udvanding, tørslibning, kemisk beitse efter nærmere angivelse i SB, børstning, 1 gang beitsebeskytter (syrehærdende lak, termoplastisk lak, voks eller beitsebeskytter) efter nærmere angivelse i SB, børstning.

Ed Gulve og trappetrin af fyr og gran

195. 1 gang linoliefernis og 2 gange gulvlak.
196. 1 gang strygning med gulvfernis, 1 gang lakfernis og 1 gang gulvlak.
197. Strygning med termoplastisk plasticlak, slibning med stålsåner, 2 gange strygning med termoplastisk plasticlak.
198. Strygning med termoplastisk plasticlak, slibning med stålsåner, 3 gange strygning med termoplastisk plasticlak.
199. Straks efter lægningen stryges 1 gang termoplastisk plasticlak. Tildækning. Efter afdækningen: slibning med stålsåner og 2 gange strygning med termoplastisk plasticlak.

200. Straks efter lægningen stryges 2 gange termoplastisk plasticlak. Før indflytning: slibning med stålsåner og 2 gange strygning med termoplastisk plasticlak.
201. Strygning med epoxygulvlak, fortyndet efter brugsanvisningen, 2 gange ufortyndet epoxygulvlak.
202. 1 gang strygning med epoxylak, hærdende, blandet og fortyndet efter brugsanvisningen. Slibning med stålsåner. 1 gang epoxylak, hærdende.
203. 1 gang strygning med epoxylak, hærdende, blandet og fortyndet efter brugsanvisningen. Slibning med stålsåner. 2 gange epoxylak, hærdende.

Ee Gulve og trappetrin af hårdt træ

204. 1 gang linoliefernis fortyndet med 25% terpentin og 2 gange gulvlak.
205. 1 gang linoliefernis fortyndet med 25% terpentin. 1 gang gulvlak tilsat 10% terpentin. Afslibning med stålsåner og derefter 2 gange gulvlak.
206. Strygning med epoxygulvlak, fortyndet efter brugsanvisningen. 2 gange epoxygulvlak.
207. 2 gange strygning med termoplastisk plasticlak med slibning med stålsåner efter 1. gang.
208. 3 gange strygning med termoplastisk plasticlak med slibning med stålsåner efter 1. og 2. gang.
209. Straks efter lægningen stryges 1 gang termoplastisk plasticlak. Før indflytning: slibning med stålsåner og 2 gange termoplastisk plasticlak.
210. 2 gange strygning med selvhærdende plasticlak med slibning med stålsåner efter 1. gang.
211. 3 gange strygning med selvhærdende plasticlak med slibning med stålsåner efter 1. og 2. gang.
212. 1 gang strygning med epoxylak, hærdende, blandet og fortyndet efter brugsanvisningen. Slibning med stålsåner. 1 gang epoxylak, hærdende.
213. 1 gang strygning med epoxylak, hærdende, blandet og fortyndet efter brugsanvisningen. Slibning med stålsåner. 2 gange epoxylak, hærdende.

Ef Gulve, prælakerede med selvhærdende plasticlak

214. Slibning med stålsåner. 2 gange selvhærdende plasticlak.

F. BEHANDLING PÅ PUDS, BETON M.M., GENERELT

Anvisninger på behandlingernes udførelse

Disse anvisninger gælder overalt, hvor een af nedennævnte behandlinger indgår i een af de i positionerne G og H specificerede behandlingsmåder, og som der i SB henvises til.

Fa Maling på pudsede flader, beton m.m.

- o Betonflader skal være tørre og rene og pudsede flader skal være hvidtørre, inden de males.
Slibning udføres på puds, hvor andet ikke er forlangt i SB, med trækloids (endetræ) eller andet hensigtsmæssigt værktøj, så løse sandskorn fjernes. *Ekstra slibning* skal forlanges i SB og udføres på puds med planslibemaskine eller andet hensigtsmæssigt værktøj, så alle fremragende sandskorn fjernes, og påfølgende afbørstning, så alle løse sandskorn fjernes. *Fluatering* udføres ved overstrygning med fluatopløsning i styrke efter
- o brugsanvisningen. Der tilsættes kulørt syreægte pigment i en mængde, der er tilstrækkelig til at konstatere forbehandlingens ensartethed. Efter fluatering afvaskes med vand, men tidligst efter 1 døgns forløb. *Kitning* (udsætning) af huller, ridser eller revner udføres med sandspartelmasse, eller gips, tilsat plasticbinder.
Grunding udføres, hvor andet ikke er anført i SB, ved overstrygning med ren linoliefernis tilsat lidt olierevet pigment.
Pibelperspartling efter grunding udføres med træspartel ved fuldstændig overtrækning med svær pibelperspartelmasse. 2. og evt. 3. gangs spartling udføres med tynd, fed pibelperspartelmasse efter 1. henholdsvis 2. strygning med oliemaling. Sidste gang spartling vandslibes og aftrækkes med træspartel. Efter 3 gange spartling skal fladen stå plan, jævn og glat. *Dupning* udføres ved, at sidste gang strygning duppes jævnt med duppekost eller rulle.
Limkridering udføres ved overstrygning med læderlimfarve i svær konsistens og slibning med sandpapir på klods.
Forbehandling (grunding) med plasticbinder udføres på normal puds sædvanligvis i fortynding 1:5 og på normal beton sædvanligvis i fortynding 1:8. Der tilsættes kulørt pigment i en mængde, der er tilstrækkelig til konstatering af forbehandlingens ensartethed.
Plastickridering og *syntetisk kridering* udføres ved påstrygning af fabriksfremstillede materialer eller materialer, fremstillet efter bindemiddelleverandørens brugsanvisning, alt i svær konsistens. Efter dupning og

let slibning skal udført kridering stå ensartet, men med svagt mønster og uden striber eller spidser.

Plasticspartelmasse afstøves efter tørslibning, afskylles efter vandslibning. *Plastisk maling* på plasticbasis påstryges i mængde efter brugsanvisningen og skal efter dupning og let slibning fremtræde i ensartet struktur uden spidser.

Sandspartling udføres ved fuldstændig overtrækning med sandspartelmasse, 1 eller 2 gange, som forlangt i SB. Efter sidste påføring foretages eventuelt (i henhold til brugsanvisning) udjævning med viskosesvamp på brædt men i alle tilfælde tørslibning. Efter slibning og 2 gange sandspartling skal pudsede flader stå jævne, ensartede og glatte. Det samme gælder beton efter udsætning og 2 gange sandspartling.

Grundning med limfarve udføres ved overstrygning med tynd, stærk limfarve. *Søbning* udføres ved overstrygning med sæbevand (10% sæbeopløsning). *Strygning med limfarve* udføres således, at fladerne står jævne, fri for striber og strygeskjolder. Farven må ikke smitte af.

Tilsætning af mug- og skimmelhindrende midler til lofts- og vægbehandlinger i fugtige rum skal angives i SB og skal i så fald udføres efter brugsanvisningen for vedkommende middel.

Afsluttende behandling af plasticmalede overflader med dispersionslak skal forlanges særskilt i SB. Jvnf. Hc 244.

Fb Kalk- og mosfarvning på pudsede flader

Ved pudsflader, der skal kalkes eller mosfarves, udfyldes enkelte små huller, ridser eller revner med sandspartelmasse eller gips, tilsat plasticbinder, hvorefter der grundes med kalk og stryges med mos- eller kalkfarve.

Tilsætning af plasticbinder til kalk foretages således: Den fornødne mængde plasticbinder (10% beregnet på den anvendte mængde læsket kalk) fortyndes med lige dele vand, før den tilsættes.

Fc Tapetsering

Beton forudsættes af murerentreprenøren rensat for pudsstænk.

Beton og puds renses for mos- og limfarve.

Slibning af puds udføres efter stykke Fa.

Limning udføres ved fuldstændig overstrygning med en 5% læderlimopløsning. Strygningen skal føres helt ud til fladernes begrænsninger. Limopløsningen skal være frisk.

Makulatur udføres, hvor andet ikke er forlangt, ved 1 gang påstrygning af strygemakulatur i fortynding efter leverandørens anvisning. I SB kan anføres, om makulatur skal påføres som spartelmakulatur, oprørt efter leverandørens anvisning og efter tørringen slebet let med sandpapir. *Klistring* af papir foretages med tapetklister.

Grundpapir til tapet eller maskinpapir holdes i 1 cm afstand fra stuk og snedkerarbejde og opsættes med 1 mm mellemrum mellem banerne. *Maskinpapir* til maling skal opsættes enten med afrevet kant og slibes, eller det stødes efter forudgående opsætning af grundpapir.

Tapetpapir skal opsættes nøjagtigt efter mønsteret, og den færdige væg skal være fri for klisterpletter og andre urenheder. Katalogprisen pr. rulle opgives i SB.

Tapet som i garantiperioden måtte falde ned skal genopsættes med tillæg af supplerende tapetpapir.

G. BEHANDLING PÅ UDVENDIG PUDS

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter.

Ga Oliemaling

215. (Slibning), fluatering, grundning og 2 gange stryngning med oliemaling.
216. (Slibning), fluatering, grundning og 3 gange stryngning med oliemaling samt dupning.
217. (Slibning), fluatering, grundning, 2 gange spartling med oliespartelmasse og vandslibning, 3 gange stryngning med oliemaling.
218. (Slibning), fluatering, grundning, 2 gange spartling med oliespartelmasse og vandslibning. 3 gange stryngning med oliemaling og 1 gang olieemaille.

Gb Facademaling

219. (Slibning), fluatering, 2 gange facademaling.
220. (Slibning), fluatering, 3 gange facademaling.
221. (Slibning), fluatering, 1 gang facademaling. 2 gange spartling med syntetisk spartelmasse. 2 gange facademaling.

Gc Plasticmaling

222. (Slibning), fluatering, 2 gange plasticmaling.
223. (Slibning), fluatering, 3 gange plasticmaling.

- o 224. (Slibning), fluatering, grunding med plasticbinder, spartling med vandfast plasticspartelmasse med vandslibning, 2 gange plasticmaling.
- o 225. (Slibning), fluatering. Grunding med plasticbinder. 2 gange spartling med vandfast plasticspartelmasse, sidste gang med vandslibning. 2 gange plasticmaling.

Gd Cementpulvermaling

- 226. 2 gange cementpulvermaling med for- og eftervanding efter leverandørens anvisning.
- 227. 2 gange cementpulvermaling under medianvendelse af plasticbinder efter leverandørens anvisning.

Ge Kalk

- 228. Grunding med kalk og 2 gange strygning med kalk.
- 229. Grunding med kalk og 2 gange strygning med kalkfarve (hvid og lyse toner) alt tilsat 10% plasticbinder til den læskede kalk.

H. BEHANDLING PÅ INDVENDIG PUDS

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter samtidig med, at der anføres fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

Ha Oliemaling, direkte

- 230. Slibning, fluatering, grunding og 2 gange strygning med oliemaling.
- 231. Slibning, fluatering, grunding og 2 gange strygning med oliemaling samt dupning.
- 232. Slibning, fluatering, grunding og 3 gange strygning med oliemaling samt dupning.
- 233. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 3 gange oliemaling samt dupning.

Hb Plasticmaling og latexmaling, direkte

- 234. Ekstra slibning, fluatering, 2 gange plasticmaling.
- 235. Ekstra slibning, fluatering, 2 gange latexmaling.
- 236. Ekstra slibning, fluatering, grunding med oliemaling, 2 gange plasticmaling.
- 237. Ekstra slibning, fluatering, grunding med oliemaling, 2 gange latexmaling.

Hc Plastickridering, syntetisk kridering, plastisk maling, direkte

- 238. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 1 gang plastickridering med dupning.
- 239. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 1 gang syntetisk kridering med dupning.
- 240. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 2 gange plastickridering, sidste gang med dupning.
- 241. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 2 gange syntetisk kridering, sidste gang med dupning.
- 242. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 1 gang plastisk maling med dupning.
- 243. Slibning, fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang plastisk maling med dupning.
- 244. Slibning, fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang plastisk maling med dupning, 1 gang dispersionslak.

Hd Mat alkydvægsmaling, direkte

- 245. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang mat alkydvægsmaling.
- 246. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang mat alkydvægsmaling med dupning.

He Alkalifast maling, direkte

- 247. Slibning, fluatering, 3 gange alkalifast maling.

Hf Flerfarvemaling, direkte

- 248. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang strygning med flerfarvemaling.
- 249. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang strygning med flerfarvemaling, 1 gang beskyttelslak.
- 250. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang sprøjtning med flerfarvemaling.
- 251. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang sprøjtning med flerfarvemaling.
- 252. Ekstra slibning, fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang sprøjtning med flerfarvemaling, 1 gang beskyttelslak.

Hg Mos-, kalk- og limfarvning, direkte

- 253. Grunding med kalk og strygning med mosfarve.
- 254. Grunding med kalk, tilsat 10% plasticbinder, beregnet på den læskede kalk, strygning med mosfarve.

255. Fluatering, 1 gang mosfarve.
 256. Fluatering, 1 gang limfarve.
 257. Grundning med kalk, fluatering, 1 gang mosfarve.
 258. Grundning med kalk, fluatering, 1 gang limfarve.
 259. Fluatering, grundning med limfarve, sæbning og 1 gang limfarve.
 260. Grundning med kalk og 2 gange strygning med kalkfarve.

Bundbehandlinger

For overskuelighedens skyld er i det følgende under punkterne 261–280 beskrevet en række *bundbehandlinger*, som indgår i de efterfølgende behandlinger under punkterne 286–379 og som der derfor ikke i SB skal refereres særskilt til. Som ovenfor nævnt skal dog i SB anføres fuldstændig tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

Maskinpapir

261. Slibning, limning, opsætning af maskinpapir.
 262. Slibning, limning, opsætning af maskinpapir, limning.
 263. Slibning, limning, opsætning af grundpapir, opsætning af maskinpapir.
 264. Slibning, limning, opsætning af grundpapir, opsætning af maskinpapir, limning.

Lærred

265. Slibning, limning, opsætning af lærred eller hessian i kvalitet, som angives i SB, limning, slibning, strygning med oliemaling, slibning.
 266. Slibning, fluatering 2 gange, grundning og strygning med oliemaling, opsætning af hessian i kvalitet, som angives i SB, 1 gang plasticbinder, slibning, 1 gang oliemaling og 1 gang mellemstrygningsmaling med slibning hver gang.

Limstærk kridering

267. Slibning, limkridering, slibning, 1 gang oliemaling.

Plastickridering

268. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 1 gang plastickridering med dupning, let slibning.
 269. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 2 gange plastickridering, sidste gang duppet, let slibning.

Syntetisk kridering

270. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 1 gang syntetisk kridering med dupning, let slibning.

271. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 2 gange syntetisk kridering, sidste gang med dupning, let slibning.

Pibelperspartling

272. Slibning, fluatering, grundning med oliemaling, 1 gang pibelperspartling, 1 gang oliemaling.
 273. Slibning, fluatering, grundning med oliemaling, 2 gange pibelperspartling, vandslibning, 2 gange oliemaling.
 274. Slibning, fluatering, grundning med oliemaling, 3 gange pibelperspartling, 3 gange oliemaling.

Sandspartling

- o 275. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 1 gang sandspartling, slibning.²
 o 276. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 2 gange sandspartling, slibning.²
 o 277. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 1 gang sandspartling, slibning, grundning med oliemaling.²
 o 278. Slibning, fluatering, grundning med plasticbinder, 2 gange sandspartling, slibning, grundning med oliemaling.²

Plasticspartling

279. Slibning, fluatering, 1 gang spartling med plasticspartelmasse, slibning.
 280. Slibning, fluatering, 2 gange spartling med plasticspartelmasse, slibning.

² Grundning med plasticbinder dog unødvendig, dersom spartelmassen sprøjtes på.

Bund- og færdigbehandlinger

Hh Oliemaling (halvblank eller halvmat angives i SB).

286. *Bundbehandling 262*, 2 gange oliemaling og dupning.
 287. *Bundbehandling 264*, 2 gange oliemaling og dupning.
 288. *Bundbehandling 265*, 2 gange oliemaling og dupning.
 289. *Bundbehandling 267*, 2 gange oliemaling og dupning.
 290. *Bundbehandling 268*, 2 gange oliemaling og dupning.
 291. *Bundbehandling 269*, 2 gange oliemaling og dupning.
 292. *Bundbehandling 273*, 1 gang oliemaling og dupning.
 293. *Bundbehandling 277*, 2 gange oliemaling og dupning.
 294. *Bundbehandling 278*, 2 gange oliemaling og dupning.
 295. *Bundbehandling 279*, 2 gange oliemaling og dupning.
 296. *Bundbehandling 280*, 2 gange oliemaling og dupning.

Hi Alkydmaling (halvblank eller halvmat angives i SB).

297. *Bundbehandling 265*, 2 gange alkydmaling.
 298. *Bundbehandling 266*, 1 gang alkydmaling.
 299. *Bundbehandling 268*, 2 gange alkydmaling.
 300. *Bundbehandling 269*, 2 gange alkydmaling.
 301. *Bundbehandling 270*, 2 gange alkydmaling.
 302. *Bundbehandling 271*, 2 gange alkydmaling.
 303. *Bundbehandling 275*, 2 gange alkydmaling.
 304. *Bundbehandling 276*, 2 gange alkydmaling.
 305. *Bundbehandling 279*, 2 gange alkydmaling.
 306. *Bundbehandling 280*, 2 gange alkydmaling.

Hk Emaille (blank, halvblank eller mat samt type angives i SB).

307. *Bundbehandling 266*, 1 gang matemaille.
 308. *Bundbehandling 269*, 1 gang mellemstrygningsmaling og 1 gang emaille.
 309. *Bundbehandling 271*, 1 gang mellemstrygningsmaling og 1 gang emaille.
 310. *Bundbehandling 273*, 1 gang mellemstrygningsmaling og 1 gang olieemaille.
 311. *Bundbehandling 273*, 1 gang mellemstrygningsmaling og 1 gang alkydemaille.
 312. *Bundbehandling 274*, 1 gang alkydemaille, vandslibning, 1 gang olieemaille.
 313. *Bundbehandling 274*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 2 gange alkydemaille med mellemliggende vandslibning.
 314. *Bundbehandling 278*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang emaille.
 315. *Bundbehandling 278*, pibelperspartling, 1 gang oliemaling, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydemaille med vandslibning, 1 gang emaille.

Hi Plastic- og latexmaling

316. *Bundbehandling 261*, 2 gange plasticmaling.
 317. *Bundbehandling 261*, 2 gange latexmaling.
 318. *Bundbehandling 263*, 2 gange plasticmaling.
 319. *Bundbehandling 263*, 2 gange latexmaling.
 320. *Bundbehandling 267*, 2 gange plasticmaling.
 321. *Bundbehandling 268*, 1 gang plasticmaling.

322. *Bundbehandling 268*, 2 gange plasticmaling.
 323. *Bundbehandling 268*, 2 gange latexmaling.
 324. *Bundbehandling 269*, 1 gang plasticmaling.
 325. *Bundbehandling 269*, 2 gange plasticmaling.
 326. *Bundbehandling 269*, 2 gange latexmaling.
 327. *Bundbehandling 272*, 2 gange plasticmaling.
 328. *Bundbehandling 272*, 2 gange latexmaling.
 329. *Bundbehandling 273*, 2 gange plasticmaling.
 330. *Bundbehandling 273*, 2 gange latexmaling.
 o 331. *Bundbehandling 275*, 2 gange plasticmaling.³
 o 332. *Bundbehandling 275*, 2 gange latexmaling.³
 o 333. *Bundbehandling 276*, 2 gange plasticmaling.³
 o 334. *Bundbehandling 276*, 2 gange latexmaling.³
 335. *Bundbehandling 277*, 2 gange plasticmaling.
 336. *Bundbehandling 277*, 2 gange latexmaling.
 337. *Bundbehandling 278*, 2 gange plasticmaling.
 338. *Bundbehandling 278*, 2 gange latexmaling.
 o 339. *Bundbehandling 279*, 2 gange plasticmaling.³
 o 340. *Bundbehandling 279*, 2 gange latexmaling.³
 o 341. *Bundbehandling 280*, 2 gange plasticmaling.³
 o 342. *Bundbehandling 280*, 2 gange latexmaling.³
 343. *Bundbehandling 277*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 2 gange plasticmaling.
 344. *Bundbehandling 277*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 2 gange latexmaling.
 345. *Bundbehandling 278*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 2 gange plasticmaling.
 346. *Bundbehandling 278*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 2 gange latexmaling.

³ Behandlingerne 275, 276, 279 og 280 afsluttes med oliemaling eller egnet forankringsmiddel.

Hm Alkydvægning (halvmat eller mat angives i SB).

347. *Bundbehandling 261*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægning og dupning.
 348. *Bundbehandling 263*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægning og dupning.
 349. *Bundbehandling 268*, 1 gang alkydvægning og dupning.

350. *Bundbehandling 268*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
351. *Bundbehandling 269*, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
352. *Bundbehandling 269*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
353. *Bundbehandling 272*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
354. *Bundbehandling 273*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
- o 355. *Bundbehandling 275*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁴
- o 356. *Bundbehandling 276*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁴
357. *Bundbehandling 277*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
358. *Bundbehandling 278*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
- o 359. *Bundbehandling 279*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁴
- o 360. *Bundbehandling 280*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁴
361. *Bundbehandling 277*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
362. *Bundbehandling 278*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
363. *Bundbehandling 279*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
364. *Bundbehandling 280*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.

⁴ Behandlingerne 275, 276, 279 og 280 afsluttes med oliemaling eller egnet forankringsmiddel.

Hn Limfarve

365. *Bundbehandling 261*, 1 gang plasticmaling, 1 gang oliemaling, 1 gang limfarve.
366. *Bundbehandling 268*, 1 gang plasticmaling, 1 gang limfarve.
367. *Bundbehandling 268*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.
368. *Bundbehandling 270*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.
369. *Bundbehandling 271*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.

370. *Bundbehandling 277*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.
371. *Bundbehandling 278*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.
372. *Bundbehandling 279*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.
373. *Bundbehandling 280*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.

Ho Stenemaille m. m.

374. *Bundbehandling 268*, 2 gange hærdende epoxyemaille.
375. *Bundbehandling 269*, 2 gange hærdende epoxyemaille.
376. *Bundbehandling 270*, 2 gange hærdende epoxyemaille.
377. *Bundbehandling 271*, 2 gange hærdende epoxyemaille.
378. *Bundbehandling 279*, 2 gange hærdende epoxyemaille.
379. *Bundbehandling 280*, 2 gange hærdende epoxyemaille.
380. Stenemaille-system, nærmere angivet i SB og udført efter leverandørens anvisning.

Hp Tapetsering

381. Slibning, limning, opsætning af tapet.
382. Slibning, 1 gang makulatur, opsætning af tapet.
383. Slibning, limning, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet.
384. Slibning, 1 gang makulatur, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet.
385. Slibning, limning, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
386. Slibning, 1 gang makulatur, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
387. Slibning, limning, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med stødning.
388. Slibning, 1 gang makulatur, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med stødning.
389. Slibning, fluatering, 1 gang plasticbinder, 1 gang plasticridering og dupning, let slibning, 1 gang alkydmaling, opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
390. Slibning, 1 gang sandspartling, grunding og strygning med oliemaling, opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
391. Slibning, 1 gang sandspartling, grunding og strygning med oliemaling, opsætning af tapet med stødning.

I. BEHANDLING PÅ UDVENDIG BETON, ASBESTCEMENT, GLAT LETBETON OG GASBETON

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter.

Ia Oliemaling (mindst 2 år gamle overflader).

400. 2 gange fluatering, 3 gange oliemaling.
401. Fluatering, 2 gange alkalifast grundmaling, 2 gange oliemaling.

Ib Alkalifast maling

402. Fluatering, 1 gang alkalifast grundmaling, 2 gange alkalifast maling.

Ic Facademaling

403. Fluatering, 2 gange facademaling.
404. 2 gange alkalifast grundmaling, 1 gang facademaling.
405. (Asbestcement) 2 gange fluatering, 2 gange facademaling.

Id Plasticmaling

Mindst 2 år gamle overflader (ikke asbestcement):

406. 2 gange plasticmaling.
Nyere overflader og asbestcement:
407. Fluatering, 2 gange plasticmaling.
408. (Asbestcement) 2 gange fluatering, 2 gange plasticmaling.

Ie Plasticpuds

409. 1 gang plasticbinder, 1 gang plasticpuds med dupning.
410. 2 gange plasticpuds, sidste gang duppet.
411. 3 gange plasticpuds, sidste gang duppet.
412. 1 gang plasticbinder, 1 gang plasticpuds med dupning, 1 gang dispersionslak.

If Cementpulvermaling

413. 2 gange cementpulvermaling med for- og eftervanding efter leverandørens anvisning.
414. 2 gange cementpulvermaling under medianvendelse af plasticbinder efter leverandørens anvisning.

K. BEHANDLING PÅ INDVENDIG BETON, ASBESTCEMENT, GLAT LETBETON OG GASBETON

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter samtidig med, at der anføres fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

Ka Plasticmaling, alkydvægmaling, oliemaling, alkalifast maling, mos- og limfarve, direkte

418. 1 gang plasticmaling, 1 gang mosfarve til fuld dækning.
419. 1 gang plasticmaling, 1 gang limfarve til fuld dækning.
420. 2 gange plasticmaling.
421. Fluatering, 2 gange plasticmaling.
422. Fluatering, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling med dupning.
423. 2 gange fluatering, 3 gange oliemaling, sidste gang med dupning.
424. Fluatering, 2 gange alkalifast grundmaling, 2 gange oliemaling, sidste gang duppet.
425. 1 gang alkalifast grundmaling, 2 gange alkalifast maling.
426. 1 gang plasticridering, 1 gang plasticmaling.
427. 1 gang plasticridering, 1 gang limfarve.
428. 1 gang plasticridering, 1 gang mosfarve.
429. Fluatering, spartling med plasticspartelmasse, slibning, 1 gang oliemaling, 1 gang mosfarve.

Bundbehandlinger

For overskuelighedens skyld er i det følgende under punkterne 430-434 beskrevet en række *bundbehandlinger*, som indgår i de efterfølgende behandlinger under punkterne 440-482 og som der derfor ikke i SB skal refereres særskilt til. Som ovenfor nævnt anføres i SB fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

Bemærk:

Bundbehandlingerne 261-266 og 280 med tilhørende færdigbehandlinger vil i mange tilfælde være anvendelige på betonelementvægge, evt. efter udsætning.

Sandspartling og plasticspartling

430. Udsætning med sandspartelmasse med cement, 1 gang sandspartling, slibning.

431. Udsætning med sandspartelmasse med cement, 2 gange sandspartling, slibning.
 432. Fluatering, 2 gange sandspartling, slibning.
 433. Fluatering, 1 gang plasticbinder, 2 gange sandspartling, slibning.
 434. Fluatering, udsætning med sandspartelmasse med cement, 2 gange spartling med plasticspartelmasse, sidste gang vandslebet.

Bund- og færdigbehandlinger

Kb Oliemaling (halvblank eller halvmat angives i SB).

440. *Bundbehandling 432*, grunding og 2 gange oliemaling, sidste gang duppet.
 441. *Bundbehandling 433*, grunding og 2 gange oliemaling, sidste gang duppet.

Kc Alkydmaling (halvblank eller halvmat angives i SB).

442. *Bundbehandling 432*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydmaling.
 443. *Bundbehandling 433*, 1 gang mellemstrygningsmaling, 1 gang alkydmaling.

Kd Emaile (blank, halvblank eller mat angives i SB).

444. *Bundbehandling 433*, 1 gang hærdende epoxylak, 2 gange hærdende epoxyemaille.
 445. *Bundbehandling 434*, 2 gange hærdende epoxyemaille.

Ke Plastic- og latexmaling

- o 446. *Bundbehandling 430*, 2 gange plasticmaling.⁵
 o 447. *Bundbehandling 430*, 2 gange latexmaling.⁵
 o 448. *Bundbehandling 431*, 2 gange plasticmaling.⁵
 o 449. *Bundbehandling 431*, 2 gange latexmaling.⁵
 o 450. *Bundbehandling 432*, 2 gange plasticmaling.⁵
 o 451. *Bundbehandling 432*, 2 gange latexmaling.⁵
 o 452. *Bundbehandling 433*, 2 gange plasticmaling.⁵
 o 453. *Bundbehandling 433*, 2 gange latexmaling.⁵
 454. *Bundbehandling 434*, 2 gange plasticmaling.
 455. *Bundbehandling 434*, 2 gange latexmaling.

⁵ Behandlingerne 430, 431, 432 og 433 afsluttes med oliemaling eller egnet forankringsmiddel.

456. *Bundbehandling 432*, 1 gang oliemaling, 2 gange plasticmaling.
 457. *Bundbehandling 432*, 1 gang oliemaling, 2 gange latexmaling.
 458. *Bundbehandling 433*, 1 gang oliemaling, 2 gange plasticmaling.
 459. *Bundbehandling 433*, 1 gang oliemaling, 2 gange latexmaling.

Kf Alkydvægmaling (halvmat eller mat angives i SB).

- o 460. *Bundbehandling 430*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁶
 o 461. *Bundbehandling 431*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁶
 o 462. *Bundbehandling 432*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁶
 o 463. *Bundbehandling 433*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.⁶
 464. *Bundbehandling 434*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 465. *Bundbehandling 432*, 1 gang oliemaling, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 466. *Bundbehandling 433*, 1 gang oliemaling, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.

⁶ Behandlingerne 430, 431, 432 og 433 afsluttes med oliemaling eller egnet forankringsmiddel.

Kg Limfarve

467. *Bundbehandling 432*, 2 gange oliemaling, sidste gang duppet, 1 gang limfarve.
 468. *Bundbehandling 433*, 2 gange oliemaling, sidste gang duppet, 1 gang limfarve.
 469. *Bundbehandling 434*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.

Kh Stenemaille

470. Stenemaille-system, nærmere angivet i SB og udført efter leverandørens anvisning.

Ki Tapet

471. Limning, opsætning af tapet.
 472. 1 gang makulatur, opsætning af tapet.
 473. Limning, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet.
 474. 1 gang makulatur, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet.

475. Limning, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
476. 1 gang makulatur, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
477. Limning, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med stødning.
478. 1 gang makulatur, opsætning af grundpapir og opsætning af tapet med stødning.
479. *Bundbehandling 430*, 2 gange plasticmaling, opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
480. *Bundbehandling 430*, 2 gange plasticmaling, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet med stødning.
481. *Bundbehandling 432*, 2 gange oliemaling, opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
482. *Bundbehandling 432*, 2 gange oliemaling, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet med stødning.

L. BEHANDLING AF BETONGULVE

Diverse behandlinger

483. 1 gang fluatering.
484. 2 gange fluatering.
485. 1 gang termoplastisk plasticlak.
486. 2 gange termoplastisk plasticlak.
487. 1 gang termoplastisk plasticlak, klar, og 1 gang pigmenteret efter leverandørens anvisning samt 1 gang klar.
488. 2 gange betongulvmaling.
489. 2 gange hærdende epoxyemalle.

M. BEHANDLING PÅ INDVENDIGE, HÅRDE TRÆFIBER-PLADER

Forsider, maling:

Behandling som træværk efter punkterne 119-157:

o *Forsider, lakering m. m.:7*

490. 1 gang plasticbinder, 2 gange alkydlak.
491. 1 gang dispersionslak.
492. 2 gange dispersionslak.

7 Behandlingerne 490, 491 og 492 kan ikke anvendes på brandimprægnerede plader.

Bagsider:

493. Grundning.
494. Grundning og strygning med oliemaling.

N. BEHANDLING PÅ INDVENDIGE, OLIEHÆRDEDE, HÅRDE TRÆFIBERPLADER

Forsider, maling:

Behandling som træværk efter punkterne 124-157, dog med anførsel af forbehandling med wash-primer i stedet for grundning (med oliemaling) til sikring af vedhæftningen.

- o (Egner sig ikke på brandimprægnerede plader, jfr. pos. P).

O. BEHANDLING PÅ INDVENDIGE SPÅNPLADER

Behandling som træværk, dog med en spartling mere end omgivende træværk:

Alm. træværk

124

132

133

137

140

142

147

150

Spånplader

132

bundbehandling 131, 1 gang lakmaling

134

138

141

143

148

151

P. BEHANDLING PÅ INDVENDIGE, BLØDE TRÆFIBER-PLADER, MINERALULDSPLADER

Bemærkning

til nedenanførte behandlingsforslag 495-577.

- o *På brandimprægnerede træfiberplader*, der ifølge Landsbyggeloven skal anvendes i stedet for almindelige bløde træfiberplader, kan behandlingsforslagene *ikke* følges, idet der vil være fare for gennemslag af imprægneringssaltene.

På brandimprægnerede træfiberplader kan anvendes vandfri malematerialer, som oliemaling, alkydmaling og alkydoliemaling.

Ønskes anvendt plastic- eller latexmaling, limfarve eller tapet, må der

foretages isolering mod gennemslag, f. eks. ved 2 gange strygning med vejrbestandig aluminiummaling under anvendelsen af mindst $\frac{1}{4}$ liter aluminiummaling pr. m²
 Videre behandling skal foretages senest efter 2 dages forløb.

På mineraluldsplader kan behandlingsforslagene 495-577 udmærket følges.

Som loftsbeklædning, opsat uden søm og med affaset kant.

Pa Bund- og færdigbehandlinger

- 495. 1 gang plasticbinder, 1 gang mosfarve.
- 496. 1 gang plasticbinder, 1 gang limfarve.
- 497. 1 gang plasticbinder, 2 gange plasticmaling.
- 498. 1 gang plasticbinder, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvæg-maling, mat, duppet.
- 499. 1 gang plasticbinder, 1 gang oliemaling, 1 gang mosfarve.
- 500. 1 gang plasticbinder, 1 gang oliemaling, 1 gang limfarve.

Som vægbeklædning

Pb Bundbehandlinger

o NB: læs bemærkningen foran under P.

For overskuelighedens skyld er i det følgende under punkterne 501-516 beskrevet en række bundbehandlinger, som indgår i de efterfølgende behandlinger under punkterne 520-577 og som der derfor ikke i SB skal refereres særskilt til. I SB anføres fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandling.

- 501. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Lærredsstrimler opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af maskinpapir.
- 502. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Lærredsstrimler opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af maskinpapir. Limning.
- 503. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Lærredsstrimler opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af grundpapir. Opsætning af maskinpapir.

- 504. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Lærredsstrimler opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af grundpapir. Opsætning af maskinpapir. Limning.
- 505. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Strimler af glasfibervæv opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af maskinpapir.
- 506. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Strimler af glasfibervæv opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af maskinpapir. Limning.
- 507. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Strimler af glasfibervæv opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af grundpapir. Opsætning af maskinpapir.
- 508. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Strimler af glasfibervæv opsættes i plasticbinder over fuger, spartles, slibes og stryges 1 gang oliemaling. Opsætning af grundpapir. Opsætning af maskinpapir. Limning.
- 509. 1 gang plasticbinder langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. 1 gang plasticbinder. 2 gange opsætning af maskinpapir med stødning.
- 510. 1 gang plasticbinder langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. 1 gang plasticbinder. 2 gange opsætning af maskinpapir med stødning. Limning.
- 511. 1 gang plasticbinder, udsætning, 1 gang sandspartling, slibning.
- 512. 1 gang plasticbinder, udsætning, 2 gange sandspartling, slibning.
- 513. 1 gang plasticbinder, udsætning, 1 gang sandspartling, 1 gang oliemaling, slibning.
- 514. 1 gang plasticbinder, udsætning, 2 gange sandspartling, 1 gang oliemaling, slibning.
- 515. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Lærredsstrimler opsættes i plasticbinder over fuger.
- 516. Limning langs loft. Fuger og sømhuller udsættes 2 gange med spartelmakulatur. Strimler af glasfibervæv opsættes i plasticbinder over fuger.

Bund- og færdigbehandlinger**Pc Oliemaling** (halvblank eller halvmat angives i SB).

o NB: læs bemærkningen foran under P.

520. *Bundbehandling 502*, 2 gange oliemaling og dupning.
 521. *Bundbehandling 504*, 2 gange oliemaling og dupning.
 522. *Bundbehandling 506*, 2 gange oliemaling og dupning.
 523. *Bundbehandling 508*, 2 gange oliemaling og dupning.
 524. *Bundbehandling 510*, 2 gange oliemaling og dupning.
 525. *Bundbehandling 513*, 2 gange oliemaling og dupning.
 526. *Bundbehandling 514*, 2 gange oliemaling og dupning.

Pd Alkydmaling (halvblank eller halvmat angives i SB).

o NB: læs bemærkningen foran under P.

527. *Bundbehandling 502*, 2 gange alkydmaling.
 528. *Bundbehandling 504*, 2 gange alkydmaling.
 529. *Bundbehandling 506*, 2 gange alkydmaling.
 530. *Bundbehandling 508*, 2 gange alkydmaling.
 531. *Bundbehandling 510*, 2 gange alkydmaling.
 532. *Bundbehandling 511*, 2 gange alkydmaling.
 533. *Bundbehandling 512*, 2 gange alkydmaling.

Pe Plastic- og latexmaling

o NB: læs bemærkningen foran under P.

534. *Bundbehandling 501*, 2 gange plasticmaling.
 535. *Bundbehandling 501*, 2 gange latexmaling.
 536. *Bundbehandling 503*, 2 gange plasticmaling.
 537. *Bundbehandling 503*, 2 gange latexmaling.
 538. *Bundbehandling 505*, 2 gange plasticmaling.
 539. *Bundbehandling 505*, 2 gange latexmaling.
 540. *Bundbehandling 507*, 2 gange plasticmaling.
 541. *Bundbehandling 507*, 2 gange latexmaling.
 542. *Bundbehandling 509*, 2 gange plasticmaling.
 543. *Bundbehandling 509*, 2 gange latexmaling.
 544. *Bundbehandling 511*, 2 gange plasticmaling.
 545. *Bundbehandling 511*, 2 gange latexmaling.
 546. *Bundbehandling 512*, 2 gange plasticmaling.
 547. *Bundbehandling 512*, 2 gange latexmaling.

548. *Bundbehandling 513*, 2 gange plasticmaling.
 549. *Bundbehandling 513*, 2 gange latexmaling.
 550. *Bundbehandling 514*, 2 gange plasticmaling.
 551. *Bundbehandling 514*, 2 gange latexmaling.

Pf Alkydvægmaling (halvmat eller mat angives i SB).

o NB: læs bemærkningen foran under P.

552. *Bundbehandling 501*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 553. *Bundbehandling 503*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 554. *Bundbehandling 507*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 555. *Bundbehandling 509*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 556. *Bundbehandling 511*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 557. *Bundbehandling 512*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 558. *Bundbehandling 513*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.
 559. *Bundbehandling 514*, 1 gang plasticmaling, 1 gang alkydvægmaling og dupning.

Pg Limfarve

o NB: læs bemærkningen foran under P.

560. *Bundbehandling 501*, 1 gang plasticmaling, 1 gang oliemaling, 1 gang limfarve.
 561. *Bundbehandling 503*, 1 gang plasticmaling, 1 gang oliemaling, 1 gang limfarve.
 562. *Bundbehandling 507*, 1 gang plasticmaling, 1 gang oliemaling, 1 gang limfarve.
 563. *Bundbehandling 509*, 1 gang plasticmaling, 1 gang oliemaling, 1 gang limfarve.
 564. *Bundbehandling 513*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.
 565. *Bundbehandling 514*, 1 gang oliemaling, duppet, 1 gang limfarve.

Ph Tapet

o NB: Læs bemærkningen foran under P.

570. Bundbehandling 515, opsætning af tapet.
 571. Bundbehandling 516, opsætning af tapet.
 572. Bundbehandling 515, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet.
 573. Bundbehandling 516, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet.
 574. Bundbehandling 515, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
 575. Bundbehandling 516, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet med begge kanter afklippet.
 576. Bundbehandling 515, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet med stødning.
 577. Bundbehandling 516, opsætning af grundpapir, opsætning af tapet med stødning.

Q. BEHANDLING PÅ INDVENDIGE SKUMPLASTICPLADER

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter samtidig med, at der anføres fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandlinger.

580. Bundbehandling: Udsætning af fuger med spartelmakulatur, 1 gang makulatur, 1 gang oliemaling.
 Færdigbehandling: 1 gang oliemaling eller 1 gang plasticmaling eller 1 gang alkydvægmaling og dupning – alt ifølge SB.
 581. Bundbehandling: Udsætning af fuger med spartelmakulatur, opsætning af lærred eller hessian i kvalitet som angivet i SB, limning, slibning, strygning med oliemaling, slibning.
 Færdigbehandling: Som i punkterne 288, 297 eller anden anvisning i SB.
 582. Bundbehandling: Sandspartling og opsætning af lærred eller hessian i kvalitet som angivet i SB, iøvrigt efter leverandørens anvisning, limning, slibning, strygning med oliemaling, slibning.
 Færdigbehandling: Som i punkterne 288, 297 eller anden anvisning i SB.
 583. Bundbehandling: Sandspartling og opsætning af lærred eller hessian i kvalitet som angivet i SB og efterfølgende sandspartling, iøvrigt efter leverandørens anvisning.
 Færdigbehandling: Som i punkterne 331, 332, 355 og 356 eller anden anvisning i SB.

584. Sandspartling efter leverandørens anvisning. Grundning og strygning med oliemaling, opsætning af tapet.
 585. (Som loftplader med affaset kant). 1 gang oliemaling. 1 gang alkydvægmaling.

R. BEHANDLING PÅ GIPSPLADER MED PAPIRBEKLÆDNING

o Af SB vil fremgå, om gipspladefabrikantens trykte behandlingsanvisninger skal følges, eller hvilken af nedennævnte behandlinger, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter samtidig med, at der anføres fuld tekst for sammenhørende bund- og færdigbehandlinger.

Behandlingerne 520–565 er anvendelige, når beskrivelsen af bundbehandlingerne 501–508 indledes med: 1 gang oliemaling, og idet limning langs loft bortfalder.

I bundbehandlingerne 511–514 anføres 1 gang oliemaling i stedet for 1 gang plasticbinder.

Behandlingerne 570–577 anvendelige uden ændringer.

S. BEHANDLING AF BLANK MUR

590. 1 gang dispersionslak.
 591. 2 gange dispersionslak.
 592. 1 gang termoplastisk plasticlak.
 593. 2 gange termoplastisk plasticlak.

Ta. BEHANDLING AF ASFALTEREDE RØR OG ASFALTEREDE, ELEKTRISKE KABLER OG RØR

600. 2 gange aluminiummaling, varmebestandig.
 601. 2 gange termoplastisk plasticlak, 2 gange syntetisk oliemaling.
 602. 2 gange termoplastisk plasticlak og 2 gange oliemaling.
 603. 2 gange termoplastisk plasticlak, 1 gang oliemaling, spartling og 2 gange oliemaling og 1 gang lakmaling.
 604. Fritliggende rør omvikles med lærred, limes, stryges oliemaling, spartles, stryges 2 gange oliemaling.
 605. Bevikling med lærred i klister, 1 gang plasticridering, 1 gang alkydmaling.
 606. (På malet væg) 2 gange termoplastisk plasticlak. Derefter behandling som væggen.
 607. (På limfarvet væg) 2 gange termoplastisk plasticlak, 1 gang mager oliemaling. Derefter behandling som væggen.

* **Tp. Behandling af plastrør og -dåser (PVC)**

Første behandling foretages med mellemstrygningsmaling, tilsat 10% cyklohexanon.

U. BEHANDLING AF ISOLEREDE RØR OG BEHOLDERE

608. Limning, 2 gange oliemaling.
 609. Limning, 2 gange oliemaling, 1 gang lakmaling.
 610. 1 gang plastickridering, 1 gang alkydmaling.
 611. 1 gang plastickridering, 2 gange alkydmaling.
 612. 2 gange plastickridering, sidste gang med udjævning med svamp på brædt, 2 gange alkydmaling.

X. BEHANDLING PÅ JERN, GENERELT

Xa. Rensning af midlertidigt rustbeskyttet jern

Af SB fremgår, hvorvidt jern leveres med et lag af midlertidigt rustbeskyttende materiale, der i så fald skal fjernes fuldstændigt af malerentreprenøren, før videre rensning og maling foretages.

Xb Rensning af ubehandlet jern

Om andet ikke er forlangt i SB, renses pletter af fedt og olie med egnet opløsningsmiddel og løs rust og løs glødeskal fjernes med velslebne skrabejern samt stålbørste.

Xc Sandblæsning udføres, hvor andet ikke er forlangt i SB, til fuldstændig frihed for maling, fedt og olie, rust og glødeskal (metallisk renhed). Umiddelbart efter sandblæsningen skal overfladen stå med ensartet, lys grå kulør uden mørkere skjolder eller pletter.

Xd Grundning efter afrensning foretages samme dag som denne. Er dette ikke muligt, gentages rensningen i fornødent omfang, før grundning foretages. Hvor andet ikke er forlangt i SB, udføres grundning med ren blymønjeoliemaling.

Xe Grundning og dækmalning skal – om forlangt i SB – udføres med tydelig kulørforskel mellem lagene og med en gennemsnitlig lagtykkelse for hvert lag på ikke under 0,030 mm.

Xf Metallisering udføres kun på sandblæst jern, og hvor andet ikke er forlangt, med ren zink i en påført mængde af ikke under 300 g pr. m².

Xg Zinkstøvmaling påføres i en mængde af ikke under 125 g pr. m² pr. gang.

Y. BEHANDLING PÅ UDVENDIGT JERN SAMT JERN I FUGTIGE RUM

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter.

615. Afrensning for fedt og olie, rust og løs glødeskal, 2 gange blymønjeoliemaling, 2 gange syntetisk dækmalning.
 616. Afrensning for fedt og olie, rust og løs glødeskal, 2 gange blymønjeoliemaling, 2 gange syntetisk dækmalning, 1 gang alkydemaille.
 617. Afrensning for fedt og olie, rust og løs glødeskal, 2 gange blymønjeoliemaling, 2 gange syntetisk dækmalning, 1 gang aluminiummaling.
 618. Sandblæsning, 2 gange zinkkromatgrundmaling, 2 gange syntetisk dækmalning, 1 gang alkydemaille.
 619. Sandblæsning, 2 gange zinkkromatgrundmaling, 2 gange syntetisk dækmalning, 1 gang aluminiummaling.
 620. Sandblæsning, 2 gange syntetisk blymønjegrundmaling, 2 gange syntetisk dækmalning, 1 gang alkydemaille.
 621. Sandblæsning, 2 gange syntetisk blymønjegrundmaling, 2 gange syntetisk dækmalning, 1 gang aluminiummaling.
 622. Sandblæsning, 2 gange zinkstøvmaling.
 623. Sandblæsning, 2 gange zinkstøvmaling, 1 gang syntetisk dækmalning, 1 gang alkydemaille.

Z. BEHANDLING PÅ INDVENDIGT JERN I TØRRE RUM

Af SB vil fremgå, hvilke af nedennævnte behandlingsmåder, der skal anvendes, idet der refereres til de pågældende punkter.

Za Radiatorer og centralvarmerør i varmtvandsanlæg.

626. 1 gang alkydmaling i ovnsens farve.
 627. 2 gange alkydmaling.
 628. Afrensning, 1 gang zinkkromatgrundmaling og 2 gange alkydmaling.
 629. (Pladeradiatorer) sandblæses, 1 gang zinkkromatgrundmaling, forsiden spartles, slibes, 1 gang zinkkromatgrundmaling, 2 gange alkydmaling.

630. Afrensning. 1 gang zinkkromatgrundmaling, 1 gang alkydmaling og 1 gang alkydemaille.
631. Afrensning. 1 gang syntetisk blymønjegrundmaling, 1 gang alkydmaling, 2 gange alkydemaille.

Zb Blankt jern og varmforsinkt jern

633. Afrensning for snavs, fedt og olie. 1 gang wash-primer, 1 gang alkydmaling, 1 gang alkydemaille.

Æ. BEHANDLING PÅ ZINK (kun tagrender og nedløbsrør).

635. Afrensning for snavs, fedt og olie. Behandling med zinkfosfateringsvæske, 2 gange strygning med alkydmaling.

Ø. BEHANDLING PÅ ALUMINIUM OG ZINK

637. Afrensning for snavs, fedt og olie. 1 gang wash-primer, 1 gang alkydmaling, 1 gang alkydemaille.

STIKORDSREGISTER TIL GB4 (0-22)

Ved afvigelser mellem 1., 2. og 3. oplag af GB4 er henvisninger mærket således

til 1. oplag: ¹⁾
til 2. oplag: ²⁾
til 3. oplag: ³⁾

A	
AB	0.1.07
Afbindingsaffald	0.30
Afbryder, se også Kontakt	
clarbejde	22.6 og .12
Afdækning, se også Tildækning	
anvendelse i bygning af træ fra	
afdækning	12.2
beton	7.25 ²⁾
kabler	2.7, 22.8
midlertidig afdækning fjernes ..	12.53
mørtelbænk	8.15
skorstene, murkammer m.m. ...	8.69
smedearbejde	18.21
snekkerarbejde, midlertidig ...	15.21
Affald	0.30
glasaffald	16.6
Affaldsskaktør	
betonvare	8.29 ²⁾ ³⁾ , 8.31 ¹⁾
glaserede	8.14
hætte	17.25
opsætning	8.72
Afformning	
beton- og jernbeton	7.27
vinterbyggeri	7.36
Afklipping, smedearbejde	18.6-7
Afkortning, smedearbejde	18.6-7
Afkostning, murflade	8.65 og .84
Aflevering	
asfaltgulv	14.3.2.19
gummigulv	14.4.6.5
hængerende	8.77
hængerende	17.16
-	17.38.9
kloakarbejde	5.17
korkgulv	14.4.7.5
linoleumsgulv	14.4.4.6
gas, vand, sanitet	19.22
tagrende	8.77
vinylgulv	14.4.5.5
Aflygtning	
kabelarbejde	22.8
kloakarbejde	5.3
udvendig gas- og vandledning	
(19.2 ¹⁾ , 19.9 ²⁾ ³⁾	
vejarbejde	4.5
Aflæsning	
materialer	0.11
murermaterialer	8.15
Aflæsningsplads overskudsjord. ...	2.13 ³⁾
Afløbsledning, se også Ledning	
Spildevandsledning	
aflevering	19.21
gennembrydning og tilmuring ..	8.97
indmuring og faststøbning af	
bæringer m.v.	8.94
nedbrydningsarbejde	1.3
Afløbsregulativet	
kloakarbejde	5.2
spildevand, sanitet	19.3
Afløbsrør	19.15
Afløbsskål	
interimistisk tillukning	19.15
rensning	19.21

Aflåsning af bygning	0.26
Afmærkning	
kloakarbejde	5.3
udgravning	0.21
udvendig gas- og vandledning	19.2 ¹⁾ , 19.9 ²⁾ ³⁾
Afmærkningsplan, stenhuggerarb.	9.2 ²⁾ ³⁾ , 9.7 ¹⁾
Afrensning, jern	18.15
Afretningsslag	
asfaltgulv	14.3.2.11
terrazzo	10.4
tagpapdækning	7.34
Afskæring af ledninger, nedbrydningsarbejde	1.3
Afspærring	
kabelarbejde	22.8
kloakarbejde	5.3
udvendig gas- og vandledning	19.2 ¹⁾ , 19.9 ²⁾ ³⁾
vejarbejde	4.5
Afspærringsstænger, vinduer	18.35
Afspærringsventil, se også Stop-hane	
gas, vand, i jord	19.12
Afstandsklodser, beton og jernbeton	7.19-20
Afstivning	
ansvar	0.5
anvendelse i bygning af træ fra afstivning	12.2
byggegrund	2.5
kloakarbejde	5.3
smedearbejde	18.22
udvendig gas- og vandledning	19.2 ¹⁾ , 19.9 ²⁾ ³⁾
Afsvaling, smedearbejde	18.8
Afsyring, blank mur	8.79
Afsætning, se også Opmærkning	
gartnerarbejde	3.3
hovedlinier, kotehøjde m.v.	0.16
i murværk	8.65
kloakarbejde	5.6

spildevand, gas, vand, sanitet	19.2
vejarbejde	4.4
Aftrapning	
blikkenslagerarbejde	17.20
aluminiumtag	17.38.8
Aftræksrør, se Asbestcementsaftræksrør, Betonaftræksrør, Eternit, aftræksrør, Kanalrør, Ventilationsrør	
Afvigelse	
mellem SB og tegning	0.1.04
mellem tegninger	0.1.01
Afvigelse mellem udført arbejde og SB, se også Unøjagtighed	
betonarbejde	7.28
glarmesterarbejde	16.2
snedkerarbejde	15.2
tømmerarbejde	12.13
varme, ventilation	20.2
Afvisersten, efterrep. vej	4.32
AGB = armeret gummibly-	
kabel	22.10
Airconditioning, se Luftkonditioneringsanlæg	
Aktiveret mørtel	8.27
Almindelige bestemmelser	0
Almindelige betingelser	0.1.07
Altangitter	18.35
Aluminium, ikke berøring med	
metal, cement, kalk	17.38.7
Aluminiumplade	
blikkenslagerarbejde	17.9
bølgealuminiumplade	17.38.2
til falsede tage	17.38.1
Aluminiumtage	17.38
falsede tag	17.38.8
tagbeklædning	12.26.3
Anker, se også Ankerbolt, Metalanker, Muranker	
gas, vand, sanitet	19.2
indmuring m.v.	0.29, 8.94
stenhuggerarbejde	9.7
tømmerarbejde	12.6

Ankerbjælke, stød	12.18.1
Ankerbolt, tagværk, fodrem	12.25.6
Anlægsgartnerarbejde	3
Anmeldelse	
elarbejde	22.2
gadearbejde	0.13
gas, vand, sanitet	19.2 ¹⁾ , 19.3 ²⁾ ³⁾
kabelarbejde	22.8
kloakarbejde	5.2
ledningsfjernelse	1.3
midlertidigt hegn	0.15
Anordninger	0.1.09
Ansvar, se også Afsætning, Garanti	
asfaltgulvunderlag	14.3.2.10
byggeledelsen	0.1.09
bæring, bøsninger	0.29, 19.2
entreprenøren	0.5
frostskaide	0.23
gulvarbejde	14.2.3
kloakopgravning	5.7
materialeoplagring	0.11
nedbrydning	1.2
nøgler	15.13
pilotering	6.2
stenhuggerarbejde	9.2
varme og ventilation, opmærkning	20.2
Antenneanlæg	22.21
Anvisning	0.12
Anwerfere, vinduer	15.23
APB = armeret papirblykabel	22.10
Approbatation	
kloaktegning	5.2 ³⁾
Arbejdet	
forløb	0.4
omfang	0.3
overdragelse	0.2
udførelse	0.5
Arbejder, se også Montør, Specialarbejder	
beton- og jernbeton	7.18
fugefrit gulv	14.3

gulv i baner, fliser, stave	14.4
vibrering	7.24
Arbejdsbeskrivelse	0.1.04
Arbejdsdage oplyses i tilbud	0.4
Arbejdsleder, se også Formand	0.12
fugefrit gulv	14.3
Arbejdsplan	0.4
Arbejdsprøve	0.6
Arbejdsskur	0.17
Arbejdsstandsning om vinteren	0.24
frostsikring	0.23
Armatuur, gas, vand, sanitet	19.7
Armering, beton, jernbeton	7.20
Armeringsjern	7.3 ¹⁾ , 7.4 ²⁾ ³⁾
Asbest	14.3.3.6
Asbestcementsaftræksrør	
hætte	17.25
opsætning	8.71
Asbestcementbølgeplader	8.30 ²⁾ ³⁾
lægtning, oplægning	12.26.6
Asbestcementplade	12.9
tømmerarbejde	12.35
Asbestcementskifer	17.36
lægtning	12.26.6
Asbestcementvarer	8.30 ²⁾ ³⁾
Asfalt	
asfaltgulve	14.3.2.1
kloakarbejde	5.4
naturlig asfalt	8.32
oliesfalt (petroleumsasfalt)	8.33 ¹⁾ ²⁾
Asfaltemulsion	
murerarbejde	8.41
vejarbejde	4.8
Asfaltering	
murerarbejde	8.81
ydermure, elarbejde	22.11
Asfaltgoudron	8.34 ¹⁾ ²⁾
Asfaltgulv	14.3.2
elledninger	22.11
Asfaltkit	
kloakarbejde	5.4
murerarbejde	8.43 ¹⁾ ²⁾
Asfaltklistermasse	8.44 ¹⁾ ²⁾

Asfaltmastix	8.35 ¹⁾ ²⁾
syntetisk asfaltmastix	8.36 ¹⁾ ²⁾
syrefast asfaltmastix	8.37 ¹⁾ ²⁾
Asfaltmaterialer	
murerarbejde	8.32
vejarbejde	4.8
Asfaltopløsning	8.42 ¹⁾ ²⁾
Asfaltpap	
tagdækning	13.2-3
underlag for linoleum	14.4.4.4
Askehejs	18.35
Attest, kloak	5.2 ³⁾
Automattelefon, byggeplads	0.28
Autorisation	
elininstallatør	22.3
gas, vand, sanitet	19.1 ¹⁾ , 19.3 ²⁾ ³⁾
kloakmester	5.2
B	
Badeanstaltsten, glaserede	8.13
Badekar	
afløb i guly, opstilles	19.17 ³⁾
Bagmursten	8.1.2 ³⁾
størrelse	8.1 ¹⁾ ²⁾
Balustre	
stenhuggerarbejde, huller	9.7
trappegelændere	15.27
Bankestativ	18.28
faststøbning	8.94 ²⁾ ³⁾
Barkant, tømmer	12.2.1
Barkslag	
træ til snedkerarbejde	15.3
træ til tømrerarbejde	12.2
Bastardmørtel	8.23
Batts	
hule mure	8.65
tømrerarbejde	12.9 og .35
Bearbejdning, træ til snedkerarb.	15.11
Befæstelsesarbejde, vejarbejde	4.16
Beholder, bæring	19.2
Behugning, stenhuggerarbejde	9.3-4

Bekendtgørelse	0.1.09
Beklædning, se Tagbeklædning	
Beklædningsplade, lyddæmpende	12.9
Belysning, se også Aflygning	
el	0.28
Beplantning	
behandling	3.4
beskyttelse	0.14
markeret på plan	2.6 ³⁾
Berapning	8.84
Beskadigelse, se også Skade	
dæksel m.v. i vej	4.14
materialer, bygning	0.11
Besked	0.12
Beskrivende mængdefortegnelse	0.1.04
Beskyttelse, se Afdækning,	
Tildækning	
Beskyttelsesforanstaltninger, se	
også Sikringsforanstaltninger	
eksisterende anlæg og beplant-	
ninger	0.14
jordforbindelse	22.16
kabler	22.8
nedrivningsarbejde	1.2
træer og buske, jordarbejde	2.6
Beskyttelsesmidler (beton)	8.31 ²⁾ ³⁾
Beskyttelseskærm, se Skærm	
Beslag, se også Beslåning,	
Småbeslag	
fastgøres	15.22
glarmesterarbejde	16.6
køkkeninventar	15.30
snedkerarbejde	15.7
tømrerarbejde	12.49
Beslåning, snedkerarbejde	15.13
Betingelser, se også Normer	
almindelige	0.1.07
Dansk Ingeniørforening	0.1.11
særlige	0.1.06
Beton, se også Letbeton	
afdækning	7.25 ³⁾
frossikring	0.23, 0.24
færdigblandet	7.5 ²⁾ ³⁾ , 7.21 ¹⁾

indstøbt jern, overfladebehand-	
ling	18.12
snedkerarbejdes fastgørelse	15.16
vandtet	7.25 ¹⁾ ²⁾
Beton-affaldsskaktør	8.29 ²⁾ ³⁾ , 8.31 ¹⁾
Betonafstandsklodser	7.19-20
Betonafræksrør, se også	
Ventilationsrør	
hætte	17.25
normer	8.29
opsætning	8.70
Betonarbejde	7
Betonbelægning	
fortov	4.27
kørebane	4.22
Betonbrønd	5.5 ³⁾
Betonelementer	7.8
Betonflader	
indvendig puds	8.85
udbedring, filtsning	8.87
Betonfliser, se Fliser	
Betongulv	
betonslidlag	7.33, 8.93
gulvbelægning i baner,	
fliser, stave	7.33, 14.4.2
uden overfladebehandling	7.32
unøjagtigt	7.28
Betonkantsten	4.30.4
Betonklæbere	8.31 ²⁾ ³⁾
Betonkontrol	7.35
Betonkørebane	4.22
Betonloft, unøjagtigt	7.28
Betonmaterialer	7.3, 7.4 ¹⁾
Betonmateriel	7.14-17
Betonplantesten	3.8
Betonpæl, se Jernbetonpæl	
Betonrør	5.5 ³⁾
normer	8.29
samling	5.8
Betonslidlag, betongulv	7.33, 8.93
Betonstøbning	7.23
om vinteren	7.36-37
Betonsålbænk	8.68

Betontag	
aluminiumdækket	17.38.7
tagpapdækning	13.8
Betontrappe	
jernbalustre	15.27
trinforakantskinne	14.2.7
Betonunderlag	
asfaltgulv	14.3.2.9
gulv i baner, fliser, stave	14.4.2
Betonvarer	7.6, 8.29
Betonvindue	
præfabrikeret	7.8
ruder	16.6
Betonvæg, unøjagtig	7.28
Bilparkering, byggeplads	0.17 ²⁾ ³⁾
Bindere, se også Faste bindere,	
Murbindere, Ståltrådsbindere,	
Trådbindere	
stenhuggerarbejde	8.66
Bitumenmateriale	
murerarbejde	8.32 ³⁾
Bitumenplader, fugtisolering	7.31
Bjælke, se også Bjælkkelag, Valsæt stål	
træsamlings	12.14
Bjælkkelag, se også Langbjælkkelag,	
Tværbjælkkelag	12.18
udskæring for rør	12.52
BK = Statens vejlaboratoriums	
retningslinier for udførelse af	
betonkørebaner	4.22
Blandemaskine	7.16
Blanding, beton og jernbeton	7.21
Blandingsbatteri, forbindelse	19.17
Blandingsforh., beton og jernbeton	7.22
Blank mur	
afsyring	8.79
fuger udkradses	8.65 ¹⁾ ²⁾ , 8.65.1 ³⁾
Blikkenslagerarbejde	17
Blindgulv, underlag for parketgulv	12.44
Blindkarm	
letbetonpladevæg	8.75
moniervæg	8.73
slaggepladevæg	8.74

Blyfod, skotrende	12.28, 17.32	Brosten	4.30
Blykabel, lægning	22.11	Brystning, se Vinduesbrystning	
Blyplade	17.8	Brædder, se også Bøgegulv-,	
Blyvinge	17.22	Fyrregulv-, Gulv-, Høvlede,	
Blænding, gulvunderlag	12.41	Pløjede brædder	
Blære		kvalitetsfordringer	12.2.3
støbejern	18.5	vandindhold	12.2.3
svejsning	18.9	Bræddefortov	0.15
Blød bund, udgravning	2.5	Brædegulv-underlag, asfaltgulv	14.3.2.10
Blå splint		Bræddeskillevæg (-rum), se også	
fyrretræ til snedkerarbejde	15.4	Dobbelt, Enkelt, Tredobbelt	
træ til snedkerarbejde	15.3	bræddeskillevæg	
træ til tømrerarbejde	12.2.3	fliseopsætning	8.91
Bolt, se også Valset stål		puds	8.86
indmuring og faststøbning	8.94	udskæring for rør	12.52
til profilstål	12.3	Brændt kalk	8.17.1
Bolteforbindelse, tømrerarbejde,		Brændt magnesit	14.3.3.4
efterspændes	12.53	Brønd, se Betonbrønd, Nedgangs-	
Boltesamling, tømrerarbejde ..	12.14.2 ^{a)}	brønd, Pumpebrønd	
Boltehul, smedearbejde	18.10	Brønddæksel, se Dæksel	
Bomhul		Brøndkarm, højde i vejbefæstelse ..	4.14
fugtisoleres	8.81	Bue, bastardmørtel	8.65
hul mur	8.65	Buestilling, levering	8.65
udmuring	8.80 ^{a)}	Built-up tagdækning	13.2
Bomkant		Bukning	
lægter	12.2.2	armeringsjern	7.20
planker og brædder	12.2.3	smedearbejde	18.8
pløjede brædder	12.2.5	Bundkærv, svejse søm	18.9
Bord		Bundlag, makadam	4.18
køkken	15.30	Bundsikringslag	4.12 og .15
vaskerum	12.50	Busk, fjernelse	
Bordplade, midlertidig afdækning	15.21	jordarbejde	2.6
Boring		kloakarbejde	5.3
for rør, snedkerarbejde	15.19	Byggeblok	8.7
nitte- og boltehuller	18.10	Byggegrund	0.14
smedearbejde	18.6	grusningspligt	0.30 ^{a)}
Bortkørsel, se Overskudsjord,		uegnet	2.5
Renholdelse		Byggeledelse	0.1.09
Branchekontrollerede materialer ..	0.9	Byggelinieattest	0.16
Branddør		Byggelov	0.13
smedearbejde	18.35	Byggeplade	8.7
snedkerarbejde	15.26	Byggeplads	0.14
Bremersandsten, behugning	9.4	materialeoplag	0.11

midlertidigt hegn	0.15
parkering	0.17
renholdelse	0.30
Bygning, renholdelse	0.30
Bygningsstøbegods	8.46
Bank, vaskerum	12.50
Bæring	
gas, vand, sanitet	19.2 og .16
indmuring og faststøbning ..	0.29, 8.94
rensning efter asfaltgulv-	
lægning	14.3.2.18
Bøde	0.13
Bøge-gulvbrædder	12.2.7
Bøgetræsgulv	12.43
Bøjle, jernbeton	7.20
Bølgealuminiumplade	17.38.2
Bølgeplade, varmforzinket	17.4
Bøsning, se også Pakbøsning,	
Rørbøsning, Skorstensbøsning	
anbringelse	0.29
gas, vand, sanitet	19.2
varme, ventilation	20.3
Båndjern, se også Valset stål	
bearbejdning	18.6-10

C

Carbamidplasticskum	8.50
Carbolineum	12.10
Caseinlim	15.10
Castolin-lodning	17.38.9
Cement	
beton og jernbeton	7.3
murerarbejde	8.16
opbevaring	7.13
Cementering, elrør	22.11
Cementmørtel	
blanding	8.22
kloakarbejde	5.4
Cementslam, kloak	0.30
Cementvare	8.29
Centralvarme, se Varme	

Chaussebrolægning	
fortov	4.28
kørebane	4.23
Chaussebrosten	4.23, 4.28, 4.30.6
Cisterne, placering, forbindelse ..	19.17
C-Tox	12.10
Cuprangrøn	12.10
Cuprinol	12.10
Cykleparkering	0.17
Cyklestativ	18.30

D

Dage, se Arbejdsdage	
Dansk Ingeniørforening, normer,	
betingelser, retningslinier,	
se også Normer	0.1.11
Danske Standardblade, se også	
Normer	0.1.10
blikkenslagerarbejde	17.1
Detailtegning	0.1.02
snedkerarbejde	15.2 og .11
Dilatationsfuge	
gulv, metalskinner	14.2.7
gulvbelægning med fliser,	
klinker, mursten og lign.	8.92
terrazzo	10.4
Dilatationsliste, aluminiumtage ..	17.38.8
Dimensioner, snedkerarbejde	15.2
Dispensation	0.13
Dobbelt bræddeskillevæg	12.30
Dobbelt-dækning, se Tagpap-	
dækning	
Doppeltrude	16.2.8 ^{a)}
indsætning	16.7
Dokument	0.1
Dræn	4.33
kloakarbejde	5.7
tilfyldning	4.33 ^{a)} , 5.14 ^{a)}
udgravning	4.13
Drænledning	2.7
Drænrør	5.5 ^{a)} , 8.14.3 ^{a)} ^{a)}
Dupper, stenhuggerarbejde	9.7
Dykker, se Søm	

Dæklag, makadam	4.19	Dørtærskel	
Dæklist		indvendig dør	15.25
gulvarbejde	14.2.6	midlertidig afdækning	15.21
træparketgulv	14.4.8.5	terrazzo	10.6
vindue	15.23	udvendig dør	15.24
Dækning, se Tagpapdækning		Døråbning	
Dæksel		gulvunderlag	12.41
højde i vejbefæstelse	4.14	stik	8.65
kloakarbejde	5.12	Dåse, elarbejde	22.6
kloakdæksler renses og rettes ind	5.17	E	
knækket	5.18 ^{a)}	Efterarbejde	
midlertidigt	5.12 ^{a)}	beton og jernbeton	7.28
Dæksten		kloakarbejde	5.17
kabler	2.7, 22.8	Efterbearbejdning, smedearbejde ..	18.6-7
stenhuggerarbejde, låse	9.7	Efterbehandling, asfaltgulv ..	14.3.2.19
Dør		Efterhugning, stenhuggerarbejde ..	9.7
beskyttes under fugearbejde ...	8.80 ^{a)}	Efterpasning, snedkerarbejde ...	15.22
beslåning	15.13	Efterpudsning, stenhuggerarbejde	9.7
branddør, smedearbejde	18.35	Efterreparation	0.31
branddør, snedkerarbejde	15.26	betonbelægning	4.22, 4.27
fløjddør, slagliste	15.24-25	betonflader	8.87
fyldingsdør	15.25	murerarbejde	8.98
indvendig dør	15.25	snedkerarbejde	15.22
jernbeslået dør	15.26	tømrerarbejde	12.53
lægtedør	12.48	vejarbejde	4.32
revledør	12.47	Ekspanderede teglklinker	8.50
skabsdør	15.29	Ekspansionsbolt, anbringelse	0.29
skydedør, skillevæg, skinne	12.32, 15.13	Ekspansionsfuge, betonbelægning	4.22
ståldør	18.35	Ekspansionsssamling, hængerende .	17.16
trædør, ruder, glaslister	16.6	Ekstrapæl, jernbetonpæl	6.4
udvendig dør	15.24	Elarbejde	22
Dørfals, fugtisoleret	8.81	Elektricitet, til byggebrug	0.28
Dørgreb, se Greb		Elektriske rør	
Dørkarm		afmærkes i etageadskillelse og	
indsætning, fastgøring	15.16	bræddeskillevæg	12.30
indvendig dør	15.25	oplægning	22.11
kalfatring	15.17	tilstøbes forinden pudsning	8.85
Dørkarmfals, svind afhjælpes ...	15.22	Elementer, betonarbejde	7.8
Dørkbro	18.35	Elinstallation, gennembrydninger .	0.29
Dørøverligger, profilstål	12.3	Elledning, se Kabel	
Dørplanke	12.17 ¹⁾ ²⁾	Emulsion, vejarbejde	4.8
betonvare	8.29	Emulsionsbehandling, fortov	4.26.2
leveret af anden entreprenør	8.65 ¹⁾ ²⁾		

Enkelt bræddeskillevæg	12.33	Enkelt-dækning, se Tagpapdækning	
Entre, knager	15.33	Entrepreneur	
forhold til det offentlige	0.13	personale	0.12
Entreprise		forudsætninger	0.1
kontrakt	0.2	omfang	0.3
Erstatningspæl, jernbetonpæl	6.4	Erstatningsrude	16.8
Erstatningsrude	16.8	Etageadskillelse, elektriske rør,	
bræddeskillevægge afmærkes ...	12.30	Etagegulv, tømrerarbejde	12.42.3
Eternitafræksrør, se også		Ventilationsrør	
opsætning	8.71	Eternitbølgeplader, lægning og	
oplægning	12.26.6	Eternitskifer	
blikkenslagerarbejde	17.36	lægning	12.26.6
F			
Fabrikat, se også Materiale			
patentbeskyttet	0.8		
Facade			
afsyring	8.79		
udførelse	8.65 ¹⁾ ²⁾ , 8.65.1 ³⁾		
Facadebeklædningssten,			
huller m.m.	9.2 ²⁾ ³⁾ , 9.7 ¹⁾		
Facadesten, se Mursten	8.1.1 ³⁾		
Faconjern, se Valset stål			
Fagbeskrivelse	0.3		
Faguddannede folk, se Arbejder			
Fajancevare	19.6		
Fald			
gulvbelægning med fliser,			
klinker, mursten og lign.	8.92		
terrazzogulv	10.4		

Faldrør		indvendig spildevandsledning ..	19.15
ophængning, fastgørelse	19.16	overtræksrør	17.24
Faldstamme, inddækning	19.15	Fals	
Fals		dørfals, fugtisoleret	8.81
dørkarmfals, svind afhjælpes ...	15.22	glas, luft	16.2
glasfals, smig	15.23	glasfals, smig	15.23
kitfals, imprægneret, lakeres	15.23, 16.6	kitfals, maling	16.6
kitfals, maling	16.6	vindueskarmfals, smig	15.23
vindueskarmfals, smig	15.23	vindueskarmfals, svind afhjælpes	15.22
vindueskarmfals, svind afhjælpes	15.22	Farvet asfalt, se Asfaltgulv	
Farvet asfalt, se Asfaltgulv		Farvet mørtel	8.26
Farvet mørtel	8.26	Farvestof, magnesit-asbestgulv .	14.3.3.7
Farvestof, magnesit-asbestgulv .	14.3.3.7	Fast binder, hul mur ..	8.65 ¹⁾ ²⁾ , 8.65.1 ³⁾
Fast binder, hul mur ..	8.65 ¹⁾ ²⁾ , 8.65.1 ³⁾	Fast rude, klodser, glaslister	16.6
Fast rude, klodser, glaslister	16.6	Fastspænding, rørledning	19.2
Fastspænding, rørledning	19.2	Faststøbning	0.29
Faststøbning	0.29	gas, vand, sanitet	19.2
gas, vand, sanitet	19.2	murerarbejde	8.94
murerarbejde	8.94	stenhuggerarbejde	9.7
stenhuggerarbejde	9.7	Fejlliste	
Fejlliste		indvendig dør	15.25
indvendig dør	15.25	udvendig dør	15.24
udvendig dør	15.24	Fejl, se også Mangel	
Fejl, se også Mangel		efterreparation	0.31
efterreparation	0.31	rettes	0.5 ^{a)}
rettes	0.5 ^{a)}	valset stål	18.1
valset stål	18.1	Fiberplade, se også Hård træ-	
Fiberplade, se også Hård træ-		fiberplade	12.9
fiberplade	12.9	tømrerarbejde	12.35
tømrerarbejde	12.35	Filning, smedearbejde	18.7
Filning, smedearbejde	18.7	Filt, hul mur	8.65
Filt, hul mur	8.65	Filtsning, betonflade	8.87
Filtsning, betonflade	8.87	Finhugning	9.4
Finhugning	9.4	Finpuds	8.85
Finpuds	8.85	Finpuds-mørtel, kalkhydratindhold	8.21.3
Finpuds-mørtel, kalkhydratindhold	8.21.3	Firkantjern, se Valset stål	
Firkantjern, se Valset stål		Fittings, invendig vandledning ...	19.13
Fittings, invendig vandledning ...	19.13	Fix-skinne, tilstøbes	8.85
Fix-skinne, tilstøbes	8.85		

Fjernsyn, antenneanlæg	22.21	Forbandt	8.65
Fladjern, se Valset stål		Forblyet jernplade, blikkenslagerarbejde	17.3
Flammeskæring		Forblænder, glaseret	8.13
efterbehandling	18.7	Fordelingstavle	22.15
smedearbejde	18.6	Forhindring, jordarbejde	2.6
Flaskegasanlæg, se også Gas		Forkromet beslag	15.7
prøvning	19.20	Form, se også Afstivning	
Fliser, se også Fortovsfliser, Havefliser, Kørebane-fliser, Vægfliser		beton og jernbeton	7.19
gartnerarbejde	3.9	indlægning af elrør	22.11
gulvbelægning	8.92	renses, vandes	7.19 ¹⁾ , 7.23 ²⁾ ^{a)}
gulvfliser	8.11	synes	7.23
rensning efter asfaltgulvbelægning	14.3.2.18	Formand, se også Arbejdsleder	0.12
vægbeklædning	8.91	beton og jernbeton	7.18
Flisebelægning		Formclamps hul, fyldes	7.28
fortov	4.29	Formforandring, smedearbejde	18.22
kørebane	4.24	Formstykke, støbejern	5.5 ^{a)}
Flisegulv	8.92	Formvibrator	7.17
Flunker, blikkenslagerarbejde	17.29	Forniklet beslag	15.7
Flurasil	12.10	Forsatsramme, beslag	15.23
Flydesand	0.21	Forsikring	
Flytning, materialer	0.11	glas	16.8
Flækrude	16.8	piloting	6.2
Flojdør		svampe og husbukke	12.2
indvendig, slagliste	15.25	Forskalling, se også Afstivning,	
udvendig, slagliste	15.24	Lysningsforskalling, Trappeforskalling	7.19
Fodblik, kvistafdækning	17.29	puds	8.86
Fodlist, gulvarbejde	14.2.6	til puds	12.23
Fodpanel		Forskallingsbrætter	12.2.3
fastklæbet, puds	8.85	Forskrifter, se også Normer,	
gulvarbejde	14.2.8	Regulativ	
magnetit-asbestgulv	14.3.3.11	blikkenslagerarbejde	17.1
rørgennemføring	20.3	gas, vand, sanitet	19.3
snedkerarbejde	15.31	kloakarbejde	5.2
Fodrem		Forskudsjern, muranker 12.6 ¹⁾ , 12.6.1 ²⁾ ^{a)}	
tagværk	12.25.1	Forskælling	8.77
tagværk, forankring	12.25.6	Forsyningsledning, se også	
Fodzink, tagpapdækning, skotrende	13.6	Ledning	
Forankring		indmuring og faststøbning af	
gavlbjælke	12.18.1	bæring m.v.	8.94
langbjælkelag	12.18.2	gennembrydning og tilmuring	8.97
tomrerarbejde	12.25.6	Fortanding, se Stående fortanding	

Fortov		Fugemasse	8.32.2 ^{a)}
arbejde i fortov	0.13	Fugemateriale	8.31 ^{a)} ^{a)}
betonbelægning	4.27	Fugetykkelse, stenhuggerarbejde	9.7
chaussebrolægning	4.28	Fugle, lukning for	8.77 ^{a)} , 12.26.2 ^{a)}
flisebelægning	4.29	Fugning	8.80
gas, vand, repareres	19.9	Fugtige rum, se også Strygerum, Tørrerum, Vaskerum	
istandsættelse efter hegn	0.15	målerskab	15.29
kloakarbejde, retablering	5.15	Fugtighed, se også Tørhedsgrad	
makadambelægning	4.25	vægbeklædning med fliser	8.91
tromling	4.12	Fugtindhold, se Vandindhold	
Fortovsbelægning	4.16	Fugtisolerings	
Fortovsfliser	4.29.1	beton	7.31
Fortovsoverflade	4.26	gulve på jord	14.2.4
Forudsætning, entreprise	0.1	murerarbejde	8.81
Forzinkning	15.7 ^{a)} ^{a)} , 18.18-19	Fugtisoleringsmateriale	7.9
Fosfatering	15.7 ^{a)} ^{a)}	Fugtisoleringsmiddel	8.32.5 ^{a)}
Friskluftventil	8.46	Fundament, pumper m.v.	19.2
Frossen fyld, jord		Fundament fjernes	
gas, vand	19.9	jordarbejde	2.6
jordarbejde	2.8	kloakarbejde	5.3
kloakarbejde	5.14	Fundamentsgennemføring, kloak	5.13
Frost, jordarbejde, ledninger		Fundering, pælefundering m.m.	6
isoleres	2.7	kloak	5.3
Frostfasthed, mursten	8.1	Fyld, se også Frossen fyld,	
Frostsikring		Tilfyldning	
interimistisk vandledning	0.28	gartnerarbejde	3.5
murermaterialer	8.15	jordarbejde	2.3
Frostskader	0.23	midlertidig oplægning	2.5
Fræsning, smedearbejde	18.6-7	Fyldinger	
Frø, græsfrø	4.31	jernbeslåede døre	15.26
Fuge, se også Stødfuge		sprækker, udskiftes	15.22
betonbelægning på fortov	4.27	Fyldingsdør, indvendig dør	15.25
betonbelægning på kørebane	4.22	Fyr, fyrretræ, se Træ	
fyldt fuge	8.65	Fyrregulvbrætter	12.2.6
gulvbelægning med fliser,		Fællesbæring, gas, vand, sanitet	19.16
klinker, mursten og lign.	8.92	anker	19.2
tætningslister	15.18	Færdigblandet beton	7.5 ^{a)} ^{a)} , 7.21 ¹⁾
vægbeklædning med fliser	8.91	Færdigmelding, elarbejde	22.2
Fugeflade, stenhuggerarbejde	9.3	Færdselsvej på byggeplads holdes	
Fugefrit gulv, se også Asfaltgulv,		passabel	0.24
Magnesit-asbestgulv,			
Plasticgulv, Terrazzogulv			
arbejdere og arbejdsledere	14.3		

G

Gade, se også Vej	
arbejde i gade	0.13
Gadefejning, nedbrydningsarbejde	1.2
Galvanisering	18.19
Gangbro	5.3 ^{a)}
Gangsti, se Havegang, Sti	
Gangstigrusbelægning	4.26.1
Gangstitemle, fortov	4.25
Garanti	
asfaltgulve	14.3.2.8 og .12
tagpapdækning	13.2
Garderobeskab, snedkerarbejde	15.29
Gardinbeslag, -brætter,	
-stænger	15.23 ^{a)}
Gartnerarbejde	3
Gashane	19.14
Gasinstallation	19
Gaskomfur, forbindelse	19.14
Gasledning, se også Forsynings-	
ledning	
i jord	19.11
indvendig	19.14
jordarbejde	2.7
nedbrydningsarbejde	1.3
prøvning	19.20
Gas- og vandmester, autorisation	19.1 ¹⁾ , 19.3 ^{a)}
Gassvejsning	18.9
Gasvaskekedel, forbindelse	19.14
Gavlanker	12.6 ¹⁾ , 12.6.1 ²⁾
Gavlbjælke, forankring	12.18.1
Gavlhanebjælke, forankring	12.25.6
Gavlkam	8.65
Gavlspær, forankring	12.25.6
Gavludhæng	12.26.4
GB	0.1.05
Gelænder, se Rækværk, Rør-	
gelænder, Trappegelænder	
Generalbeskrivelse	0.1.05
Gennembrydning	0.29
elarbejde	0.29
gas, vand, sanitet	19.2

i murværk for ledning	8.97
varme, ventilation	20.2
Gennemføring, varme, zink-	
skive	20.3
Gennemløbsbrønd, se Nedgangs-	
brønd	
Gesims, se også Trægesims	
bastardmørtel	8.65
stugarbejde	11.3
Gevindrør, se Rør	
Gipskartonplade, tømrerarbejde	12.9 ^{a)} og .35 ^{a)}
Gipsplade, tømrerarbejde	12.9 og .35
Gitter, smedearbejde	18.35
Gitterkonstruktion	
af planker eller halvtømmer	12.25.9
træsamlinger	12.14
GKD = ekstra svær gummi-	
kappeledning	22.10
GKS = svær gummikappe-	
ledning	22.10
Glarmesterarbejde	16
Glas	16.2
Glasaffald, nedbæres	16.6
Glasbygningssten	8.57
Glaserede affaldsskaktør	8.14
Glaserede badeanstaltsten	8.13
Glaserede forblændere	8.13
Glaserede rør	8.14.2 ^{a)}
Glaserede vægfliser	8.12
Glasfals, smig	15.23
Glasforsikring	16.8
Glaslister	15.3 ^{a)} , 16.6
Glastagsten	8.56
levering, inddækning	8.77
Glitpuds	8.89
Godkendelse, se Approbation	
Goriol	12.10
Goudron, se Asfaltgoudron,	
Tjæregoudron	
Gran, se også Træ	
gulv	12.42
sommerfældet, anvendelse	12.2

Granit, se også Natursten	
behugning	9.4
Granitkantsten	4.30
Grater	
beton og jernbeton	7.28
betonflader	8.87
nittehoveder	18.11
nitte- og boltehuller	18.10
Gratbrætter, skifertag	12.26.5, 17.35
Gratpær	12.25.2
Gratsten, udkostes med cement-	
mørtel	8.77
Greb, snedkerarbejde, påsæt-	
ning	15.13
Grovhugning	9.4
Grovpuds	8.85
Grovpuds-mørtel	
kalkhydratindhold	8.21.2
sand	8.18
Grundning	
betonflade	7.31
jern	18.15-16
snedkerarbejde	15.14
trætrappe	12.36
Grundingsmiddel, murerarbejde	8.32.4 ^{a)}
Grundudgravning	2.5
Grundvand	0.21
Grus	
kornstørrelse	4.7
murerarbejde	8.18
vejarbejde	4.7
Grusbefæstelse	
gartnerarbejde	3.10
Grusningspligt	0.30 ^{a)}
Grusoplæg	7.13
Græsfrøblanding	4.31
Græsabat	4.31
Græsslåning	3.14
Græssåning	3.12
Græstørv	2.10
Grøft	4.31
Grøfteskråning	4.31
Grønsvær, bortgraves	2.9

Gulv, se også Betongulv, Gulv-	
belægning, Gulvlægning, Jord-	
gulv, Træparketgulv	
bøgetræsgulv	12.43
fugefrit	14.3
fyr og gran	12.42
gummigulv	14.4.6
instruktion om vedligeholdelse	14.2.10
isolering af gulv på jord	14.2.4
klinkergulv	8.92
korkgulv	14.4.7
linoleumsgulv	14.4.4
loftgulv	12.42.4
mangelfuldt underlag for	
terrazzo	10.3
skade ved murerarbejde	8.98
spartling	14.2.5
terrazzogulv	10.4
underlag for andet gulv	14.2.3
unøjagtig betonstøbning	7.28
unøjagtigt betonslidlag	7.33
vinylgulv	14.4.5
Gulvafdækning, se også	
Tildækning	
tømrerarbejde	12.46
Gulvafløb	5.12 ^{a)}
håndvask	19.17
rensning efter asfaltgulv-	
lægning	14.3.2.18
rensning efter terrazzoarbejde	10.4
rensning inden aflevering	19.21
Gulvarbejde	14
Gulvbelægning	
baner, fliser, stave	14.4
beskyttelse mod overlast	0.20
fliser, klinker, mursten og lign.	8.92
puds for fastklæbede fodpaneler	
og lign.	8.85
underlag	8.93
Gulvbrætter	
bøgegulvbrætter	12.2.7
fyrregulvbrætter	12.2.6
kvalitetsfordringer, ovntørres	12.2.4

Gulvfliser	8.11
Gulvkanal, gas, vand, sanitet . . .	19.2
Gulvklinker	8.10
Gulvkonstruktion	14.2.2
Gulvlægning, påbegyndelse . . .	12.41 ^{a)}
Gulvpap	
bræddeskillevæg	12.30 og .31
gulvafdækning	12.46
gulvtildækning	14.2.9
underlag for linoleum	14.4.4.2 og .4
Gulvplader	8.47
Gulvunderlag, tømrerarbejde . . .	12.41
Gummi, gulvarbejde	14.4.6.1-2
Gummigulv	14.4.6
Gummikit, betonvinduer	16.6
Gummistødprop, wc	19.17
Gående ramme mærkes af	
glarmester	16.6
Gård-wc, glitpuds	8.89
H	
Hafte	
aluminiumtag	17.38.6
kobbertag	17.34
zinktag	17.33
Hamring, smedearbejde	18.8
Hane, se også Afspærringsventil,	
Gashane sanitetsarbejde	19.17
Hanebjælke	
forankring	12.25.6
forbindelse med spær	12.25.3
udveksling	12.25
Hanedæksel	
gas, vand	19.11-12
højde i befæstelse	4.14
Hanemuffe, gasledning	19.11
Harpiksgrube, snedkerarbejde . . .	15.3-4
Haveflise, se også Fliser	4.29.2
Havegang, se også Sti	
tromling	4.12
Hegn	
jordarbejde	2.6
midlertidigt	0.15

midlertidigt, fjernelse	0.26
midlertidigt, plantnings- og	
græsareal	3.13
udgravning	0.21
Hegnsmur, afdækning	8.69
Hegnssramme, stenhuggerarbejde,	
lås	9.7
Hegnss Stolpe, faststøbning	8.94 ^{a)}
Hejs	0.20
Hjørne, smedearbejde, afrundes . .	18.6
Hjørnebeskyttelsesjern	
smedearbejde	18.35
tilstøbes	8.85
Hjørnebånd, vinduer	15.23
Hjørnebåndshængsel, vinduer . . .	15.23
Hjørnejern	8.63
Holmblads mørtelprøver	8.21
Hovedafsætning, se også	
Afsætning	
kloakarbejde	5.6
vej- og terrænbefæstelsesarbejde	4.4
Hovedhane, gas	19.11
Hovedlinie	0.16
Hovedmål, ansvar, målelægter . . .	12.13
Hugningsgrad, granit, sandsten . .	9.4
Hul, se også Udsikring,	
Udsparing	
boltehul	18.10
hul mur	8.65
nittehul	18.10
smedearbejde	18.6
snedkerarbejde	15.19
snedkertræ	15.3
stenhuggerarbejde	9.2 ^{a)}
Hulafsætning, se også Afsætning	
i murværk	8.97 ^{a)}
varme og ventilation	20.2
Hulkehl	
asfaltgulv	14.3.2.15
glitpuds	8.89
gulvarbejde	14.2.8
gummi	14.4.6.4
kork	14.4.7.4

linoleum	14.4.4.5
magnesit-asbestgulv	14.3.3.11
terrazzogulv	10.5
Hul mur	8.65 ¹⁾ , 8.65.1 ^{a)}
fugtsoleres	8.81
Hulplan	0.29
kloakentreprenør	5.13
Hulrumsfyld	8.50
Husbukkeforsikring	12.2
Hvidbronce, beslag	15.7
Hvidtning	8.90
Hydratkalk	8.17.2
Hydraulisk blandingsmørtel	8.25
Hydraulisk kalk	8.17.3
Hydraulisk mørtel	8.24
Hylde, midlertidig afdækning . . .	15.21
Hylosan P33	12.10
Hængelåseblik	12.47-48
Hængerende	
aluminiumtag	17.38.9
beskyttelse mod overlast	0.20
blikkenslagerarbejde	17.16
oprenses	8.77, 17.38.9
profileret	17.15
Hængsel	
indmuring, faststøbning	8.94
kælderhængsel	12.47
udvendig dør	15.24
udvendig hængsel, beslåning . . .	15.13
vinduer	15.23
Hængselstift	
aluminiumtag	17.38.5
blikkenslagerarbejde	17.12
kobbernedløbsrør	17.34
Hærdningskit	16.3
Hætte, blikkenslagerarbejde	17.25
Højhus, hejs	0.20
Højspændingsinstallation	22.17
Hønsenet	8.62
Høvlede brædder	
kvalitetsfordringer	12.2.4
vandindhold	12.2.4
Høvlet træ, dimensionsangivelse . .	12.13

Høvlebænk, gulv afdækkes	15.15
Høvling, smedearbejde	18.6-7
Håndhjulpindel	19.7 ^{a)}
Håndliste	
midlertidig afdækning	15.21
trapegelænder	15.27
Håndstamping	
jordarbejde	2.8-9
kloakarbejde	5.14
Håndtromle	4.12
Håndvask	
gulvafløb	19.17
på bæring	19.17 ^{a)}
Hård træfiberplade, se også	
Fiberplade	
underlag, gummigulv	14.4.6.3
underlag, korkgulv	14.4.7.3
underlag, linoleum	14.4.4.4
underlag, træparketgulv	14.4.8.3
underlag, vinylgulv	14.4.5.3
I	
Ildfast lermørtel	8.28
Ildfast sten	8.6
Imprægneret træ	15.3 ^{a)}
Imprægnering, se Trækonservering	
Indbygget rende, tegning	17.15
Inddækning	
faldstamme	19.15
tagbeklædning	17.19
Indfatning	
indvendig dør	15.25
udvendig dør	15.24
vindue	15.23
Indhegning, se Hegn	
Indkærvning, smedegods	18.4
Indmuring	0.29
gas, vand, sanitet	19.2
konstruktionsdele af jern	8.65
murerarbejde	8.94
Indmuringsskedel, se Vaskekedel	
Indregulering, varme, ventilation 20.2 ^{a)}	

Indskud, se også Metal-plade-indskud, Pladeindskud,	
Tagindskud	8.78
blikkenslagerarbejde	17.21
tømrerarbejde	12.22
Indskudsbrædder, kvalitetsfordring	12.2.3
Indskudslær	2.12, 8.49 og .78
Indskudslægte	
kvalitetsfordring	12.2.2
trækonservering	12.19-20
Indstøbning	0.29
beton og jernbeton	7.26
Indstøbt jern, overfladebehandling	18.12
Indstøbt træklods	15.16
Indsætning	
glarmesterarbejde	16.6
snedkerarbejde	15.16
Industriafsigt, se Asfaltgulv	
Indvendig dør	15.25
Indvendig ledning	19
gasledning	19.14
koldt og varmt vand	19.13
spildevand	19.15
Indvendig puds	8.85
på brædder	8.86
Ingeniørforeningen, se Dansk Ingeniørforening	
Insekter, træ, kvalitetsfordring	12.2, 15.3
Installationsmateriel	22.6
Installationstype	22.10
Installatør, autorisation	22.3
Instruks, vedligeholdelse af gulv ..	14.2.10
Inventar	
køkkeninventar	15.30
snedkerarbejde	15.29
vaskerum	12.50
Isolationsplade	8.52
hul mur	8.65
Isolationsrude	16.2.8
indsætning	16.7

Isolering, se også Fugtisolering	
gulv på jord	14.2.4
mod fugt	7.31
mod kulde	7.30
unøjagtig betonstøbning	7.28
ved tekniske installationer	21
Isoleringsmateriale, se også Kuldeisoleringsmateriale ..	12.9, 21.2
Isoleringsmåtte	8.51, 12.9
tømrerarbejde	12.35
Isoleringspap	8.48
Isoleringsplade	12.9
tømrerarbejde	12.35
Isoleringsrude	16.2.8
indsætning	16.7
J	
Jern, se også Indstøbt jern, Stål	
jernbeton	7.3 ¹⁾ , 7.4 ²⁾ ³⁾
konstruktionsdel fritliggende ..	8.65
konstruktionsdel i murværk	8.65
smedearbejde	18
Jernarbejde, værkstedsarbejde ..	18.21
Jernbaluster, betontrappe	15.27
Jernbeslag, snedkerarbejde	15.7
Jernbeslået dør, snedkerarbejde ..	15.26
Jernbetonarbejde, se også Beton ..	7
Jernbetonpæl	6.4
Jernbjælke, se Valset stål	
terrazzo, dækkes	10.4
Jerndele, magnesit-asbestgulv ..	14.3.3.10
Jerndør	18.35
Jernkonstruktion	18.23
Jernlak, sort	18.13.1 ³⁾
Jernoverligger, leveret af anden	
entreprenør	8.65
Jernplade, se Bølgeplade, Forblyet jernplade, Pandeplyde, Rustfri plade, Sort jernplade, Stålplyde, Varmforzinket jernplade	
Jernrør, se Rør	
Jernskinne, udvendig dør	15.24
Jernstøbegods	8.46

Jerntøj, tilstøbning, indmuring ..	8.94
Jernvinduer	8.46, 18.35
rense og stryge false	16.6
Jord, se Overskudsjord	
Jordarbejde	2
gartnerarbejde	3.5
gas, vand	19.9
vejarbejde	4.11
Jordbehandling	3.7
Jordforbindelse	22.16
Jordgulv	
korkmentunderlag for linoleum ..	14.4.4.4
strøer	12.20
Jordkabel, se Kabel	
K	
K = plasticiseret ledning (PVL) i klemliste	22.10
Kabel, se også Blykabel	
elarbejde	22.6
gartnerarbejde	3.5 ³⁾
i jord	22.8
jordarbejde	2.7
kloakarbejde	5.7
Kabelblok	22.8
Kakkelovn	8.47
opstilling	8.95
Kalfatring	
indvendig dør	15.17
udvendig karm, godkendelse ..	8.80
udvendig karm, udførelse	15.17
Kalk	8.17
Kalkbalje, på gulv	8.98
Kalke, se Tegning	
Kalkfarvning	8.90
Kalkhydrat, Holmblads mørtelprøver	8.21
Kalkkule, tildækning	8.17.1
Kalkmørtel	8.21
Kalkpuds, magnesit-asbestgulv, fodpanel	14.3.3.11
Kalksandsten	8.8

Kalksten, se også Natursten	9.2
Kamin, opstilling	8.95
Kanal, se Gulvkanal, Rørkanal	
Kanalrør (aftræk)	8.14.4 ²⁾ ³⁾
Kantliste, gulvarbejde	14.2.6
Kantsten	4.30
gartnerarbejde	3.8
udgravning	4.13
Kar, se Skyllekar	
Karbolineum, se Carbolineum	
Karm, se også Udvendig karm	
højde i befæstelse	4.14
indsætning og fastgøring	15.16
indvendig dør	15.25
kalfatring	15.17
kloakarbejde	5.12
kontrakehles	15.12
Kasein, se Casein	
Kassation af materiale	0.7
Kasseret materiale, gas, vand, sanitet	19.5
Kastning, snedkerarbejde ..	15.11 og .22
Katalog-nummer, beslag foreskrevet i SB	15.7
Katedralglas	16.2.6
Kedel, udsparing og tilmuring for indtagning	8.65
Kehlspar	12.25.2
Kemikaliebestandigt pudslag ..	7.33.4 ²⁾ ³⁾
Keramisk rør	8.14 ²⁾ ³⁾
Kit, se også Gummikit, Skiferkit, Termoplastisk kit	
glarmesterarbejde	16.3
Kitfals	
imprægnerede, lakeres ..	15.23, 16.6
maling	16.6
smig	15.23
Kitning, smedearbejde	18.13
Klamme, stenhuggerarbejde	9.7
Klemliste	22.11
Klimaanlæg	20.7
Klinker, se også Murstensklynke ..	8.3
gulvbelægning	8.92

rensning efter asfaltgulv-	
lægning.....	14.3.2.18
væg- og gulvklinter	8.10
Klinkekant, gartnerarbejde	3.8
Klinkerbetonsten, indvendig puds	8.85
Klistermasse.....	8.44 ¹⁾ 2)
Kloak, cementslam.....	0.30
Kloakarbejde.....	5
Kloakdæksel, se Dæksel	
Kloakledning, se også Ledning	
jordarbejde	2.7
understøtning	5.8.2 ³⁾
Kloakmester, autorisation.....	5.2
Kloaktegning, approbation.....	5.2 ³⁾
Klormagnesium	14.3.3.5
Klormagnesiumopløsning ...	14.3.3.2-3
Klæbemasse, tagpapdækning. 13.4 og .6	
Klæbemiddel, gulvbelægning i	
baner, fliser og stave	14.4.3
Kløer, se Tømmersamleplade	
Knage, snedkerarbejde	15.13
Knagelist	15.33
Knap, snedkerarbejde	15.13
Knasfuge	8.65 ³⁾
Knast	
fyrretræ til snedkerarbejde.....	15.4
krydsfiner	15.5
træ, kvalitetsfordring	12.2
træ til snedkerarbejde.....	15.3
Knastpropning, snedkertræ	15.11
Knastrent, fyrretræ til snedker-	
arbejde	15.4
Kobberplade	17.7
Kobberrør, anvendelse.....	19.17
Kobbertag	
blikkenslagerarbejde.....	17.34
tagbeklædning.....	12.26.3
Kobbertagrende	17.34
Koldhamring, smedearbejde.....	18.8
Koldløbning, støbejern	18.5
Koldskorhed	
smedegods	18.4
valset stål	18.1

Koldt vand, se Vand	
Komfur, se også Gaskomfur	8.47
Konduktør	0.1.09
entreprenørens.....	0.12
Konduktørskur	0.17
Konservering, se Trækonservering	
Konstruktion	
afstivning.....	0.5
lovlighed	0.1.09
smedearbejde, efter-	
bearbejdning	18.7
Konstruktionsdel af jern, murer-	
arbejde	8.65 ¹⁾ 2), 8.65.1 ³⁾
Konstruktionsfuge, beton-	
belægning.....	4.22 og .27
Kontakt, se også Afbryder,	
Stikkontakt	
boring i indfatning, list og	
lign.	15.19
Kontrakt, se Entreprise	
Kontraktionsfuge, betonbelægning	4.22
Kontrol, se Betonkontrol, Prøve,	
Prøvning	
Kontrolleret materiale	0.9
Kontrolmåling	
smedearbejde.....	18.20
snedkerarbejde	15.2
tømmerarbejde	12.13
Kork, gulvarbejde	14.4.7.1-2
Korkgulv	14.4.7
Korkisolationsplade	8.52
indlagt i forskalling	7.30
Korkment	14.4.4.2
Korkmentunderlag, linoleums-	
gulv	14.4.4.4
Korkstav, store gulve.....	14.4.8.2
Korkunderlag	
linoleumsgulv	14.4.4.2 og .4
vinylgulv	14.4.5.3
Kornkurve, beton og jernbeton	
7.3 ²⁾ 3), 7.4 ¹⁾	
Kornkurve-deklaration	
kalkmørtel	8.21 ³⁾

Kornstørrelse, sten og grus	4.7
Kosteskab	15.30
Kostestrog, parallelt med for-	
skalling.....	8.87
Kotehøjde, afsætning	0.16
Kraft, el.....	0.28
Kran.....	0.20
Krater, svejsning.....	18.9
Krave	
indvendig gasledning	19.14
indvendig vandledning	19.13
Kroneroset	22.12
Krydsfiner	12.9, 15.5
køkkeninventar	15.30
skab	15.29
tømmerarbejde	12.35
Kuldeisolering, beton	7.30
Kuldeisoleringsmateriale	7.10
Kulekalk	8.17.1
Kullem	18.35
Kultjære, se Stenkultjære	
Kunstig sten, beskyttes.....	8.80
Kunststen.....	8.66
Kutterslag, snedkertræ	15.11
Kvalitetsbestemmelse, -fordring,	
-klassificering, -krav	
fyrretræ	15.4
glas	16.2
krydsfiner	15.5
tagpap	13.3
træ, snedkerarbejde	15.3
træ, tømmerarbejde	12.2
Kvalitetsprøve, se Prøve	
Kvalitetsregel, planker, brædder..	12.2.3
Kvas, jordarbejde	2.6
Kvist, se Tagkvist	
teglstenstage	12.25
Kvistafdækning, blikkenslager-	
arbejde.....	17.29
Kvistskotrende, blikkenslager-	
arbejde	17.30
Kvistsålbænk, blikkenslager-	
arbejde.....	17.31

Kyllingenet	8.62
Kælder, tørholdelse	0.22
Kældergulv, fugtisolering.....	14.2.4
Kælderhængsel	12.47
Kældermur, fugtisolering.....	8.81
Kældernedgang, rørgelænder	18.27
Kældertrappe, tømmerarbejde	12.40
Køkkenbord	
opsætning	15.30
rørgennemføring	20.3
Køkkeninventar	15.30
Køkkenvask	
opsætning	15.30
rustfrit stål	19.17
Kølerumspade	8.52
Kørebane	
gas, vand, spildevand,	
repareres	19.9
kloakarbejde, retableres.....	5.15
tromling	4.12
Kørebanebelægning	4.16
Kørebaneflise	4.24
Kørebaneoverflade	4.20
L	
Lager i bygning	0.11
Lakering, smedearbejde.....	18.13-14
Lampested, placering	22.13
Lampetdåse	22.12
Langbjælkelag	12.18.2
Langgevind	
indvendig gasledning	19.14
indvendig vandledning	19.13
Langstav, træparket	14.4.8.1
Lask, tømmerarbejde	
fladjernslask.....	12.7
profilstål	12.3
strøer	12.20
Ledning, se også Afløbsledning,	
Forsyningsledning, Gasledning,	
Vandledning	
afskæring, nedrivningsarbejde..	1.3

brud afhjælpes.....	5.18 ^{a)}
elarbejde	22.6 og .11
gennem fyld	19.9 ^{a)}
jordarbejde	2.7
kloakarbejde, fjernelse	5.3
kloakarbejde, sikring	5.7
uforudset	1.2 ^{a)} , 1.3 ¹⁾
Leider, smedearbejde	18.35
Lem	
kullelem	18.35
loftslem	12.40
tag	12.26
Ler, se Indskudsler	
Lerindskud	8.78
Lerklining, kloakarbejde	5.4
Lermørtel, ildfast	8.28
Lerrør	5.5 ^{a)}
samling	5.8
Letbeton	
udvendig puds	8.82
udvendig pudsmørtel	8.18
Letbetonblokke, -plader	8.7
opmuring	8.65.2 ^{a)}
Letbetonpladevæg	8.75
Letbetonprodukt	7.7
Letbetonvægelement... ..	8.76 ¹⁾ , 8.75.2 ^{a)}
Lette mursten	8.4
Lim, snedkerarbejde	15.10
Linoleum	14.4.4.1
pålægning	14.4.4.3
Linoleumsflise	14.4.4.1 ^{a)}
pålægning	14.4.4.3
Linoleumsgulv	14.4.4
Linoliekit	16.3
Liste, se også Dækliste, Kantliste, Tætningsliste	
glarmesterarbejde	16.6
pladedækning	12.26.3
Listedækning, se Tagpapdækning	
Loddetin	17.10
Lodret isolering	8.81
Loft, unøjagtig betonstøbning ..	7.28
Loftsgulv	12.42.4

Loftrappe	12.40
Lov	0.1.09
Luftfugtighed, vægbeklædning	
med fliser	8.91
Luftkonditioneringsanlæg	20.7
Luftledning, elarbejde	22.9
Lukning af bygning	0.26
Lyddæmpende beklædningsplade .	12.9
tømrerarbejde	12.35
Lygte, se Aflygtning	
Lynaflederanlæg	22.18
Lys, se Belysning	
Lysbuesvejsning	18.9
Lyskronetempel	12.18.3
Lyskasse	
betonmateriale	7.3 ^{a)} , 7.4 ¹⁾
udvendig puds	8.82
Lyskasserist	18.24
Lysningsforskalling	12.24
Lysningspanel	15.23
Lægte, kvalitetsfordringer	12.2.2
Lægtedør	12.48
Lægterækværk	0.15
Lægteskillevæg	12.34
Lægtning, tag	8.77, 12.26
Længdefuge	
betonbelægning på fortov	4.27
betonbelægning på kørebane...	4.22
Løbebro	0.20
holdes passabel	0.24
Løgumsøm, kobbortag	17.34
Løskant	17.20
tagpapdækning	13.6
Løvtræ, se også Bog	
gulv	12.43
Låge	
beslåning	15.13
køkkeninventar	15.30
overfalsning	15.12
Lås, se også Aflåsning	
dør	15.7
smøring, nøgler	15.13
stenhuggerarbejde	9.7

M	
Magnesiacement	14.3.3.3
Magnesit, brændt	14.3.3.4
Magnesit-asbestgulv	14.3.3
Magnesitunderlag	
gummigulv	14.4.6.3
korkgulv	14.4.7.3
linoleumsgulv	14.4.4.4
træparketgulv	14.4.8.3
vinylgulv	14.4.5.3
Makadambelægning	
fortov	4.25
kørebane	4.17
Maling, smedearbejde	18.13
Mangel, se også Fejl, Unøjagtighed	
betonarbejde	7.28
indvendig puds	8.85
pudsflader, stuk	11.3
underlag for tagpap	13.6
underlag for terrazzo	10.3
Mansardstol	12.25.4
Mansardtag	12.25.2
Maribobelægning	4.20.3
Marmor	9.2
Marvridse	12.2.3
Marvskøre	15.3
Marvskåret	15.3
Marvstråle	15.4
Maskine, kloakopgravning	5.7
Maskinstampning, se Stampning	
Maskinsten, se Mursten	
Maskintromle	4.12
bundlag	4.18
chaussebrølægning	4.23.2
Maskintrukket glas	16.2.1
Mast, luftledning	22.9
Mastix, se Asfaltmastix, Tjæremastix	
Materiale, se også Kasseret	
andet materiales anvendelse ..	0.7, 0.8
branchekontrolleret	0.9
opbevaring, beskyttelse	19.4
oplægning, beskyttelse, flytning .	0.11

patentbeskyttet	0.8
pristigningsgodtgørelse	0.10
Materialeindkøb	0.10
Materialeangel	0.7 og .10
Materialeoplag	0.11
beton og jernbeton	7.13
Materialeprøve	0.7
Materialeprøvning, beton og jernbeton	7.12
Materialeskur	0.11
Materiel	
beton og jernbeton	7.14
vejarbejde	4.6
Mejsling, smedearbejde	18.6-7
Mellemlag, magnesit- asbestgulv	14.3.3.2 og .8
Mestertilsyn	0.5
Metalanker	
murerarbejde	8.66
stenhuggerarbejde	8.66
Metallisering, se Sprøjteforzinkning	
Metal-pladeindskud, cement- mørtel	8.80
Metalpladetagdækning, se også Aluminiumtag, Kobbortag, Zinktag	
tagbeklædning	12.26.3
Metalskinne, gulvarbejde	14.2.7
Metalvindue, rens og stryge fals..	16.6
Middelfinhugning	9.4
Midlertidig indsætning, ruder ...	16.6
Midlertidig rustbeskyttelse	18.14
Mineraluld, hulrumsfyld	8.50
Molersten	8.5
indvendig puds	8.85
Monierpuds	8.88
Moniervæg	
træbjælkelag, underlag	12.18.3
udførelse	8.73
Montering, smedearbejde	18.22
Montør	
elarbejde	22.4
„sorte fingre“	0.30 ^{a)}

Mosejord, udgravning	2.5
Motor-gangstiftromle, fortov	4.26.2
Motorinstallation	22.14
Muffeasfalt	5.4 ³⁾ , 8.32.3 ³⁾
Muffehul, gas og vand	19.9
Muffekit	5.4 ³⁾
Muld, muldjord	
gartnerarbejde	3.5
jorदारarbejde	2.5
kloakararbejde	5.7
kloakararbejde, retablering	5.15
reguleret areal	2.9
uegnet byggegrund	2.5
Mur, se Hegnsmur, Hul mur, Ydermur	
Muranker	12.6
indstøbning	12.25.6
levering	8.65 ¹⁾), 8.65.1 ³⁾
Murbinder	8.61 og .65
Murcement	8.16.2 ²⁾), 8.16.2 ³⁾
Murcementmørtel	8.22.2 ²⁾), 8.22.2 ³⁾
Muremørtel	
kalkhydrat	8.21.1
opmuring	8.65
sand	8.18
Murerarbejde	8
Muret rør	8.65 ¹⁾), 8.65.1 ³⁾
Muret skillevæg, fugtisoleres	8.81
Murflade	
afkostning	8.65
fuger udkradses	8.65
Murhage	17.13 ²⁾), 17.13 ³⁾
Murkam, afdækning	8.69
Murmål	15.2
Murpap	8.48
Murrille, se Rille	
Mursten	8.1
gulvbelægning	8.92
lette (porøse og højpo- røse)	8.4
stenstabler	8.15
udskiftning	8.80 ³⁾
Murstensklinke	8.2
Murstenskærver, beton og jernbeton	7.22
Murværk, se også Opmuring	
frostsikring	0.23
rensning efter asfaltgulv- lægning	14.3.2.18
sne fjernes	0.24
støbte sten, bastardmørtel	8.65
Mængdefortegnelse, beskri- vende	0.1.04
Møbelpladedør, udvendig	15.24
Mønsterstav, træparket	14.4.8.1
Mønttelefon, byggeplads	0.28
Mørtel, se Aktiveret mørtel, Bastardmørtel, Cementmørtel, Farvet mørtel, Finpudsmørtel, Grovpudsmørtel, Hydraulisk blandingsmørtel, Hydraulisk mørtel, Ildfast lermørtel, Kalkmørtel, Muremørtel	
Mørtelbalje	
frostisoleres	8.15
renset for sne	0.24
tildækkes	8.15
Mørtelbænk	0.11
afdækkes	8.15 ²⁾), 8.15 ³⁾
isoleres	8.15
Mørtelmateriale	8.16-28
Mørtelprøver, Holmblads	8.21
Mørteltunge, hul mur	8.65
Mål, se også Hovedmål, Træmål	
ansvar	0.5 ³⁾), 8.65, 12.13
snedkerarbejde	15.2
Måldifference, se Afvigelse	
Målelægte	0.16
Målerarbejde	12.13
Måler, interimistisk el- måler	0.28
Målerskab, snedkerarbejde	15.29
Målkontrol, se også Afvigelse, Kontrolmåling	
smedearbejde	18.20
Måtte, se Isoleringmåtte	

Måtteforsænkning	7.33.5 ³⁾
Måtteramme	18.26
N	
Naboejendom, nedrivningsarbejde	1.2
Naturlig asfalt	8.32
Natur-skiferdækning, se også Skifertag	17.35
Natursten	
beskyttet under fugearbejde ...	8.80
modtagelse og formuring	8.66
Navngivne firmaer, beslag foreskrevet i SB	15.7
Nedbrydningsmaterialer, anvendelse	1.1
Nedgangsbrønd	5.9
Nedladning, beslag	15.13
Nedløb, aluminiumtag	17.38.3
Nedløbsbrønd	5.10
Nedløbsrør	17.17
aluminiumtag	17.38.10
Nedrivningsarbejde	1
Nedstiksvibrator	7.17
Nedstyrtnings-skakt, se Affalds- skaktrør	
Nexø sandsten, behugning	9.4
Niche, se også Rørniche	
gasledning	19.14
vandleddning	19.13
Nitte, se Valset stål	
nitteforbindelse	18.11
nittehul	18.10
Normer, se også Danske Standardblade	
antenneanlæg	22.21
beton og jernbeton	7.2
betonvarer	8.29
blikkenslagerarbejde	17.1
Dansk Ingeniørforening	0.1.11
el-installationsmateriel	22.6
gas, vand, sanitet	19.3
isolering ved tekniske installationer	21.2-3

jernkonstruktioner	18.23
kloak	5.2
lynaflederanlæg	22.18
magnesit-asbestgulv	14.3.3.1
sanitetsporcelæn	19.6
skoleradioanlæg	22.22
sorte gevindrør	18.2
svejsning	18.9
varmeanlæg	20.4
vejarbejde	4.2
Normvare	0.9
Nødtørft, forbud	0.18
Nøgle	
ansvar, opbevaring, udlevering .	15.13
dørlås	15.7
gashovedhane	19.11
Nøglebrædt	15.13
Nøglehul	15.13
Nøglesystem	15.13
Nålestribet glas	16.2.5
O	
Offentlige, entreprenørens forhold til det	0.13
Offentlig færdsel, beskyttelseskærm	0.20
Olieasfalt	8.33 ¹⁾), 8.33 ²⁾
Oliefast asfalt, se Asfaltgulv	
Oliering, flisegulv o. l.	8.92
Omfang, arbejdets	0.3
Opbevaring, se også Oplagring	
cement	7.13, 8.16
kalk	8.17
materialer, gas, vand, sanitet ..	19.4
tagpap	13.3
Opbinding, gartnerarbejde ..	3.11 og .14
Opbøjning, armeringsjern	7.20
Opfyldning, jordarbejde	2.8
Opgravning	
gas, vand, sanitet	19.2 og .9
kabler	22.8
kloak	5.7
Ophugning, asfaltgulv, reparation	14.3.2.17

Oplagring, se også Opbevaring ..	0.11	Overfladebehandling	
asfaltmaterialer, vejarbejde . . .	4.8	beton og jernbeton	7.29
græstørv	2.10	fortov	4.26
jernarbejde	18.14 og .21	kørebane	4.20
muld	2.5	smedearbejde	18.12-19
murermaterialer	8.15	snedkerarbejde	15.20
overskudsjord	2.13	„sorte fingre“	0.30 ^{a)}
støbematerialer	7.13	træparketgulv	14.4.8.4
Oplagsrum i bygning	0.11	Overfladevibrator	7.17
snedkerarbejde	15.15	Overflødig jord, se også Over-	
Oplysning, før tilbud	0.2	skudsjord	
Opmuring	8.65	gas, vand	19.9
Opmærkning, se også Afsætning		Overkørsel, midlertidig	0.19
ansvar	0.29	Overlapningssamling, gitter-	
gennembrydning for ledning . . .	8.97	konstruktion	12.25.9
varme, ventilation	20.2	Overligger, se også Jernoverligger	
Opmåling, jordarbejde	2.2	profilstål	12.3
Oppinding, tømmer	12.2.1	Overskudsjord, se også Overflødig	
Oprift, snedkertræ	15.11	jord	2.13
Oprydning, se også Renholdelse		kloakarbejde	5.16
kloakarbejde	5.3	vejarbejde	4.13
Opskalkning	12.26.4	Overtræksrør, faldrør	17.24
Opskæring, smedearbejde	18.6-7		
Opsnøring, tømrerarbejde	12.13	P	
Opvarmning, se også Varme-		Pakbøsning	
anlæg		gasledning	19.14
konduktørskur	0.17	vandleddning	19.13
midlertidig opvarmning	0.27	varme, ventilation	20.3
Ordre, afgivet af byggeledelsen . .	0.12	Paksalve, vandledning	19.13
Ornamentglas	16.2.7	Pandeplade	
Ovenlys		lægtning	12.26.7
blikkenslagerarbejde	17.27	varmforzinket	17.4
levering og inddækning	8.77 ^{a)}	Panel, se Vægpanel	
lysningsforskalling	12.24	Pap, se Asfaltpap, Gulvpap,	
teglstenstag, bredde, mellem-		Isoleringspap, Tagpap,	
rum	12.25	Tjærepap, Vægpap	
tømrerarbejde	12.26 ^{a)}	Papstifter, -søm	12.4, 13.5
udveksling i spær, ås, hanebånd		Paptag, se Tagpapdækning	
m.m.	12.25	Parkering	0.17
Ovenlysgitter	18.35	Parkeringsareal	4.17.3
Ovenlyskarm	12.27	Parket, se Træparket	
Ovenlysrækværk	18.35	Parketasfalt, se Asfaltgulv	
Ovenlysvindue, inddækning	17.19	Parketstave	14.4.8.1

Patentbeskyttet materiale	0.8	Pløede brædder, kvalitets-	
Pentololie	12.10	fordringer	12.2.5
Persienne	15.23 ^{a)}	Polering, stenhuggerarbejde	9.6
Personale, entreprenørens	0.12	Politianordning	0.13
Persontransport, hejs	0.20	Porcelæn, se Sanitetsudstyr	
Petring, anvendelse	8.65 ¹⁾ ^{a)} , 8.65.1 ^{a)}	Porcelænsskab	15.30
Petroleumsasfalt	8.33 ¹⁾ ^{a)}	Portland-Cement, se Cement	
PGB = plasticbeklædt gummi-		Portstolpe, faststøbning	8.94 ^{a)} ^{a)}
blykabel	22.10	efterreparation, vej	4.32
Pilhøjde		Porøse mursten	8.4
gitterfod i tagværk	12.25.9	Pressestof, beslag, skruer til	
stødrin	12.36	fastgørelse	15.8
Pillefundering	6.5	Prisstigning, materialer	0.10
Pilotering	6.2	Profil	
Pissoir, glitpuds	8.89	jordarbejde	2.1
Pissoirskærm, -skur	0.18	snedkerarbejde, prøve god-	
Pissoirtragt	19.15 ^{a)}	kendes	15.11
Plade, se Gulvplade, Isolations-		Profiljern, se Profilstål	
plade, Jernplade, Rustfri plade,		Profilstål, se også Valset stål	
Skum-plast plade, Slaggeplade,		samlinger	12.15
Stålplade, Træuldbeton plade,		tømrerarbejde	12.3
Valset stål		Projekterende teknikker	0.1.09
Pladedækning, se Aluminiumtag,		Prop	
Kobbertag, Zinktag		for snedkerarbejde	15.16
Pladeindskud, se Metal-plade-		krydsfiner	15.5
indskud		Præfabrikeret element	7.8
Pladeskillevæg, se også Slagge-		Prøve	
pladevæg		arbejdsprøve	0.6
træbjælkelaag, underlag	12.18.3	clarbejde	22.2
Pladetykkelse	17.1	fremlagt ved licitation	0.1.03
Plads, se også Byggeplads		gulvarbejde	14.2.1
kloakarbejde, retablering	5.15	materialeprøve	0.7
spildevand, gas, vand, repareres	19.9	snedkerarbejde, andre træsorter	15.3
Planering, gartnerarbejde	3.6	snedkerarbejde, profiler	15.11
Planke		tagpap	13.2
kvalitetsfordringer	12.2.3	tagsten	8.77
vandindhold	12.2.3	tagsten	8.77
Plankekehl	12.25.2	Plantesten, se Betonplantesten	
Plantesten, se Betonplantesten		Plantning	3.11
Plantning	3.11	Planvibrator	7.32
Planvibrator	7.32	Plasticgulv	14.3.5
Plasticgulv	14.3.5	Plastisk træ	15.11
Plastisk træ	15.11		

Prøvegulv, betongulv som underlag for gulvbelægning	7.33 8.93 14.4.2
Prøveindsætning, glarmester- arbejde	16.6
Prøvelegeme, betonkontrol	7.35
Prøvelægning, tag	12.26
Prøveramning	6.2
Prøvestøbning, betonarbejde 7.3 ^{a)} , 7.4 ¹⁾	
Prøvning	
betonbelægning på kørebane	4.22
betonkontrol	7.35
gasledning	19.20
vandedning	19.19
Puds, se også Finpuds, Glitpuds, Grovpuds, Indvendig puds, Kalkpuds, Monierpuds, Til- pudsning, Udvendig puds beskyttes under fugearbejde	8.80
løstsiddende, gulvarbejde	14.2.8
løstsiddende, asfaltgulv	14.3.2.15
Pudslag, betongulv	7.33, 8.93
kemikaliebestandigt	7.33.4
skridsikkert	7.33.2
slidfast	7.33.3
Pudsmørtel, sand	8.18
Pumpe, fundament	19.2
Pumpebrønd	5.9 ^{a)}
Pumperør, gasledning i jord	19.11
Pumpning	0.21
PVIK = plastinstallationskabel	22.10
PVL i stålrør i asfaltgulv	22.11
Pælfundering	6
Påfyldning, fyld	2.9
R	
Rabat, græsabat, vejrabat	4.31
Rabitzvæg, træbjælkelag, underlag	12.18.3
Radioanlæg	
antenneanlæg	22.21
skoleradioanlæg	22.22

Rambuk, godkendelse	6.2
Ramme	
gående ramme mærkes	16.6
kontrahles	15.12
Rammejournal	6.2
Rammestykke, sprækker, udskiftes	15.22
Rammetræ	
indvendige døre	15.25
vinduer	15.23
Ramning, pæle	6.2
Ramslag	
godkendelse	6.2
jernbetonpæle	6.4
træpæle	6.3
Rawl-plugs, for snedkerar- bejde	15.16
Recopalskilt, fordelingstavle	22.15
Reglement	0.1.09
Regulativ	0.1.09
blikkenslagerarbejde	17.1
gas, vand, sanitet	19.3
kloakarbejde	5.2
vejarbejde	4.2
Regulering, terræn	2.9
Rem	
tagværk, stød	12.25
træsamlng	12.14
Rende, se også Hængerende, Indbygget rende, Tagrende	
aluminiumtag	17.38.3
oprenses	8.77
Rendebærer, aluminiumtag 17.38.4 og .9	
Rendebæring, kobbertagrende	17.34
Rendejern	
blikkenslagerarbejde	17.11
hængerender	17.16
udstemmes for	12.26
Rendesten	4.30
udgravning	4.13
Renholdelse	
bygninger og plads	0.30
gartnararbejde	3.14

konduktørskur	0.17
retirade	0.18
Rensedæksel, afløbsledning	19.21
Rensedør, se Skorstensrensedør	
Rensestykke	19.15
Rense-T, gasledning	19.11
Rensning	
afløbsledning	19.21
asfaltgulv med omgivelser	14.3.2.18
jern	18.15
vandedning	19.19
Reparation, se Efterreparation	
asfaltgulv	14.3.2.17
Reposelement	8.76.2 ^{a)})
Reservemateriel, se Materiel	
Retablering af befæstelse	
kloakarbejde	5.3 og .15
spildevand, gas, vand	19.9
Retablering af kabelafdækning, jordarbejde	2.7
Retirade	0.18
Retning, smedearbejde	18.8
Retningslinier, Dansk Ingeniør- forenings	0.1.11
Revle, indstøbt i beton	12.21
opretning	12.23
Revledør	12.47
Revne, se også Sprække	
krydsfiner	15.5
smedegods	18.4
støbejern	18.5
svejsning	18.9
valset stål	18.1
Ridse	
fyrrertræ til snedkerarbejde	15.4
krydsfiner	15.5
smedegods	18.4
træ til snedkerarbejde	15.3
træ til tømrerarbejde	12.2.3
valset stål	18.1
Rigle, indsætning	15.13
Rille	
elarbejde	22.11

fugtisoleret	8.81
murværk	8.65.1 ^{a)}), 8.65.1 ^{a)})
Ringeanlæg	22.19
Ringetryk, boring i indfatning m. v.	15.19
Ringskøre	12.2
Rist, se også Lyskasserist, Skraberist	
afløbsledning	19.21
kloakarbejde	5.12
knækket	5.18 ^{a)})
renses og rettes ind	5.17
Roset, stuk	11.4
Rude, glarmesterarbejde	16
Rundjern, se Valset stål	
Rustbeskyttelse	18.15- .19
midlertidig	18.14
ståldørkarm	18.35
Rustdannelse, stenhuggerarbejde	9.5
Rustfri plade, smedearbejde	18.3
Rustfri stålplade, blikkenslager- arbejde	17.5
Ryddeliggørelse af terræn	
kloakarbejde	5.16
vand, gas	19.9
Rydning, gartnerarbejde	3.4
Rygningsbrædder, skifertag 12.26.5, 17.35	
Rygningssten, udkostes med cementmørtel	8.77
Rækværk, se også Lægterækværk, Rørgelænder, Trappegelænder	
ovenlysrækværk	18.35
trådnnet	18.35
Rød asfalt, se Asfaltgulv	
Rødder, se også Trærod	
gartnararbejde	3.4
jordarbejde	2.6
Rødskørhed, smedegods	18.4
Røgkanal, muret	8.65.1 ^{a)})
Røgrør	8.47 og .95
Rør, se også Asbestcementrør, Betonrør, Drænrør, Glaserede rør, Lerrør, Støbejernsrør	
anbringelse	19.16

boring og udskæring, snedkerarbejde	15.19
clarbejde	22.11
gasledning i jord	19.11
indvendig gasledning	19.14
indvendig spildevandsledning ..	19.15
indvendig vandledning	19.13
muret	8.65
skyllerør til wc	19.17
smedearbejde	18.2
vandledning i jord	19.10
Rørbærer, se Bæring	
Rørbøsning, se også Bøsning	
gasledning	19.14
indmuring og faststøbning	8.94
vandledning	19.13
Rørgelænder	18.27
Rørgennemføring, gulvunderlag ..	12.41
Rørholder, indmuring og faststøbning	8.94
Røring på brædder	8.86
Rørkanal, gas, vand, sanitet	19.2
Rørlægning	5.8 ^{a)}
Rørniche, se også Niche	
fugtisolerer	8.81
Rørsøm	8.60
Rørvæv	8.60
Råbetonlag	7.32.1 ^{a)} ³⁾
Råd, træ, kvalitetsfordring ..	12.2, 15.3
Råglas	16.2.4

S

Saltsyre	8.59
Saltudslag, mursten	8.1
Samleplade	12.8
Samling	
gitterkonstruktion	12.25.9
kloakrør	5.8
profilstålforbindelser	12.15
snedkerarbejde	15.12
træsamlinger	12.14
Samlingsmateriale, kloak	5.4

Sand, murerarbejde	8.18
Sandblæsning, jern	18.16-17
Sandsten	9.2
behugning	9.4
formuring	8.66
Sanitetsanlæg	19
Sanitetsarbejde	19.17
Sanitetsartikler	19.17 ^{a)}
Sanitetsudstyr	19.6
Savning, smedearbejde	18.6
Savsmuld, tildækning af asfaltgulv	14.3.2.16
SB	0.1.04
Servantehane, forbindelse	19.17
Siccativ, zinkvinduer, false	16.6
Sidekærv, svejsning	18.9
Sikringsforanstaltninger, se også Beskyttelsesforanstaltninger	
frost	0.23
montering af smedearbejde	18.22
Sisalkraft, gulvtildækning	14.2.9
Sjak, besked	0.12
Skab, se Garderobeskab, Køkkeninventar, Målerskab	
Skabelon	8.65
Skabsdør	15.29
Skade, se også Beskadigelse	
forårsaget ved murerarbejdet ..	8.98
på jordkabel	2.7, 3.5 ^{a)}
Skakt, muret	8.65 ¹⁾ ^{a)} , 8.65.1 ^{a)}
Skaktrør, se Affaldsskaktrør	
Skalk, se Opskalkning	
Skarnboks	
glitpuds	8.89
loftshøjde	8.72
skarnkassebæring	18.33
Skarnboksdør	18.34
Skarnkasse	18.31
Skarnkassebæring, skarnboks	18.33
Skarnkasserum, glitpuds	8.89
Skarnkassetatv	18.32
Skarnkassevogn	18.35
Skiferkit	17.14

Skiferliste	12.26.5 ^{a)} ³⁾ , 17.35
Skifersøm	17.35
Skifersålbænk	8.58
henlægning, rensning	8.67
Skifertag, se også Eternitskifer, Natur-skiferdækning	
indskud	17.21
lægtning	12.26.5
skotrender	17.32
Skiftespær	12.25.2
Skilleplade, særlige	12.9
Skillevæg, se også Bræddeskillevæg, Lægteskillevæg, Monierskillevæg, Muret skillevæg, Pladeskillevæg, Rabitzskillevæg, Skydedørsskillevæg	
afsluttes under gulv	8.65
Skillevægsbrædder	12.2.3
Skillevægspade	12.9, 12.35
Skillevægsten	8.1.3 ^{a)}
Skilt	
afspærringsventil i jord	19.12
fordelingstavler	22.15
på arbejdsstur	0.17 ^{a)} ³⁾
snedkerarbejde, påsætning	15.13
Skiltning	
kabelarbejde	22.8
vejarbejde	4.5
Skiver	
leveres af entreprenør	8.65
varme, gennemføringer	20.3
Skoleradioanlæg	22.22
Skorsten	
afdækning	8.69
muret	8.65 ¹⁾ ^{a)} , 8.65.1 ^{a)}
træbjælkelag, trempler	12.18.3
udveksling i spær, åse m. v.	12.25
Skorstensbøsning	8.47
Skorstenspipe	8.65
Skorstensrensedør	8.46
Skorstensrør, ikke proppes for	
snedkerarbejde	15.16
Skorstensstol	12.25.7

Skotrende, se Kvistskotrende	
blikkenslagerarbejde	17.32
oprensning	8.77
tømmerarbejde	12.28
Skraberist	18.25
Skridsikkert pudslag	7.33.2 ^{a)} ³⁾
Skrue	12.4
aluminiumtage	17.38.6
blikkenslagerarbejde	17.13
snedkerarbejde	15.8 og .13
Skruemuffe, vandledning i jord ..	19.10
Skråning, se Grøfteskråning	
Skråningsbeklædning, indregnet	
i profil	2.1
Skumplastperler	8.50
Skumplastplade	8.54
underlag for træparketgulv ..	14.4.8.3
Skunkbrædder	12.42.4
Skur	0.17
Skureliste	15.30
Skydedørsskillevæg	12.32
Skydedørsskinne	
opsætning	15.13
snedker tilkaldes	12.32
Skyllekar	12.50
Skyllerør	19.17
Skæg, se Grater	
Skælsand	8.19
Skæreflamme	
efterbehandling	18.7
smedearbejde	18.6
Skærm	
fortov	0.15
nedbrydningsarbejde	1.2
sikring af færdsel	0.20
Skævhed, snedkerarbejde, rettes ..	15.22
Slagger	4.9
valset stål	18.1
Slaggeplade	8.29 ^{a)} ³⁾ , 8.30 ¹⁾
Slaggepladevæg, se også Pladeskillevæg	
opsætning	8.74
puds	8.85

Slaghoved, jernbetonpæle 6.4
 Slangespidsbane, gas 19.14
 Slibning
   betongulv 8.93
   smedearbejde 18.7
   stenhuggerarbejde 9.5
   terrazzo 10.4
 Slidfast pudslag ..... 7.33.3^{a)}
 Slidkrampe, forsatsrammer 15.23
 Slidlag
   asfaltgulv 14.3.2.12
   betongulv 7.33, 8.93
   forskellige 7.34
   magnesit-asbestgulv ... 14.3.3.3. og .9
 Slidskinne, udvendig dør 15.24
 Slutblik, indsætning 15.13
 Smedearbejde 18
   tømmerarbejde 12.3, 12.15
 Smedegods 18.4
 Smeltesvejsning 18.9
 Smuds „sorte fingre“ ..... 0.30^{a)}
 Småbeslag, aluminiumtage 17.38.6
 Sne
   fjernes 0.24
   rensning af etager 0.22
 Snedkerarbejde 15
   afdækning 15.21
   efterpasning 15.22
   grundning 15.14
   indsætning og fastgøring 15.16
   levering på bygning 15.15
   mangler ved puds 8.85
   overfladebehandling 15.20
   skade ved murerarbejde 8.98
   „værksted“ i bygning 15.15
 Snedkerlim 15.10
 Snestopper, blikkenslagerarbejde . 17.37
   ovenlys 17.27
 Sokkel, se også Fodpanel
   gulvarbejde 14.2.8
   gummi 14.4.6.4
   kork 14.4.7.4
   linoleum 14.4.4.5

  udvendig puds 8.82
   vinyl 14.4.5.4
 Sokkelrist 8.46
 Solignum 12.10
   trævinduer 15.23, 16.6
 Sommerfældet gran 12.2
 Sort asfalt, se Asfaltgulv
 Sort jernlak ..... 18.13.1^{a)}
 Sort jernplade 17.2
 „Sorte fingre“ ..... 0.30^{a)}
 Sortering, se Kvalitetsbestemmelse
 Spand, anbringelse på bræddegulv 8.98
 Sparesten, beton og jernbeton ... 7.22
 Spartling, gulvarbejde 14.2.5
 Specialarbejder
   fugefrit gulv 14.3
   gulvbelægning i baner, fliser og
   stave 14.4
 Spejlglas 16.2.2
 Spejltrådglass 16.2.3
 Spidsklamme 12.5
 Spiger, se Søm
 Spildevandsledning, se også
   Afløbsledning, Kloakledning
   indvendig ..... 19 og 19.15
 Spildkalk, hul mur 8.65
 Spindel, se Stophanespindel
 Spisekammerskab 15.30
 Spisekammerventil 8.46
 Sprit, mørtel, vinter 8.65
 Sprække, rammestykker og
   fyldinger 15.22
 Sprøjteforzinkning 18.18
 Spunsning
   betaling 0.21
   kloakarbejde 5.3
   udvendig gas- og vandledning
     19.2¹⁾, 19.9^{a)}³⁾
 Spænding, smedearbejde,
   montering 18.22
 Spær, se Gratspær, Kehlspær
   afstand 12.25.2
   trækonservering 12.16

  træsamlng 12.14
   udveksling 12.25
 Spærbånd 12.25.5
 Spærende, udhæng 12.25
 Spånplade 12.9
   tømmerarbejde 12.35
 SR = plasticisoleret ledning
   (PVL) i rør 22.10
 Stabiliseret belægning 4.21
 Stampning
   fyld 2.8-9
   kloakarbejde 5.14
 Standardblade, Danske, se også
   Normer 0.1.10
   blikkenslagerarbejde 17.1
 Stangstål, se Valset stål
 Stansning, smedearbejde 18.6
 Stav, se Træparket
 Sten, se også Kunststen, Mursten,
   Natursten
   jordarbejde 2.6
   kornstørrelse 4.7
   vejarbejde 4.7
 Stenhuggerarbejde 9
   beskyttes 8.66
 Stenkulstjære ..... 8.32^{a)}
   isoleringsarbejde ..... 8.45¹⁾ 2)
   trækonservering 12.10
 Stenmateriale, stenhuggerarbejde . 9.2
 Stenoplæg 7.13
 Stenrede, beton og jernbeton 7.21 og .28
 Stenstabel 8.15
   renset for sne 0.24
 Sternbånd 12.26
 Sti, se også Havegang
   gartnerarbejde 3.10
 Stift, se også Søm
   glarmesterarbejde 16.4
 Stige, tømmerarbejde 12.40
 Stigetrin
   nedgangsbrønd 5.9
   smedearbejde 18.35
 Stik 8.65

Stikkontakt
   boring i indfatning, lister og
   lign. 15.19
   elarbejde ..... 22.6 og .12
 Stikledning, gas, vand ..... 19.2 og .11
 Stillads 0.20
   anvendelse i bygning af træ fra
   stillads 12.2
   holdes passabelt. 0.24
 Stjærthage 15.23
 Stok og vage holdes ..... 0.5^{a)}
 Stol, se Betonafræksrør,
   Mansardstol, Skorstensstol,
   Tagstol, Ventilationsrør
 Stolpevæg ..... 12.17^{a)}, 12.17.1^{a)}
   anker ..... 12.6.2^{a)} 3)
 Stophane, se også Afspærrings-
   ventil 19.17
 Stophanespindel, vejarbejde 4.14
 Stoppeklods
   indvendig dør 15.25
   snedkerarbejde, påsætning 15.13
   udvendig dør 15.24
 Stormjern, vindue 15.23
 Stormlægte, tagværk 12.25
 Stormstang, tagvindue 17.28
 Strygerum, målerskab 15.29
 Strø 12.20
   vandindhold 12.2.3
 Strøm, se Elektricitet
 Studsfuge, se Stødfuge
 Stuk, mangler ved puds 8.85, 11.3
 Stukarbejde 11
 Støbeflage 7.19
 Støbeform, se Form
 Støbegods
   bygningstøbegods 8.46
   smedearbejde 18.5
 Støbejern 8.46, 18.5
 Støbejernsrør, kloakarbejde ..... 5.5^{a)}
   samling 5.8
 Støbematerialer 7.3-4
   oplæg 7.13

Støbeskel	7.23	Syrefast asfaltmastix	8.37 ¹⁾ ²⁾
Støbning, se Betonstøbning		Sænkebrønd	6.6
Støbt sokkel, se Sokkel		Særbeskrivelse	0.1.04
Støbt sten	8.7	Særlig beskrivelse	0.1.04
bastardmørtel	8.65	Særlige betingelser	0.1.06
Stød		Sætning	
bræddegulv	12.42.3	anlægsgartnerarbejde	3.5
forskalling	12.23	jordarbejde	2.9
strøer	12.20	kabelgrav	22.8
tagbeklædning og lægter	12.26 ²⁾ ³⁾	kloakarbejde	5.18
tagpap	13.6	Søjle, betonstøbning	7.23
tagværker	12.25	SøjleforSkalling	7.19
træsamlng	12.14	Søm, se også Rørsøm	
tværbjælkelag	12.18.1	aluminiumtag	17.38.6
Stødfuge		blikkenslagerarbejde	17.13
bredde	8.65 ¹⁾ ²⁾ , 8.65.1 ³⁾	løse søm ved papdækning	13.6
ophugning	8.80	snedkerarbejde	15.9
Stødplade, tømrerarbejde	12.8	tagpapdækning	13.5
Stødprop, wc	19.17	tømrerarbejde	12.4
Stødtrin, gulvarbejde	14.2.6	Sømfast sten, i beton for	
Støvplage, nedbrydningsarbejde ..	1.2	snedkerarbejde	7.26 ²⁾ ³⁾ , 15.16
Stående fortanding, i facade	8.65	Sømløs dækning, se Tagpap-	
Stål, se Smedegods, Valset stål		dækning	
Stålbjælkelag	12.18.4	Sømning, se også Tagpapdækning	
Ståldør	18.35	gulv	12.42
Stålkonstruktion	18.23	Sålbænk, se Betonsålbænk,	
Stålpapstift, se Papstift		Kvist-sålbænk, Skifersålbænk,	
Stålplade		Vinduessålbænk	
bearbejdning	18.6-10	T	
rustfri	17.5, 18.3	Tag, se Teglstenstag	
Stålrør, se Rør		Tagets render, oprensning	8.77
Ståltrådsbinder	8.61	Tagbeklædning, tømrerarbejde ..	12.26
Stålvindue	18.35	Tagbrædder, kvalitetsfordringer .	12.2.3
Svagstrømsinstallation	22.23	Tagbrønd	5.11
Svamp, træ, kvalitetsfordring .	12.2, 15.3	Tagdækning, se Aluminiumtag,	
Svampeforsikring	12.2	Eternitbølgeplader, Eternit-	
Svejsning	18.9	skifer, Kobbertag, Pandeplade,	
Svellebro	0.19	Skifertag, Tagpapdækning,	
Svind, snedkerarbejde, afhjælpes .	15.22	Teglstenstag, Zinktag	
Svømmende asfaltgulv	14.3.2.14	beskyttelse mod overlast	0.20
Syntetisk asfaltmastix	8.36 ¹⁾ ²⁾	Taginds kud	12.29
Syreasfalt	8.33 ¹⁾ ²⁾	Tagkonstruktion	12.25
Syrefast asfalt, se Asfaltgulv			

Tagkvist, se Kvist, udveksling i		Teglsten, se Mursten	
spær, åse, hanebånd m.m.	12.25	Teglstenstag	8.77
Taglem, tømrerarbejde	12.26	lægtnng	12.26.4
Taglægte, kvalitetsfordringer	12.2.2	skotrender	17.32
Tagpap		Tegning	0.1.01
beklædning til pap	12.26.1	ansvar	0.1.09
kvalitetskrav	13.3	clarbejde	22.2
tagsten på pap	12.26.2	kloaktegning	5.2 ³⁾
Tagpapdækning	13	overensstemmende med love	
afretningslag	7.34	m.m.	0.1.09
betontag	13.8	snedkerarbejde	15.2
træunderlag	13.7	varme, ventilation	20.2
vinkeltant	17.20	vej- og terrænbefæstelsesarbejder	4.3
Tagpapkvalitet	13.3	Tekniker	0.1.09
Tagpaprulle, opbevaring	13.3	Telefon, byggeplads	0.28
Tagrende, se også Hængerende		Telefonanlæg	22.20
blikkenslagerarbejde	17.15	Termoplastisk kit, betonvinduer ..	16.6
forening med tagtjære	13.6	Terrazzoarbejde	10
kobbertagrende	17.34	Terrazzogulv	10.4
oprensning	8.77	dørtærskel	10.6
Tagrørsforbindelse	17.17	fugefrit gulv	14.3.4
Tagskæg, af plade	17.23	hulkehl	10.5
Tagsten	8.9	mangelfuldt underlag	10.3
glastagsten	8.56	Terrazzolag	10.4
prøver	8.77	Terrazzomørtel	10.2
Tagsten på pap	8.77	Terrazzotromle, betonslidlag ..	7.33, 8.93
beklædning og lægtnng	12.26.2	Terrænbefæstelsesarbejde	4
Tagstol	12.25.4	Terrænregulering	2.9
Tagtjære	13.6	overskudsjord	2.13
Tagudhæng	12.26	Tidsfrist, se Arbejdsplan	
Tagvandsbøjning	5.11	Tilbud	
Tagvindue	8.46	afgivelse	0.2
blikkenslagerarbejde	17.28	arbejdsdage	0.4
levering, inddækning	8.77	Tildækning, se også Afdækning	
lysningsforSkalling	12.24	asfaltgulv	14.3.2.16
udskæres for	12.26	gulv	12.46, 14.2.9
Tagværk	12.25	kabler	2.7, 22.8
anker	12.6.2 ²⁾ ³⁾	midlertidig tildækning	
Talkum, ruder kridtes	16.6	fjernes	12.53, 15.21
Tavle, se Fordelingstavle		molersten, vinter	8.5
Teglbjælke	8.1.4 ³⁾	murværk, vinter	8.65
i blank mur	8.65.1 ³⁾	trappe	12.37
Teglklinker, ekspanderede	8.50	Tildækningsplade, jordkabel	22.8

Tilfyldning	
dræn	4.33 ^{a)}
jordarbejde	2.8
kabler	22.8
kloak	5.14
særlige materialer	2.3
udvendig gas- og vand- ledning	19.2 ¹⁾ og .9
Tilmuring	0.29
efter indtagning af kedler og beholdere	8.65
i murværk for ledning	8.97
Tilpasning, stenhuggerarbejde ...	9.7
Tilpropning	5.8.3 ^{a)}
Tilpudsning, elrør	8.85, 22.11
Tilslagsmateriale, beton og jernbeton	7.3 ^{a)} ³⁾ , 7.4 ¹⁾
Tilstøbning	0.29
beton og jernbeton	7.26
jerntøj	8.94
varme, ventilation	20.2
Tilsyn, se også Mestertilsyn	
betonstøbning	7.23
gas, vand, sanitet	19.2 ¹⁾ , 19.3 ^{a)} ³⁾
kloakarbejde	5.2
Tilsynsførende tekniker	0.1.09
Tilsætning, indvendig dør	15.25
Tilsætningsmiddel (beton)	8.31 ^{a)} ³⁾
Timberbol	12.10
Tjære, se Stenkulstjære, Træjtjære	
Tjærebeg	8.32.1 ^{a)}
Tjæregoudron	8.39 ¹⁾ ^{a)}
blanding med tjæremastix ...	8.40 ¹⁾ ^{a)}
Tjæreklistermasse	8.44 ¹⁾ ^{a)}
Tjæremastix	8.38 ¹⁾ ^{a)}
blanding med tjæregoudron ..	8.40 ¹⁾ ^{a)}
Tjæremateriale, murerarbejde ...	8.32
Tjærepap, se også Tagpap	
stryges med tagtjære	13.6
Toplagsfyldning	4.20.1
overfladebehandling	4.20.2
tæppebelægning	4.20.4
Trafik, vejarbejde	4.5

Transparenttryk, se Tegning	
Transport	
materialer	0.11
murermaterialer	8.15
Trappe, se også Betontrappe, Kældertrappe, Loftstrappe	
tømrerarbejde	12.36
udvendig puds	8.82
Trappeafdækning	12.37
Trappeforskalling	12.38
Trappegelænder	
snedkerarbejde	15.27
tømrerarbejde	12.39
Trappegrundning	12.36
Trappeløselement	8.76.2 ^{a)} ³⁾
Trappetrin	8.76.1 ^{a)} ³⁾ , 12.36
betonmateriale	7.3 ^{a)} ³⁾ , 7.4 ¹⁾
Trappevange	12.36
udvendig puds	8.82
Tredobbelt bræddeskillevæg	12.31
Tremmebord, vaskerum	12.50
Tremmebænk, vaskerum	12.50
Trempele, træbjælkelag	12.18.3
Trempelestol	12.25.5
Trempelestolpe	12.25.5
Trin, se Trappetrin	
Trinforkant, gulvarbejde	14.2.7
Tromle, Tromling	
betonslidlag	7.33, 8.93
bundlag	4.18
chaussebrolægning	4.23
dæklag	4.19
fortov	4.25-26
gartnerarbejde	3.10 og .12
græsrabat	4.31
terrazzogulv	10.4
toplagsfyldning	4.20.1
toplagsfyldning og overflade- behandling	4.20.2
tæppebelægning	4.20.3
underlag for linoleum	14.4.4.4
vejarbejde	4.12
vejrabat	4.31

Tryk, se Tegning	
Trykimprægnering, se Trækonserv- vering	
Trykprøvning, vandledning	19.19
Træ, se også Træer	
brugt træs anvendelse i bygning	12.2
i eller langs ydervæg, konser- vering	12.16
kvalitetsbestemmelse, snedker- arbejde	15.3
kvalitetsfordring, tømrerarbejde	12.2
til maling	12.14.3 ^{a)}
Træbjælkelag, se også Bjælkelag ..	12.18.3
Trædør, ruder, glaslister	16.6
Træer	
jordarbejde	2.6
kloakarbejde	5.3 og .7
Træfiberplade, se Fiberplade, Hård træfiberplade	
Trægesims, tag	12.26
Trægulv, se Gulv	
Træimprægneringsmiddel, se Trækonservering	
Trækarm, se Karm, Udvendig karm	
Træklods, i beton, for snedker- arbejde	15.16
Trækonservering	
indskud i strøbjælkelag	12.22
revle til indstøbning	12.21
strøer og indskudslægter	12.20
træimprægneringsmidler	12.11
trækonservingsmidler	12.10
tømrerarbejde	12.16
underlag og indskudslægter ...	12.19
vinduer	15.23
Træmål	12.13
Træparket	14.4.8
lægning	14.4.8.2
snedkerarbejde	15.6
Træparketgulv	14.4.8
snedkerarbejde	15.28
tømrerarbejde	12.45

Træpæl	6.3
Trærød, se også Rødder	
jordarbejde	2.6
kloakarbejde	5.7
Træsamlng	12.14
Træskeletvæg	12.17 ^{a)} , 12.17.1 ^{a)}
Trætjære, trækonservering	12.10
Træuld-betonplade	8.53
indlagt i forskalling	7.30
Trævinduer, glarmesterarbejde ...	16.6
Træværk, rensning efter asfalt- gulvbelægning	14.3.2.18
Trådbinder	8.61
Trådflætnng, se også Trådvæv ...	8.62
Trådglass	16.2.3
Trådglassrude, til indmuring	8.55
Trådnnet, se også Trådvæv, Trådflætnng	
vinduer, rækværker	18.35
Trådvæv, se også Trådflætnng	
puds på forskallede flader	8.86
Tudsten	8.9 ^{a)}
blikkenslagerarbejde	17.26
faldstammeforbindelse	19.15
Tudtagsten, tagrum	8.77
TV-antenneanlæg	22.21
Tvillingrude	16.2.8 ^{a)}
indsætning	16.7
Tværbjælkelag	12.18.1
Tværfuge, betonbelægning på	
kørebane	4.22
Tyk isolering, beton	7.31
Tynd isolering, beton	7.31
Tæppebelægning	
fortov	4.26.3
kørebane	4.20.3
Tærskel, se Dørtærskel	
Tætningsliste	15.18 og .32
Tømmer, kvalitetsfordringer	12.2.1
Tømmersamleplade	12.8
Tømmersamlng	12.14
Tømrerarbejde	12
Tørhedsgrad, gulvlægning	12.41 ^{a)} ³⁾

Tørholdelse, se også Vandlænsning	
byggegrund	2.5
bygning	0.22
kloakarbejde	5.3
udgravning	0.21
Tørresnor	12.51
Tørrestativ	18.29
Tørrestue, målerskab	15.29
U	
Ubehandlet jern	18.12
Udbedring, se Efterreparation	
Udbudsdokument	0.2
Udgravning	
bygning og lign.	2.5
kant- og rendesten, dræn	4.13
overskudsjord	2.13
tørholdelse, indhegnet,	
afmærket	0.21
udvendig gas, vand	19.9
vej og lign.	2.11
Udhæng, se Tagudhæng	
Udhugning	0.29
elarbejde	22.11
gas, vand, sanitet	19.2
Udkragning	8.65
Udlapning, snedkerarbejde	15.11
Udluftningshætte, tagrum	17.25
Udskæring for rør	
bjælkelag, bræddeskillerum	12.52
snedkerarbejde	15.19
Udsparring	
beton, jernbeton	7.26
for beholdere, kedler 8.65 ¹⁾ ³⁾ , 8.65.1 ³⁾	
varme, ventilation	20.2
Udspyer	17.18
Udstøbning, beton og jernbeton ..	7.23
Udtrin	12.36
Udtørring fremmes	0.27
Udveksling	
bjælkelag	12.18
tagværk	12.25
Udvendig beslag, beslåning	15.13

Udvendig dør	15.24
Udvendig karm	
fugning	8.80
kalfatring godkendes	8.80
Udvendig puds	8.82
U-jern, se Valset stål	
Ujævnhed, se også Unøjagtighed	
tagflade, tagpap	13.6
Underentreprenør, godkendelse ..	0.2
Underlag, se også Gulvunderlag	
asfaltgulv	14.3.2.9-10
for gulvbelægning	7.33, 8.93
gummigulv	14.4.6.3
korkgulv	14.4.7.3
linoleumgulv	14.4.4.2 og .4
skillevæg	12.18.3
træparketgulv	14.4.8.3
tømmerarbejde	12.19
vinylgulv	14.4.5.3
Underlagsliste, blykabler	22.11
Underlagspap, tagpapdækning ..	13.3
Underlagsplade	
afmærkes på mur	12.18.4
til profilstål	12.3
Underlagsskive	12.4 ³⁾
Understrykning, mørtel	8.77
Understøtning, kloak	5.8.2 ³⁾
Unøjagtighed, se også Afvigelse	
betonflade	7.28
betonslidlag	7.33, 8.93
pudsflade, stuk	8.85, 11.3
tagflade, tagpap	13.6
underlag for terrazzo	10.3
Uoverensstemmelse, se Afvigelse	
V	
Vage	
stok og vage holdes	0.5 ³⁾
Valmtag, stikbjælker	12.18.3
Valset stål	
afkortning, opskæring	18.6
efterbearbejdning	18.7

kvalitetsfordringer	18.1
nitteforbindelser	18.11
nitte- og boltehuller	18.10
retning og bukning	18.8
svejsning	18.9
Valsning, smedearbejde	18.8
Vand	
til byggebrug	0.28
til kalklæskning og mørtelbl. ...	8.20
til støbebrug	7.3 ³⁾ ³⁾ , 7.5 ¹⁾
tørholdelse af bygning	0.22
Vandafgift	0.28
Vandindhold	
høvlede brædder	12.2.4
indskudsler	8.49
snedkerarbejde, træ	15.3
strøer, planker, brædder	12.2.3
tømmer	12.2.1
Vanding	
beton	7.25 ³⁾
gartnerarbejde	3.14
tilfyldning, jordarbejde	2.8-9
tilfyldning, kloakarbejde	5.14
Vandinstallation	19
Vandledning, se også Ledning	
frostfare	0.24
i jord	19.10
indvendig	19.13
nedbrydningsarbejde	1.3
prøvning, aflevering	19.19
Vandlænsning, se også Tørholdelse	
kloakarbejde	5.3
udvendig gas- og vand-	
ledning	19.2 ¹⁾ og .9
Vandlås	
midlertidig tilpropning	5.8.3 ³⁾
renses	19.21
Vandmåler, blandemaskine	7.16
Vandret isolering, se Fugt-	
isolering	
Vandsamler, gasledning i jord ...	19.11
Vandskade	0.22
Vandskuring	8.83

Vandsugning, mursten	8.1
Vandtæt beton	7.25 ¹⁾ ²⁾
Vandværksregulativet	19.3
Vange, se Trappevange	
Vangemur	
betonmateriale	7.3 ²⁾ ³⁾ , 7.4 ¹⁾
udvendig puds	8.82
Vankant	
træ til snedkerarbejde	15.3
træ til tømmerarbejde	12.2.3
Varedeklaration	0.8
Varme, midlertidig opvarmning ..	0.27
Varmeanlæg	20
vand, damp	20.4
Varmeisoleringsmateriale	12.9, 21.2
Varmeisoleringsmåtte	8.51
Varmforzinket jernplade	17.3
Varmforzinkning, jern ..	15.7 ²⁾ ³⁾ , 18.19
Varmgalvanisering, se Varm-	
forzinkning	
Varmluftanlæg	20.5
Varmluftventil, kamin	8.95
Varmt vand, se Vand	
Varmtvandsbeholder, udsparring	
og tilmuring for indtagning ...	8.65
Vask, se Håndvask, Køkkenvask	
Vaskekant, gulvarbejde	14.2.6
Vaskekedel, se også Gasvaske-	
kedel	8.47
opstilling	8.96
Vaskemaskine, gasledning	19.14
Vaskerum	
inventar	12.50
målerskab	15.29
Vederlagslængde	
profilstål	12.3
træbjælke	12.18.3
Vedligeholdelse	
gartnerarbejde	3.14
gulvarbejde	14.2.10
Vedtægt	0.1.09
arbejder og leverancer	0.1.08
overholdelse	0.1.3

Vej		
istandsættelse efter hegn	0.15	
kabelarbejde, retablering	22.8	
kloakarbejde, retablering	5.15	
midlertidig	0.19	
på byggeplads, holdes passabel .	0.24	
renholdelse	0.30	
skade	0.13	
udgravning	2.11	
vand, gas, repareres	19.9	
Vejarbejde	4	
anmeldelse	0.13	
Vejattest	0.13	
Vejbefæstelse	4.16	
Vejkasse	2.11, 4.12	
Vejledning, se også Instruks		
sjak	0.12	
Vejmateriel	4.6	
Vejrabat	4.31	
Velfærdsforanstaltninger	0.17 ^{a)}	
Ventil, se Afspærringsventil, Hane, Stophane		
Ventilation, tagrum	8.77	
Ventilationsanlæg	20, 20.6	
Ventilationskanal, gennembyd- ning og tilmuring	8.97	
Ventilationsrør, se også Beton- aftræksrør, Eternitafræksrør afdækning	8.69	
ikke sømmes for snedkerar- bejde	15.16	
murede	8.65 ¹⁾ ²⁾	
stol	12.25.8	
træbjælkelag, trempel	12.18.3	
udveksling i spær, åse m.v.	12.25	
Vibrator	7.17	
planvibrator	7.32	
Vibratorbjælke	7.33, 8.93	
Vibrering		
betongulv	7.32	
beton og jernbeton	7.24	
betonslidlag	7.33	
VIF-kontrol	0.9	
Vindskede	12.26	
af plade	17.23	
Vindue, se også Betonvindue, Jernvindue, Metalvindue, Ovenlysvindue, Tagvindue, Trævindue, Zinkvindue		
afspærringsstænger	18.35	
beskyttes under fugearbejde . . .	8.80 ^{a)}	
beslåning	15.13	
levering på bygning	15.15	
snedkerarbejde	15.23	
tilbagespring fra facadelinien . .	8.58	
trådnet	18.35	
Vinduesbeslag	15.7	
Vinduesbrystning, fugtisoleres . . .	8.81	
Vinduesfals, fugtisoleres	8.81	
Vinduesglas	16.2.1	
Vindueskarm, se også Karm	15.23	
kalfatring	15.17	
midlertidig afdækning	15.21	
Vindueskarmfals		
smig	15.23	
svind afhjælpes	15.22	
Vindueskit, se Kit		
Vindueskitfals		
glarmesterarbejde	16.6	
snedkerarbejde	15.23	
Vinduesoverligger, profilstål	12.3	
Vinduesplade	15.23	
Vinduesplanke	12.17	
betonvare	8.29	
leveret af anden entreprenør . .	8.65 ¹⁾ ²⁾	
Vinduesramme, se også Ramme		
gående ramme mærkes	16.6	
Vinduesstænger	18.35	
Vinduessålbænk	17.31 ²⁾ ³⁾	
Vinduesåbning, stik	8.65	
Vingesten, se også Tagsten		
overlæg	8.77	
Vinkeljernshjørnebeskytter, se også Hjørnebeskyttelsesjern		
smedearbejde	18.35	
Vinkelkant	17.20	

Vinter, opmuring	8.65	
Vinterarbejde		
betonstøbning	7.36	
særlige foranstaltninger	7.37	
Vinterbyggeri	0.24	
særlige foranstaltninger	0.25	
Vinterfældet, 1/11-1/4	12.2	
Vinyl	14.4.5.1	
pålægning	14.4.5.2	
Vinylgulv	14.4.5	
Vitreous china-varer	19.6	
Vrider, fortsatsramme	15.23	
Væg		
betonstøbning	7.23	
unøjagtig betonstøbning	7.28	
Vægbeklædning, fliser	8.91	
Vægfliser, glaserede	8.12	
Vægklinker	8.10	
Vægpanel, midlertidig afdækning .	15.21	
Vægpap, gulvtildækning	14.2.9	
Vægt, beton og jernbeton	7.15	
Værksted, „snekerværksted“ ⁴⁾		
anvist i bygning	15.15	
Værkstedsarbejde		
smedearbejde	18.21	
snedkerarbejde, levering på bygning	15.15	
W		
WC		
gård-wc glitpudses	8.89	
retirade	0.18	
WC-cisterne, placering, forbindelse	19.17	
WC-skål, fastgørelse, samling	19.17	
X		
Xylamon	12.10	
Y		
Ydermur, fugtisoleres	8.81	
Z		
Zink, pladetykkelse	17.1	
Zinkløskant	17.20	
tagpapdækning	13.6	
Zinkplade	17.6	
Zinkskive, varme, gennemføring . .	20.3	
Zinkstøvmaling	18.17	
Zinktag		
blikkenslagerarbejde	17.33	
tagbeklædning	12.26.3	
Zinkvindue, rens og stryge false .	16.6	
Æ		
Ændring		
indtegnes	20.2	
ordre	0.12	
smedemål	18.20	
Å		
Åbning, se Døråbning, Vindues- åbning		
Ås		
stød og udvekslinger	12.25	
træsamlinger	12.14	